367
K 26

Digitized by Google

Digitized by Google

XIV. C. 10
Digitized by Google

Digitized by Google

KW 367
K 26

ARII THORGILSIS Filii,

cognomentô FRODA,

id eſt

Multiſcii vel Polyhiſtoris,

in Islandia qvôndam Presbyteri,

Primi in Septentrione Hiſtorici,

SCHEDAE,

ſeu

Libellus de Is-landia,

Islendinga-Bok dictus;

E veteri Islandica, vel, ſi mavis, Danica antiqvâ, Septentrionalibus olim communi Lingvâ, in Latinam verſus ac præter neceſſarios Indices, qvorum unus eſt Lexici inſtar, brevibus notîs & Chronologiâ, præmiſſâ qvoq; Auctoris vitâ illuſtratus

ab

ANDREA BUSSÆO.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

HAVNIÆ,

Ex Calcographéo B. Joachimi Schmidtgen. Ao. 1733.

Digitized by Google

Eraſmus Roterod:

Gloria Majorum poſteris lumen.

Imprimatur.

L. HOLBERG.

Digitized by Google

Illuſtriſſimo, Excellentiſſimo
& Generoſiſſimo
HEROI ac DOMINO,
DNO LUDOVICO ROBERTO HIPPOLYTO de BREHAN,
COMITI de PLELO,
REGIS CHRISTIANISSIMI
AD SERENISSIMUM
DANIÆ ET NORVEGIÆ REGEM
Legato Extraordinario
Cuncta perpetim fauſta!

Digitized by Google

Ignoſcat EXCELLENTIA TUA, ac facilis patiatur precor, qvòd ad Magnificos TUOS Lares adrepat decrepitus dudum, at ferè ſeptingentis annîs celebratisſimus, etiam Regibus progenitus ARIUS POLYHISTOR, priſcæ, qvâ loqvitur, lingvæ, à Celtica illa, ſeu anti-

qvis-

Digitized by Google

qviſsima Gallica oriundæ, me qvidem interprete comitatus, utinam ſatis idoneo! Hujus tam liberi acceſſûs veniam eò faciliùs ſibi promittit Noſter, qvò permittit EXCELLENTIA TUA lubentiùs dátq; bonis ac eruditis omnibus TUI adeundi copiam; cujus ſingularis humanitatis me qvoq;, etſi nullô meritô meô participem factum gratô pectore reponam, nec unqvam ex eo obliterari ſinam. Cúmq; EXCELLENTIA TUA in Septentrionales & præſertim Danicas Hiſtorias Antiqvitatésque ſit propenſiſsima, adeò qvidem, ut inter arduas muneris curas in amœnioribus Muſarum pratis cùm reſici volueris, ipſe

plu-

plurima talium rerum collegeris, immò propriâ annotaveris manu, qvæ qvidem ex inſigni & nativa TUA comitate licuit mihi, non ſine admiratione, coràm inſpicere; qvin non leve mihi calcar addideris hanc adornandi Latinam ARII Verſionem: adeò ſcilicet Muſis TE deditum devinctúmq; ſciunt omnes, qvi inuſitatâ TUA & obviâ humanitate fruuntur, ut etiam iis bonâ fide qvotidie lites, prout aliàs qvoq; in omnibus TUIS actionibus ab avita & hæreditaria laude nè transverſum ungvem velis deſciſcere, ideóq; ſecundum Gentilitii TUI Scuti epigraphen ſemper & ubiqúe FIDE BREHA-

NICA

Digitized by Google

NICA, id eſt ſincerâ & infallibili, non Punicâ, agas.

Macte hâc virtute, EXCELLENTISSIME HEROS, atq; ut Politicum ita & Eruditum Orbem TIBI devinctum habe, apud ſeros etiam poſteros olim ob merita TUA marmoreîs extollendus laudibûs, colendúsq;. Qvanqvàm verò ex plurimis, qvæ in TUA EXCELLENTIA meritò admiramur, vel paucisſima attigerim, etiam laudes TUAS parcisſimè; nihilominus impetum meum tam generoſa EXCELLENTIÆ TUÆ modeſtiâ, qvàm ingenuâ meâ verecundiâ nè refrenes vereor, proindéq; non dicta relinqvo aliis dicenda, qvibus uberior

am-

Digitized by Google

ampliórque eſt dicendi copia, & qvorum in verbis auctoritas major. Vale ter MAXIME HEROS! Ne vivam, ſi illuſtrium paſſim & celebrium TUARUM Virtutum unqvam fuero immemor.

Illuſtriſſimi,

Excellentiſſimi

&

Generoſiſſimi

HEROIS

addictiſſimus & humillimus cliens,

ANDREAS BUSSÆUS.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

ARIUM POLYHISTOREM hìc ſiſtimus, veterem & exqviſitum Scriptorem, immo omnium in toto Septentrionali Orbe, vetuſtiſſimum Hiſtoricum, *cujus ſcripta*, judice Torfæo, *in primis ſuſpicienda & cynoſuræ loco habenda.* Latinè ipſum fecimus loqvi, cùm vernacula illa Islandica, qvâ ſcripſit lingva, hodie pluribus, præſertim Exteris, ſit minùs nota, nec facilis intellectu. Islandicæ tamen Lingvæ idioma Latinæ proprietate exprimere conati ſumus; unô alteroque locô ſecundum legem Horatianam relictô, qvem, ſi ad verbum daretur, ut obſcurum deſperavimus tractatum niteſcere, aut certè ſatis aptè reddi poſſe. Cúmq; Arius paſſim (binis tantùm exceptis locis) res notabiles vel clarorum virorum tempus mortis non annô, ut nunc fieri ſolet, ſed aliâ aliqvâ re memorabili Regúmque ſynchroniſmis periphraſticè notaverit, evidentiori

eum

Digitized by Google

cum inſtruximus Chronologiâ, puta appoſitis ad oras paginarum annîs; Notulîs qvoque Hiſtoricîs, ubi maximè opus eſſet: non tamen ut iisdem oneraretur Noſter, ſed ut ornaretur ac illuſtraretur magis. Indices adjecimus, unum Perſonarum & Rerum in Textu Notiſque occurrentium; alteram Vocum & Phraſium antiqvarum; plerarumque minùs obviarum: adeò ut poſterior ille ſit Lexici inſtar & ferè Supplementi binorum Islandicorum, qvos impreſſos habemus, Lexicorum. *Magni Olavii* ſcilicet à *Wormio*, & *Gudmundi Andreæ* à *Reſenio* editorum. Nec ſilentio involuendum duximus, Notas illas tachygraphicas in Islandica editione occurrentes, qvas vulgò Abbreviationes vocant, pleraſque Ario proprias & peculiares, hîc, ne lectioni remoram facerent, plenâ ſcripturâ nos exhibuiſſe. Verùm ultimam in ſerie characterum Islandicorum literam *Tho* vel *Thou*, aliàs *Thorn* appellatam, quâ difficillimæ pronunciationis literâ ſoli Islandi hodie gaudent, ob typi illius in calcographéis defectum partim cum *th* commutavimus, qvem fere ſonum in vocis initio habet; partim & in medio, per *d* expreſſimus, id qvidem duriusculè, mollius tamen in fine pronunciandum. Nec auctoritate ſuâ deſtituitur hæc per

tb vel etiam *d* facta commutatio : qvamvis enim in pluribus vocibus huic ipſis olim uſitatæ literæ *Thod* vel *Thorn* dictæ, dudum renunciaverint Dani, Norvegi, Sveci, etiam Angli & Saxones ; in nonnullis tamen hodiéq; ejus locô *tb* aut *d* tolerant retinéntq;. Qvin idem ante nos fecit in utriúsq; Eddæ editione, indefeſſus ſuô tempore Antiqvitatum patriarum promus condus, B. *Petrus Reſenius* noſtras.

Aliàs ab antiqva Arii orthographia ne hilum deceſſimus, unde paſſim ſe produnt antiqvata illa: *borduſc* pro *borduſt*, *funduſc* pro *funduſt*, *gerdiſc* pro *gerdiſt*, *qvoduſch* pro *qvoduſt*, *eyddiſc* pro *eyddiſt*; *ſyndac* contractè pro *ſynda ec*, vel *eg*: *vas* pro *var*, *veſa* pro *vera*: *caipti* pro *keypti*, *bovom* pro *böſum*, *nacqvart* pro *nockurt*, *qvomo* pro *komu*, *ſcylldo* pro *ſkylldu*, & ſi qvæ ſunt aliæ Literarum permutationes, ipſi ſolennes, ut *c* pro *k*, ſæpiùs in vocis initio, & *c* pro *t* in præteritorum terminationibus, *o* pro *u* &c. Tribus qvoque locis uſus eſt Arius vocibus merè Latinis, qvarum loco Islandicas ſubſtituimus, puta Cap. 7. princ. *Olafur Konungr* pro *Olafr Rex*: ſic Cap. 9. *Haralldur Konungr*, pro *Haralldr Rex*: C. 10 *deydi* Paſchalis, pro *obiit* Paſchalis: qvin unum alterúmq; locum in impreſſo Exemplari Islandico vitioſum emendavimus, qvarum variationum rationes in notis & adjecto Lexico ſunt allatæ. Porrò in nominibus propriis virorum locorúmque

nati-

nativam Danici idiomatis ſcriptionem potiùs retinendam duximus, qvàm ut ad normam Græcorum Latinorúmque inflectendô vernaculæ lingvæ genius & genuina notatio inverteretur, immo planè perderetur: in terminationibus caſuum tamen Latinæ lingvæ analogiam obſervavimus, ut *Ketillis*, genit. à *Ketill*; *Trygguius* à *Tryggvi*, unde patronymicum *Trygguimus* pro *Tryggui filius*. Cognominibus, qvorum nativas terminationes immutare noluimus, ſignificationes qvoq; appoſuimus parentheſibus incluſas, e. g. *Fretur* (i.e. *bombus*,) *Refur* (i.e. *vulpes*,) &c. cùm probê ſciamus, talia ſine interprete haud intelligi exteris; qvin imò nec noſtratium qvamplurimis priſcæ lingvæ ignaris.

Qvòd ſi Antiqvitatum & Hiſtoriarum Borealium curioſis fecerimus ſatis, pergratum nobis erit; ſin minùs, aberrationibus, qvæ fortè me inſciô irrepſere, ne benevolus Lector ſuccenſeat, rogamus, proni ad emendandum, modò absque bile ac livore fuerimus moniti, & ſolidis convicti rationibus. Qvid qvòd *omnibus bonis in rebus*, ut loqvitur Apulejus, *conatus in laude eſt*, *effectus in caſu*. Nec ad effectum obtinendum animus mihi, ſed facultas defuit. Vale Lector candide, & ſi placet, fruere libello, cùm jam is tuus ſit.

Vita

VITA
ARII POLYHISTORIS
ſuccinctiùs deſcripta.

Natus eſt Arius in Islandia, non, ut *Snorrius Sturlæus* in præfatione in Chronicon Norvegicum vult colligere, *proximâ hyeme poſt cædem Haraldi Sigurdi filii*; verùm bienniô pòſt, id eſt Ao. 1068. Hac ratione incidit nativitas Noſtri in vigeſimum annum ab intenſiſſimè frigida hyeme, ſcatente adeò gelû ac pruinis, ut feræ inter Norvegiam & Daniam per glaciem transcurrerint, id qvod accidit An. Chr. 1048. ut ex deperditis *Sæmundi* Presbyteri & Polyhiſtoris Diariis fidem faciunt *Annales Island: Gislii Oddi fil.* Epiſcopi qvondam Scalaholtenſis, à *Petro Reſenio in Præfat. ad Gudm: Andr. Lexicon Island*: citati; at ſub *Gislai Olai* nomine perperam. Floruit itaq; Arius circiter 240 annos à tempore inhabitatæ primùm Norvegis Islandiæ, qvod An. 874. factum; propior verò introductæ in eandem inſulam Chriſtianæ Religionis periodo, qvæ in Anno Chr. 1000. ponitur, ut ipſe Arius Cap. 9. hujus libelli indicat, ajens ſe duodecennem fuiſſe eô, qvô Isleifus Epiſcopus deceſſerat annô, ſcil: à nativitate Chriſti 1080. qvem Isleifo fuiſſe emortualem omnes Annales Islandici teſtantur, atq;

Digitized by Google

ita Noſter integrô ferè ſeculô famigeratisſimum Daniæ Hiſtoricum, *Saxonem Grammaticum*, antevertit.

Majores habuit non minùs genere qvàm meritîs inclytos: Pater ipſi fuit Thorgils, id qvod etiam in Genealogia Ynglingorum memorat Noſter: inde *ARI THORGILSSUN*, h. e. Arius Thorgilſis filius, in *Landnama part*. 2. *cap*. 14. & *part*. 5. *cap*. 15. nominatur. Patruos habuit Thorkelem & Brandum, qvorum cap. 1. ut & in Genealogia Ynglingorum meminit. Erant verò omnes, tam pater qvàm patrui, viri inter Islandiæ primores conſpicui, nec infimæ dignationis. Avo paterno (ut ipſe cap. 9. & in Ynglingorum Genealogia teſtatur) gaviſus eſt Gellere Thorkelis filio, celeberrimo in Islandia viro. Nec minùs generis nobilitate propriisq; virtutibus clara fuit Mater ejus, Joreida, aut avia Gudrida, Thorſteini ex filio Hallo neptis; utræq; Sturlæo & Oddo Monacho laudatæ. Genus ſuum ipſe Arius ad calcem hujus libelli, in Ynglingorum & Breidfiordenſium genealogia, per triginta ſex generationes ad vetuſtisſimos Sveciæ Reges, & qvidem eorum Progenitorem Yngvium, Turcarum, ut ipſe ait, Regem, Odini filium, continuâ ſerie pertexuit. (*)

Mortuo Gellere Thorkelis filiô, apud qvem Noſter fuerat innutritus, An. 1075. ſeptem annos natus ad virum, laicum qvidem, verùm eâ tempeſtate ſapientiâ & prudentiâ famigeratisſimum, eúmq; inter principes patriæ ſuæ opibûs & indole primarium, Hallum de Sida, Thorarini filium in

(*) Idem honor Nobilisſimo rerum Danicarum Hiſtorico *Arnoldo Hvitfeldio* contigit, qvem maternum genus è Regia familia ducere Olaus Wormius tradit Epiſt. CCCXXXII. ad Spelmannum.

in Islandiæ nobili prædio Haukadalo degentem, venit; bonis artibus ibidem in contubernio Teiti, Isleifi Epiſcopi filii, operam navaturus. Subſtitit ibi XIV. annis usque ad Halli obitum, qvi contigit annô æræ Chriſtianæ 1090. ætatis Halli nonageſimo qvartô, Arii verò 22; id qvod cùm ipſe Arius in hoc Scripto, tum Sturlæus in Chronico Norv. poſteros edocuêre. Erat autem Hallus de Sida pronepos Hrollaugi, orientalis Islandiæ tractûs incolæ, fratris Rolfi Pedeſtris ſeu Roberti, primi Normannorum in Gallia Ducis, ſtirpis Serenisſimorum, qvi hodieq; regnant, M. Britanniæ Regum. Eidem Hallo ſangvine conjuncti erant, præter Arium noſtrum & Sæmundum, celebratisſimos in patria viros, qvatuor Islandiæ Epiſcopi, inque his unus ſanctorum albo inſcriptus; duo qvoque Orcadenſes Comites, Magnus & Ragnvaldus Kalius, uterq; in Divorum numerum relati, ut ex vetuſtis Orcadenſium Comitum genealogiis conſtat.

Exinde ut maturitatem in ſtudiis acceleraret Noſter, comitatus populari & conſangvineô ſuo, Sæmundo Sigfuſii filio (qvi undecim annis ipſi præſtabat, ac poſtea ob eruditionem & prudentiam cognomentum *FRODE*, perinde ac Arius, eſt ſortitus) in Germaniam conceſſit, atq; Coloniæ ad Rhenum, ubi illuſtre tum temporis erat Gymnaſium, trienniô commoratus, tantum in bonis literis profectum fecit, ut ſpem Magiſtri longè ſuperaret; nec poſſet Noſter, niſi ægrè ab ipſo divelli, qvippe qvi omnes intendit nervos, ut ambos hos juvenes, qvorum ingenioſa in literis Coloniæ promovendis opera, uti deſiderabat, penes ſe permanere exoraret; verum illi, ut fieri aſſolet, natalis ſoli

dul-

dulcedine capti arte ſpem Magiſtri eluſerê, indeq; ſolum vertentes, Saxoniâ, Daniâ atq; Norvegiâ perluſtratîs, domum redierunt.

Arium noſtrum cum aliis in Islandia præcellentibus viris, tempore Gizori, ſecundi Islandiæ Epiſcopi, in Presbyterum fuiſſe conſecratum, ex *Kriſtendoms Saga*, ſeu Hiſtoria de Religionis Chriſtianæ origine per Islandiam inſtitutæ, *cap. 13.* liqvet; unde & *Preſtr*, ſive *Presbyter* popularibus paſſim in Hiſtoriis eſt cognominatus.

Uxorem eum duxiſſe conſtat, cujus tamen nomen æqvè ac familia hodie ignoratur, tacentibus de ea re Hiſtoricîs. Ex hoc conjugio filius ei fuit *Arius Robuſtus* appellatus, ut ex *Laxdæla-Saga* diſcimus.

Libros Hiſtoricos haud paucos vernaculô ſeu veteri Norvegico idiomate ab eo compoſitos Hiſtorici conterranei laudant; inprimis *Sturlæus*, tradens *Arium Polyhiſtorem Presbyterum primum omnium in hac Regione* (Islandia) *Hiſtorias antiqvas & novas linguâ Norvegicâ conſcripſiſſe.* Singularem qvoq; mentionem facit Hiſtoriæ ejus, vitas Regum Norvegiæ complectentis, de qvo opere ita ſcribit: *Vitas, ut ipſe de ſe ait, conſcripſit Regum Norvegiæ ſecundum relationes Oddi Koli filii, Halli de Sida Nepotis, prout didicerat Oddus ex Thorgeiro Afradskollo, viro ſapiente, tantæque ſenectutis, ut Nidarneſi habitaret, cùm Comes Hacon Potens occideretur.* De hoc Arii opere Hiſtorico ita in Epiſtola ad Stephanium *M. Bryniolfus Svenonius*, Scalaholtenſis qvondam Epiſcopus doctiſſimus: *Ubi verò*, inqvit, *ingens volumen Hiſtoriarum ab Odino ad ſua tempora contextum ab Ario Polyhiſtore dicto?* Compilavit idem variîs locîs Chronici

mici ſui Norvegici *Sturleus*, ſæpiuſculè Arium Auctorem citans: In partes etiam vocat aliqvoties Arii opus Hiſtoricum *Oddus Monachus* Thingeirenſis, non ſine encomio. Nec illaudatum eum reliqvêre celebres alii in Islandia Hiſtorici, de qva re, ſi operæ eſſet, teſtes poſſent produci è præcipuis Islandorum documentis *Eyrbyggia Saga*, ſeu *Eyrbyggiorum* vel *Eyrenſium*, primorum Occidentalis Islandiæ tractûs incolarum, Hiſtoria; *Laxdæla Saga*, id eſt *Laxdalenſium Hiſtoria*, & Codex Flateyenſis membranaceus, Regiæ Bibliothecæ illatus, in *vita S. Olafi*. Qvin, qvòd *Saxo Grammaticus* Danus, famoſiſſimus ille Daniæ Hiſtoricus, eiq; inter Norvegos æqvalis & ferè ſolus ſuæ gentis Hiſtoriæ conditor, *Theodoricus Monachus*, (ſcripſit autem uterq; Latinè) Thylenſium ſeu Islandorum veterum in conſcribendis Hiſtoriis induſtriam impenſè laudandô, Noſtrum, ut vetuſtiſſimum & primum in reliqvis numeraverint intellexerintque, haud facilè qvis ierit inficias. Verùm egregias has ejus lucubrationes præter pauca, qvæ apud alios Hiſtoricos vetuſtos occurrunt, fragmenta, injuriâ temporum planè periiſſe perpetuò indolendum.

Cùm ergo nihil ejus hodie præter *Schedas*, qvas jam edimus, ſuperſit, ſcriptas illas ſtylo perqvàm eleganti, nec hodie facilè imitabili: tantò magis hunc antiqviſſimæ notæ libellum, has venerandæ antiqvitatis reliqvias prenſare oportet & diligere, qvippe qvô vetuſtius in toto Septentrione non extat hiſtoricum opus. Hîc qvoq; notandum, primum harum Schedarum exemplar, qvod cenſuræ Epiſcoporum Islandiæ, Thorlaki Scalaholtenſis & Ketillis Holenſis, ut & Sæmundi, Presbyteri Oddenſis commiſit, ante annum Chriſti 1122. non exhibitum fuiſſe, cùm eô annô Ketill in Epiſcopum fuerit conſecratus: alterum verò,

 qvod

qvod (prout nunc habetur libellus) ex illorum ſententia recognovit, emendavit & adauxit exemplar, Noſtrum proximô poſt obitum Sæmundi annô, i. e. æræ Chriſtianæ 1134. concinnaſſe, vel inde liqvet, qvòd ultimi, qvem memorat, Nomophylacis, Gudmundi, duodecimus officii annus eôdem terminatur.

Sunt qvidem qvi adducti initiô Prologi, huic libello ab auctore præfixi *Landnamam* ſeu *Originum Islandicarum librum* ipſi velint tribuere, vel ſaltem partem illius; verùm hæc res ulterioris eſt indaginis, atq; ut nimis incerta ſuo relinqvitur loco. Evincit ſanè ipſius Landnamæ Caput 15. partis 5. plures hujus operis fuiſſe auctores, nec tamen inde probari poteſt, de primis Islandiæ incolis qvidqvam ſcripſiſſe Arium præter has ipſas Schedas, ſecundîs ejus curîs recognitas, ut ipſe in Prologo docet. Immo ex Arii ſcriptis varia qvidem eſſe in Landnamam traducta, non verò ipſum fuiſſe ejusdem Scripti vel alicujus partis auctorem facilè dabit, qvi curatiùs perpenderit locum Landnamæ, part. 2. Cap. 14. collatum cum hujus opuſculi capite ſeptimo, diſſenſúmque ibi apertum obſervaverit. Hallucinantur qvoq; qvi Ario noſtro adſcribunt *Kriſtendoms Saga*, ſeu *Hiſtoriam de Origine inſtitutæ per Islandiam Chriſtianæ Religionis*; qvos inter eſt *Cl. Sibbern in Bibliotheca Hiſtorica Dano-Norvegica* cap. 1. §. 8. Dicit qvidem ejusdem Hiſtoriæ auctor, qvisqvis ille fuerit, cap. 12. plerasque ibi deſcriptas narrationes Arium congesſiſſe: Verùm hoc ita capiendum, pleraq; ſcilicet ab hisce Arii Schedis fuiſſe mutuata ac in iſta Hiſtoria utramque facere paginam. Neq; aliter hoc intelligi poſſe documento eſt, qvòd Arius integrô ſeculô, & qvod ſuperat, illius ſcripti auctorem præverterit, qvi capite 3. meminit Botolfi, Epiſcopi Holenſis,

int dudum defuncti. Is verò obiit An. 1246. adeò ut *auctor ille Hiſtoriæ Chriſtianismi* longè infra hunc Seculi 13. annum jure ſit deprimendus.

Præter Hiſtorias *Calendarium* qvoq; à Noſtro eſſe conſcriptum *P. Reſenius in Præfationibus ſuis* cùm ad *Völuſpaa* ſive *Eddam Sæmundi* An. 1683. editam, tum ad *Gudmundi Andreæ Lexicon Islandicum* tradit, qvâ verò fide, haud liqvet. Si verò ita res ſe habeat, nullus dubito, qvin uſitatam Septentrionalibus populis in Calendariis ſuis Hieroglyphicam ſcribendi rationem mutaverit, de qva *Olaus Magnus* Lib: 1. Cap. 21. *Nonnulli*, inqvit, *pro privatis computis, inſtar Ægyptiorum variis animalium figuris pro literis utebantur*. Tale Calendarium dubio procul exhibet cornu illud aureum in Regio Muſéo aſſervatum. Certè introduxiſſe Arium novas in Islandiam literarum formas ex *Auctore Opuſculi Hattarlykil*, ſive *de Arte Poëtica* conſtat, cujus verba ſunt ſeqventia Latinè verſa: *Primas literarum formas vobis oſtendam, exaratas ad ſimilitudinem Alphabeti Linguæ Danicæ è ſedecim literis conflati, prout eas diſpoſuerunt Thoroddus Runarum Magiſter & Arius Presbyter Multiſcius ad ſimilitudinem Alphabeti Latinorum à Magiſtro Priſciano ordinati.* Atq; iterum: *Ut eò faciliùs ſcribi*, inqvit, *& legi poſſint, qvod & in hac regione nunc in uſu eſt, leges antiqvæ, genealogiæ, ſacri commentarii, aut erudita illa opera, quæ Arius, Thorgilſi filius, ex inſigni ſapientia literis mandavit, notis Islandicis alphabetum etiam exaravi.* Unde colligere licet, Arium vel Grammaticam qvandam conſcripſiſſe, vel ſaltem literas, vulgò Alphabetum dictas, in uſum communem & commodiorem melioribus conſignâſſe figuris, atq; ita primam Grammaticæ partem, Etymologiam ſcilicet, concinniorem reddidiſſe. Qvicqvid de his fuerit, id certum

Digitized by Google

tum eſt, in avtographo ipſius, qvod adhùc Anno 1651. in Islandia erat ſuperſtes, ſecundum qvod An. 1688. ſuum imprimi fecit apographum *Theodorus Thorlacius*, Scalaholtenſis Diœceſis qvondam Epiſcopus meritisſimus, ſingulares animadverti literas, etiam tachygraphicas notas, qvas aliter *Siglas*, vulgò *Abbreviaturas* vocant, pleraſque in eadem Thorlacii editione retentas ac explicatas; cùm ſæpiùs una litera verbum faciat; qvali ſcripturâ, licèt aliis literîs conſignatâ uſi ſunt Romani veteres; ut *Tullius Tiro*, Ciceronis libertus, & *L. Annæus Seneca*, qvorum characteres cum explicatione publicavit *Janus Gruterus*; ut *Valerii Probi* Grammatici vetuſtisſimi de notis Romanorum interpretandis librum taceam ab *Henr. Ernſtio* editum. Utrùm verò novi ab Ario introducti characteres in ſcriptione compendii qvid præſtiterint (qvod facilè dari oportet) & Runicis literis ductu difficilioribus minúſque expeditis ſucceſſerint, prioribûs tamen non prorſus antiqvatîs; cujúsve generis fuerit illud Alphabetum, qvod ſuprà laudatus auctor memorat, indagent alii, emunctiores qvi habent nares. Sanè ſcripſiſſe eum de *Literatura Runica librum* Islandico Idiomate, dudum deperditum, docet in *præfat. ad Eddam P. Reſenius* auctoritate Arngrimi Jonæ nixus.

Lingvam autem, qvâ ſcripſit Arius, vernaculam fuiſſe, Norvegicam ſcilicet antiqvam, Snorrius Sturlæus expresſis verbis ait; Islandicam eam nunc temporis appellamus, qvanqvàm ipſis Islandis hodie non adeò intellectu facilem, niſi operam illi aſſeqvendæ haud proletariam navaverint, qvi veterum ſcriptis legendis tempus velint inſumere: Lingva enim Islandica moderna à priſca puritate ob externa commercia, qvibus olim ipſorum regio carebat, ſenſim deflexit, qvamplurimis jam ſcatens peregrinis vo-

Digitized by Google

vocibus, veteri illâ haud parùm inde depravatâ, adeò qvidem, ut raræ ſint voces, qvas indies latiùs ſerpens hæc labes non infecerit. Diutiùs tamen ſtetit illi lingvæ ſua vetuſtatis gloria aliis Nationibus dudum prærepta, qvibus prior & freqventior fuit commerciorum uſus. Sciendum etiam, hoc, qvô Arius ſcripſit, idioma multîs Seculîs toti Septentrioni, puta Daniæ, Norvegiæ & Sveciæ, etiam Germaniæ, nec non Angliæ, â Danis & Norvegis eorúmque propagine, Normannis, olim inſeſſæ, Scotiæ qvoque & Irlandiæ fuiſſe proprium & commune, atq; generaliori notione à Septentrionali hac plaga, (qvæ reſpectu ad regna orientem & meridiem ſpectantia ita audit,) *Norræna*, hoc eſt, *Septentrionale*; aliàs propter Danicæ gentis auctoritatem & gloriam, per excellentiam *Danicum* appellatum. Inde Chronici Norvegici ſcriptor in præfatiône ait ſe illorum Principum Septentrionalium vitas traditurum, qvi *Danicâ lingvâ* (*i Danſkri tungu*) ſunt locuti, cùm tamen res geſtas Norvegorum tantùm Regum deſcripſerit. Sic Olaſus Tryggvinus omnium *Lingvæ Danicæ* Principum ſuô tempore glorioſiſſimus ſalutatur, licèt natione Norvegus. Immo in Septentrionalium Regum non minùs qvàm aliis vicinorum Principum aulis, Danicam Lingvam familiarem fuiſſe & in deliciis, ut Romæ olim *Græca*, vel hodie in omnibus penè Europæ aulis *Gallica*, aut apud Turcas, Perſas, Tartaros & Indos *Arabica*, literaria veterum monumenta abunde teſtantur, ut res, cùm in confeſſo ſit, Auctorum non egeat laudatione. Hinc qvoque Normanniæ Dux, Gvilhelmus, filius Rolfi Pedeſtris, Norvegi, qvi primus Normanniæ (anteà Neuſtriæ) in Gallia Ducatum acqviſivit, filium Richardum I. ſibi ſucceſſurum lingvâ Danicâ juſſit inſtitui; qvippe qvæ univerſo Septentrioni erat

communis, utut dialectîs variata. Bene *Rodericus Toletanus*, Hiſpanus, qvi ante qvingentos annos ſcripſit: *Teutonia*, inqvit, *Dania*, *Norvegia*, *Svecia*, *Flandria & Anglia*, *unicam habent lingvam*, *licèt Idiomatibus dignoſcantur*. Qvin Angliam lingva Norvegica usque ad Wilhelmi Nothi ſeu I. tempora uſam fuiſſe disertè memorat *Gunlaugs Ormſtunga Saga*. Immo externos vicinósque populos ac Principes Islandicæ qvoque Poëſeos, nobis hodie obſcurioris, nodorúmque rhytmicorum cognitionem habuiſſe, variis exemplis poſſet probari, ſi res exigeret: unum tamen alterúmque ex hiſtoria veteri documentum illuſtrationis ergo in medium proferre non abſonum erit. Conſtat itaque ex hiſtoria Magni Nudipedis, Norvegiæ Regis, eqvitem qvendam Gallum, nomine Giffardi, in navi, qvâ Angliam petebat, ab Islando qvodam, itineris ſocio, illuſoriô carmine laceſſitum, idcirco, ſimul ac in Angliam appuliſſent, hunc in jus vocaſſe, qvi die dictô ſe ſiſtens ac coram Judice (qvem Hiſtoria Principem nominat) carmen recitare juſſus aliud vernaculum non minus irriſorium pro priori ſubſtituit, in qvo accuſantis laudes & in bello nunqvam commiſſo fortia facta decantabantur; qvod audiens Judex reum abſolvit, qvippe qvi laudes accuſatoris illô carmine celebratas judicavit: qvam qvidem ſententiam minimè fuiſſet laturus, niſi exqviſitam lingvæ Danicæ notitiam (qvalem Poëſis inprimis efflagitat) tenuiſſet. Aliud adhuc & qvidem prægnantisſimum argumentum ſuppeditat vita Eigillis Skallagrimi, ubi proditur ille interrogatus ab Angliæ Rege, Adelſteino, qvâ arte manus Eirici Blodöxii, prius Norvegiæ, poſtea Northumbriæ Regis, evaſiſſet, cùm in ejus eſſet poteſtatem redactus, ob cædem in Regis filium ac propinqvos, aliáque infanda in ipſum Regem patrata, rei

mox

Digitized by Google

mok ordinem metrô hodieque ſuperſtite, verùm ſatis intricatô expoſuit, fruſtra immo abſurdè vernaculâ lingvâ & qvidem involutis rhythmis id relaturus, niſi hæc Regem calluiſſe probè noviſſet.

Nec vellicet hæc qvisqvam, obducendô arctioribus terminîs compræhenſum fuiſſe Danorum imperium, qvàm ut eorum lingva tam latè propagaretur; cui conſiderandam commendamus amplitudinem Romani olim imperii præ contractis Græcorum finibus ipſi eidem Romano imperio tandem innexis: nihilominus hoc obeſſe non potuit, qvin Græca lingva eſſet omnibus ferè gentibus uſitata & communis, Latina non item; qva de re ipſe eloqventiæ parens, Cicero, in Oratione pro Archia Poëta luculentum exhibet teſtimonium, ubi: *Si qvis*, inqvit, *minorem gloriæ fructum ex Græcis vocibus percipi putat, qvàm ex Latinis, vehementer errat; propterea quòd Græca lingva in omnibus ferè gentibus, Latina verò ſuis finibus exiguis ſanè continetur.* Poſtea tamen Græca lingva, perinde ac Islandica à priſca illa vernacula adeò deſcivit, ut hodie ab ipſis Græcis vix intelligatur, niſi à magiſtris veteríſque illius lingvæ peritis fuerint edocti, cùm è contrario Latina lingva Græcæ ſuccenturiata ab antiqva poſſeſſione non exciderit, verùm omni ferè Europæ, immo toti orbi hodieq; ſit communis, utut nulli ampliùs genti vernacula. Habent itaq; lingvæ, æquè ac imperia, ſua fata, ſuas periodos, ad Regnorum tamen conditionem haud ſemper adſtrictæ. Num verò priſca illa Islandica eadem ſit Lingva, qvam *Aſa-mal* (h. e. Aſarum, vel Aſiaticorum lingvam) veteribus appellatam unà cum Runicis literis ac Poëſi Odinus ejúsq; comites Aſæ circa annum ſeptuageſimum ante natum Chriſtum in Septentrionem intuliſſe perhibentur; vel ſit priſcæ lin-

gvæ Celticæ progenies, hujus loci non eſt disqvirere. Interim poſterior mihi magis allubeſcit ſententia; qvippe illos ex Aſia advenas idioma gentis, qvam adiêre, tam facilè mutare aut exſcindere potuiſſe, mihi non fit veriſimile; licèt voces nonnullas, ex novâ ab iis introductâ Religione, vel veriùs Superſtitione, veteri lingvæ admixtas fuiſſe; itémque alias Scalldis ſeu Poëtis veteribus freqventatas, ut iîs velut floſculîs poëmata ſua decorarent, an obſcurarent, lubens concedam. Eſt autem *Celtica lingva* illa, qvæ priſcîs temporibus fuit Cimbris, Gothis aliíſque Septentrionalibus populis communis: peculiariter autem Gallis in uſu, anteqvam Romanis ſubjicerentur, & in provinciæ formam Gallia redigeretur. Manſit tamen illa eadem lingva apud Septentrionales diutiùs, ad qvos Romana arma pertingere non licuit, qvibúſve extraneorum commerciorum non eſſet freqvens tum temporis uſus. Sed intra oleas revertamur.

Emortualem ARII noſtri annum tam *Flateyenſes*, qvi in Regia aſſervantur Bibliotheca, qvàm alii *Annales* vetuſti, conſtanti perhibent relatione fuiſſe à Nativitate Chriſti 1148. nonúmq; Decembris Diem; octogeſimo ſcilicet ætatis annô: inde vernaculâ & priſcâ lingvâ *ARE hinn gamle*, id eſt, *Arius antiqvus* ſalutatus qvoque eſt Hiſtoricis. Nomen ergo ac omen habuit, cùm *Are* ſignificet aqvilam, avem ab annorum pluralitate & longævitate commendatam in Edda aliíſque veterum ſcriptis. Latinè verò Noſter num *Arius* vocari debeat, an *Aras*, ut alii volunt, in eo qvisqvis ſuô abundet ſenſu. Nobis prior nomenclatio ob analogiam magis arriſit. Moram penultimæ ſyllabæ in *Arius* qvi productam ſtatuunt, Græcô Arii Hæreſiarchæ nomine ſuam prætexunt opinionem; cujus penultima longa, qvod in

In Græco apud Epiphanium aliósque Eccleſiaſticæ hiſtoriæ conditores eſt Diphthongus ει, ac ſcribitur Ἄρειος. Nihilominus hoc non impedit, quò minus penultimam faciamus brevem, cùm non ſit Noſtri nomen à Græco, ut hæreſiarchæ illius, verùm ab Islandico idiomate, ad quod, quoad quantitatem ſyllabarum, Latina lingua minimè ſe componi patitur. Cùm igitur Latinè hoc nomen efferimus, penultimâ correptâ ob vocalem ante vocalem eſt pronunciandum, ut fit in vocibus merè Latinis omnibus.

Cæterùm annotant Annales, eôdem ferè quo Arius deceſſit tempore, diem quoque clauſiſſe *Vilmundum* Abbatem Thingeyrenſem in Islandiâ; quò annô, poſtridie Feſti omnium Sanctorum, etiam fulmine tacta & incendiô conſumta eſt villa Hytardalenſis, unà cum Epiſcopo Scalaholtenſi *Magno, Thorſteini filio*, tunc temporis ibidem convivante, etiam 70 aliis viris. Erat autem Magnus ille in Epiſcopum An. 1134 conſecratus, proximô ſcilicet ab obitu anteceſſoris Thorlaci annô.

De ARIO POLYHISTORE Veterum Scriptorum, qui ejus fuêre populares, Teſtimonia Latinè translata.

Snorrius Sturlæus in Præfat. Chron. Norv.

Arius Polyhiſtor, Presbyter, primus omnium in hac regione (Islandia) *Hiſtorias antiquas & novas linguâ Norvegicâ conſcripſit. Præcipuè verò ab initio libri ſui* (Schedas ejus hic

intel-

Intelligere videtur) *de primâ Islandiæ occupatione legibúſque ibi conſtitutis egit: poſt hæc de Nomophylacibus, & quantô tempore unuſquiſque eorum judicis officiô fuerit functus. Et initiô quidem introductæ in Islandiam religionis Chriſtianæ curam inveſtigavit, quam poſteà ad ſua uſque tempora continuavit. Multas etiam alias hiſtorias, Regúmque Norvegiæ & Daniæ, ut & Angliæ, vitas adjecit; quin & res majoris momenti in Islandia geſtas.*

Idem in Vita S. Olafi:

Hanc regiminis ejus ſeriem ſcripſit primus Arius Presbyter, Thorgilſis filius, qui non minùs verax erat, quàm memoriâ felicis, atque adeò annoſus, ut eorum meminerit virorum, atque hiſtorias ex illis habuerit, qui tam provectâ eſſent ætate, ut eapropter res illas poſſent recordari, ceu ipſe dixit in libris ſuis, eóſque ferè nominavit, à quibus hiſtorias deſumſit.

Idem aliô loco:

Non fuit mirum, quòd Arius Presbyter verax fuerit in hiſtoriis de rebus, tam hîc quàm extra hanc regionem (ſcil. Islandiam) *geſtis; cùm ipſe eſſet ſciendi avidus, ſapientiâque & memoriâ pollens, & ea accepiſſet à grandævis, iiſque ſapientibus viris.*

Oddus, Monachus Thingeirenſis in Præfat. ad Hiſtor. Olafi Tryggvini.

Sæmundus Sapiens & Arius Sapiens, uterque indubitatæ vir fidei, hoc modô dictis conſentire videntur.

Kriſtendoms Saga, ſeu Hiſtoria introductæ in Islandiam Religionis Chriſtianæ Cap. 13.

Tempore Giſsori Epiſcopi plurimi præſtantes viri in Islandia edocti fuerunt, ac in Presbyteros conſecrati, etiamſi Magnates eſſent regionis, uti Hallus Teiti filius in Haukadalo, Sæmundus Sapiens, Magnus Thordi filius in Reykiaholto, Arius Sapiens, &c.

Recentiorum encomia congerere ſupervacaneum duximus, cùm neminem ſciamus Noſtrum unquam vituperaſſe; omnes verò *ut Scriptorem induſtrium & fidei probatæ* ſuſpexiſſe. Libet tamen unum vel alterum locum è *Thomæ Bartholini* (quantum nomen!) noſtratis *Antiquitatibus Danicis* in medium proferre. Ita verò ille: *Hujus*, inquit, *Aræ an ſuperſint plura, neſcio; breve quoddam ſed antiquitatis venerandæ opuſculum de Islandiæ prima inhabitatione ac ſequentibus præcipuis in Islandia & Norvegia actis, quod mihi Snorro quaſi digito monſtraſſe videtur, conſervo.*

Idem ibidem:

Eas Aræ Schedas hôc ipſo anno (ſcil. 1688.) *curâ amici noſtri, Theodori Thorlacii, meritiſſimi Diœceſis Scalholtinæ in Islandia Epiſcopi, editas gratanter vidimus, - - quibus in gratiam exterorum verſionem Latinam à docta manu adjici optaremus.*

Unicum addam *Thorm. Torſæi* elogium ex Ejus Serie Dynaſtarum & Regum Daniæ Lib. I. Cap. 5. pag. 42.

Ipſe Arius teſtatur ſe ea, quæ de Islandia ſcripſerat, ei

(Sæmundo) recognoſcenda commiſiſſe, adjeciſſeque ea, quæ tum ipſi, tum etiam duobus Epiſcopis, Thorlaco & Ketilli, quorum etiam cenſuram requiſiverat, addenda videbantur. Cujus de ſe ipſo ſuisque ſcriptis teſtimonium, omni exceptione majus, facilè perſuadet, Sæmundum cum Ario amicè conſenſiſſe, & proinde Arii ſcripta tantorum virorum auctoritate confirmata, nobis inprimis ſuſpicienda eſſe, & cynoſuræ locô habenda.

Nec ingratum erit *Othonis Sperlingii* tam de Arii noſtri, quàm aliis Islandorum Sagis judicium audire, ex *Epiſtola* ejus *Novis literariis Maris Balthici An.* 1699. *pag.* 366. inſerta atque Illuſtris *G. G. Leibnitzii* ſiniſteriori de hiſce ſagis judicio oppoſita. Ita verò ille; *Diſtinguendæ veniunt Sagæ, poſtquam Chriſtiani illas ſcriptis comprehenderant. Primæ enim eâ curâ ſunt contexta à probatiſſimæ pietatis hominibus, in quibus vix aliquid ἀκριβείας hiſtoricæ deſiderare queas; ſunt enim ſcripta illa examinatiſſima, ac ſi ad Polybii limam, quando, qualis eſſe debeat Hiſtoria & hiſtoricus, præſcribit, exacta eſſent; qualia ſunt (ne me mentiri aut in gratiam Septentrionalium ſcribere credatis) ARÆ, Sacerdotis Islandici, ſcripta, Chronicon Norvegicum, vulgò Snorroni Sturlæo adſcriptum, Landnama Saga, ſeu Origines Islandiæ, & multæ aliæ Sagæ, quarum fidem nemo in dubium vocare poſſit, quòd fabuloſa maximè caverint & ejecerint, nucleum ipſum Hiſtoriarum promentes.*

(o)

SCHE-

SCHEDÆ ARII POLYHI-STORIS De Islandia.

Digitized by Google

SCHEDÆ ARA PRESTS FRODA. (a)

Thetta er Prologus fyri Boc theſſi.

ISlendinga boc (b) gorda ec fyrſt Byſcopom ørum, *Thorlaki* (c) oc *Katli*, (d) oc ſyndac bædi theim oc *Sæmundi Preſti* (e). Enn med thvi at theim licadi ſva at hava, eda thar vidr auka, tha ſcrifada ec theſſa of et ſama far, fyr utan Ættar tolo oc Kununga ævi, oc ioce thvi er mer vard ſidan cunnara, oc nu er gør ſagt a theſſi, enn a theirri. Enn hvatki es misſagt es i frædom theſſom, tha er ſcyllt at hava that helldr er ſannara reyniſt.

Halfdan

(a) Quamvis Arii autographum, quod inveſtigavit Scalholtinæ diœceſis Epiſcopus, Celeb. M. *Bryniolfus Suenonius*, in pergameno exaratum, atque 1651. à Presbytero *Iona Erlendino* exſcriptum, (ſecundum quod ſuam procuravit editionem M. Bryniolfi in Epiſcopatu Succeſſor, *M. Theodorus Thorlacius*,) hanc præferat rubricam; nullus tamen dubito, quin à recentiori ſit manu, cùm haud creditu facile ſit, ipſum Arium ſibi elogium *Froda*, i. e. Sapientis, Multiſcii vel Polyhiſtoris adſcripſiſſe; ut de ſuſpectâ valde *Schedarum* inſcriptione taceam, cùm aliàs *Islendinga-boc* ſeu *Librum de Islandia* nominaverit: ne dicam, vetera ſcripta Islandica ferè cuncta Auctorum nominibus deſtitui, more ſcilicet

iſti

Digitized by Google

SCHEDAE ARII PRESBYTERI MULTISCII (a).

Hic eſt Prologus libri.

Libellum Islandorum (ſeu *de primis Islandiæ inhabitatoribus*) (*b*) primùm conſcripſi in gratiam Epiſcoporum noſtrorum, Thorlaki (*c*) & Ketillis (*d*); utriq; ut & Sæmundo Presbytero (*e*) eundem exhibui cenſendum. Quia verò viſum eſt illis, ut quædam ita manerent, nonnulla augerentur, hanc ejusdem generis ſcriptionem adornavi, in qua, omiſſis genealogiis vitisque Regum, ea adjeci, quorum poſteà certiorem acquiſivi notitiam, quæque in hoc (libello) luculentiùs nunc, quàm in priori illo narrantur. Verùm enim verò, ſi quid in hiſce aberratum ſit narrationibus, ipſa dictat æquitas, valiturum illud, quod plus ex vero trahit.

Halfda-

ſiti nationi ſolito, & è congenita quadam genti verecundia modeſtiâque, quâ alienæ laudis profuſiores, propriæ verò parciores fuêre.

(*b*) Theod. Thorlacius annotat Anno 1733.

intelligi hic *Landnamam*, ſive *Originum Islandicarum librum*, qua de re in *Vita Arii* monitum.

(*c*) Epiſcopi Scalholtenſis tertii, de quo *Noſter cap. ult.* Obiit is

(*d*) Epiſ-

Halfdan Hvitbeinn Upplenndinga Konungr, ſonr Olafs Tretelgio (*) *Svia Konungs, vas fader Aiſteins Fretz, faudur Halfdanar ens Millda oc ens Matar illa* (f), *faudur Godradar Veeidi-Konungs, faudur Halfdanar ens Svarta, faudur Haralls ens Harfagra, es fyrſtr vard theſſkyns einn Konungr at ollom Norvegi.* (g)

In hoc Codice continentur Capitula.

Fra Islanz bygd, I. *Fra Lannams monnom*, II. *Fra Lagaſetning oc Althingis ſetning*, III. *Fra Miſſeris tali*, IIII. *Fra Fiordunga deilld*, V. *Fra Grenlannz bygd*, VI. *Fra thvi er Criſtni kom a Island*, VII. *Fra Byſcopom utlendom*, VIII. *Fra Isleifi Byſcopi*, IX. *Fra Gizori Biſcopi*, X.

Incipit

(d) Epiſcopi Secundi Holenſis, quem memorat Noſter in Stemmate Epiſcoporum inſt. In Epiſcopum ille eſt conſecratus An. Ch. 1122. Deceſſit An. 1145. Eſt autem hic in textu *Katli*, dativus à nominat. *Ketill*.

(e) Ejus mentio quoque injicitur interiùs Cap. 9. ubi dicitur *Samundr Sigfuſſon*. In *Kriſtendoms Sogu Cap.* 12. laudatur ut Sapiens, optimúsque omnium, qui in Islandia unquam fuerunt, Clericus. Fuit verò parœciæ Oddenſis in auſtrali Islandiæ quadrante Presbyter, prædiúmque ſuum publicam humaniorum artium ſcholam eſſe voluit; útque erat ſuo tempore vir non minus doctrinâ, quàm variis itineribus clariſſimus, ita *Froda*, id eſt, *Sapientis, eruditi* vel *multiſcii* cognomen eſt promeritus. Egregias ejus lucubrationes inter deperditas diu eſt quod deplorarint eruditi, cùm nihil earum ſuperſit, præter alteram *Edda* partem, *Samundianam* vulgò dictam, metríſque illigatam; cujus tamen vix milleſima portio creditur hodie ſuperſtes. Adſcribitur ipſi etiam *Oddenſium Annalium* pars, de quibus fuſiùs *Thorm. Torfaus*.

(*) Hôc cognomine ipſum impertiêre veteres, quòd exſciſâ ſilvarum parte tractum illum excoli fece-

Halfdanus Hvitbein (i. e. Albipes) dictus, Rex Uplandorum, filius Olafi Trætelgia (i. e. lignatoris) (*) Svecorum Regis; pater erat Aiſteini Fretr, ſeu Bombi, avus Halfdani Munifici at cibiparci, (f), proavus Godrodi Regis, Venatoris cognomine celebrati, abavus Halfdani Nigri, atavus Haraldi Harfagre (i. e. Pulchricomi), primi ex iſta proſapia totius Norvegiæ Monarchæ. (g)

Capita hujus Opuſculi ſunt. (h)

I. De Islandiæ inhabitatione. II. de Islandiæ Occupatoribus. III. de Conſtitutione Legum & Comitiorum univerſalium. IV. de Anni Computo. V. de terræ in quadrantes diviſione. VI. de Gronlandiæ inhabitatione. VII. de tempore introductæ in Islandiam Religionis Chriſtianæ. IIX. de Epiſcopis alienigenis. IX. de Isleifo Epiſcopo. X. de Gizoro Epiſcopo.

fecerit, quem inde Vermelandiam nuncupavit.

(f) Rationem iſtius ſibi ipſi repugnantis cognominis hanc cape: quòd militibus ſuis ſtipendia ſoluturus tantum illis auri pondus daret, quantum vicini Reges argenti; nihilominus erat in rebus penuariis tantò tenacior, quantò in pecuniariis profuſior.

(g) In textu eſt; *einn Konungr at ollum Norvegi*; unde perſpicimus rectius ſcribi *Norvegiam* quam *Norvigiam*, cùm *Norveg* ſcripſerit Arius, quomodo etiam Cap. 2. eſt *Norvegs* genit. Aſt Cap. 7. ſcripſit *Noreg*, extritô *v*, niſi ſit typographicum ſphalma, ut legatur *Norveg*. In *monumento Jellingenſi Regio* legitur *Nurvieg*, *o* in *u* mutatô & insertâ literâ *i*, quod fortè exſculptoris errori imputandum.

(h) Quamvis editio Arii Islandica An. 1688. à Theodoro Thorlaco

Incipit Libellus Islandorum.

I. CAPITULE

Fra Island Bygd.

ISland bygdiſt fyrſt ur Norvegi, a dogom Haralls ens Harfagra, Halfdanar ſonar ens Svarta, (i) *i thann tid,* (*at etlon oc tolo theirra Teitz foſtra mins, theſs manns er et kunna ſpacaſtann, ſonar Isleifs Byſcops;* (k) *oc Thorkels faudar-brodars mins Gellisſonar, er langt mundi framm; oc Thoridar Snorradottor Goda,* (l) *es bædi vas margſpok oc oliugfrod,*) (m) *es Ivar* (*) *Ragnarsſon Lodbrokar let drepa Eadmund enn Helga Eingla*

lacio, Scalaholtenſis dioecesis Episcopo, procurata hoc opusculum in Capita non diſtinxerit: nos tamen ſecundum hanc ipſius auctoris ſeriem ſuis locis numerum capitum inſeruimus, ut eò commodior eſſet libelli uſus.

(*i*) Regulus is erat in Norvegia, ſubditis impenſè charus, cujus ditio tota erat *Veſtfoldia*, *Hringarikia* & *Agda*, ut ex hiſtoria Norvegica patet.

(*k*) Conf. inferiùs *Cap. 9.* Hanc veterum & patriarum rerum notitiam Teitus dubio procul ex parentis, Isleifi Epiſcopi, narrationibus hauſit, quarum poſteà Arium ſermone participavit. Nam qui conſcripſiſſe Isleifum Hiſtorias autumant, fallunt & falluntur, quippe ad Calendas Græcas id probaturi.

(*l*) Ni fallor, is eſt *Snorri Godi*, quem memorat *Kriſtendoms Saga* Cap. I. etiam *Landnama* part. 2. Cap. 9. & 12. Filiam ejus vocat Landnama dict. cap. 9. *Thurídi hin Spöku*, i. e. Thuridam ſapientem.

(*m*) Hiſce & aliis, quas poſthac citat Arius, veracium & ſapientum narrationibus ejus innititur hiſtoria, cùm ante illum nullæ eſſent literis conſignatæ hiſtoriæ, quibus ſanè ut firmiſſimo hiſtoriæ ſuæ fundamento haud abnuiſſet

uti,

Incipit libellus de Islandia.

CAPUT I.

De Islandiæ inhabitatione.

ISlandia inhabitabatur primum à Norvegis, tempore Haraldi Pulchricomi, qui filius erat Halfdani Nigri (i). Ea tempeſtate (ſecundum ſententias ſermonéſque Teiti mecum educati, quem Isleifi Epiſcopi filium (k) probè novi ſapientiſſimum; & Thorkelis Gelleris filii, Patrui mei, qui felici pollebat memoriâ, etiam Thuridæ, Snorrii Godæ (l) filiæ, quæ erat æquè ſapiens ac multiſcia) (m) Ivarus, (*) filius Ragnari Lodbrokii Edmundum A.C. 874.

uti, ſi extitiſſent: veteres enim memoriæ magis quàm literis res geſtas majorum tradidiſſe, præter alios animadvertit quoque *Saxo* noſtras *lib.* 8. aliiſque locis. Manet ergo Arius primus ſeptentrionalis orbis hiſtoricus ſcriptor, quem ideò variis encomiis *Snorrius Sturlæus* aliique veteres mactârunt. Per Septentrionalem verò orbem præcipuè hîc intelligimus tria Borealia regna, *Daniam*, *Norvegiam* & *Sueciam*, quæque tum temporis ſui erat juris; *Islandiam*. Nec audiendus optimè aliàs ab antiquitatibus Borealibus meritus *Olaus Verelius*, qui *Hervarar Saga* ſeu *Hervare* (Amazonis Norvegæ) *Vitam* ab homine, qui longè ante receptum in Septentrione Chriſtianiſmum vixit, conſcriptam eſſe ſtatuit in *Notis ad ejusdem Hiſtoriæ Cap.* 19. *pag.* 178. *Torfæo* enim judice, genium Islandicæ linguæ penitus ſpirat; neque refert, quòd illius auctor ſe ex *fornum Bokum*, i. e. veteribus libris, decerpta tradere, initiò operis ſui dicat, cùm ea, quæ Arii tempore ſcripta fuêre, ipſi ſatis vetuſta videri potuerint. Conf. *Torfæi Ser. Reg. Dan. Lib. I. Cap.* 5. Quod ſi per *fornum Bokum* quis

Poëtas

gla Koming; enn that was DCCC LXX. epter burd Criſtz, (n) *at thui es ritid es i Sögg hans,* (o)

II. CAPITULE.

Fra Landnams monnom.

Ingolfr het madr Norrænn, (p) *es ſannlega er ſagt at fære fyrſt thadan til Islandz,* (q) *tha es Haralldr enn Harfagri var XVI. vetra gamall. Enn i annat ſinn, fom vetrom ſidar. Hann bygdi ſudur i Reykiar-vic. Thar er Ingolfs höfdi kalladr, fyr auſtan Mynnthacs airi, ſem hann*

Poëtas vel Rhythmographos veteres velit intellectos, non refragamur, cum ſæpe Hiſtoricis ſuccurrant, eorúmque magna pars ante Chriſtianiſmi in ſeptentrione tempora, immo nonnulli ante natum Chriſtum floruerint; verum in Hiſtoricis, accuratè loquendo, non numerandi ob exornatos epiſodiis rhythmos, ſecundum Poëtarum legem veriſimilitudinem quidem, non autem verum (quæ hiſtoricorum lex eſt) ubique prodentes.

(*) Ivarus hic veteribus nominatur *Beinlaus*, i. e. *exos*, qui unà cum fratribus Edmundum ob patris captivitatem & necem trucidavit, diſſectis priùs ac ſolutis à vertebra ejus coſtis & ad diffiſſæ aquilæ formam expanſis: quomodo Septentrionales Ethnici devictis, quibus infeſtiores erant, hoſtibus talem aquilæ figuram à tergo incidere ſoliti ſunt, ut ex antiquitatibus notum eſt.

(n) In textu eſt ellipſis: expreſſis enim numeris DCCCLXX. ſubjicienda eſſet vox *vetra*, i. e. *hyemes*, quibus annos deſignabant veteres Septentrionales; etiam Romani. In anno deſignando concordat Chronicon vetus Saxonicum ab *Edmundo Gibſon* editum, ubi de S. Edmundo plura, ut & de inſigni illo cœnobio, quod poſt ſesquiſeculum ſuper ejus corpore extrui fecit Canutus M. Daniæ & Angliæ Rex, additis multis magniſque prædiis in Monachorum ſuſtentationem.

(o) Nis

mundum Sanctum, Anglorum Regem, interfici fecit; hócque contigit poſt nativitatem Chriſti anno Octingenteſimo ſeptuageſimô, (*n*) prout in hiſtoria (*o*) illius ſcriptum eſt.

CAPUT II.

De Islandiæ Occupatoribus.

Ingolfus vocabatur vir natione Norvegus, (*p*) de quo verè dictum eſt, primum cum inde in Islandiam trajeciſſe, (*q*) tum temporis Haraldô Pulchricomô ſedecim annos natô. A.C. 870. Verùm in altero itinere, quod paucis inde annis aggreſſus eſt, A.C. 874. ad auſtrum in prædio Reykiar-vik habitavit, ubi de ejus nomine Ingolfi promontorium hodieque dicitur, quô locô ad orientem Mynnthacseyri pri-

(*o*) Niſi me animus fallit, hîc illa intelligitur Hiſtoria, quam Snorrius Sturlæus Arium de vitis Regum Norvegiæ, Daniæ & Angliæ conſcripſiſſe memorat, ad quam provocare videtur Noſter, ut Lectori inde locupletiùs de S. Edmundi geſtis poſſet inſtrui. Verùm hæc hiſtoria non ſine insigni rei Literariæ detrimento dudum in deperditis eſt numerata.

(*p*) Ornone Comite Fyrdafylkenſe natus, ut docet *Arngrim Torfæi Hiſt. Norv. part. 2.* *mus Jona in Specim. Island. & Crymogæa.*

(*q*) Scilicet terræ incolendæ gratiâ: ante Ingolfum enim tres Islandiæ fuiſſe inventores conſtat, puta *Naddoddum*, qui A. C. 861. invenit & *Snaland* ſeu nivoſam terram appellavit; ſecundum *Gardarem*, qui inſulam An. 864. adiit, ac *Gardarsholmi* nomine inſignivit; tertium *Flokium*, nominis *Islandiæ* auctorem, ut hæc in *Landnama* traduntur locupletiùs *part. 1. cap. 1. & 2.* Conf.

(*r*)

Digitized by Google

hann kom fyrſt a land; enn thar Ingolfsfell fyr veſtan Olfoſſ-o, (r) *es hann lagde ſina eigo a ſidann.*

I thann tid var Island vidi vaxit (*) *a midli fialls oc fiöro. Tha voro her menn Criſtner, their er Nordmenn kalla Papa;* (s) *enn their foro ſidan a braut, af thvi at their villdo eigi veſa her vid heidna menn; oc leto epter bæcr Irſcar oc biollor oc bagla. Af thvi matti ſcilia at their voro menn Irſcer. Enn tha vard för manna mikill miöc ut hingat ur Norvege, til theſs unnz Konungrenn Haralldr bannadi, af thvi at honom thotti land-audn nema. Tha ſættuſt their a that, at hver madr ſkylldi giallda Konungi V. aura,* (t) *ſa er eigi væri fra thvi ſcilidr oc thadan færi hingat. Enn ſva er ſagt, at Haralldr væri LXX. vetra Konungr oc yrdi attrædr. Thau hafa upphöf verid at gialldi thvi, es nu er kallat lanndaurar, enn thar gallzk ſtundom meira, enn ſtundom minna, uns Olafr enn Digre gordi ſcyrt, at hver madr ſcylldi giallda Konungi halfa mork, ſa er færi a midli Norvegs oc Islands*

(r) Hodie *Olvirsaa*, teſte *Arngrimo Jona in Specimine Islandiæ.*

(*) Vix aliæ unquam in Islandia fuêre ſilvæ, quàm quæ ſalicibûs conſtabant, eæ quidem ſatis denſæ amplæque, hodie tamen planè convulſæ ac deperditæ, exceptis virgultîs nonnullîs hinc inde diſperſis. Num verò ex hiſce arboribus fabricatum fuerit navigium illud, cujus meminit *Landnamn part. I. cap.* 14 *p.* 16. in medio relinquimus. Sanê Adami Bremenſis tempore, i. e. ſeculo XI. nullas in Islandia ſilvas fuiſſe ipſe teſtatur in *lib. de ſitu Daniæ.*

(s) i. e. Sacerdotes vel clericos

primò terram conſcendit. Verùm Ingolfi monticulus eſt ad occidentem amnis Ölfoſs, (r) ubi poſtea terram ſibi in poſſeſſionem vindicavit.

Eâ tempeſtate erat Islandia ſalicetis (*) conſita, idque omnibus ferè locis montes & litora interjacentibus. Tum temporis Viri hîc erant Chriſtiani, quos Norvegi Papas (s) appellant, qui, quòd vivere cum Ethnicis nollent, inde aliò emigrarunt, relinquentes tam libros Hibernicos, quàm nolas & baculos. Ex hiſce rebus relictis facilis erat conjectura, Hibernos natione fuiſſe. Aſt eô tempore ingens quotidie erat appulſus hominum è Norvegia, usque dum Haralldus Rex, regnum ſuum hoc modò deſolatum iri credens, id prohiberet, legéque caveret, ne quisquam inde huc trajiceret, niſi quinque auras (t) penderet Regi, illis tamen exceptis, quibus è favore Rex hunc indulgeret tranſitum. Proditum autem eſt Haralldum ſeptuaginta annis regnaſſe, octogintáque annos natum fuiſſe; indéque originem id tributi genus duxit, quod nunc Landaurar eſt vocatum: illud verò interdum majoris, interdum minoris erat pretii, usque dum Olafus Digri (i. e. Craſ-

dos, vid. *Lexic. voc. antiq.* Horum meminit quoque *Prologus* ce *Landnama*, in *fine*.

(t) Vide *Indic. Voc. antiq.* voce *Aura*.

lands, nema Conor, eda their menn, es hann nami fra. Sva ſagdi Thorkell oſs Gelliſſon.

Hrollaugr, ſonr Raugvalls Jarls aa Mæri, bygdi auſtr a Sidu, thadan ero Sidu-menn kommer. (u)

Ketilbiorn Kietelsſun, madr Norræn, bygdi ſudur at Mosfelle eno öfra, (v) *thadan ero Mosfellingar comner.* (x)

Audr (y) *dotter Ketils Flatneſs, Herſis Norrœns,* (z) *bygdi veſtr i Bræida firdi, thadan ero Bræidfirdingar comner.*

Helgi enn Magri Norrænn, ſonr Eyvindar Auſtmannz, bygdi nordr i Eyiafirdi, (*) *thadan ero Eyfirdingar comner.*

(u) Huic familiæ innexus quoque erat & ſanguine conjunctus tam *Arius* noſter, quàm *Semundus Sigfuſſinus*, uterque *ſapiens* dictus. Hrollaugo etiam plurimi Islandiæ primores originem debent, qua de re *Landnama part. 4. cap.* 9. Conf. *Arngrimus Jona in Specim. Hiſtor. p.* 29.

(v) Hodie eſt prædium Paſtorale.

(x) Ex hoc quoque ſanguine orti ſunt bini Scalaholtenſes magni nominis Epiſcopi, *Isleifus* & *Gizorus*, ut ex *Noſtri* ſtemmate Epiſcoporum Islandicorum liquet.

(y) Infrà in Epiſcoporum Genealogia dicitur *Odr*, aliis *Unnur*, ob ingentes divitias *Diupaudga*, i.e. *Prædivitis* cognomine ſalutata. *Landnama* dicit eam Chriſtianam fuiſſe, *part.* 5. *cap. ult.* Oleifo Candido nupſit, eique genuit Thorſteinum Rufum, qui duxit ſororem germanam Helgii Macri, de quo mox *Noſter*.

(z) Hæbudarum ſcil. Norvegiæ Regibus ſubjectarum Princeps, vel potiùs Baro. vid. *Indic. voc. antiqu.* voce *Herſir*. Hic verò obiter notandum, Regem Norvegiæ, Haconem, eò nomine, ut ipſe voluit Quintum, rectiùs Sextum, A. C. 1308. Comitum Baronúmq; titulos intra Regnum ſuum abrogâſſe, ſolis Regum filiis Comitibusque Orcadenſibus eorum uſu permiſſô, teſte *Thorm. Torfæô Hiſt. Orcad. lib.* 2. *ad memoratum annum.*

(*) Ubi prædium ſuum *Kriſtnes* appellavit, [Noſtrô teſte in Epiſcoporum Genealogia, infe-

rius

Craſſus) ſtatueret, unumquemq; Norvegiam inter & Islandiam qui vellet iter facere, dimidiam Regi marcam ſolveret, exceptis tamen mulieribûs, viríſque, quibus ipſe Rex id concederet, prout retulit nobis Thorkell Gelleris filius.

Hrollaugus, filius Rögvaldi, Comitis Mærenſis, regionem Sidam in orientali Islandiæ quadrante inhabitavit, inde Sidenſis familia promanavit. (u)

Ketilbiornus Ketillis filius, vir Norvegus, prædium, Mosfellum ſuperius appellatum, in Auſtrali Islandia (v) incoluit, unde Mosfellenſes originem traxêre. (x)

Audur (y) Ketillis Flatnefs, (i. e. Simi) Baronis Norvegi (z) filia, ad occidentem, in Breidafiordo vixit, unde Breidfiordenſes orti ſunt.

Helgius Macer, Norvegus, Eyvindi Auſtmanni (i. e. Norvegi) filius, ad boream, in Eyiafiordo habitavit (*) cui Eyiafiordenſes ortum debent.

rius) quòd magis ad Chriſtianiſmum quàm Ethniciſmum inclinaret, quippe qui infans Chriſtianis ſacris erat initiatus. Syncretiſmum tamen fovit ſatis rudem: credidit enim Chriſtum diviſum cum Thoro imperium habere; unde, cùm in terra eſſet, Chriſtum invocavit, at Thorum, cùm eſſet in mari, ibíque duri quid pateretur, vel arduis implicaretur negotiis, ut è *libro originum Islandiæ, Landnama dicto*, part. 3. Cap. 12. licet cognoſcere. Paria de Danis in primis religionis Chriſtianæ incunabulis referunt *Viticbindus Monachus & Sigebertus Gemblacenſis.*

(a)

III. CAPITULE.

Fra Laga Setning oc Althingis Setning.

Enn tha es Island vas vida bygt ordit, tha hafdi madr Auſtrann fyrſt Lög ut hingat ur Norvegi, ſa er Ulfliotr het (ſva ſagdi Teitr oſs) oc voro tha Ulfliots-Lög köllod. (a) *Hann vas fader Gunnars, er Diuſſdæler ero comner fra i Eyiafirdi; Enn thau voro fleſt ſett at thvi, ſem tha voru Gola-things Lög,* (b) *eda rad Thorleifs ens ſpaca, Horda Caraſonar,* (c) *voro til; hvar vid ſcylldi auka, eda afnema, eda annan veg ſetia.*

Ulfliotr

(*a*) Conf. *Landnama part.* 4. *cap.* 7.

(*b*) Hîc notandum, quatuor olim fuiſſe leges, quæ ſimul in Norvegia vigebant: (1) Froſtathingenſis, *Froſtothings-Lög*, per totam Diœceſin Nidroſienſem quæ valebat, ſic denominata à loco *Froſten*, qui in Nidroſienſi ſinu interiori jacet, ubi forum univerſale annuum habebatur ad cauſſas coram Nomophylace dicendas. (2) Gulathingenſis, *Gulathings-Lög*, cui locus quidam in aqvilonari Bergenſis ditionis parte jacens nomen dedit, ubi forum quoque univerſale celebratum eſt incolarum Bergenſis territorii. Utraſque has leges condidit Haçon Adelſteini alumnus, & quidem *Froſtathingenſem* conſiliô Sigurdi Comitis aliorúmque è Nidroſienſi provincia ſapientum virorum; *Gulathingenſem* inſtituit conſiliô Thorleifi Sapientis, qui ille ipſe eſt, cujus hîc meminit Noſter. (3) Dicebatur Eidſivienſis, *Eidſivia-things-Lög*, quæ per Gudbrandsdalum, Heidmarcam, Hadelandiam, Romerigiam & reliquam Oplandiam erat in uſu. (4) Vigenſis, aliàs Borgenſis *Borgarthings-Lög*, quæ ab antiqua urbe Sarpsburgo, ubi hodie eſt Fridericsſtad, ita nominabatur, vigebátque in Orientali Norvegiæ parte, ac Vikenſi territorio, & cir-

cùm.

Digitized by Google

CAPUT III.

De Conſtitutione Legum & Comitiorum Univerſalium.

Islandiâ vero longè latéque habitatâ, vir quidam Norvegus, cui Ulfliotus nomen, huc ex Norvegia primus leges intulit, prout nobis narravit A.C. 926. Teitus; indéque tum temporis Ulflioti Leges ſunt A.C. 928. nominatæ. (*a*) Ille erat pater Gunnaris, cui Diupdalenſium, quæ Eyiaffiordum incolit, familia originem debet. Erant verò pleræque leges ad Golathingenſium (*b*) normam compoſitæ, additis tamen è conſilio Thorleifi ſapientis, filii Hörda Caurii, (*c*) nonnullis, quibus illæ vel augerentur, vel minuerentur, vel quoque transponerentur.

 Ulflio-

cùm. Quatuor has leges (in omnibus tamen, exceptô ſecundô capite, qvod de foris juridicis agit, apprimè convenientes) An. Chr. 1274. correxit, adauxit & planiores reddidit Magnus Haconis filius, Rex Norvegiæ, quem inde Legum emendatorem ſalutârunt veteres. Eundem Regem Islandi quoque de emendatione ſuarum legum ſollicitârunt, id quod etiam perfecit; qui legum Codex per Jonam Nomophylacem in Islandiam An. 1280. vel 1281. eôdem, quo Rex obiit, annô transmiſſus publicè receptus eſt, quô hodieque utuntur Islandi, quibus *Jons-Bok* ſeu *Jonæ Codex* vulgò dicitur. Conf. *Arngrimus Jona in Crymogæa.*

(*c*) *Hörda-Kari* ni fallor, ex Hordia Norvegica (*Hördafylki*) fuit oriundus, indéque hoc nomen ſortitus; veluti à provincia Cimbrica quadam *Hördſyſſel*, pater Gormi Grandævi *Hörda-knut* nomen

Digitized by Google

Ulfliotr var auſtr i Loni; enn ſva er ſagt, at Grimr Geitſcör (d) *væri foſtbroder hanns, ſa er kannadi Island allt, at radi hanns, adur Althingi væri att. Enn honom fecc hver madr pening til a Landi her, enn hann gaf ſe that ſidan til hoſa.* (e)

Althingi (f) *vas ſett at radi Ulfliotz oc allra Lannzmanna, thar er nu es. Enn adr vas Thing a Kialarneſi,* (g) *that es Thorſteinn Ingolfſſun, Landnama-manns, fader Thorkels Mana* (h) *Lögſögomanns hafdi thar, oc Hofdingiar their es at thvi hurſo. Enn madr hafdi ſecr*

ordit

---

nomen duxit, ut ex antiquis hiſtoriis notum. *Kare* etiam cognomen fuiſſe olim, indicat *Catalogus Abbatum Soranor. p. 7. & 9.* ubi *Joannes Kare* Abbas nominatur; niſi fuerit binominis. Certè *Kare*, aliàs *Kaare*, nomen virile proprium eſſe & veteribus æquè ac modernis Islandis uſitatum, tam ex fabulis quàm Hiſtoriis Islandicis adeò eſt notum, ut non opus ſit exemplis. Memini quoque me in Islandico quodam Mſcpto obſervâſſe hôc nomine Alfum ſeu Genium quendam fuiſſe mactatum.

(*d*) Danicè reddi poteſt Geders Skiæg, à *Geit*, capra, Danicè een Geed, & *Scör*, id eſt *barba*.

(*e*) De voce *Hof*, quæ in textu eſt, vid. *Index voc. antiqv.* Erant autem publica & primaria fana ad unumquodque forum juridicum tria, quibus ipſi præeſſent judices, inde *Godar* vel *Gudar* appellati. Pendebat hiſce fanis quilibet incola annuum tributum, ut nunc Chriſtianorum templis ſolvuntur decimæ; teſte *Landnama part. 4. cap. 7. in fine.*

(*f*) De vocabulis *Althing* & *Öxarar-thing*. Vid. *indic. voc. antiqv.*

(*g*) Eſt hoc nomen compoſitum à *Kiölur*, i.e. carina navis, & *nes*, i.e. promontorium, ut *Kialar-*

Ulfliotus ad orientem Loni erat. Traditum eſt autem Grimum Geitſcôr (i. e. caprinæ barbæ) (d) unà cum eo fuiſſe enutritum, qui conſiliô ejus totam priùs peragravit Islandiam, quàm certus Comitiis anniverſariis locus eſſet aſſignatus; Illi verò unusquisq; regionis incola numum pendit, quod ille tributum poſteà fanis (e) in ſacrum uſum dedicavit. Comitia (f) conſiliô Ulflioti incolarúmque omnium eò loci conſtituta ſunt, ubi hodieq; habentur, quæ anteà in prædito Kialarneſi (g) fuerunt, ubi Thorſteinus filius Ingolfi, qui primus Islandiam occupavit, pater Thorkelis Mana, (i. e. Lunæ) (h) Nomophylacis, aliique ipſi adhærentes primores illa celebrârunt. Verùm reus factus eſt vir quidam, fundum in a- An. Ch. 929.

 gro

lar-nes ſignificet *carina promontorium.*

(h) Hoc cognomen per improperium ipſi indidêre reliqui gentiles, populares ejus, non aliâ de cauſſa, quàm quòd à lunæ aſtrorúmque opificio admirabili aliquid de inviſibili opifice colligendum ſtatuiſſet, qui quoque jam moriturus, ſe in locum ſolis adverſum efferri fecit, commendandô ſe in manus illius DEI, qui ſolem creaverat. Vide *Landnama part.* 1. *cap.* 9. & *Arngr. Jona Specimen Island. ſect. I. Cap. I.* Verè dixit Epictetus: τȣ̃ Θεȣ̃ σύμβολα ineſſe animis hominum, quæ Deus hominibus per tot objectas ſui ſpecies inurit.

(*) Mul

ordit of thræls mord eda Leyſings, (*) *ſa er land atti i Blaſkogom; hann es nefndr Thorer Croppinnſkeggi, enn Dottur ſonr hanns er calladr Thorvalldr Croppinnskeggi,* (i) *ſa es for ſidan i Auſtfiordo, oc brenndi thar inni Gunnar brodor ſinn. (Sva ſagdi Hallr Orækioſun;) enn ſa het kolr er mirdr vas: vid that es kennd gea ſu, es thar es kollod ſidan Colsgea, ſem hræen funnduſc. Land that vard ſidan Allsheriar fe, enn that logdo Lannzmenn til Althin-*

(*) Multùm olim referebat, occideretne quis ſervum an libertum; quisve eſſet is, qui cædem committeret, dominusne ſervi, an alius quisquam. In Servum vitæ necisque poteſtatem habebant Pater & Mater familias eorúmque filius; in libertos non item, quippe qui communi cum aliis hominibus jure fruebantur, cùm ſervorum conditio ferè non alia eſſet ac pecorum, miſerrima ſcilicet & abjectiſſima; unde, ſi homini libero verbera impingeret ſervus, vitâ privabatur: ſi damnum alteri ſervus inferret, Domino incumbebat compenſatio: ſi alius quisquam ac Dominus ſervum necaret, tenebatur is ad damnum reſarciendum ejusdem ſervi domino. Sic ſi ſervam quis imprægnaſſet, eáque gravida mortem obiret, non ſolùm pretium ejus Domino ſolvebatur, verùm etiam, ob ceſſans ex opera demortuæ lucrum, damnum illud compenſabatur. Hi verò inter ethnicas pravitates numerandi mores, introductô Chriſtianismô, exulare juſſi ſunt: *thi att ta Kriſt var ſaldr, ta löſtë Kriſt alla Kriſtna*, ut dicitur in Lege Upland. h. e. Chriſtô enim venditô, Chriſtus omnes redemit Chriſtianos.

(*i*) Liquidò hinc pateſcit, cognomina ex contingenti aliquo adventitio primùm indita, præſertim Nobilium apud veteres, in poſteros etiam ac familias plerumque tranſiiſſe, id quod pluribus exemplis è Saxone Grammatico & aliis priſcis hiſtoricis poſſet probari, ſi uſus eſſet. Sufficit unum alterúmque hîc produxiſſe; ut in Saxonis lib. 14. *Petrus*

gro Blaskogenſi qui poſſidebat, utrùm ob ſervi, an liberti cædem, non dixerim. (*) Nomen eidem viro erat Thorus Kroppinskeggus (i. e. vellicatæ barbæ) & nepoti ejus ex filia Thorvaldus Kroppinskeggus, (k) qui poſteà ad orientale litus (Iſlandiæ) ſe contulit, ubi fratrem ſuum Gunnarem incendiô delevit. Ita retulit nobis Hallus Orækiæ filius: peremti verò nomen erat Kolus, exinde Scrobs illa, in qua inventum fuit cadaver defuncti, poſteà Kols-gia (i. e. Köli hiatus) vocabatur. Terram illam ſeu fundum, cùm jam fiſco ſeu communi ceſſerat poſſeſſioni, incolæ poſteà Comitiorum addixerunt uſui. Eapropter ibi locus

nus Bos, Dan. Peder Oxe, qui ſub Valdemaro I. vixit, ut ſub Canuto Magno anteà *Thimme Banner*, Sialandicus, apud eundem Saxonem. Unde toto aberrant cœlo qui autumant, hanc gentilium cognominum rationem Valdemari IV. (vel rectius III.) tempore incœpiſſe, quam alii ad Johannis Regis imperium reſtringunt. Conf. *Ol. Wormii Epiſt.* CCCCXXVI. ad Henr. Spelmannum. Illuſtratur hoc lepidâ illâ & vetere, quam in præcedenti CCCCXXV. *Epiſtola* ad Wormium „ affert *H. Spelmannus* Anglus, „ narratiunculâ; Normannam „ nobilem Angli repudiâſſe nu„ ptias, quòd duplici non hone„ ſtaretur nomine. Brevi igitur „ in Normannicum ruunt omnes „ morem, cognomina ſibi aut à „ prædiis, villis, oppidis (quod „ Normannis atque Gallis uſita„ tiſſimum fuit) aut ab animi cor„ porisque dotibus, officio, ma„ giſtratu, artificio, rebus geſtis „ & hujusmodi, adſciſcentes, ea„ démque ad nepotes & propa„ ginem ſuam diffundentes. Hæc „ *Spelmannus*.

(k) Scil.

Althingis naizlo: af thvi es thar Almenning at vida til Althingis i Scogom, oc a heidom hagi til hroſſa-hafnar. That ſagdi Ulfhedinn oſs.

Sva hafa oc ſpaker menn ſagt, at a LX vetra yrdi Island albygt, ſva at eigi væiri meir ſidan.

Thvi nær tok Hramnn Lögſögu, Hængs ſonr (k) *Lannama-manns, næſt Ulfliota, oc hafdi XX. ſumor; hann var ur Rangaar-hverfi. That var LX. vetrom eptir Drap Eadmundar Konungs, vetri eda tveim adr Haralldr enn Harfagri yrdi daudr, at tölo ſpakra manna. Thorarenn Raga-broder, ſonr Oleifs Hialta, tok Lögſögo næſtr Hramni oc hafdi önnur XX. hann vas Borgfirder.*

IV. CAPITULE.

Fra Miſſeris-tali.

That vas oc tha ener ſpökoſto menn a Landi her höfdo talit i tveim miſſerom fiora daga ens fiorda hundrads. that verda vikr II. ens ſetta tegar, (l) *enn Monodr XII. thritog-*

(*k*) Scil. *Ketelis Hangi;* Hramnum illum primum Islandiæ Legiſlatorem fuiſſe perhibent Hiſtorici, noménqve dediſſe loco, ubi natus eſt, qvi hodieqve dicitur *Hramnsſtoptir*, id eſt *Rudera Hramni*. Alii *Hrafnum* pronunciant & ſcribunt.

(*l*) Non tam de ipſis verbis interpretandis hic adeò fuimus ſolliciti, qvàm de latente in verbis genuino ſenſu eruendo, ut veterum computandi ratio eò faciliùs intelligeretur ſecundum Auctoris mentem, & rei ipſius naturam, cùm implicatus aliàs ſit hic locus, ni fallor, ob extritum vetuſtate unum vel alterum verbum in autographo. Hoc Arii Caput ſcimus Virum Clariſſimum,

locus eſt publicus, ubi licitum ligna in ſilvis cædere, & in teſquis paſcua habere ad equos alendos, ut nobis narravit Ulfhedinus.

Ita etiam è ſapientum relatione comperimus, poſt ſexaginta hiemes (i. e. annos) adeò excultam fuiſſe Islandiam, ut ulterius (novis incolis) non habitaretur.

Prope id temporis, annô ſcilicet poſt cædem Edmundi Angliæ Regis ſexageſimô, poſt mortem Haraldi Pulchricomi primô vel ſecundô, Ulflioto ut Nomophylax ſucceſſit è familia Rangaënſi Hramnus, filius Hængi (k) Islandiæ occupatoris unius, eodémque functus eſt officio viginti annos, ſecundum ſapientum virorum narrationem. Poſt Hramnum Nomophylacis officio admotus eſt Thorarinus Ragi frater, Oleifi Hialtii filius, eique muneri etiam viginti annos præfuit, è familia Borgfiordenſi oriundus. An. Chr. 929. vel 930. A.C. 950.

CAPUT IV.

De Anni Computo.

Contigit quoque tum temporis, quòd nonnulli ſapientiſſimi hujus regionis viri in duabus æqualibus anni partibus trecentos ſexaginta & quatuor dies numeraverint (l), qui faciunt quinquagin-

mum, *M. Jonam Gam*, Islandum, Scholæ Neſtvedienſis Rectorem, egregiè illuſtraſſe in Schediaſmate nondum edito *de ratione Anni*

thritognatter oc dagar IV. umbframm. Tha mercdo their at Solargangi at Sumaret munadi aptur til Varſens; enn that cunni engi ſegia (m) theim at deige einom vas fleira, enn heilom vikom gegndi, i theim Miſſerom, oc that olli. Enn madr het Thorſteinn Surtr, hann vas Breidfirdſcr, ſonr Hallſtein Thorolpſſonar Moſtrar-ſkeggia, Landnama-manns, oc Oſkar Thorſteins dottor ens Rauda. (n) Hann draimdi that, at hann hygdiſc veſa at Logbergi, tha es that var fiölmennt, oc vaka, enn hann hugdi alla menn adra ſofa; enn ſidan hugdiſt hann ſofna, enn hann hugdi tha alla menn adra vacna. Thann Draum red Oſyfr Helgaſun, (o) modor fader Gellis Thorkelsſunar, ſva: at allir menn

Anni Solaris per obſervationem veterum Paganorum in Islandia, quod avidè exſpectamus. Hîc obiter notandum, Islandos, præſertim in Emtione & Venditione, quodlibet Centum numero duodecim decadum (vel ſexies viginti) abſolvere, qui mos illis etiamnum in uſu eſt, uti & quibusdam in Dania mercatoribus, halec, piſces aut id genus mercimonia vendentibus. Tale Centum vocant Islandi *tolfrædt hundrad*, quia conſtat duodecim decadibus, & *ſtort hundrad* ad differentiam vulgaris, quod vocant *tiradt hundrad*, & *ſmaatt hundrad*, ut Jon. Olavius, Isl. me monuit.

(*m*) Scilicet, cur una redundaret dies.

(*n*) Erat is Thorskafiordenſis provinciæ Flamen ſeu Curio, ut Hiſtoricis eſt proditum.

(*o*) Vetus Anonymus *auctor doctrinæ Sphæricæ & Computi Eccleſiaſtici*, linguâ priſcâ Norvegicâ vetuſtoque charactere in membrana conſcripti, recentior tamen Johanne à Sacro Boſcho, Anglo,

quaginta duas hebdomas, menſes autem duodecim, ſingulos triginta noctium, & quatuor dierum, qui excurrunt. Deinde ex ſolis curſu animadverterunt hôc modô æſtatem magis magisque in vernum tempus vergere, quippe in binis anni partibus præter integras hebdomadas unâ die redundante, hujus tamen mendi rationem nemo reddere potuit (m). Erat autem vir quidam Breidfiordenſis, Thorſteinus Surtr (i. e. Niger) dictus, filius Halſteini & Oskis Thorſteini Rufi filiæ, nepos Thorolfi Moſtrarſkegg (Moſtrobarbi,) terræ occupatoris (n). Huic in ſomno videbatur, eſſe ſe in loco Comitiis deſtinato, ubi ingens erat hominum confluxus, & cunctos quidem, ſeſe vigilante, obdormiiſſe, poſteà verò expergefactos omnes alios, cùm ipſe altè ſterteret. Hoc Somnium Oſyfus Helgii filius (o), avus maternus Gelleris Thorkelis filii, ita eſt interpretatus: quòd ſcilicet ipſo in Comitiis verba faci-

 ente

Anglo, (alias *Holywood* cognominato) Seculi XIII. Scriptore; quippe quem citat, Magnique Hakonis filii, Norvegiæ Regis, tempore floruiſſe refert; hunc Thorſteiniani ſomnii interpretem *Osvifum* appellat, cætera eodem ferè ac Noſter tenore tradens, cujus ipſiſſima verba *Torfæus* affert *part. 1. Hiſt. Norveg. lib. II. cap. 11.* qui de hac Islandorum computatione, ejúsque defectu omnino meretur conſuli.

(p) Ad

menn myndi thegiandi verda, (p) *medan hann mællti at Logbergi; enn ſidan es hann thagnadi, at tha myndi allir menn that roma es hann hefdi mællt; enn their voro bader ſpaker menn miok. Enn ſidan es menn quomo til Things, tha leitadi hann theſſ rads at Logbergi, at et ſiaunda hvert ſumar ſkylldi auka Viku, oc freyſta hve tha hlyddi* (q). *Enn, ſva ſem Oſvifr red drauminn, tha vaknado allir menn vid that vel, oc vas that tha thegar i Log leidt, at radi Thorkels Mana, oc annara ſpacra manna: at retto tali (ſkulu vera)* (*) *i hverio aari, V. dagar ens fiorda hundrads, ef eigi es Hlaup-aar; enn tha einom fleira* (r), *enn at oro tali verda IV.* (s) *Enn tha es*

(p) Ad verbum: *ſilentes.* In impreſſo exemplari Islandico textus ſine dubio mendum habet, ubi legitur *thegn vard. thegn* enim hoc ſenſu non eſt vox Islandica, ſed *thögn,* i. e. ſilentium. Verum genuina conſtructio & Linguæ proprietas non patitur aliam lectionem, ac loco *thogn vard; thegiandi verda,* ſilentes fieri, ut nunc legitur.

(q) Id eſt: num temporum ratio hâc viâ melius procederet.

(*) Binæ voces *ſkulu vera* in Textu duobus ſemicirculis incluſæ deſunt in exemplari Islandice impreſſo; ſine quibus tamen ſenſus redditur anceps & obſcurus.

(r) Nota hic præciſè inventum eſſe annum tropicum Soſigenis Ægyptii, qui Philoſophus erat Peripateticus & Mathematicus inſignis, à Julio Cæſare in conſilium adhibitus, cùm ab Alexandrinis edoctus Calendarium, quod ab eo *Julianum* eſt appellatum, conderet, correctis ſcil. Faſtîs per intercalandi licentiam turbatîs, annóque ad ſolis curſum accommodatô, ut trecentorum ſexaginta quinq; dierum

ente omnes ad hæc eſſent audiendô attenti (p); cùm verò finem orationi impoſuiſſet, omnes manibus pedibúsq; in ejus irent ſententiam. Erat autem uterq; ſapientiâ conſpicuus: Poſteà verò, cùm haberentur Comitia, in loco juridico hoc conſilium impertivit, ut quamvis ſeptimam æſtatem unâ adaugerent hebdomade, ad periclitandum, quomodo res tunc ſuccederet (q). Verùm, ut Oſyfus prædixerat, tum univerſi id approbârunt; unde è conſilio Thorkelis Manæ aliorúmque ſapientum virorum mox in leges referebatur, quod unusquisque annus trecentis & ſexaginta quinque diebus conſtaret (*), niſi annus eſſet biſſextilis; tunc (r) enim unum inſuper diem adjiciendum; verùm, quoad numerum annorum, fiunt

 qua-

rum ac ſex horarum eſſet, atque intercalariô menſe ſublatô, unus dies quartô quoque intercalaretur. Incipit verò Juliana periodus 45. ann. ante natum Chriſtum. Calendarium hoc Julianum illuſtriſſ. Romani imperii Ordines An. 1700. emendarunt, atque ſic dictum *novum Stylum* condidere, etiam eodem annô in omnibus ditionibus Danico Imperio ſubjectis, ſpeciatim Islandia, introductum. Mirum verò eſt, veteres Islandos, adhuc gentiles, cùm ex media eſſent barbarie, apud quos optimæ artes perinde ac ipſi frigerent, cœlóq; nubilô conderentur; tantâ tamen in ſcientiarum Mathematicarum rerúmq; cœleſtium cognitione adhibuiſſe induſtriam, ut Calendarii uſum temporísque rationem accuratè adeò intellexerint.

(r) i. e.

es áicſc at orotali; et ſiaunda hvert at Viko, en eingo at hino (t): *tha verda. VII. or ſaman jamnlong, at hverotveggia* (u). *Enn ef Hlaup-or verda II. amidli theirra es auka ſkal, tha tharf auka et ſetta.* (**)

V. CAPITULE.

Fra Fiordunga deild.

Thinga-dæild mikil vard a midli theirra Thordar Gellis, ſonar Oleifs Feilans ur Breida firdi, oc Odz theſſ, er kalladr var Tungu-Oddr. hann var Borgfirdſcr. Thorvalldr ſunr hanns vas at Brenno Thorkels Blunnketilsſunar, med Hæſna-Thori i Ornolfs dali: enn Thordr Gellir vard hofdingi at Sokenni, af thvi at Herſteinn, Thorkelsſun Blunnketilſonar, atti Thorunni Syſtur-dottor hanns; hun vas Helgo dotter oc Gunnars, syſter Joſridar er Thorſteinn atti Egilsſun. Enn their voro ſotter a thingi, thvi es var i Borgarfirdi, i theim ſtad, es ſidan es kallat Thing-nes. That voro tha Log, at Vigſakar ſcylldi ſækia thvi thingi, es næſt vas veit vigi; enn their bordoſc thar, oc matti thingit eigi heyiaſc at lögom. Thar fell Thorolfr Refr, broder Olafs i Dölom, ur lidi Thordar Gellis.

Enn

(t) i.e. annus biſſextilis quartô quovis annô contingit: niſi hîc mendum irrepſerit, legendúmque ſit *oro* pro *voro*, hoc eſt *noſtro*; non *oro* annorum, cum *o* magno ſcilicet, ut eſt in impreſſo exemplari Islandico, cujus orthographia non ſibi ſatis ubique conſtat.

(u) Puta: nullâ hebdomade cæteros annos eſſe augendos.

(*)

quatuor (s). Quando autem numerus augetur annorum, ſeptimus quisque annus unâ augeatur hebdomade, alias nullâ (t); tum ſeptem anni invicem æqvabuntur utrobiqve (u): ſi verò anni duo biſſextiles annîs augendis interveniunt, ſextus (hebdomade illa) adaugeatur (annus) oportet. (**)

CAPUT V.

De terræ in Qvadrantes Diviſione.

Gravis lis forenſis reciprocabatur inter Thordum Gellerem, Oleifi Feilanis Breidafiordenſis filium, & Oddum, qvi nominabatur Tungu-Oddus, erâtqve è Borgarfiordo; qvippe Thorvaldus, filius ejus, unà cum Hænſna-Thoro in Ornolfsdalo incendiô abſumſerat Thorkelem Blundketillis filium, contra quos cauſam præcipuè egit Thordus Geller: Herſteinus enim, filius Thorkelis, nepos Blundketillis duxerat ſororis ejus filiam Thorunam, (cui parentes erant Helga & Gunnarus) ſororem Jofridæ, uxoris Thorſteini Eigilis filii. A.C. 962.

Agebatur verò cauſa illa in foro juridico Borgfior-

(u) Nempe hebdomas, quæ utriusque ſeptennio addenda.

(**) Hic locus crux eſt interpretum, ut Sibylla divinatrice omnino

Enn ſidan foro Sakarnar til Althingis, oc borduſc their thar tha enn. tha fellu menn ur lidi Odds; (v) *enda vard ſecr hann Hæſna-Thorir, oc drepinn ſidan, oc fleiri their at Brennunni voro. Tha taldi Thordr Gellir Tölo umb at Logbergi, hve illa monnom gegndi at fara i ocunn Thing, at ſækia of vig eda harma ſina; oc taldi, hvat honom vard fyrir adr hann matti thvi mali til laga coma; oc quad ymiſſa vandrædi mondo verda, ef eigi rædiſc bætur a.*

Tha vas Landino ſcipt i Fiordunga, ſva at III. urdu Thing i hveriom Fiordungi, (*) *oc ſcylldu Thingu-nautar eiga hvar Sak-ſokner ſaman; nema i Nordlendinga Fiordungi voro IIII. af thvi at their urdu eigi a annat ſatter: their er fyr nordan voru Eyiafiord, villdu eigi thangat ſækia*

---

omnino opus ſit. Speramus tamen Cl. *Jonam Gam* hunc nodum in ſuo *de ratione Anni Solaris* ſchedio optimè ſoluturum.

(v) Hinc cognoſcimus unicuique litigantium parti ſuum fuiſſe patrocinium, ſuam factionem. Tenebatur autem unus ex judicibus cauſam in judicio actam referre vel repetere; quod ſi nemo vellet in ſe ſuſcipere, ſortiri invicem debebant, unus ex parte actoris, alter rei, teſte veteri Norvegorum lege, cui nomen *Gragas*, (i. e. *Cineraceus anſer*) antiquitas tribuit, titulô *um reiſingar-menn*. Modernô ſtylô *Referendarios* hos nominare licet, quales aliquando Glorioſiſſ. memoriæ Regis Chriſtiani V. tempore in Summo Juſtitiæ Tribunali conſtituti fuerunt; de quibus peculiare exſtat ejuſdem Regis Edictum. In Runa Capitula *Thulur* & *Fimbulthulur* dicitur orator referendarius, à *thula*, qua voce declaratio fabulæ ſignificatur; etiam longa & continua quævis oratio.

(*) Conf. *Landnama part. 4. cap. 7. circa finem.*

Digitized by Google

fiordenſium, ubi locus poſteà Thingnes eſt nominatus: lege tum temporis erat cautum, ut de homicidio cauſſa diceretur in loco cædi proximò. Tanta verò & tam acris ibi erat contentio, ut eô loci ſecundum legis præſcriptum celebrari forum haud qviverit, ceciditqve ibidem Thorolfus Refur (i. e. vulpes), frater Olafi Dalenſis è numero militum Thordi Gelleris.

Poſteà verò, cùm cauſſæ ad Forum Univerſale deferrentur, fit novus ibi conflictus, in qvo occiſi ſunt nonnulli ab Oddi parte ſtantes (*v*). Tum verò intentati criminis reus judicatus eſt Hænſna-Thorus, qvi poſteà, cum aliis incendii ejusdem convictis, eſt occiſus. Tunc qvoqve in loco juridico orationem habuit Thordus Geller, qvâ oſtendit, qvàm malè agerent incolæ, qvi ad qværendum jus ſuum in cauſſis homicidii aliarúmqve rerum controverſarum peregrina adirent fora juridica, dixítque quid ipſe priùs tulerit incommodi, quàm cauſſam illam legibus poſſet ſubjicere (*ut ex legum præſcripto dijudicaretur*); inde aſſidua pericula imminere, niſi hiſce malis maturè obviam iretur.

Hinc factum eſt, quòd in quatuor partes totam diviſerint regionem incolæ, ac unicuique quadranti tria aſſignaverint fora juridica, (*) ubi

Digitized by Google

ſekia Thingit; oc eigi i Skagafiord, their es thar voro fyr veſtan: enn tho ſcylldi joſn dom neſna, oc Logretto ſcipon, ur theirra Fiordungi, ſem ur einom hveriom odrom. Enn ſidan voro ſett Fiordungar-Thing. (x) *Sva ſagdi oſſ Ulfhedinn Gunnarſſon Logſogo-madr.* (y)

Thorkell Mani, Thorſteinſſon, Ingolfſſonar, tok Logſogo epter Thorarinn Raga-brodor, oc hafdi XV. ſumor. Tha hafdi Thorgeir at Lioſavatni Thorkelsſun XVII. ſumor.

VI. CAPITULE.

Fra Grænlands Bygd.

Land that, es kallat es Grænland, fannzt oc bygdiſc af Islandi. Eirekr enn Raudi het madr Breidfirdſcr, es for

(x) Quid hîc loci vocabulum illud, quod in Textu eſt, *fiordungar-thing*, propriè deſignet, ſub judice lis eſt. Neſcio an hoc idem ſit cum *Fiordungs-thing*, de quo Landnama part. 2. cap. 12. *Thar ſetti Thordur Geller Fiordungs-thing med radi allra Fiordungs manna*: Ibi conſtituit Gellerus forum, *Fiordungthing* dictum, conſiliô omnium è quâlibet quadrante virorum. Conſultus à me hac de voce & aliis nonnullis præſtantiſſimus humaniorum artium ſtudioſus, *Jonas Olavius*, Islandus, linguam patriam & antiquitates apprimè doctus, ingenuè faſſus eſt, quid hîc vox illa ſibi velit, ſe ignorare. In hanc tamen ivit ſententiam: *Fiordungar-thing* fuiſſe judicium quoddam, ſeu rectiùs Conſiſtorium, conflatum ex cujuſcunque quadrantis ſapientiſſimis viris, cauſſarum componendarum ergo delectis: ideóque hæc Conſiſtoria fuiſſe numerô quatuor, quò ſpectare exiſtimabat locum illum capitis octavi inferiùs: *hann ſetti fimtardoms Lög*; *legem tulit de judicio quinario ſeu quinta parte*: *fimt* enim denotat quicquid ex quinque partibus conſtat, præcipuè

cauſſas agerent, unusquisque in ſuô competente foro. In boreali tamen parte quatuor exinde conſtituebant, quia aliter concordare non potuerunt: quippe boream verſus ultra Eyiafiordum, qui habitabant, noluerunt Eyiafiordenſem adire conventum; nec Skagafiordenſem, qui in occidentali quadrantis parte ſedem fixerant: Erat tamen ſancitum, ut paria eſſent numero judicia, & æquè multi judices Fori Univerſalis; tot ſcilicet ab una inſulæ quadrante, quot de ſingulis quadrantibus reliquis. Poſteà verò uniuscujusque quadrantis conventus (x) celebrabatur, ut retulit nobis Ulfhedinus Nomophylax, Gunnaris filius (y).

Thorkell Mani Thorſteini filius, Ingolfi nepos, Nomophylacis officium poſt Thorarinum A.C.970. Ragi-fratrem adiit, quo quindecim annos functus eſt. Inde Thorgeir de Lioſavatni, Thorkelis filius, ſeptendecim annos habuit. A.C.985.

CAPUT VI.

De Gronlandiæ Inhabitatione.

Terram Gronlandiæ nomine inſignitam primi invenerunt incoluerúntque Islandi. Eiri-

cipuè autem quinque dies, &c. vid. *Lexic. vet. antiq.* voce *Fimm.*

(y) Hujus ut Nomophylacis, meminit *Noſter* inferiùs Cap. X. Parens;

Digitized by Google

for ut bedan thangat, ok nam thar land, er ſidan es kalladr Eiriksfiordr. Hann gaf nafn landino, (*) oc kalladi Grænland, ok qvad that menn myndu fyſa thangatfarar, at landit thætti nafngott. (z) Their fundo thar manna viſtir, bædi auſtr oc veſtr a landi, oc Keiplabrot oc Steinſmidi, (a) that es af thvi ma ſcilia, at thar hafdi theſſkonar Thiod farid, es Vinland (b) hefer bygt, ok Grænlenndingar calla Screlingia. (**) Enn that vas es hann tok byggva landit, XIV. vetrom eda XV. fyrr enn Criſtni

Parentis ejus, Gunnaris, cognomine ſapientis; officiò Nomophylacis quoque functi mentionem injicit Cap. IX.

(*) Hinc probare ſatagunt *Arngrim. Jóna* eúmque ſequentes *Theod. Thorlacius* & *Thorm. Torfæus* Ericum Rufum primum Gronlandiæ nomen impoſuiſſe A. C. 982. ab ipſo inventæ: cùm tamen diu ante hoc tempus Ludovici Pii Imp. Diploma, quô Ansgarius Archiepiſcopus Hamburgenſis conſtituitur, datum illud A. C. 834. item Gregorii IV. Pontif. Rom. Bulla annô ſequenti 835. ſcripta, eundémque confirmans Archiepiſcopatum, tam Islandiam quàm Gronlandiam diſertè nominent: quod utrumque diploma falſitatis arguere non abhorrent prædicti Triumviri, autumantes Islandiæ æquè ac Gronlandiæ nomina Monachorum dolô poſteà apographis eſſe inſerta: cùm verò in autographi defectu de apographorum vitio judicare non liceat, eáque tam pulchrè concordent, ut nullus ſit ſuſpicioni locus, hujus diſſidii talem reor inſtitui poſſe conciliationem, ut credatur Ericus Rufus notam tum temporis tantùm nomine tenus Gronlandiam ex bonitate regionis, quam quoque nominis indicabat pulchritudo, popularibus ſuis ita commendaſſe, ut colonias illuc ducendi cupido ipſos incederet, quod & obtinuit; ut mox dicetur.

(z) Er

cus Röidi (i. e. Rufus) nominabatur vir ille Breidfiordenſis, qui hinc illuc conceſſit, terrámque occupavit locô, qui poſteà Eirici ſinus nuncupatur. Ille ipſe nomen dedit regioni (*) vocavítque Grænlandiam (i. e. viridem regionem), exiſtimans pulchritudinem nominis citiùs illuc homines allecturam, qui eandem vellent terram incolere (z). Invenerunt ibi veſtigia hominum tam in orientali quàm occidentali regionis parte, fragmenta ſcalmorum & lapides fabrefactos (a): unde haud obſcurè liquet, ejus generis ibi vixiſſe homines, qui Vinlandiam (b) incoluerunt, à Gronlandis Scrælingi (**) nominati. Regio autem incoli cœpta eſt quatuordecim vel quindecim A.C. 982. A.C. 986.

 cim

(z) Eôdem ſenſu *Landnama part. 2. Cap. 14.* Nec Ericum ſpes fefellit: nam ut locô citatô *Landnama* teſtatur, (Arium Thorgilſis filium, Noſtrum ſcilicet, auctorem laudans) viginti quinque è tractu Biorgfiordenſi & Breidfiordenſi navigiis Islandorum comitatus ab Islandia ſolvit; non tamen omnibus ſalvis rediit in Gronlandiam nihilominus indies pluribus incolis auctam, maximè in Orientali regionis parte, vernaculâ *Auſtur-bygd* dicta.

(a) Lapicidarum ſcilicet opera.

(b) Eſt *Vinlandia* pars Americæ Septentrionalis, quam Gronlandi, Norvegi ex Islandia coloni, primi omnium Europæorum detegentes ita appellavêre, quòd vites ibi offenderint ſponte naſcentes; qua de re latiùs *Thorm. Torfæus in Hiſt. Vinlandiæ.*

(**) Quòd parvâ erant ſtaturâ; alias quoq; *Smalingia* eadem de cauſſa Islandi eos appellarunt.

(c)

Criſtni quæmi her a Island, (c) *at thui er ſa taldi fyrir Thorkeli Gelliſſyni, a Grænlandi er ſialfr fylgdi Eiriki enom Rauda ut.*

VII. CAPITULE.

Fra thvi er Criſtni kom a Island.

Olafr Konungr Tryggvaſun, Olefsſunar, Haralldsſunar ens Harfagra, kom Criſtni i Noreg, oc a Island: Hann ſendi hingat til landz Preſt, thann er het Thangbrandr, (d) *oc her kenndi monnum Criſtni, oc ſkirdi tha alla es vid Tru toke. En Hallr a Sidu Thorſteinſſun let ſkiraſc ſuimbendis, oc Hiallti Skeggia ſonr yr Thiorsardali, oc Gizor enn Huiti Ketilbiarnarſun fra Mosfelli, oc marger Hofdingiar adrer; enn their voro tho flæiri es i gegn mællto oc neitto. Enn tha er hann hafdi her verid einn vetur eda II, tha for hann a braut oc hafdi vegit her II. menn eda III. tha er hann hofdo nidt* (e). *Enn hann ſagdi*

(c) *Landnama* locô citatô ita loquitur: *Thad var fimtan vetrum fyrr enn Chriſtni vari lögtekin a Islandi,* (*ſumar Bækur ſegea atian vetrum.*) Hoc eſt: *Id contigit quindecim hiemes ante Chriſtianiſmum in Islandia legibus receptum,* (*quidam libri dicunt octodecim hyemes*). Hæc Landnama. Liber Islandicus mſc. chartaceus, qui in Regia ſervatur Bibliotheca ponit XIV. annos.

(d) In Saxonia eum natum fuiſſe teſtatur *Oddus Monachus* in *Olafs-Saga, ſeu Hiſtoria Olafi Tryggvini, Norveg. Regis, Cap. 37.* edit. Reenhielmii. *Kriſtendoms Saga* dicit ipſum fuiſſe filium Vilballdi, Comitis Bremenſis, *cap. 5. Theobrandum Flandrenſem* pravè appellat *Theodoricus Monachus* à Kirchmanno editus. Erat autem Concionator aulicus (*Hirdpreſtar*) Olafi Tryggvini, ut eôdem capite *Kriſten-*

Digitized by Google

cim hyemes (i. e. annos) ante Chriſtianorum huc in Islandiam adventum *(c)*, prout relatum eſt Thorkeli Gelleris filio à quodam ipſius Eirici Rufi in Grönlandiam comite.

CAPUT VII.

De tempore introductæ in Islandiam Religionis Chriſtianæ.

Olafus Tryggvinus Rex, nepos Olafi, filii Haraldi Pulchricomi, Norvegiam & Islandiam Religione Chriſtianâ impertivit, quippe qui Presbyterum huc ablegavit, cui nomen Thangbrandus *(d)*, qui Chriſtiana hîc dogmata primus tradidit, omnésque fidem amplexantes ſacrô abluit lavacrô. A.C. 999. Hallus autem de Sida, Thorſteini filius, protinus ſe fecit baptizari, deinde Hialtius Skegginus de Thiorſardalo, Gizorus Albus, Teiti filius, nepos Ketilbiorni è Mosfello, multíque primores alii; quamvis plures tum eſſent, qui huic doctrinæ refragarentur, fidémque negarent: cùm verò huic operi unô alterôve annô inſudaſſet Thangbrandus, hinc regreditur, occiſis priùs, qui ipſum probris laceſſiverant *(e)*, duobus

demp- Saga refert; quæ etiam de ejus in Islandia geſtis legi poteſt *cap. 7. & 8.* [illegible]

(e) Quod in textu eſt: *[illegible] er hann [illegible]*; etiam verti poteſt, qui *famosa* [illegible] [illegible]

agdi Konunginom Olaſi, es hann com auſtur, alla that es her hafdi yfer henn gingit, oc let ſi vænt, at her munndi Criſtni enn tacaſc, enn hann vard vid that reidr mioc, oc ætladi at lata mæida eda drepa oſſa lannda ſyrer tha, es thar voro auſtur. (f)

Enn that Sumar et ſama quomo utan hedan their Gizor oc Hiallti (g), *oc thogo tha undan* (*) *vid Konungenn,*

---

illi illuſerant. Oddus Monachus ita exprimit: *tha er i moti hefdo mælt*, i. e. *qui ipſi contradixiſſent*; quod tamen utrumque conſiſtere poteſt: nam ſatis contradicit etiam, qui infami aliquem carmine traducit. Hîc quoque notandum, aliquot ante Thangbrandum annos Olafum Tryggvinum miſiſſe ad convertendos Islandos *Stefnerum* quendam, ipſum natione Islandum, qui irritum ſuum laborem fore animadvertens, poſt confracta, ope novem ſuorum comitum, varia delubra idolaque, exitio à popularibus multatus, ad Olafum remigravit. Ante Stefnerum popularis ejus *Thorvaldus Kodranius*, aliàs cognomine *Vidförla*, ut docet *appendix ad Landnam. p. 181.* (cui latè per Chriſtianum orbem peregrinanti ſocium antea ſe dederat Stefner) primus omnium unà cum quodam è Saxonia Epiſcopo, *Friderico* nomine, Chriſtianam religionem in patriam ſuam, ſucceſſu tamtùm non irrito, introducere ſategit. De quibus uberiùs *Kriſtendoms Saga*, ſeu *Hiſtoria de Religionis Chriſtianæ origine per Islandiam inſtituta, cap. 1, 2, 3, 4, 6, & 12.*

(f) Conf. *Kriſtendoms Saga Cap. 16. & Snorri Sturlæi Chronica in Vita Olafi Tryggvini Cap. 58. & 69.* ubi paria narrat. Exemplum affert *Sturlæus Cap. 28.* in Eyvindo maximis cruciatibus enecato, paterâ ſcil. quam ignitis & vivis carbonibus repleverant, ventri ejus admotâ; quod Chriſtianorum nollet ſacris initiari: & *Cap. 80.* ubi de miſerrima morte Raderi refert, quam, Eyvindi cruciatus multò excedentem, eadem ex cauſſa ſubiit. Nimirum tali converſionis modo

duobus vel tribus viris. In Norvegiam verò delatus Regi Olafo, quæ hîc cunque pertulerat, narravit; addendô impoſſibile eſſe Chriſtianam in hac Inſula religionem unquam fore admittendam. Rex eapropter excandeſcens iráque æſtuans, noſtrates in Norvegia advenas partim membrîs truncandos, partim neci dandos cogitavit (*f*).

Qua quidem æſtate hinc illuc trajicientes Gizorus & Hialtius (*g*) atque à Rege ſecuritatem ſtipulantes (*), ſuum illi in promovenda hîc religione

dô dudum in Saxonia uſus fuerat Carolus M. qui etiam in ſua *Capitulatione de partibus Saxoniæ* Cap. 7. ſtatuit: *Si quis deinceps in gente Saxonum inter eos latens non baptizatus ſe abſcondere voluerit, & ad Baptiſmum venire contemſerit, paganusque permanere voluerit, morte moriatur.* Vid. *Philippi Labbei Concilior. collect. Tom. VII. p. 1132.* in collectione *Stephani Baluzii eſt Caput VIII. Tom. I. p. 251.*

(*g*) Cognomine *Skegginus* de prædio Thiorſardalo, gener Gizori; uterque à Thangbrando ad Chriſtianiſmum perducti, ut nuper dixit Noſter.

(*) Modernô ſtylô *Salvi conductûs* literis muniti dicuntur, quibus de pace & ſecuritate à Rege cavetur: talibus Gizorum quoque & Hialtium proviſos fuiſſe nullus ambigo, nè ſcilicet imminenti advenis Islandis malo ipſi innocentes (Chriſtianam enim hi fovebant religionem) involverentur. Aliàs veterem eámque notabilem pacis publicæ ſecuritatíſque cavendæ formulam ex *Gretla* ſeu Gretteri hiſtoria decerptam exhibet *Ol. Wormius in Lexic. Runic. p. 44. ſeqq.* & ex eo *Reſenius* in *præfat. ad Gudmundi Andreæ Lexicon Islandic. p. 3. ſeqq.*

Digitized by Google

genn, oc heto honom umbſyslo ſinni til, a nyia leic, at her yrdi enn vid Criſtninni tecit, oc leto ſer eigi annars von, enn that mundi hlyda.

Enn et næſta ſumar foro their auſtan, oc Preſtr ſa es Thormodr het, (h) *oc quomo tha i Veſtmannaeyiar, es X. vicur voro af ſumri, oc hafdi allt fariſc vel at. Sva kvad Teitr thann ſegia, es ſialfr vas thar. Tha vas that mælt et næſta ſumar adr i Logom, at menn ſcylldi ſva coma til Althingis es X. vicur væri af Sumri, enn thangat til quomo vicu fyrr.*

Enn their foro thegar inn til meginn lannds, oc ſidan til Althingis, oc goto at Hiallta, at hann vas epter i Laugardali, med XII. mann: af thvi at hann hafdi adr ſecr ordit Fiörbaugs madr (i), *& næſta Sumar, a Althingi, of Godgo; enn that vas til theſſ haft, at quad at Logbergi Qvidling thenna* (k):

Vil ec eigi God (l) *geyia,*
Græi thyker mer Fraija.

Enn

(h) Hujus quoque meminit *Theodoricus Monachus Hiſtor. Norveg. Cap. 12.* & *Kriſtendoms Saga Cap. 11.*

(i) De vocabulo *Fiörbaugs madr*, quod eſt in Textu, Vid. *Indic. Voc. antiqv.*

(k) Mutilum hoc carmen affert Noſter, etiam *Kriſtendoms Saga, Cap. 9.* quod plenius legitur apud *Oddum Monachum* in *Olafs Saga Cap. 52.* Unde quod hîc deeſt, ita poteſt ſuppleri:

Ai man annat tviggia,
Odin grai edr Friggia.

Id eſt:

Semper unum ex alteris erit,
Odinus canis aut Frigga.

Gudmundus Andreæ in *Lexico Islandico*, quod *P. Reſenius* edidit, voce *Tveir*, ex *Niala*, & quidem, ut ait, manuſcripto bene antiquo, totum carmen ita exhibet ac interpretatur:

Hyrdeg eigi god geygia,
Grey thyke mier Freya:

Avallt

gione Chriſtiana promiſere auxilium, in quo negotio optimum ſe ſperare ſucceſſum ajebant.

Proximè ſequenti æſtate in Islandiam remearunt, aſſumto ſecum Sacerdote, cui nomen Thormodus (*b*), exactiſque decem eadem æſtate hebdomadibûs, ad Veſtmannicas inſulas, ſalvis rebûs ſuis, appulerunt: fidem fecit Teitus, hæc cum ſibi narraſſe, qui ipſe hujus itineris ſocius fuiſſet. Cùm verò ſuperiori annô legibus fuiſſet cautum, incolas decimâ quaque ab æſtatis initio hebdomade ad Comitia ituros, jámque Comitiorum tempus unâ hebdomade veterem morem præverteret. An. Chr. 1000.

Illi in continentem extemplò ſe contulêre, Hialtio ex ipſorum conſilio in prædio Laugardalo cum duodecim viris remanente; quippe qui proximè præteritâ æſtate ideò exul (*i*) fuerat declaratus, quòd in Deorum ludibrium publicis in Comitiis hoc ceciniſſet probroſum carmen (k): *Vil ec eigi &c.* id eſt:

Nolo ego idola (*l*) allatrare,
Canis mihi videtur Freia.

I 2 Cum

Avallt mun annat tveggia
Odinn grey edr Freya.
Id eſt:
Non curo ſi Numina Ethnica ſunt infeſta,
Caniculam exiſtimo Venerem:
Semper erit alterutrum,
Othinus canis aut Venus.

(*l*) Conf. *Indic. voc. antiq.* in *Godr.*

(*) Se-

Enn their Gizor ſoro unz their quomo i ſtad thann i bia Olfoſſ-Vatni, er kalladr es Vellan-Katla, oc gerdo ord thadan til Things, at a mot theim ſcylldi coma aller full-tings-menn theirra: af thvi at their haufdo ſpurt, at And-ſkotar theirra villdi veria theim vigi Thingvællenn. Enn fyrr enn their færi thadan, tha com thar ridandi Hiall-ti, oc their er epter voro med honom. Enn ſidan ridu their a Thingid, oc quomo adr mot theim frændur theirra oc Viner, ſem their hofdo æſt; enn ener Heidnu menn hurfu ſaman med Alvæpni, oc hafdi ſva nær, at their myndi beriaſc, (*) at eigi oſſaa a midli.

Enn annann dag epter gingo their Gizor oc Hiallti til Logbergs, oc boro thar upp erendi ſin; enn ſva er ſagt, at that bæri fra, hve vel their mæltu. Enn that gerdiſc af thvi, at thar nefndi annar madr at odrom vatta, (**) oc ſogduſc hvarer ur logom vid adra, ener Criſtno menn oc ener Heidno, (m) oc gingo ſidan fra Logbergi.

Tha

(*) Sequentia in Textu verba usque ad *midli* deſunt in omnibus, quas vidi, exemplaribus editionis Islandicæ *Theodori Thorlacii*: verùm ex apographo quodam manuſcripto ſunt reſtituta, præunte, ni fallor, ipſô authographô.

(**) Conſule dictum *Indicem*, voce *Vöttr*.

(*m*) Hoc fieri quidem ſolebat, poſthabitô etiam ſanguinis reſpectu: publicâ enim lege durdum erat ſancitum, Deorum inſectatores pœnam exilii manere, tenerique propinquos in quarto

Cum reliquis verò Gizorus ad locum Stagno Olfoſſ-vatni proximum, Vellan-katla dictum, perrexit, illinc ad Comitia nuncium miſerunt, rogantes, ut ipſis in auxilium quantocyùs omnes properarent amici, quippe inaudiverant fore, ut inimici ſui armatâ manu à Comitiis illos repellerent. Priùs verò, quàm loco moverent, Hialtius cum relictis ſociis improviſò eques adfuit, inde ad Comitia pergentes habuerunt obviam quos deſideraverant cognatos & amicos. Ethnici verò armatos ſe ſtiterunt, nec multum abfuit, quin in mutuum proruiſſent conflictum. (*)

Inſequenti autem die Comitia adierunt Gizorus & Hialtius, ut negotiis ſuis proſpicerent, prolatiſque in medium quæ expedirent, facundiſſimâ, ut dicitur, oratione adſtantes allocuti ſunt. Inde factum eſt, ut teſtibûs (**) jam ab unâ jam ab altera parte prolatis, mutuæ Societati invicem renunciarent Chriſtiani & Ethnici (*m*), indéque Comitiis ſe ſubtraherent.

I 3 Ro-

quarto gradû & propiori reos perſequi, utpote familiâ indignos, ideóq; eliminandos: quippe hiſce ſacrîs ſanguinis nexum ſolvi autumabant, id quod unô verbô *Frandaſion*, i. e. cognationis divortium appellârunt; ut ex antiquitatibus refert *Torfæus Hiſt. Norveg. part. 2. lib. 9. Cap. 6.* Conjugalem tamen amorem, filiorúmve pietatem ob religionis diſſenſum tolli non debere exiſti-

Tha bödo ener Criſtnn menn Hall a Sido, at hann ſcylldi Log theirra uppſegia, thau es Criſtnenne ſcylldi fylgia. Enn hann leyſtiſc thvi undan vid tha, at hann caypti (n) *at Thorgeri Logſogo manni,* (o) *at hann ſcylldi uppſegia, enn hann vas enn tha heidenn.*

Enn ſidan es menn quomo i buder, tha lagdiſc hann nidr Thorgeir, oc bræiddi felld ſinn a ſic, oc hvilldi thann dag allann, oc nottena eptir, oc kvad ecki ord. (p) *Enn of morgonenn epter ſettiſc hann upp, oc gerdi ord, at menn ſcylldi ganga til Logbergis. Enn tha hof hann Tolo ſina upp, es menn quomo thar, oc ſagdi: at honom thotti tha comit hag manna i onytt efni, ef menn ſcylldi eigi hafa allir Log æin a Landi her, oc taldi fyrir monnom a marga vega, at that ſkylldi eigi lata verda; oc ſagdi, at, thad mundi at thvi oſætti verda, es viſa von vas, at thær Barſmider gerdiſc a midli manna, es landed*

exiſtimabant gentiles, ut ex inſcriptionibus liquet ſepulcralibus Runicis, quas promit *Verelius in Not. ad Hervarar Saga pag.* 101.

(*n*) *Oddus Monachus* narrat Hallum pendiſſe Thorgeiri ſexaginta uncias argenti; quinquaginta tantum uncias computat *Kriſtendoms Saga Cap.* 11. ubi totum hoc in ſtabiliendo Chriſtianiſmo negotium egregiè illuſtratur.

(*o*) Hic eſt *Thorgeir* ille *de Liosfavatni*, Nomophylax, cujus meminit *Noſter Cap.* 5. *fin.* In *Landnama part.* 3. *Cap.* 15 & *Kriſtendoms Sogu* Cap. 11. nominatur *Thorgeir Godi*, ni fallor, quòd certæ in Islandia ditioni talis eſſet præfectus, qualis hodie Islandis dicitur *Syslu mann*. Vid.

Rogarunt tum temporis nonnulli Chriſtiani Hallum de Sida, vellet leges Christianismo proficuas ferre. Verùm ille hoc negotium declinans, datâ pecuniâ (*n*), Thorgeirem Nomophylacem (*o*) eò perduxit, ut, quamvis ethnicus, hoc tamen oneris in ſe ſuſciperet.

Poſtquàm verò domum vel ad tabernacula ſua ſinguli ſe recepiſſent, Thorgeir lectum petiit, ac ſtragulo ſuo ſe involvens, totam illam diem noctémque inſequentem quieti ſe dedit, ne verbulum quidem interim proferens (*p*). Proximô autem die aſſurgens juſſit, ut freqvens in Comitiis adeſſet concio, (*) cúmqve ingens conveniret hominum freqventia, hoc modô eos affari

Vid. *Indic. voc. Antiqv. in Godr.*

(*p*) Scilicet is veteribus mos erat, ut ſi quæ majoris momenti res occurreret, & ambigua difficultatibúsque implicita, unum alterúmque diem lecto ſe abderent ad captandum per quietem & ſomnum ſaluberrimum iſtâ in re conſilium, quod deinde maturè executioni dabant; ejusmodi inter alia Exemplum in Hacone, Comite Hladenſi ſuppeditat Hiſtoria Norvegica, quem cùm Haraldus Cærulidens, Daniæ Rex, in cauſſa Gull-Haraldi, fratris filii conſuleret, Holſatiam ſcilicet, ut juſtam relictámque à Patre Knuto Dana-aſt hæreditatem expetenti, Comes, ſimulato morbô, lecto ſe dedit, indéque Regi poſt aliquot dies ſe ut ægrum inviſenti conſilium impertivit ſatis aſtutum. *Vid. Torfæi Hiſt. Norveg. part. 2.* Sic Thorgeir plenum conſilii & prudentiæ opus hîc peregit.

(*) Conf. *Kriſtendoms Saga Cap. 11.*

(*q*)

ded eyddiſc af. Hann jagdi fra thvi, at Kunungar, ur Norvegi, oc ur Danmorko, hofdo haft ofrid oc orroſtor a midli ſin, langa tid, til theſſ unz Lannzmenn gerdo frid a midli theirra, thott their villdi eigi; enn that rad gerdiſc ſva, at af ſtundu ſenduſc their gerſemar a midli, enn tha hellt fridr ſa medan their lifdu. (q) *Enn nu thycker mer that Rad, quad hann, at ver latom oc eigi tha rada, er meſt vilia i giegn gangaſc, oc midlom ſva mol a midli theirra, at hverer tvegio havi nacqvart ſins maals, oc hovom aller ein Log oc æinn Sid: that mun verda ſatt, es ver ſlitom i ſundr Loginn, at ver monom ſlita oc fridenn. Enn hann lauc ſva mali ſino, at hvarer tveggio jotto thvi, at allir ſcylldi ein Log hava, thau ſem hann redi upp at ſegia. Tha vas that mællt i Logom, at aller menn ſcylldi Criſtner veſa, oc Scirrn* (r) *taca, their er adr voru oſcyrder a Landi her; enn of Barna-ut-*

(*q*) Cl. *Torfæus* ait ſe nullibi aliàs hæc legiſſe, nec qui iſti Reges fuerint, agnoviſſe, *part. 2. Hiſt. Norveg. lib. 9. Cap. 36.* Verùm in *Kriſtendoms Sogu* Cap. 11. clarè nominantur; *Dagus* ſcil. in Dania Rex, & *Tryggvius* in Norvegia.

(*r*) Habebant quidem Ethnici ante ſacra Chriſtiana orbi terrarum illata quandam Baptiſmatis vel luſtrationis per aquam ſpeciem, cui conjuncta erat nominis impoſitio pueris facta, id quod ex Edda Sæmundi in *Runa Capitule Stropha* 21. *Chronico Norveg. Snorr. Sturlæi in Vita Haraldi Pulchricomi, Cap.* 40. etiam *Olafi Tryggvini vitâ Cap. 1. & 48. Landnama part. 5. Cap. 6.* aliíſque veterum monumentis conſtat, nec aliis nationibus in gentiliſmo hic mos defuit; unde ad *Bonifacium*, Germanorum

ſari orſus eſt: prævidere ſe imminentem Reipublicæ perniciem, niſi unâ cuncti cives lege viverent; multisqve rationibus evincere ſategit, ut conſentirent auditores: addidit prominari alioqvin discordias & civilibus bellis anſam dari, adeò ut vaſtatæ exinde inſulæ mera demum ſolitudo induceretur. Nec ſiluit Reges Norvegiæ perinde ac Daniæ bella freqventer reciprocâſſe longo temporis tractu diſcordes, usque dum, ipſîs etiam invitis, ſubditi utrinque pacem conderent, adeò quidem obnoxiam, ut invicem pretioſiſſima deinde munera miſerint, nec niſi cum utriusque morte finierint (*q*). Jam mihi hoc conſultius videri, ait, ne rebus præficiamus eos, qui mutuò diſſident, verùm potiùs ita eos conciliemus, ut utrique parti aliquid detur, omnes tamen eodem jure iisdémque moribûs gaudeant: Hoc enim certò eſt certius, quòd ſi Legem diſcerpamus, pax etiam conculcetur, opus ſit. Hiſce dicendi finem cùm feciſſet, in ejus ſententiam manibûs pedibúsque itum eſt, promittentibûs ſingulîs, illam velle ſe legem amplecti, quam ipſe conderet. Tum in leges fecit referri, omnes totius regionis incolas debere Chriſtianos fieri, atque ſacrâ lymphâ nondum ablutos Baptismum (*r*) protinus ſuſcepturos: de infantum verò expoſitio-

na-utburd ſcylldo ſtanda en forno Log; oc of Hroſſa-kjötz aat (s); ſcylldo menn blota (*) a laun ef villdo, enn varda fiörbaugs-gardr, ef vottom ofquæmi vid. Enn ſidar ſom vetrom var ſu Heidni afnumen, ſem onnor. Thenna Atburd ſagdi Teitr oſſ, at thi er Criſtri com a Island.

Enn Olafr Tryggva ſun fell & ſama Sumar, at ſogo Sæmundar preſtz (t). *Tha bardiſc hann vid Svein Harallſſun*

rum & Friſiorum Apoſtolum, etiam *Winfridum* nominatum, ita reſcripſit *Gregorius II. Papa Epiſt.* 122. ubi: *Quos*, inquit, *à paganis baptizatos aſſeruiſti, ſi ita habetur, ut denuo baptizes in nomine Sanctæ Trinitatis, mandamus.* Verùm illa gentilium baptiſmata erant tantùm ſimplicia lavacra, in quibus caro quidem lavabatur, reatus verò non eluebatur. De Baptiſmo Ethnicorum egregiè commentatus eſt *Otho Sperlingius* noſtras. De Proſelytorum apud Hebræos Baptiſmo egit *Seldenus in lib. de Jure Nat. & Gent. juxta diſciplin. Hebræor.*

(*s*) Scilicet apud Septentrionales ethnicos hic mos invaluit, ut infantes, ſi plures darentur quàm alere & enutrire poſſent, exponerent ac abjicerent, imò vivos ſepelirent; carnéque equinâ veſcerentur, nulli alioquin futurâ uſui. Conf. *Landnama part. 5. cap. 6. Oddus Monachus in vita Olafi Trygguini cap. 37. v. 140. Snorr. Sturlæi Chron. Norveg. in vita Olafi Sancti, Regis, cap. 56.* Verùm binos hos articulos, inter alios Chriſtianæ profeſſioni adverſantes, demum antiquavit ac legibus eximi juſſit Olafus Craſſus Rex, qua de re ad Skaptium Thoroddi filium, tum temporis Islandiæ Nomophylacem (cujus Noſter inferiùs Cap. 8. meminit) An. 1017. miſit, ipſe auctor Juris Canonici ſeu Eccleſiaſtici, quod *Kriſtinn Rettr* appellatum ex ſententia Grimkelis Epiſcopi Sacerdotúmque & aliorum Sapientum conſiliô, ad exſtirpandum Ethniciſmum moréſq; pravos

ſitione & carnis equinæ eſu è præſcripto veterum legum jus eſſet (s): qui Diis ſacrificare (*) vellent, poſſent id quidem occultè facere, ſi verò hac de re teſtibus convincerentur, exilii pœna ipſos maneret. Verùm paucas poſt hyemes ethnicos hosce, alióſque pravos mores abrogatos conſtat. Hanc Chriſtianæ in Islandia religionis originem Teitus nobis retulit.

Olafus Tryggvinus autem eôdem annô mortem oppetiit ſecundum Sæmundi Presbyteri narrationem (t), pugnando ſcilicet cum Sveino Haraldi A. C. 1000.

raldi

pravos Chriſtianæ pietati refragantes, condidit. Si rectè meminerim, (libris enim hîc deſtituor) eſt etiam de his peculiare caput in *Legibus Eccleſiaſticis Canuti Magni* à Spelmanno editis. Vide aliàs quæ de carnis equinæ eſu interdicto eruditè diſſerit Nobil. *Jo. Geo. Keyslerus in antiqvit. ſelectis Septentrionalib. & Celticis à pag.* 322. *ad* 340.

(*) Vid. *Lexic. voc. antiqv.* voce *Blota*, ubi de Septentrionalium Sacrificiis nonnulla obſervantur.

(t) Cùm Olafus Tryggvinus in navali ad Svoldurem (Grypsvaldiam intelligunt nonnulli) & acri prælio de victoria non poſſet non deſperare, è prætoria navi præcipitem ſe in mare dedit. Quid exinde de eo factum ſit, variant Hiſtorici; quos inter ſunt qui produnt, multos pôſt annos in Syria viſum fuiſſe ſenecionem & Monachum. Conſulantur ejus vitæ Scriptores. Num verò Noſter hîc præſentem Sæmundi Presbyteri narrationem, an ſcriptam intelligit, id meum non eſt decernere. Hoc conſtat, nihil hodie ſupereſſe Hiſtoriarum, quas Sæmundus ſcripſiſſe creditur. Conf. ſuperiùs dicta in *not. ad Prologum*, pag. 4.

(u) In

Digitized by Google

rallſſum Dana-Konung; oc Olaf enn Sænſka (u), *Eiricsſun, at Uppſolum, Svia-Konung; oc Eiric* (*es ſidan vas Jarl åt Norvegi*) *Haconar* (x) *ſun* (y). *Thæt vas CXXX. vetra epter drap Eadmundar, enn M. epter Burd Criſtz, at Althydo tali* (z).

VIII. CAPITULE.

Fra Byſcopum utlendum.

Theſſi ero Nofn Byſcopa theirra, es verid hafa a Islandi utlender, at ſogo Teitz: Fridrecr (a) *com i Heidni her;*

(*u*) In textu cognomen eſt *Sanska*, quod crebrò in membranis occurrit, conſtanter *Svecum*, denotans; quippe à voce *Svenskr* hæc vox eſt formata, literâ *v* ſcilicet ante vocalem eliſâ. In Hervarar ſaga legitur *Olaf Svenska*, quod *Olaum Sueconem* vertit Verelius. Eſt aliàs ipſi cognomen apud Hiſtoricos *Skautkonungr*, quòd puer Rex Sueciæ factus in Matris gremio ſederet: *Skaut* enim gremium denotat; Svecis hodieq; Skiot, Danis Skiød: quam etymologiam quoque confirmat *Hervarar Saga*. Pravè igitur nonnullis vocatur *Skotkonnung* aut *Skatkonning*, quòd Romano Pontifici tributum *Romſkot* dictum conceſſerit; de quo tributo tamen altum eſt apud veteres ſilentium.

(*x*) Mali ſcilicet, aliàs *Hlade-jarl* dicti, à villa *Hlade* quam inhabitavit, in Nidroſienſis urbis confinio.

(*y*) Sublatô in navali pugna Olafô Tryggvinô, Norvegiam inter ſe diviſerunt victores: Sveinus *Tiugguſkeg*, i. e. furcatæ vel admorſæ barbæ, Rex Daniæ, filius Haraldi Cærulidentis, nepos Gormii Grandævi, Daniæ Regum; Olafus Skaut-konungr, Rex Sveciæ, privignus dicti Daniæ Regis Sveini; & Ericus poſtea factus ſuæ in Norvegia ditionis Comes, ut in *Hiſt. Norveg.* traditur ampliùs.

(*z*) Conf. finem *Cap.* 10. inferiùs. Ex utroque hoc loco conclu-

raldi filio, Daniæ Rege; Olafo Sveone (u), filio Erici Upſalenſis, Svecorum Rege; Erico quoque Haconis (x) filio, poſteà in Norvegia Comite (y). Contigit hoc annô poſt cædem Edmundi centeſimo trigeſimo, poſt natum Chriſtum milleſimo, ſecundum computum vulgarem (z).

CAPUT VIII.

De Epiſcopis alienigenis.

Nomina hæc ſunt Epiſcoporum extraneorum, qui in Iſlandiam ſunt profecti, ſecundum Teiti narrationem: Iſlandis nondum in Chriſtiana inſtitutis religione, verùm adhuc Ethnicis, venit Fridericus (a), cui ſucceſſerunt Bernhar- A.C. 901.

 dus

concludere licet, Arium quoq; animadvertiſſe, vel ſaltem ei non ignotum fuiſſe æræ Dionyſianæ defectum, quem docti viri jamdudum deprænhenderunt detexerúntque. Hujus æræ nomen eſt ab auctore Dionyſio Exiguo, Monacho, qui ſeculô ſextô floruit, ac tempora à Chriſto nato pietati convenientiùs ſupputare incepit, cùm antea ab Imperatorum initiis aut aliis rebus geſtis numerarentur. Notandum etiam ex allegatis illis locis pateſcere, veteribus uſitatam hodieque ſecundum annos Chriſti computandi rationem haud fuiſſe incognitam, cùm aliàs per *hyemes* & *æſtates* computaverint, quod alibi paſſim Arius quoque fecit, & poſt eum qui Septentrionales hiſtorias ſcripſerunt alii.

(a) *Codex Flateyenſis*, in Regiam Bibliothecam illatus, adventum Friderici Epiſc. in Iſlandiam ad an. 901. & aliô locô, inſigni aberratione ad ann. 800. refert.

her; Enn theſſer voro ſidan: Biarnhardr enn Bocviſi (*) *V. or; Colr* (✱) *fo or; Hrodolfr.* (**) *XIX. or; Jauhan enn Jrſki* (***) *fo or; Biarnhardr* (***) *XIX. or; Heinrecr II. or; Enn quomo her adrer. V. their ed Byſcopar quoduſc veſa: Ornolfr oc Godiſcolcr* (**); *oc III. Ermſkir* (†), *Petrus oc Abraham oc Stephanus.*

Grimr, at Moſfelli (b), *Svertingsſun toc Logſogo epter Thorgeir, oc hafdi ij ſumor; enn tha fecc hann Lof til theſſ, at Scapti Thoroddsſun hefdi ſyſtorſun hanns, af thi at hann vas haasmælltr ſialfr. Scapti hafdi Logſogo XXVII. ſumor; Hann ſetti fimtardoms-Log* (c); *oc that eingi*

---

refert. Erat is è Saxonia, atque Thorvaldi Kodranii, aliàs Vidförla dicti, in propagando apud Islandos Chriſtianismo adjutor ſtrenuus. Vide ad *Caput* 7. *Not.* (*e*).

(*) Anglum eum fuiſſe & è conſilio Olai Sancti in Islandiam eſſe profectum, ex *Hungervaka*, ſeu veteri *de Islandia Epiſcopis libro*, refert *Appendix Landnama p.* 181.

(✱) Hunc primum fuiſſe in Islandia Epiſcopum, adjuvante Hallô de Haukadalo; atque in Skalaholto ſepultum, ex *Hungervaka* docet eadem *Appendix Landn. l. c.*

(**) Dictus eſt hic Epiſcopus aliàs *Ulfr*, & quòd è Ruduburgo in Anglia eſſet, *Ruda-Ulfr*, vel *Hrodolfr*. Vid. *Landnam. part.* 1. *Cap.* 16. & ex *Hungervaka* ejusd. *Appendix p.* 182.

(***) Saxonem eum fuiſſe aſſerit dicta *Appendix ad Landnamam pag. cit.* Verùm Islandum cum Noſtro eum facit *Hungervaka*, quem etiam in Vinlandiam eſſe profectum, ubi Chriſtianismum docuit, ſed tormentis poſtea affectum & occis

dus (*) Librorum peritus, qui ſubſtitit quinque annos, Colus (*), qui paucos; exinde Rudolphus (**) novendecim, Johannes Hibernus (***) paucos annos, Bernhardus (***) novendecim, Henricus verò duos annos hîc ſedem habuêre, præter quinque alios, Epiſcopali ſe jactantes titulô, puta Ornolfum, Godiſcolcum (**) & tres Armenos (†); Petrum, Abrahamum & Stephanum.

Nomophylacis officiô poſt Thorgeirem binis æſtatibûs (i.e. bienniô) functus eſt Grimus Moſfellenſis (*b*), Svertingi filius, quod propter ingraveſcentem raucorem Sororis ſuæ filio Scaptio Thor-oddino, impetratâ prius veniâ, reſignavit. Scaptius huic muneri præfuit annos viginti ſeptem: tulit is de judicio quinario (*c*) legem, utque in- A. C. 1001. A. C. 1003.

occiſum tradit, teſte eadem *Appendice*.

(***) De hoc Bernhardo lege dictam *Appendicem l. c.* cum in eo ſit prolixior.

(**) *Skolkus* nominatur in *Appendice ad Landnamam p.* 181. ubi etiam præmittitur quidam Noſtro omiſſus Epiſcopus alienigena, *Gudi* dictus. Verùm Ario magis fidendum reor, & irrepſiſſe in appendicem illam errorem, vel ipſius auctoris vel typographi, ut ex uno *Gudiskolko* bini emerſerint Epiſcopi, *Gudi* & *Skolkr*.

(†) Pro III. *Ermſkir* Arii *Appendix* illa ad *Landnamam* p. 181. ponit: *Ibrir af Armenia*, h. e. *tres ex Armenia*.

(*b*) *Theod. Thorlacius* hîc annotat, aliàs *Gunnari* nomen ipſi fuiſſe.

(*c*) Conf. ſupr. *Cap. 5. notam* (*x*).

Hîc

eingi vegandi ſcylldi lyſa vig (d) *a hendur odrom manni enn ſer; enn adr voro her ſlic Log of that, ſem i Norvegi* (e). *A hanns dogom urdo marger Hofdingiar oc Rikismenn ſecer eda landflotta, of Vig eda Barſmider, af Rikis-ſocom hanns oc Landſtiorn. Enn hann andadiſc a eno ſama aari oc Olafr enn Digri fell, Harallsſun, Godrodarſunar, Bearnarſunar, Harralls* (f) *ens Harfagra, XXX. vetrom ſidar enn Olafr felli Tryggvaſun* (g). *Tha toc Steinn Thorgeſtesſun Logſogo, oc hafdi III. ſumor; Tha hafdi Thorkell Tiorvaſun XX. ſumor; Tha hafdi Geller Bolvercs* (h) *ſun IX. ſumor.*

IX.

Hic monendum quoque, fuiſſe in Iſlandia juramentum legale, quod *Fimtardoms Eid* dicebatur, cujus meminit *Appendix ad Landnamam*, p. 180.

(*d*) Scilicet non clanculum & more ſicariorum patrati, ſed palam & militari more; quô caſu antiquatæ Iſlandorum perinde ac Norvegorum Leges ſtatuêre: *Si quis homicida pacem vult impetrare, ternîs vicibûs ſe auctorem cædis pronunciet eôdem die quô hominem percuſſit.* Id ni fieret, nullæ conciliationi locus erat, verùm capite penſabatur hoc delictum, ut voluntarium, de quo in Canuti M. legibus Cap. 93. eſt ſancitum: *Homicidium voluntarium nullô pretiô emendabit.* Conf. quæ annotat *Gudm. Andrea ad Voluſpä*, ſecundæ editionis *pag.* 98.

(*e*) Conf. ſuperiùs de Gulathingenſibus Norvegorum Legibus per Ulfliotum in Iſlandiam traductis *Cap.* 3. & quæ ibidem de Norvegicis Legibus annotata ſunt.

(*f*) Hîc vox *Sonar* ſubintelligenda eſt, quæ à textu abeſt, elipſi Iſlandis perquàm familiari.

(*g*) Conf. ſuperiùs *Cap.* 7.

in publicatione homicidii (*d*) nullus homicida alium quàm ſemetipſum reum venditaret: In hiſce verò anteà noſtræ leges Norvegicis planè erant conformes (*e*). Ea tempeſtate plures proceres primoréſque partim morte partim exiliô ſunt multati, ídque vel ob homicidia patrata, vel inflicta armîs vulnera & plagas: erat enim ejus imperium rigidius & ſeverius. Obiit autem eôdem annô, quô occiſus eſt Olafus Digri (i. e. Craſſus) Haraldi filius, Godrodi nepos, Biorni pronepos, abnepos (*f*) Haraldi Pulchricomi, triginta ſcilicet annos poſtquàm cecidit Olafus Tryggvinus (*g*). A. C. 1030.

Succeſſorem in Nomophylacis officio habuit Steinum Thorgeſti filium, qui tres annos; A. C. 1033. inde Thorkell Tiorvii filius viginti annos; & A. C. 1036. poſt hunc Geller Bolverki (*h*) filius novem annos, A. C. 1056. huic muneri præfuêre.

L CAPUT

(*h*) Vetuſtum hoc nomen eſt, unúmque ab Aſis in Septentrionem introductorum, quippe quod in *Havamal*, *ſeu Ethica Othini*, ſtropha 98. occurrit. Compoſitum eſt ex *Böl*, moleſtia, anguſtia, res adverſæ, & *verkr*, operarius, quaſi moleſtiæ operarius, niſi fortè, qui cum dolore operatur. Vide *Eddæ mythol.* 62. de Odino mulſum Poëticum petituro.

(*i*) Pro-

IX. CAPITULE.

Fra Isleifi Byſcopi.

Isleifr Gizorarſun, ens Hvita (i), *vas vigdr til Byſcops* (*) *a dogom Haralls* (*k*), *Norvegs Konungs, Sigurdar ſunar, Halfdanar ſunar, Sigurdar ſunar Hriſa, Haraldsſunar ens Harfagra. Enn es that ſo Hofdingiar oc goder menn at Isleifr vas miklo nytri, enn adrer Kennemenn, their es a thviſa Landi voro nadi; tha ſelldo bonom marger ſono ſina til læringar, oc leto vigia til preſta. Their urdu ſidan vigder II. til Byſcopa, Collr er var i Vic* (l) *auſtr; oc Joann* (m) *at Holom.*

Isleifr atti III. Sono (n); *their urdu allir Hofdingiar nyter, Gizor Byſcop* (o), *oc Teitr Preſtr* (p), *fader Halls,*

(*i*) Promotoris ſcilicet fundatæ in Islandia religionis Chriſtianæ, de quo Noſter ſuperiùs *Cap.* 6.

(*) Erat is primus, & quidem totius Islandiæ Epiſcopus, ab Adalberto, Archiepiſcopo Bremenſi ordinatus. Pater eum adoleſcentem Erfurtum in Saxonia miſerat, ut ibi Scholam frequentaret, teſte *Kriſtendoms Sogu Cap.* 12. & *Appendice ad Landn. pag.* 171. Verùm enim verò quod *Cap. 4. in princ.* de Adalberto ſeu Albrechto, Bremenſi Epiſcopo narrat *Kriſtendoms Saga*, illum tempore Haraldi Gormii filii (Dan. Regis) Arhuſienſem in Jutia conſecratum fuiſſe Epiſcopum; id falſum eſt, & contra omnium Hiſtoricorum fidem.

(*k*) Cognomento *Hardraade* i. e. Strenuus, vel imperioſus, qui in Anglia bello occubuit.

(*l*) In *Kriſtendoms Saga Cap.* 12. dicitur *Kolr Vikverja Biſcop.*

(*m*) De quo inferius *Cap.* 10.

(*n*) Ex Dallâ Thorvaldi filia, quam ante ſuſceptum Epiſcopatum

CAPUT IX.

De Isleifo Epiſcopo.

Isleifus, Gizori Albi (*i*) filius, ad Epiſcopalem dignitatem evectus eſt (*), Norvegiæ faſces tenente Haraldô Sigurgi Norvegiæ Regis filiô (*k*) cui avus erat Halfdanus, proavus Sigurdus Hriſius, atavus Haraldus Pulchricomus. Cùm verò viderent Proceres & Primicerii regionis multò magis idoneum fuiſſe Isleifum aliis hujus regionis viris eruditis, multi ſuos ipſi liberos in diſciplinam tradidêre, quos deinde in Presbyteros fecerunt ordinari, è quibus duo poſteà Epiſcopi ſunt conſtituti, nempe: Collus Vikenſium in Norvegia (*l*), & Joannes (*m*) Holenſium (*in Islandia*). A. C. 1056.

Tres Isleifo erant filii (*n*), omnes egregii (regionis) magnates; ſcilicet Gizorus, Epiſcopali dignitate conſpicuus (*o*), Teitus Presbyter (*p*), pater,

tum duxerat, ut refert *Kriſtendoms Saga Cap.* 12.

(*o*) Erat Gizorus ſecundus Epiſcopus conſecratus Islandiæ, omnium ordinum in ea Inſula magnificentiſſimus, de quo Haraldus Strenuus, Norvegiæ Rex, hoc tulit judicium: ad tria ſatis aptum eum fuiſſe, ut vel Regem ſeu terræ præfectum ageret, vel belli Ducem, vel Eccleſiarum antiſtitem. Conf. *Arngr. Jona Tr. de Islandia.*

(*p*) In *Kriſtendoms Sogu* loco cit. nominatur *Teitr hinn marglati*, i. e. excelſi animi, magnanimus. Noſter eum *Spacaſtann*, i. e. ſapientiſſimum vocat ſuperius *Cap.* 1.

(*q*) Bol-

Halls, oc Thorvalldr. Teit fæddi Hallr i Haukadali, ſa madr es thai vas almælt, at milldaſtr væri oc agæſtr at godo, a Landi her, olærdra manna.

Ec kom oc til Halls VII. vetra gamall, vetri epter that es Geller Thorkelsſun, fodor fader minn oc foſtri, andadiſc, oc vaſc thar XIIII. vetur.

Gunnar enn Spaki hafdi tecit Logſogo, tha es Geller (q) *let af, oc hafdi III. Sumor. Tha hafdi Colbeinn floſaſun VI. That ſumar er hann tok Logſogo, fell Haralldr Konungr* (r) *a Englandi. Tha hafdi Geller i annat ſinn III. ſumur. Tha hafdi Gunnar i annat ſinn I. ſumar. Tha hafdi Sighvatr, Surtsſon, ſyſtorſon Colbeins, VIII. A theim dogom com Sæmundr Sigfuſſon ſunnan af Fraclandi hingat til lanndz, oc let ſidan vigiaſc til Preſtz* (s).

Isleifr vas vigdr til Byſcops, tha es hann vas ſimtogr. Tha vas Leo Septimus Pave. Enn hann vas enn næſta vetr i Norvegi, oc for ſidan ut hingat. Enn hann andadiſc i Skalahollti, tha es hann hafdi alls verit Byſcop IV. vetur oc XX. Sva ſagdi Teitr oſſ.

That

(q) Bolverki filium, de quo ſupra *Cap. 8. in fine.*

(r) Scilicet Strenuus, Norvegiæ Rex, de quo ſuperiùs.

(s) De hoc vide *Notas in Prologum.*

(t) Ter-

ter Halli (*junioris*) & Thorvaldus. Teitum edu-
cavit Hallus in Haukadalo, quem omnes ut be-
neficentiſſimum ita & bonitate celeberrimum
præ omnibus hujus inſulæ laicis prædicabant.

Ipſe etiam in Halli familia vivere cœpi annos
natus ſeptem, exactô ſcilicet unô annô à morte A. C.
Gelleris, Thorkelis filii, avi mei paterni & nutricii, 1057.
ibíque quatuordecim annos commoratus ſum.

Poſt Gellerum (*q*) Nomophylacis adiit offi- A. C.
cium Gunnar Sapiens, id quod triennium admi- 1065.
niſtravit, ſucceſſorem nactus Colbeinum Floſii A. C.
filium, qui ſex annos idem direxit, admotus illi 1068.
eô ipſô, quô cecidit in Anglia Rex Haraldus, an-
nô (*r*): Inde iterum id muneris ſuſcepit Geller, A. C. 1074.
qui triennium præfuit; tum reſumſit illud Gun- A. C.
nar, & in annum tenuit, ſuccenturiato ipſi per o- 1077. A. C.
ctennium Sighvatô Surtii filiô, Colbeini ex ſoro- 1078.
re nepote. Hac tempeſtate ab auſtro, & qui-
dem è Francia, huc appulit Sæmundus Sigfuſinus,
qui poſtea in Presbyterum eſt ordinatus (*s*).

Isleifus ad Epiſcopatum pervenit annô æta-
tis quinquageſimô, ſedente Leone Septimo, Pon-
tifice Romano. Proximè præcedente hyeme A. C.
(annô) (Isleifus) in Norvegia fuerat, inde huc 1055.
trajiciens, quem mors demum Scalaholti op- A. C. 1080.

 preſſit,

Thad vas a Drottens degi (t), *VI. nottom epter Hatid theirra Peturs oc Pols; LXXX.* (*) *epter Olafs fall Tryggvaſonar. Thar vas ec tha med Teiti foſtra minom, XII. vetra gamall* (u). *Enn Hallr ſagdi oſſ ſva, es bædi vas minnigr oc olyginn, oc mundi ſialfr that es hann var ſcirdr, at Thangbrandr ſcirdi hann threvetrann; enn that vas vetri fyr, enn Criſtni væri her i Log tekin; Enn hann gerdi Bu thritogr, oc bio LXIV. Vetur i Haukadali; oc hafdi XCIV. vetur, tha es hann andadiſc, enn that vas of Hotid Martens Byſcops, a enom X. vetre epter andlat* (Isleifs) *Byſcops.*

X. CAPITULE.

Fra Gizori Biſcopi.

Gizor Byſcop, ſonr Isleifs, var vigdr til Byſcops, at bæn Lanns-manna, a dogom Olafs (v) *Konungs Harallsſunar, II. vetrom epter that es Isleifr andadiſc* (x); *thann*

(t) Tertiò Nonas Julii, ut notatum eſt in *Kriſtendoms Sogu Cap.* 12.

(*) Eſt in Textu Islandico ellipſis, ut ſuprà Cap. 1. fin. ſubintellectâ ſcilicet voce *vetrom*.

(u) Arium exequiis Isleifi Epiſcopi adſtetiſſe duodecim annos natum tradit quoque *Kriſtendoms Saga Cap. cit.* his verbis: *Ari hinn frodi ſtod yfer greptri hanns XII. vetra gamall;* hoc eſt: *Arius multiſcius ſepultura ejus adſtitit duodecim annos natus.*

(v) *Kyrri*, i. e. *Quieti*, Norvegiæ Regis.

(x) Fuit autem conſecratus ab Hartvico, Archiepiſcopo Magdeburgenſi, eò quòd Bremenſis Archiepiſcopus, Leimarus, tum temporis Henrici Quarti, Imperatoris, partes ſecutus, Gregorii Septimi, Pontificis

preſſit, exacto poſt ſuſceptum Epiſcopatum annô viceſimo quarto, Teitô hoc nos docente. Dies emortualis ipſi erat Dominica (t), ſextiduo poſt Feſtum Petri & Pauli, octuageſimo (*) à deceſſu Olafi Tryggvini annô, quo tempore ego cum Teitô contubernali meo duodecennis ibi adfui (u): quædam etiam ex Halli ore hauſimus, viri non minûs præteritorum memoris, quàm veracis: meminerat ipſe ſe triennem à Thangbrando baptizatum, unico anno ante receptam publicè Religionem Chriſtianam. Domicilium verò in Haukadalo fixit, cùm trigeſimum ageret ætatis annum, ubi annos ſexaginta quatuor vixit, mortuus deinde annô ætatis nonageſimo
quarto, ipſo Martini Epiſcopi feſtô, annô à A. C.
morte Isleifi Epiſcopi decimo. 1090.

CAPUT X.

De Gizoro Epiſcopo.

Gizorus Epiſcopus filius Isleifi, ordinatus fuit A. C.
in Epiſcopum, deſiderantibus id popularibûs ejus, 1082.
quod contigit tempore Olafi (v) Regis, Haraldi filii, biennio poſt obitum Isleifi (x); commorabatur

ficis Romani, antèà verò nomine Hildebrandi dicti, offenſas incurriſſet; cùm inter illos inauditum in eum usque diem de principatu certamen exortum univerſo imperii ſtatui ruinam machinaretur.

(y) Scil.

thann vas hann annann her a landi (y), *enn annann a Gautlandi. Enn tha vas Namn hanns rætt* (z), *at hann het Giſrodr. Sva ſagdi hann oſſ.*

Marcus Sceggia (a) *ſon hafdi Logſogo næſtr Sighvati, oc tok that ſumar, es Gizor Biſcop hafdi einn vetr verit her aa landi, enn for med IV. ſumor oc XX. At hanns ſogo er ſcrifod ævi allra Logſogo-manna a Boc theſſi, theirra es voro fyrir vart minni: Enn honom ſagdi Thorarinn broder hanns, oc Sceggi fader theirra, oc fleiri ſpacir menn, til theirra ævi es fyrir hanns minni voro; at thvi es Biarni hinn Spaci hafdi ſagt, fodorfader theirra, es mundi Thorarinn Logſogomann, oc VI. adra ſidan* (*).

Gizor Biſcop var aaſtſælli af ollam Lannsmonnom, enn hver madr annara, theirra es ver vitom her a landi hafa verid. Af aaſtſælld hanns, oc af tolom theirra Sæmundar (b), *med umb-radi Marcuſs Logſogomanns, vas that i Log leidt, at aller menn toldo oc virdo allt ſe ſitt, oc*

(y) Scil. primum poſt obitum Isleifi annum domi manſit; alterô verò annô, quô ordinatus eſt, in Gothlandia commorabatur.

(z) In textu locô *rætt* absque dubio legendum *radt;* cujus rationem pete ex *Indice Voc. Antiqv.*

(a) *Skegge* nomen proprium virile erat non ſolùm Islandis & Norvegis, verùm etiam Danis uſitatum. Sic in Catalogo illuſtrium Soræ ſepultorum memoratur *Schelm Schegge,* niſi hoc fuerit cognomen, de quo dubitare licet.

(*) De ſeptem hiſce Nomophy-

Digitized by Google

batur per alterum annum hac in terra (y), per alterum verò in Gautlandia: tunc dictum fuit (z) nomen ei eſſe Gizrodi, ceu ipſe nobis retulit.

Marcus Skegginus (a) Nomophylacis nactus eſt officium poſt Sighatum, & quidem eâ æſtate, quâ anno vertente hac in regione fuerat Gizorus; huic autem muneri viginti quatuor annos incubuit. Secundum ejus relationem in hoc libello annotavimus ætates Nomophylacum, qui noſtram prævertére memoriam. Iſtam verò notitiam omnium, qui ante ejus ætatem fuerunt, partim debuit Thorarino fratri ſuo, partim Skeggio, utriusque parenti, & ſapientibus viris pluribus, prout his narraverat Biornus ſapiens, avus illorum, quippe qui Thorarini Nomophylacis æquè ac, poſt hunc qui vixêre, ſex aliorum, probè memor erat (*). A. C. 1086.

Gizorus Epiſcopus ita omnium populariùm amorem ſibi conciliaverat, ut nè alius quisquam in tota regione tum temporis ita deperiretur. Unde tam ex amore in ipſum, quàm conſiliô & ſuaſu Sæmundi (b) ac Marci Nomophylacis in leges

M

phylacibus Islandiæ egit Noſter ſuperiùs, puta: de *Thorarino* Cap. 3. de *Thorkele Mani* & *Thorgeire de Lioſavatni* Cap. 5. de *Grimo Mosfellenſi*, *Scaptio Thoroddino*, *Steino* & *Thorkele Tiorvii filio*, Cap. 8.

(b) Preſtz, ſeu Presbyteri ſcil. cujus ſuperiùs *Cap.* 9. injecta mentio.

(c) Hac

oc ſoro at rett virdtt væri, hvart ſem vas i Londom eda i Lauſa-aurum, oc gerdu Tiund af ſidan: That ero miklar jartecner hvat hlydner Lannzmenn voro theim Manni, es hann com thvi framm, at fe allt vas virdtt med Svardogom, that es a Islandi vas, oc Landet ſialft, oc Tiunder (c) *af gervar, oc Log alogd, at ſva ſcal veſa, medann Island es bygt* (d).

Gizor Biſcop let Log leggia a that, at Byſcops Stoll theſſ, er a Islandi væri, ſcylldi i Scalahollti (e) *veſa, en adr vas hvergi; oc lagdi hann thar til Stolſins Scalaholllts land, oc margra cynia audæfi onnor, bædi i Londom oc i Lauſom aurom. Enn tha es honom thotti ſa ſtadr hafa vel at audævom throaſc, tha gaf hann meir enn fiordung Byſcops-doms ſins til theſſ, at helldr væri II. Byſcops Stolar a landi her enn einn, ſva ſem Nordlendingar æſtu hann til. Enn hann hafdi adr lated telia Buendur a landi her, oc voru tha i Auſtfirdinga fiordungi*

(c) Hactenus cùm nullis certis reditibus, nè decimis quidem, Epiſcopi officio eſſet proviſum, eique, utut omnia Epiſcopalis officii munia obeunti, tantum ex civium vel munificentia vel miſericordia vivere, atque ita egeſtate laborare neceſſe eſſet, certè huic malo egregiam tulit medelam Gizorus.

(d) Paria refert *Kriſtendoms Saga Cap. 12. circa fin.*

(e) Erat Skalaholtum Gizorii hæredium, quod cum aliis bonis in publicum uſum dicavit, ut mox refert Auctor. Memoriâ itaque lapſus ſit *Torfæus*, qui in *Hiſt. Orcadenſ. lib. 2. pag.* 160. hoc Isleifo adſcribit.

(f) Nu-

Digitized by Google

ges fuit relatum, ut univerſi ac ſinguli numerum inirent omnium, quæ poſſiderent bonorum, cujuſcunque fuiſſent in regione nominis, tam immobilium quàm mobilium, præſtito etiam juramentô, juſtam eſſe bonæque fidei æſtimationem; indéque accuratè perſolvebant decimas. Hæc res maximo erat documento, quantum huic viro populares exhibuerint obſequii, quòd id efficere valuit, ut omnia bona in Islandia jurejurandô æſtimarentur, nè quidem ipſa terrâ excepta, decimáſque (*c*) inde ſolverent (incolæ); quin lege fuerit ſanctum, ita ſtaturum, quouſque Islandia incoleretur (*d*).

Gizorus Epiſcopus etiam lege fecit caveri, ſedem Epiſcopalem in Scalaholto (*e*) manſuram, cùm anteà certo loco affixa non eſſet Sedes; adjecit quoque Sedi Scalholtinæ terram & alia varii generis bona tam mobilia, quàm immobilia. Cùm verò ipſi videretnr ſatis proviſum fuiſſe huic Sedi, ultra quartam partem ſuæ Diœceſios alteri jam erigendo Epiſcopatui aſſignavit: maluit enim binas in hac regione Epiſcopales Sedes, quàm unicam, prout eum hac de re ſollicitaverant boreales incolæ: dudum autem accuratum iniit colonorum numerum, atque tum ex Ori-

ungi VII. hundrud heil (f); *Enn i Rangæinga* (*) *fiordungi X; Enn i Bræidfirdinga fiordungi IX.; Enn i Ayfirdinga fiordungi XII. Enn otalder voro their, es eigi otto Thinfarar-caupi at gegna af allt Island.*

Ulfhedinn Gunnarſſun ens Spaca toc Logſogo epter Marcus, oc hafdi IX. ſumor. Tha hafdi Bergthorr Hramfnſſun VI. Enn tha hafdi Godmundr (g) *Thorgeirſſun XII. ſumor.*

Et fyrſta ſumar, es Bergthor ſagdi Log upp, vas nymæli that gort, at Log or ſcylldi ſcrifa a Boc, at Hafſlida Mioſſunar (h), *of vetren epter* (i); *at ſogo oc umbradi theirra Bergthors, oc annara ſpacra manna, theirra es*

(*f*) Numerandi ratio hîc valet eadem, quæ ſuperiùs allata eſt ad *Cap.* 4. *not.* (*l*) ideóque *VII. hundrud*, ſeptingenti, ſunt 840. *X. hundrud*, i. e. mille, 1200. *IX. hundrud*, nongenti 1180. *XII hundrud* mille ducenti 1440.

(*) Pro *Rangæingafiordungi*, *Bræidfirdinga-fiordungi* & *Ayfirdinga-fiordungi*, ponit *Kriſtenſtendoms Saga Cap.* 13. *Sunnlendiga fiordunge*, *Veſtfirdinga-fiordunge* & *Nordlendinga-fiordunga*, i. e. *Auſtralis*, *Occidentalis* & *Borealis quadrantes*, ut hodieque diſtingvuntur.

(*g*) Hic ultimus eſt Nomophylacum Islandiæ, quos memorat Arius; ſequentes úsque ad An. Chr. 1260. recenſet *Arngrimus Jona in Tract. de Islandia.*

(*h*) In *Kriſtendoms Sogu* vocatur *Haflidi Marsſunar*, i. e. Hafſlidis Maurisfilius, *Cap.* 13.

(*i*) Hinc ſuſpicari licet, leges Islandorum hactenus magis memoriæ quàm ſcriptis fuiſſe commen-

entali quadrante in cenſum redacti ſunt octingenti quadrageni (*f*), in Rangaënſi (*Auſtrali*) mille ducenti; Breidfiordenſi (*Occidentali*) mille centum octogeni, & Eyfiordenſi (*Boreali*) quadrante mille quadringenti quadrageni; haud computatis illis, qui tributo per totam Islandiam Comitiis deputato erant exemti.

Ulfhedinus, Gunnaris Sapientis filius, Nomophylacis muneri poſt Marcum novennio præfuit, ſucceſſorem relinquens Bergthorum Hrafni filium ſexennio id aminiſtrantem; quem excepit Godmundus (*g*) Thorgeiri filius duodecim annos qui tenuit. A. C. 1009. A. C. 1118. A. C. 1124.

Primo officii anno Bergthorus novam rogationem tulit, ut leges noſtræ ſequenti hyeme junctim apud Haflidem Mioſsis (*h*) filium libro inſcriberentur (*i*); puta ſecundum dictamen & conſilium Bergthori, aliorúmque ſapientum virorum, qui ad hoc forent delecti, De-

mendatas, judiciíq; incubuiſſe, legem vivâ proferre, & in quovis caſu de legum dictamine vel genuino ſenſu ambigentés quærentésq; quænam eſſet è lege verior ſententia, docere; unde *Lögſögumadur* dictus eſt, quô vocabullô ſignificatur legum prolocutor, h. e. qui pro officio leges interpretabatur, adeô ut ipſe litigantibus eſſet inſtar Libri, quô tempore nullam habebant ſcriptam legem. Conf. *Lexic. Voc. Antiq.* voce *Lögſaga*.

(**)

ra es til theſſ voro tecner: Scylldu theirr görva nymæli (**) *thau oll i Logom, er theim litiſc thau betri, enn en forno Log: Scylldi thau ſegia upp et næſta ſumar epter i Logretto; oc thau oll hallda, es enn meiri hlutr manna mællti tha eigi gegn. En that vard at frammfara, at tha vas ſcrifadr Vigslodi*, (k), *oc margt annat i Logom*, *oc ſagt upp i Logretto af Kennimonnom* (l), *of Sumarit epter; en that licadi ollom vel, oc mællti thvi mangi i gegn.*

That vas oc et fyrſta ſumar es Bergthor ſagdi Log upp, tha vas Gizor Byſcop othingfærr af ſott; tha ſende hænn

(**) Novellas hac leges proponebat civis quidam Borealis Islandiæ, cui *Maur* nomen erat, adjuvante *Bergthorô Nomophylace*, qui annô proximô in Foro Magno, non ſine communi conſenſu easdem rogabat. Conf. *Arngr. Jona in Tract. de Islandia.*

(*k*) In textu eſt *Vigslodi*, quâ rubricâ hæ Rogationes erant inſignitæ, quæ agunt de homicidiis jure conſanguinitatis vindicandis. Vox compoſita eſt à *vig*, cædes, nex, & *ſlodi*, traha, quaſi multas cædes poſt ſe trahens; vel quòd prolixa ea lex eſſet & varia, ut dicit *Arngrimus Jona in Tract. de Islandia.*

(*l*) Intelliguntur hîc, ni fallor, Presbyteri, qui hodie Islandis dicuntur *Kennimenn*. Conf. *Indic. voc. Antiqv. voc. Kenna.* Tanta enim erat Islandorum veterum erga Presbyteros reverentia, ut nullibi aliàs eſſet major; hinc in illorum de rebus tam Eccleſiaſticis quàm Politicis ſententiâ omninò acquieſcebant, immo leges civiles & ſeculares legibus Eccleſiaſticis ſeu Canonicis, quas in Papatu condere Epiſcopis incumbebat, cedere voluerunt, non ſemel aut iterùm, ſed ubique, prout in Comitiis An. 1050. apud Islandos ſancitum eſſe *Arngrimus Jonas in ſuo de Islandia tractatu* teſtis eſt. Quid quòd Civis

Debebant addere novas leges (**), quæ ipſismet prioribus præſtare viſæ ſunt. Has proxime ſequenti æſtate in Comitiorum loco publicè recitandas, nec ullas pro legibus habendas, niſi quibus major hominum pars annuiſſet. Hiſce autem neceſſariò procedentibus, in legibus tranſcripta eſt Rogatio de homicidio (k) cùm pluribus aliis, quæ omnia à peritis viris (l) proximâ æſtate in loco Comitiorum recitata omnibus arriſêre, nemine non iis annuente.

Hoc quoque prima æſtate, cùm leges rogaret Bergthorus, accidit; nempe: Gizorus Epiſcopus

Civiles, tam Danicæ & Norvegicæ quàm Sueciæ Leges, quæ poſt introductum in Septentrionem Chriſtianiſmum & in Papatu ſunt conſcriptæ, maximam partem è Jure Canonico orginem ducunt; inde eſt quòd computatio graduum conſanguinitatis in legibus tam veteribus quàm modernis ſit juris Canonica, non Civilis, i. e. non ſecundum Jus Civile Romanum, cum ſtipite, ſed ſecundum Jus Canonicum demtô ſtipite, procedat. Sic formulæ Juramentorum; Scotationum, &c. quæ in antiquatis legibus præſcribuntur, non Romano Civili, verùm Canonico juri debentur, etiam Pontificum R. Reſcriptis; quomodo de Scotatione, cùm rei poſſeſſio in alium transfertur, Danis hodieq; Skiøde, (cujus olim Symbolum vel legitimæ traditionis ſignum fuit minuta quædam terræ portio in acquirentis ſinum ingeſta) literæ Innocentii III. Pontif. Rom. d. 16. Novemb. 1198. ad Archiepiſcopum Lundenſem, Abſolonem, datæ habentur in *Steph. Baluzii Miſcellan. Tom. I. Epiſt.* 422. ut alias hanc in rem probationes jam ſiccô præteream pede.

(m) Cu-

hann ord til Althingis Vinom ſinom oc Hofdingiom, at bidia ſcylldi Thorlac Runolfsſun, Thorleikſſunar, brodur Halls i Haukadali, at hann ſcylldi lata vigiaſc til Byſcops. Enn that gerdo aller, ſva ſem ord hanns quomo til, oc fecſc that af thi, at Gizor hafdi ſialfr fyrr mioc bedit. Oc for hann utan that ſumar; enn com ut et næſta epter, oc vas tha vigdr til Byſcops.

Gizor vas vigdr til Byſcops, tha es hann var fertogr; Tha vas Gregorius Septimus Pape (m): *Enn ſidan vas hann enn næſta vetr i Danmorco, oc com of ſumarid epter hingat til lanns. Enn tha es hann hafdi verit XXIV. Vetur Byſcop, ſva ſem fader hanns; tha vas Joan Ogmundarſun vigdr til Byſcops fyrſtr til Stols at Holom* (n); *tha vas hann vetri midr en halffertogr. Enn XII. vetrom ſidar, tha es Gizor hafdi alls verit Byſcop XXXVI. vetur; tha vas Thorlacr vigdr til* Byſcops: *hann let Gizor vigia til Stols i Scalaholti, at ſer lifanda; tha vas Thorlacr II. vetrom meir enn XXX. Enn Gizor Byſcop*

(*m*) Cujus verum nomen fuit *Hildebrandus*, verùm ex Archidiacono Papa Romanus factus, id cum *Gregorii* ejus nominis VII. commutavit more Romanis Præſulibus ſolenni. Conf. *Lexic. voc. antiqu.* voc. *Papa.*

(*n*) Hic poſt obitum, qui contingit An. 1121. æt. 79. Sanctorum albo eſt inſcriptus An. 1201. qui ab obitu ejus eſt annus octogeſimus, ut Islandici memorant Annales. Conf. *Torf. Hiſt. Norveg. part. 3. lib. 7. Cap. 6. circa fin.* Habetur ejus vita ſeorſum Island. idiomate deſcripta.

[*o*] In

pus morbo præpeditus Comitiis adeſſe cùm ipſe
nequiret, nuncium eò amicis ſuis & primoribus
miſit, ut Thorlakum Runolfi filium, Thorleiki
nepotem, fratrem Halli Haukadalenſis, unitis
precibûs rogarent, nè gravaretur ſe in Epiſco-
pum ordinari, id quod fideliter omnes effectum
dabant, ſecundum petitionem ejusdem, impetra-
túmque eſt propterea, quòd Gizorus multùm
ipſe anteà hac de re eum ſollicitaverat, ut eâdem
æſtate peregrè profectus proximâ verò redierit
in Epiſcopum ordinatus.

Gizorus in Epiſcopum fuerat conſecratus A. C.
quadrageſimò ætatis annô, ſedente Gregoriô 1082.
Septimo, Pontifice Romano (*m*), poſteà verò in
Dania annum exegit, deinde in hanc reverſus A. C.
eſt regionem ſequenti æſtate. Cùm autem vi- 1083.
ginti quatuor annos, æquè ac Parens ſuus, Epi-
ſcopus fuiſſet, Joannes Ogmundi filius in pri- A. C.
mum Epiſcopum Holenſem eſt ordinatus (*n*), an- 1106.
nô ætatis trigeſimo quarto. Elapſis verò duo-
decim annîs, cùm Gizorus jam triginta ſex an-
nos Episcopali functus eſſet officio, in Epiſco-
pum ſedis Scalaholtenſis conſecratus eſt Thorla-
kus, trigeſimo ſecundo ætatis annô, Gizorô et-
iamnum ſuperſtite, ipſóque ordinationem hanc

Digitized by Google

ſcop andadiſt XXX. *nottom ſidar i Scalaholti, a enom thridia degi i Vicu, V.* (o) *Kalend. Junii.*

A thvi Ari eno ſama deydi Paſchalis II. Pape (p), *fyrr enn Gizor* Byſcop, *oc* Baldvine *Jorſala Konungr* (q), *oc Arnaldr Patriarcha i Hieruſalem, oc Philippus Svia Konungr* (r): *Enn ſidar, et ſama ſumar, Alexius* (s) *Grikkia Konungr; tha hafdi hann* XXXVIII. *vetur ſetit at ſtoli i Miclagardi.*

Enn II. *vetrom ſidar vard Alldamot* (t); *tha hofdu their Eyſteinn oc Sigurdr* (u) *verid* XVII. *vetur Konungar i Norvegi, eptir Magnus fodur ſinn Olafsſun Harallſunar. That vas* CXX. *vetrom epter fall Olafs Tryggvaſunar* (v); *enn* CCL. *eptir Drap Eadmun-*

(*o*) In textu omiſſus erat numerus *V.* quem reſtituimus in *Kriſtendoms Sogu* expreſſum, *Cap.* 13.

(*p*) Puta 21. Januarii, quod ideò annotamus, ut evidentior fiat calculus Synodi Rhemenſis.

(*q*) Poſt captam à Chriſtianis An. 1099. Hieroſolymam, ac conſtitutum ibi Regem Godefridum, Baldevinus I. hic Godefridi ejusdem filius, ſecundus fuit Rex Hieroſolymitanus, qui Norvegorum claſſe adjutus, Berytum ac Sidonem cepit.

(*r*) Qui in *Hiſtoria Hervariana* exiguô tempore regnâſſe traditur, Ingiúmque fratrem ſucceſſorem habuit.

(*s*) In Kriſtendoms Sogu vocatur, *Kyrialax*, Cap. 13. à Κύριος Ἀλέξιος contracta vox. Eſt verò ille Alexius Comnenus, Imp. Orient. qui ad Occidentis etiam Imperium nequicquam adſpiravit, cùm inter Henricum V. Imp. Rom. & Paſchalem II. Pàpam graviſſima contentio eſſet exorta, hícque An. Ch. 1110. ab Imperatore in ordinem redigeretur. Vitam ejus quindecim librîs deſcripſit filia ejus, *Anna Comnena.*

(*t*) Nul-

procurante, qui, exactis triginta inde noctibûs Scalaholti tertio hebdomadis die, *quinto* (*o*) Kalendarum Junii vitam cum morte commutavit. A. C. 1118.

Verùm ipſo eodem annô, ſed ante Gizorùm, obiit Papa Paſchalis Secundus (*p*), etiam Baldvinus Hieroſolymarum Rex (*q*) & Arnaldus Patriarcha Hieroſolymitanus, Philippus quoque Sveoorum Rex (*r*). Poſteà, aſt eodem quoque anno, Alexius (*s*) Græcorum Imperator trigeſimo octavo regni annô Conſtantinopoli deceſſit.

Biennium pòſt univerſalis Synodus eſt habita (*t*), annô regni fratrum Eyſteini & Sigurdi (*u*) decimo ſeptimo, qui patri Magno Olafi (*) filio, Haraldi nepoti, ſucceſſerunt, centum & viginti annos à deceſſu Olafi Tryggvini (*v*), ducentôs A. C. 1120.

N 2 & qvin-

(*t*) Nullus dubito, quin per vocem *Alldamot* Synodum Univerſalem hic intelligat Noſter, & quidem Rhemenſem illam, cœptam A. C. 1119. & annô ſequente finitam, atque ita binos poſt obitum Gizori annos celebratam; in eadem ſedebant Patres 426. qui Henricum V. Imperatorem excommunicârunt, &c. Conf. *Indic. voc. Antiq.*

(*u*) Qui ſimul in Norvegiâ regnârunt.

(*) Scil. *Sancti* filio. Rex erat priùs Norvegiæ, inde ex pacto cum Horda-Knuto, poſt ejus ſine hæredibus deceſſum, Daniæ ſimul; quem *Boni* cognomine decorarunt antiqui.

(*v*) *Sup. Cap.* 7. ejus facta eſt mentio.

(*x*) Hanc

mundar Engla Konungs (x) *enn* DXVI. *vetrum eptir andlat Gregorius Pava*, (y) *theſſ es Criſtni com a England* (z), *at thvi es talit es*; *Enn hann andadiſc a odro ari Konungdoms Foco Kæiſara* (a) DCIV. *vetrom eptir Burd Criſtz at almannatali* (b): *that verdr alltſaman.* MCXX. *or. Her lyxc ſia* Boc (c).

Thetta es kyn Byſcopa Islendinga, oc Ættartala.

KEtilbiorn *Landnams-madr*, *ſa ed bygdi ſudr at Mosfelli eno öfra*, *vas fadir Teitz*, *fadir Gizorar ens Hvita*, *födur Isleifs*, *es fyrſtr vas Byſcop i Scalabollti*, *födur Gizorar Byſcops.*

Hrol-

(*x*) Hanc cædem aliàs memorat Noſter Cap. 1, 3. & 7. ſuperiùs.

(*y*) Hic eſt Gregorius I. Magnus dictus; alias *Anicii* nomine laudatus, cujus vitam Benedictini Monachi luculenter deſcripſere, præfixam noviſſimæ operum ejus editioni, ab iisdem procuratæ. Obiit ille A. C. 604.

(*z*) Scilicet per Columbanum, qui in Britannia Pictos; & Auguſtinum Monachum, qui Anglo-Saxones fidem Chriſtianam docuiſſe perhibentur. Diu tamen ante hæc tempora, ſcil. A. C. 165. Britannis permiſſu Regis publicè annunciatum fuiſſe Evangelium, ſunt qui referunt Hiſtorici.

(*a*) Orientalis ſcil. qui primùm miles, inde Centurio factus & ab exercitu per ſeditionem creatus Imperator, parricida Domini & Anteceſſoris Mauritii Imp. fuit, quem unà cum quinque filiis ac tribus filiabus, ipſaque Auguſta, Conſtantina, gladio percuſſit Chalcedo-

& quinquaginta à cæde Edmundi Anglorum Regis (x), & quingentos ſedecímque annos ab obitu Gregorii Pontificis Romani (y), qui Chriſtianismum in Angliam fecit introduci (z), ut in commune eſt traditum; ac obiit altero Phocæ Imperatoris (a) anno, ſcilicet poſt nativitatem Chriſti, ſecundum vulgarem calculum, (b) ſexcentiſſimo quarto, qui anni ſimul computati, annos mille, centum & viginti efficiunt. Hic liber iſte finitur (c).

Hoc Epiſcoporum Islandiæ eſt Stemma & Genealogia.

Ketilbiornus Islandiæ occupator, qvi in auſtrali Islandiæ qvadrante prædium inhabitavit, Mosfellum ſuperius nuncupatum, pater erat Teiti, avus Gizori Albi, proavus Isleifi, primi Epiſcopi Scalaholtenſis, qvi pater erat Gizori Epiſcopi.

cedone; ut eadem poſtea Imperium immanitate, quâ acquiſiverat, adminiſtravit quoque; quin ipſe, octavô tyrannidis annô ab Heraclio Imp. horribili morte affectus eſt.

(b) Conf. *annotata* ſuperius ad finem *Capitis Septimi*.

(c) Quamvis libellum hic ſecundum indicatam in Prologo capitum ſeriem finiat Noſter, ſequentia tamen ab ipſo eſſe adjecta nemo poteſt dubitare, qui ultimum hujus additamenti verſum curatius inſpexerit, perpenderitque; cum in eo legitur;

Hrollaugr Landnams madr, ſa es bygdi auſtr a Sidu a Breidabolſtad, vas fader Ozorar, fodor Thordiſar, Modor Halls a Sido, fodor Egils, fodor Thorgerdar, Modor Joans, es fyrſtr vas Byſcop at Holom.

Odr (d) *Landnams cona, es bygdi veſtr i Breidafirdi i Hvammi, vas Moder Thorſteins ens Rauda, fodor Oleifs Feilans, fodor Thordar Gellis, fodor Thorhilldar Riupu, Modor Thordar Heſthofda, fodor Carlsefnes, fodor Snorra, fodor Hallfridar, Modor Thorlacs, es nu es Byſcop i Scalahollti, næſtr Gizori.*

Helgi enn Magri Landnama madr, ſa es bygdi nordr i Eyiafirdi i Criſtneſi (e), *vas fader Helgo, modor Einars, fodor Eyiolfs Valgerdar ſonar, fodor Godmundar, fodor Eyiolfs, fodor Thorſteins, fodor Ketils, es nu es Byſcop at Holom, næſtr Joanni.*

Thorſi

tur: *enn ec heiter Are*, i. e. *Ego autem Arius nominor*; inde eſt quòd prioribus Arii Schedis hæc immediatè annecti ſoleat mantiſſa, tam in impreſſo Scalaholtenſi editione, quâm in manuſcriptis, & quidem in antiquo illo codice, quem Epiſcopus *M. Bryniolfus Suenonius* inveſtigavit propriâ Arii manu conſcriptum, atque à *Jona Erlendino* A. 1651, exſcriptum, cujus de hoc teſtimonium ad calcem hujus opuſculi eſt adjectum, eo, quo in Islandica *Theodori Thorlacii* editione legitur, tenore.

(*d*) Hæc Noſtro Cap. 2. nominatur *Audr*; quæ propter inſignes opes in hiſtoriis cognomen *Diupaudga* i. e. profundè dives vel prædives, eſt ſortita. Significat etiam

Hrollaugus occupator Islandiæ, qui ad orientem Sidæ, prædium Breidabolſtad incoluit, pater erat Ozori, avus Thordilæ, matris Halli de Sida, qui erat pater Eigilis, & avus Thorgerdæ, qvæ mater erat Joannis, primi Episcopi Holenſis.

Oda (*d*) Islandiam occupans fæmina, qvæ in occidentali Islandiæ qvadrante, Breidafiord, prædium Hvamm inhabitavit, mater erat Thorſteini Rufi, avia Oleifi Feilanis, atavia Thordi Gelleris, proavia Thorhildis Riupæ, matris Thordi Heſthofda (i. e. *Hippocephali*,) cujus filius Karlſefnius, pater Snorrii, cujus filia erat Hallfrida, mater Thorlaki, qvi hodie ſedet Scalaholtenſis Epiſcopus, Gizori ſucceſſor.

Helgius Macer, Islandiæ occupator, qvi in boreali Islandiæ qvadrante Eyiafiord prædium Chriſtnes (*e*) incoluit, pater erat Helgæ, matris Einaris, qvi genuit Eyiolfum Valgerdæ filium, patrem Godmundi, avum Eyiolfi, proavum Thorſteini, patris Ketelis, qvi hodie eſt Holenſis Epiſcopus, Joanni proximus.

Hæc

etiam ipſum nomen *Audur* pecuniam, opus, divi nas. Vid. *Lexic. vet. antiq.* voce *Audafe*.

(*e*) Vid. *annot. ad fin. Cap. 2. lit. (a)*.

(*f*) Hic

Theſſi ero Nofn Langfedga Ynglinga oc Breidfirdinga.

I. INgvi Tyrkia Konungr (f), II. Niordr Svia Konungr, III. Frayr, IV. Fiolner, ſa er do (*) at Fridfrodu, V. Svegder, VI. Vanlandi, VII. Visbur, VIII. Domaldr, IX. Domarr, X. Dyggve, XI. Dagr, XII. Alrecr, XIII. Agne, XIV. Yngvi, XV. Jorunndr, XVI. Aun enn gamli, XVII. Egill Vendilcraca, XVIII. Ottar, XIX. Adisli at Uppſolom, XX. Eyſteinn, XXI. Yngvar, XXII. Braut-Onundr, XXIII. Ingialldr enn Illradi, XXIV. Olafr Tretelgia, XXV. Halfdann Hvitbeinn, Upplenldinga Konungr, XXVI. Godrodr, XXVII. Olafr, XXVIII. Helgi, XXIX. Ingialldr, Dottorſonr Sigurdar Ragnarſſonar Lodbrocar, XXX. Oleifr enn Hviti, XXXI. Thorſteinn enn Raudi, XXXII, Oleifr Fæilan, es fyrſtr bygdi theirra a Islandi, XXXIII. Thordr Geller, XXXIV. Eyiólfr, es ſcirdr vas i elli ſinni, tha es Criſtni kom a Island, XXXV. Thorkell, XXXVI. Geller, fader theirra Thorkels (g), Branns; oc Thorgils, faudor mins, enn ec heiter ARE (h). Hæc

(f) Hic fuit Odini Aſiatici filius, ut ex Islandicis Septentrionalium Regum Genealogiis *Langfedga-tal* dictis notum eſt. Vid. hîc *Torfæi Series Regum & Dynaſtar. Daniæ, it. Hiſt. Norv. pars prima.*

(*) De cujus mortis ratione *Sturlæus in Chr. Norv.* legi poteſt.

(g) In Islandico Exemplari delenda eſt litera F, quâ ſignificatur vox *Fodur*: Thorkell enim erat Gelleris filius, frater Brandi & Thorgilſis, unde illum patruum ſuum ipſe Arius expreſſis verbis appellat *Cap.* I. *Schedarum.*

(h) Relege quæ ſuperius ad Prologum annotavimus, *Not.* (a). Hîc addimus, Nomen proprium *Are* dubio procul idem eſſe ac *Ærre*, Danis quondam uſitatum, ut in Catalogo illuſtrium Soræ ſepultorum occurrit

Ærre

Hæc ſunt nomina proſapiæ Ynglingorum & Breidfiordenſium.

I. INgvius, Turcarum Rex (*f*), II. Niordus, Svecorum Rex, III. Freyus, IV. Fiolnerus, mortuus (*) apud Frothonem Pacificum, V. Svegderus, VI. Vanlandus, VII. Visburrus, VIII. Domaldus, IX. Domarrus X. Dyggvius. XI. Dagus, XII. Alrecus, XIII. Agnius, XIV. Yngvius, XV. Jorundus, XVI. Aunus Grandævus, XVII. Egill Vendilcraca, (i. e. *Vendilenſium Jutorum cornix*) XIIX. Ottarus, XIX. Adislaus Upſalenſis, XX. Eyſteinus, XXI. Yngvarus, XXII. Onundus, viarum refector (*Braut-Onundr*), XXIII. Ingialdus Illradi (*Aſtutus*), XXIV. Olafus Tretelgia (*Lignator*), XXV. Halfdanus Hvitbeinn (*Albipes*), Uplandorum Rex, XXVI. Gudrodus, XXVII. Olafus, XXVIII. Helgius, XXIX. Ingialdus, Sigurdi Ragnaris Lodbrokii filii ex filia nepos, XXX. Oleifus Albus, XXXI. Thorſteinus Rufus, XXXII. Oleifus Feilan, primus ex hac familia Islandiæ incola. XXXIII. Thordus Geller, XXXIV. Eyiolfus, qvi ſenex baptizatus eſt, introductâ primùm in Islandiam fide Chriſtianâ XXXV. Thorkell. XXXVI. Geller, pater Thorkelis (*g*), Brandi & Thorgilſis, patris mei. Eſt autem mihi nomen ARIUS (*h*).

Digitized by Google

Theſſar SCHEDAE Ara Preſts Froda, og Fraſögn, er ſkrifud eptir hanns eigin Handſkrift a Bokfelli (ad menn meina), i Villingabollti, af Joni Preſti Erlendsſyni, Anno Domini 1651. Maanadaginn næſtann eptir Dominicam Jubilate. Jon Erlendsſon, Pr. m. pr.

Id eſt:

Hæ SCHEDAE & Narrationes Arii Presbyteri Multiſcii ad ipſius autographum in pergameno (ut putatur) ſunt deſcriptæ in Villingaholto à Jona Erlendino, Presbytero, Annô Domini 1651. die Lunæ proximâ poſt Dominicam Jubilate. Jonas Erlendinus, Pr. m. pr.

Ærre Stuff. Vid. *Tab. Ciſtercienſ. Soran. pag.* 36. *ed. Havn.* 1712. Num verò vocabulum *Are* priſcâ Islandorum linguâ *aquilam* ſignificans, proprii hujus nominis ſit genuinum etymon, pro certo non poſſumus affirmare, quamvis iſtâ non abhorreamus opinione. Conf. ſup. *Vitam Arii* circa finem.

MONITUM.

SChedîs *Arii* jam ferè prælô ad finem perductîs, benignior fortuna novam mihi dedit doctis gratificandi occaſionem; allatô ſcilicet CL. V. JONÆ DAVIDIS GAM, Islandi, Scholæ Neſtvedienſis Rectoris laudatiſſimi, *de ratione Anni Solaris Schediasmate*, quo *Caput IV. ARII* noſtri egregiè illuſtratur. Cùm enim reſciviſſem ipſum ad petitionem doctiſſimi cujusdam Viri, τῶν ἐν ἁγίοις, in hoc Arii Caput antehac quidquam commentaſſe, non defui occaſioni de communicatione ejusdem Auctorem ſollicitandi, qui, quamvis pro ſua modeſtia veritus, ut id mihi poſſet concedere publicandum, quippe qui de ejus editione nunquam cogitaverat: annuit tandem, ut bona ejus cum venia Ario adjungeretur imprimendum. Ut verò ejusdem Schedii non minùs occaſio quàm ratio & inſtitutum conſtare queat, non ægrè laturum Lectorem ſpero, quòd Clariſſimi Auctoris datas ad me nuper Reſponſorias literas præmittam, quæ ita jacent: Vi-

Digitized by Google

VIRO CONSULI
NOBILISSIMO, DOCTISSIMO,
ANDREAE BUSSAEO,
S. P.

ACcepi literas Tuas humaniſſimas, quarum peculiaris jucunditas, gravitas & nitor me delectavit, excellentíque humanitate ſummopere ſum gaviſus: Intellexi enim ex iis (& paulò antè) editionem Schedarum ARÆ à Te parari, & antiqvum illum Polyhiſtora Herculeô quondam labore ex ſcriniis cujusdam lippi centum clavibus clauſis nudum obſitúmque extractum, & ex blattarum faucibus ereptum conſervatúmque nunc tandem Tui politiſſimi limatíque judicii & doctrinæ ope, auxiliatrices Te manus porrigente, Romanô habitu ornatum eſſe: ut eruditorum, additis doctis Tuis commentáriîs, in familiam (ut ita ſcribam) magno cum applauſu recipi poſſit gravis ille Senex. Gratulor ergo Tuis conatibus. Macte virtute, doctrinâ, gloriâ eſto. Cæterùm, quod ad chartas meas attinet, quibus quondam de ratione Anni Solaris, & emendatione Calendarii apud veteres Islandos in paganismo, referente Ara Froda, per Solis motum, cogitata mea Viro cuidam in his ſtudiis maximo, τῶν ἐν ἁγίοις, aperui: nunquam credidi fore, ut levibus atque exiguis his meis chartulis tantum ſtatueretur pretium, quod fieri abs Te ex humanitatis pleniſſimis Tuis literis intellexi. Tantum enim abeſt, ut laudes illas, quas Tuus affectus mihi plenâ manu admetitur, agnoſcam, ut potiùs me indignum iis æſtimem; ſiquidem meô pede me me-

tior. Interim gratulor mihi, ſi quid Tuo propoſito aptum in iisdem reperiatur. Et licèt jam acclamem Tibi feliciter, & mihi de feliciter, Tuâ ſententiâ, expeditô negotiô; nec potes Tibi ipſi, aut alius Tibi, ita gratulari, ut ego mihi gratulor, atque in ſinu meo de hoc labore Tuo & felicitate in abſolvendo hoc difficillimo opere, me, ſi ita placet, ſubminiſtratore (tantummodò in dictum Schedarum caput quartum) advocatô, quæ & per Te mea eſt felicitas, gaudeo. Cogitata illa mea An. M. DCC. XXVIII. prædicto Ampliſſimo Viro miſſa, ob præmaturam ejus mortem nulli ampliùs uſui futura ratus, in ſcriniis meis abſcondenda ſepoſui; ſed jam Tuo deſiderio ſatisfacturus Tuo graviſſimo judicio ſubmittenda, & per Te in lucem protrahenda communico, quamvis totum hoc levidenſe ſit, tenuîque ſtylô conceptum. Nam ut in picturis lumen non alia res magis (uti Plinio Secundo Lib. 3. Epiſt. 13. placet) quàm umbra commendat, ita orationem vel ſtilum tam ſubmittere quàm attollere decet. Duabus ſectionibus abſolvitur hoc Schedium; prior Tibi jam nota, poſterior in mea adverſaria, de initio annorum apud hos paganos, conjecta adhuc latet, aliquando, DEO volente, lucem viſura. Æternum vale, CONSUL Nobiliſſime, Doctiſſime, & favoris Tui aurâ fovere perge

Τάχιςα; *Neſtvediæ VI. Non. Maji M. DCC. XXXIII.*

T. N.

addict.

JONAM GAM.

Digitized by Google

JONÆ GAM Schediasma De RATIONE ANNI SOLARIS,

Secundum rudem obſervationem Veterum Paganorum in Islandia,

Ex Solis motu reſtituti,

Referente ARA FRODA (vulgò Multiſciô)

Cap. IV. Schedarum;

Cujus Textus Iſlandicus ad verbum Latinè redditus in Notis additis è mente Auctoris exponitur.

Paragraphus Primus.

INter alia, quæ in Breviario ſuo Chronologico, vulgò *Schedis de Originibus Islandiæ*, contexuit Polyhiſtor Islandorum, *Aras Frode*, Multiſcius, mentionem, quoq; fecit quâ ratione ejusdem Inſulæ Pagani, ex obſervationibus annui Solis motûs, longitudinem anni Solaris determinaverint. Verba ejus ex *Schædis* deſumpta è minùs accuratè An. 1688. impreſſo Scalholti, in Auſtrali Islandiæ parte, exemplari, ita ſe habent:

Hoc erat cùm illi ſapientiſſimi viri in terra hic numeraverunt in duobus Semeſtribus (*a*) quatuor dies quartæ centuriæ (*b*), hoc faciunt ſeptimanas duas Sextæ decadis (*c*); ſed menſes duodecim triginta noctium (*d*), & dies quatuor ſuperfluos (*e*): tum ſentiebant ex curſu Solis (*f*), quòd æſtas inclinaret iterum in ver (*g*); ſed hoc potuit nemo dicere illis, quòd dies unus eſſet ſuprà (*h*), id quod reſpondebat integris Septimanis in duobus anni ſemicyclis (*i*), & hoc erat cauſæ (*k*).

Ad voces ſignis literatis notatas brevis expoſitio:

(*a*) *In duobus ſemeſtribus*; in Textu Islandico eſt: *i tveim miſſerom.*) *Miſſeri* vocatur dimidia pars anni vel Semeſtre ſpatium: de termino numerationis à quo, vel à quo menſe inceptus ſit annus, non conſtat: aliâ tamen occaſione, annuente DEO, probabiles quaſdam adducam rationes, ex veterum ſcriptis deſumptas, quid de initio anni apud hos Paganos in gentiliſmo ſit ſtatuendum.

(*b*) *Qua-*

(*b*) *Quatuor dies quartæ centuriæ*; Iſl. *ens fiorda hundrads*.) Vi vocum eſt: *quatuor dies ſupra trecentum*. In hoc calculo notandum, centenarium numerum impleri, non decem, ſed duodecim decadibus, id eſt 120. quod vocant *ſtort hundrad*, vel *tolfrædt hundrad*, id eſt, duodecim decadibus conſtans Centum; mercatoribus hic in Dania in uſu, adeò ut calculus tali ratione ſit inſtituendus:

1. Centuria - - 120. diebus,
2. Cent. - - - 120. dieb.
3. Cent. - - - 120. dier.
Dies ſuperfl. - 4.
Dies 364. in duobus anni hemicyclis.

(*c*) *Hoc facit ſeptimanas duas ſextæ decadis*; Islandicè: *thæd verda vikor II. ens ſætta tegar*.) Eſt *tegr* decas: jam conferendus calculus ad demonſtrandum 364. dies complere 52rum Septimanarum numerum:

x
364 | 52. Septimanæ.
77

(*d*) *Sed menſes duodecim triginta noctium*; Iſl. *en monodr XII. thritognattar*.) Verum enim verò, quomodo poſſunt 52. Septimanæ complere 12. Menſes? Diviſis enim 52, per 4. Septimanas, ut æſtimatur menſtruum ſpatium, proveniunt 13. Menſes Anni?

Reſp. Si cuilibet menſtruo ſpatio tribuantur dies 28. ex ſeptimanarum numero conflati; cum 4. Sept. ſint 28tum emergunt Menſes 13. ſed Auctor jubet uti menſium numero, non ex quatuor ſeptimanis collecto, ſed ex 30. diebus, juxta Menſem, ut opinor, Synodicum Lunæ, & tum erit res in vado.

Cal-

Calculus:

3 6 4 3 0 0 3	12. Menſes Anni.

(*e*) *Et quatuor dies ſuprà*; Isl. *oc dagar IV. umbfram.*) Notatum eſt per præcedentem operationem, tribuendô 30. dies cuilibet menſi, eſſe ſuperfluos dies quatuor. Fuit ergo quantitas anni ex ſolis curſu obſervata 12. Menſes, & 4. Dies.

(*f*) *Tum ſentiebant ex curſu Solis*; Isl. *tha mercdo their at Solargange.*) Eſt credibile, certis anni temporibûs notaſſe paganos illos ortum & occaſum Solis, ad montem, ſpeculam, tumulum vel præcipitium quoddam in horizonte, ortivo vel occiduo, vel utroque in loco, & id quidem circa ſolſtitium æſtivum, ſed de Æquinoctiis parûm fuiſſe ſollicitos, tanquam re obſcuriori & altioris indaginis: Solſtitium quippe æſtivum in ſenſus & oculos meliùs incurrit, tanquam notabilior temporis meta. Viget enim ad hunc usque diem in Islandia hic mos, per certas in horizonte oblatas notas & inſigniora quædam loca propoſito apta, diurnum ſolis arcum æqualia in ſpatia diſpertiri, quas notas vel metas vocant *Dagsmörk*, ſcil. decimi temporis ſpatii in partes æquales diſpertiti notæ, forſan Græcis σημεῖον, tribuendô cuilibet interſtitio trium horarum ſpatium, quod vocant *Eikt*: E. g. ab ortu Solis ad horam 6. antem: ut hora ſexta ſit *Midur morgun*; ab hora 6ta ad nonam, quæ iis eſt *Dagmaal*, meta diei ante meridiem, mulgendis vaccis & ovibus apta; à nona ad duodecimam, quæ vocatur *Hædege*, (altiſſimum diei culmen); à du-

à duodecima ad tertiam, quam vocant *Noon*; (*) intercedit inter duodecimam & tertiam ſesqui horæ ſpatium, quô abſolutô, à duodecima numerando, prandium ſumunt, vocatúrque *Midmunde*, eſt hora 1½ poſt Meridiem: ab hora tertia ad ſextam, quæ iis eſt *Midur aptan*, medius veſper; ab hora ſexta ad nonam, quæ vocatur *Naattmaal*, iterum vaccis & ovibus mulgendis aptum; ab hora nona ad ſolis occaſum, quem vocant *Sólarlag*: hæc ultima pars, ſesqui horæ ſpatium emetitur. Hæc eſt diurni ſolis arcûs partitio Islandis in uſu, æſtivali tempore, per quem longitudinem dierum definire ſolent, ſeptem ſpatiis, quæ appellant *Eigter*, abſolutus. Hac chronometriâ ad poſteros derivata, levi negotiô majores incrementa ſumere vel decreſcere dies, obſervare potuerunt, & ex longiſſimo arcûs diurni ſpatio quantitatem Solaris anni determinare. Temporis partes & horas ex fluxu & refluxu maris Islandi, qui in oris maritimis habitant, etiam notare ſolent, quando in nebuloſo cœlo videndi copia non datur, quod in Anglia etiam moris eſt. Statis enim temporibûs fit in Islandia fluxus & refluxus maris magno Oceano Deucaledonio objecta, & Hyperboreo à Septentrionali latere cincta: Facta quippe obſervatione priori annô, notatóque Solis vel ortu vel occaſu, ad conſtitutam aliquam notam vel ſpeculam, in horizonte circa ſolſtitium æſtivum vel brumale, id eſt, quando Sol vel ab eorum vertice maximè erat remotus, ut in brumali, vel proximè accedebat, ut in ſolſtitiali, quod Auctor his verbis notat: *tha merc*do *their*, *at Solar-gænge ut Sumared munadi aptur til Varſens*. de quo infrà: facile fuit numerare interlabentes dies, donec ſequenti annô Sol eandem, quam in

P hori-

(*) De *Noon* vide Kriſtendoms Sogu Cap. 7. unde liquet terminum hunc Antiquis in uſu fuiſſe.

Digitized by Google

horizonte metam, in ſolſtitio æſtivo attigiſſet. Quantitas ergo anni, ex curſu Solis obſervata, non niſi diebus 364. conſtabat, qui complent menſes 12, attribuendô cuilibet menſi 30. noctes. Eſtque veriſimile, numeraſſe paganos initium diei à præcedente nocte; ſed à qua noctis hora, determinare non ſuſtineo: veriſimile tamen, à medio noctis, quod appellant *midnætte og ſnemma ad morgne*, id eſt, poſt mediam noctem & multum mane. Qvidni â duodecima noctis? ratio: quia menſes computabant ex Lunæ Phaſibus, quæ ſemper nocturno tempore obſervandæ, uti ſana ratio dictitat, & ex hoc tempore nycthemerino conſtat dies, & ex diebus, menſis Synodicus triginta dierum, ut experientia docet, à prima Phaſi ad ultimam. Et cui vacat evolvere veterum literarum monumenta, reperiet ſæpe noctes pro diebus ſumptas: memini quoq; me legiſſe in *Nicolai Damaſceni* operibus *pag. m.* 520. numerationem noctium ex Lunæ motu, ut & menſium, apud Numidas in uſu fuiſſe. Conſiderandum enim eſt, ut opinor, tempus Synodicum Lunæ, inſtar decempedæ, quâ menſuratur annuus Solis circulus: ratio enim dictitat minus menſurare majus; ſic menſurat ſecunda minuta prima; prima horas, vel gradus; horæ diem; dies annos; anni ſecula; ſecula totam mundi durationem Sic Dies, Lunæ Menſes, Menſes annuum circulum motus Solis, in partes dividunt ſpecialiores, propter inſigniores temporis partes, vel diviſiones in hominum vita ſcitu neceſſarias, quod ex Oeconomia Eccleſiaſtica & Politica abunde diſcitur. Tolle cognitionem motus Lunæ, & videbis fieri hæc omnia obſcuriora: ergo in his, ut & in cæteris admiranda Creatoris ſapientia, nunquam ſatis prædicanda, elucet. Quando igitur annus vocatur *Solaris*, denominatio fit à potiori; ſed

quando

Digitized by Google

quando, *Lunaris*, à modo determinandi anni partes, id eſt, per menſes, eorúmque inſigniores dies per motum Lunæ: Lunaris namque annus eſt ſyſtema duodecim menſium Lunarium. Hoc modô ex Auctoris verbis ſatis conſtat, hujus temporis paganos non conſtituiſſe annum Lunarem pro baſi Calendarii hoc tempore; ſed annum ex Solis motu menſurare ſatagebant: probari enim poteſt Veteribus annum Lunarem in uſu fuiſſe, quamvis Aræ tempore cum Chriſtianiſmo introducto annus Solaris certis de cauſis acceptus ſit, cujus ratio infrà patebit. Si ex menſtruo Lunæ motu, tanquam principio, credibile eſt Auctorem hoc loco id attuliſſe, ſed expreſſis verbîs dicit: *Tum notarunt ex curſu ſolis* (ſc. *annum*); ſed anni partes ex motu & Phaſibus Lunæ menſurati ſunt. Solaribus, inquam, annis uſi ſunt ſequioribus, de quo anteà; ídque forſan ex inſtituto veterum Macedonum, referente celeberrimo *Langio Lib. I. de Annis Chriſti Cap.* 14. *pag. m.* 186. cujus verba hæc ſunt: *Quibusdam* (ſcil. Gentibus) *etiam Solares Macedonum Menſes in uſum recepti ſunt, ſed aliis nominibus inſigniti, quippe gentes, propriis menſibus retentis, formam anni & menſium ſolarium ei applicuerunt: non ſecus ac Dictator Cæſar Menſes Numæ Lunares in Solares immutavit.* Et paulo infrà, de Epocha Nabonnaſſaréa diſſerens: *utébantur verò*, inquit, *in his annis determinandis, non incerto illo, & ad Lunæ rationes ordinato anno, qui pro ratione Menſium, nunc Major erat nunc Minor, ſed certiori, quique ex ſolis rationibus dependebat.* Sed de his infrà fuſiùs. Verùm inficias non eo, uſos anno Lunari Paganos illos fuiſſe, quin adhuc Islandi ad cognoſcendum anni hemicyclos, quos vocant *Miſſere*, eorum computo, cujus fragmenta hodieque in computo Eccleſiaſtico videre licet, utuntur.

(g) *Quod æſtas inclinaret iterum in ver:* Island. *at ſumared. munadi aptur til Varſens.*) In his & cæteris nimis obſcurè Auctor ſcribit: ſenſui enim non minùs quam verbis inhæſi. At ſecundùm naturæ ordinem dicimus æſtatem inclinare, appropinquante autumnô, & hyemali tempore; & transacta hyeme inſtare ver & æſtatem. Videtur ergo Auctor hoc locô loqui de fine præcedentis & initio ſequentis anni, & inclinationem fieri, ut & initium, autumnali tempore: de quo infrà dicendùm, ſumpta æſtate pro prioris anni parte poſteriore, & autumno ſequente de poſterioris anni parte intellectô: quia obſervabant priorem annum poſt Solſtitium Æſtivum abbreviari, & ſequentem poſt Solſtitium Brumale incrementa capere; id eſt, priorem annum transactum & ſequentem oriri ſpatio 3. 4. dierum, ſecundùm paganorum obſervationes; & credibile eſt non unius anni tempore abſolutam hanc fuiſſe obſervationem, ſed ſæpiùs à paganis illis repetitam, pro rei certitudine obtinenda.

(h) *Sed hoc nemo potuit illis dicere, quòd unus dies eſſet ſuprà vel plus*) Id eſt, quòd adhuc unus dies eſſet ſuperfluus & reſtaret, ex numero dierum anni addendus, quem non obſervatione ex ſolis curſu aſſequi potuerunt. In Textu eſt: *Enn that cunni engi ſegia theim, at deige einum vas fleira.* Obſcurus videtur hic Aræ locus, ſi ſolis paganis adſcribenda ſit correctio anni Solaris, unde enim poterant ſcire diem unum deeſſe quantitati anni addendum: ſi ſcirent, addidiſſent: ſed quid ſi narratio hæc hunc in modum ſit intelligenda? Aras Sapiens, vel ex accuratioribus poſterioris temporis obſervationibus, vel per commercium litera-

literarum, propagatâ Religione Chriſtiana in Islandia (*), quæ Aræ temporibus incrementa fecit, edoctus annum Solarem conſtare 365. diebus, de ſuo addit hæc verba ex forma anni Juliani, ſecundum Soſigenis inſtitutum: *& nemo potuit illis dicere diem unum eſſe neglectum*; vel *excluſum dierum anni numero adſcribendum*: & præter dies 364. obſervatos ex ſolis curſu, quantitatem anni complentes 52. ſeptimanarum numero pares, unum adhuc reſtare anni quantitati addendum, ut ſint dies anni 365. Sed emergit Quæſtio: Cui adſcribendum hoc addendæ ſeptimanæ inventum? Collatis his antecedentibus cum conſequentibus, non aſſequor horum verborum ſenſum, ſi hæc inventio ad Thorſteinum Surt ſit reſtringenda, uti vulgo fit interpretatio; ſed conſentaneum videtur, hoc modo: nemo potuit docere in completo anno adhuc deeſſe unum diem integris anni 52 ſeptimanis addendum, priusquam Thorſteni Surts ſomnium per Oſyfum Helgonis explicatum erat. Somnium tamen hoc nihil de Die ex anni qvantitate excluſo exprimit, qvod cuivis legenti patet; ſed per conſeqventiam judicandum, Thorſteinum propoſuiſſe in Foro hoc unius diei additamentum, ex his Aræ verbis: *tha litade bann*; nempe Thorſteinus, de quo infrà plura.

(i) *Quam quod reſpondebat integris ſeptimanis in duobus anni hemicyclis*; Isl. *en heilom vikom gegnde i tveim miſſerom.*) Ut fiant hæc clariora, inſtituendus eſt calculus ſequenti modô, vel ex ſententia veterum Orientalium, per anni quadrantes, vel per anni hemicyclos:

(*) *Religio Chriſtiana* publicè recepta eſt A. C. 1000. *Aras* deceſſit A. C. 1148. ætatis 80.

Digitized by Google

(α) Per *anni quadrantes*:

1. Quadrans - 91. Diebus
2. Qvadr. - - 91.
3. Qvadr. - - 91.
4. Qvadr. - - 91.

364. Dies anni.

Ratio: Diviſis 364. per 4. dat 91. Diem in quovis qvadrante. Nam omnes Aſtrologi Chaldæorum, non tam Æqvinoctia qvàm Solſtitia obſervabant, & cùm unum Solſtitium cognitum eſſet, ex hujus rationibus reliqvos cardines ita deduxerunt, ut pari intervallô utrumqve Æqvinoctium ab hyberno Solſtitio removerent, diebus 91. Solſtitium quoq; æſtivum medio loco inter æqvinoctia collocabant, ſed eccentricitatem ignorabant. Ergo poſtea additus eſt reſiduus, ex ratione anni, dies, qvem Aras dicit populares ignoraſſe.

(β) Per *anni hemicyclos*:

Primus hemicyclus 182. Diebus.
Secundus - - 182. Dieb.

Anni 364. Dies.

Iſti 364. Dies complent duos anni hemicyclos, ſive Sept. 52. nullo relicto Die, qvod diviſis 364. per 7. levi memento demonſtratur; vel, ſi ita placet, per *anni hemicyclos*:

4 Prior 182 dier. 17	26. Septimanæ,
4 Poſterior 187 dier. 14	26. Septimanæ,
	52 Sept. Anni.

Sed

Sed nemo potuit eos monere de reſiduo die ex anni ratione ad complendam veram anni quantitatem. Hæc ſunt verba, qvibus Doctus iter melius exprobrat popularibus ſuis inſcitiam de neglecto Die. Niſi diceres Thorſteinum Surt iſta opinione ante ſomnium fuiſſe ductum, ſcil. unum diem eſſe addendum; & his cogitationibus involutum ſomniaſſe qvid novi; nempe, ſe vigilante cæteros dormiiſſe & vice-verſa. Sed verba Aræ: *at voro tale* i. e. *noſtro calculo*; *verda IV. ſiunt qvatuor*, ſc. *dies*, (de qvibus infrà) abunde teſtantur, in uſu fuiſſe numerare ſaltem 364. dies anni ante correctionem, de qva jam dicendum.

(*k Hoc erat cauſa* ſcil. *hujus rei*; Isl: *oc that olli*) quaſi diceret: Siquidem hactenus nemo repertus eſt inter illos paganos, qui ſciret unum Diem deeſſe & addendum, ſi ad Solis motum Calendarium eſſet reſtituendum Sentierunt enim, forſan ex Majorum in Norvegia inſtituto, eorum Calendarium defectu laborare: vel ſi ita placet: Unus dies ex anni ratione, per inſcitiam paganorum, excluſus totam eorum anni conturbavit rationem.

Paragraphus Secundus.

SEd homo nominabatur Thorſteinus Surtr, ille fuit Breidfirdenſis, filius Hallſteini, Thorolfi filii Moſtrarskeggia, Repertoris Islandiæ, & Oskæ Thorſteini filiæ, illius Rubri; hic ſomniabat, (*l*) ſe eſſe in Foro judiciali, cùm eſſet frequens, & vigilare, ſed putabat omnes cæteros homines dormire, deinde opinabatur ſe incidere in ſomnum, & opinabatur tum omnes homines cæteros evigila-

gilare. Hoc ſomnium interpretatus eſt Oſyfus Helgonis, avus maternus Gelleri Thorchilli, adeò ut omnes homines recordarentur hujus. Silentium obortum eſt dum loquebatur in foro judiciali, ſed poſtquam ſiluit, tum locuturos id omnes homines quod dixiſſet (*m*), ſed fuerant uterque ſapientes homines valde.

Sed poſtquam venerunt in locum judicialem, tum quæſivit id conſilii coram tribunali (*n*), ut ſeptima quævis æſtas augeretur ſeptimanâ (*o*), & tentandus eventus.

Sed ut Oſyfus interpretatus eſt ſomnium, tum evigilabant omnes ad hoc bene, & fuit tum confeſtim lege ſancitum, conſiliô Thorchilli Mana, & aliorum Sapientum hominum, (eſſe) certo numerò in quovis anno (*p*), quinque dies quartæ centuriæ, ſi non eſſet biſſextilis (*q*), ſed tum uno plus; ſed noſtro calculo fiunt quatuor (dies). (*r*)

Sed cùm hic numerus creſceret, noſtro calculô, ſeptimus quisq; (annus) ſeptimanâ (augendus), (*s*) ſed nullo (die) cæteri (*t*) (augendi).

Tum fiunt ſeptem noſtri (anni) æquales ex utraque parte (*u*), ſed ſi Biſſextiles duo interveniant inter eos, qui augendi ſunt, (ſc. *quemlibet ſeptimum annum*) tum augendus eſt ſextus (*v*).

Ad

Digitized by Google

Ad voces ſignîs literatis notatas brevis expoſitio.

(*l*) *Somniabat*: Island. *Hann draimdi*) Somnium hoc nihil præter quandam metaphoram, deſumptam à Divinatoribus per ſomnium inflatis, involvere videtur, ad indicandam inſcitiam paganorum, vel ut res proponenda, de hoc uno neglecto anni die, majorem haberet veritatis ſpeciem in incredulis paganorum mentibus, ſuperſtitionum tenebris implicatis. Ea enim eſt humanæ naturæ ac mentis conditio, ut quæ inſtinctu quodam occurrunt, & ſpontaneo impetu mentibus ingeruntur, potiora iis, quæ rationibus & argumentis probari poſſunt, videantur. Accepit forſan uterque fabulam de neglecto hoc die addendo, ut juſta numeratione conſtaret annus diebus 365. ſed nullo adhuc nitebatur fundamento; obſtante quippe refractione, cujus ratio eruditis, multò magis paganis, ignota erat, ex obſervatione indagare hunc omiſſum diem ex anni rationibus haud erat proclive. Nihil hîc de *Sumarauka*, vel qua ratione dies intercalaris ſit inventus, dicitur: nec percipio quomodo ejusmodi additamentum ex hoc ſomnio erui poſſit; de quibus plura hac vice afferre non attinet.

(*m*) *Tum omnes dicturos quod ille dixiſſet*: Island. *tha myndi allir thad roma es hann hefdi mællt.*) Intelligo ad Thorſteinum Surt hæc verba reſtringenda: docent enim antecedentia: *hoc ſomnium interpretatus eſt Oſyfus Helgonis*, *Avus Maternus Gelleri Torchilli filii*, *adeò ut omnes homines recordarentur hujus*; ſcilicet Thorſteiniani inventi antea ignoti, de addendo uno die; hæc verba referenda ad Oſyfum, non ad Thorſteini Surts ſomnium, niſi quædam

Digitized by Google

dam ex autographo ſint excluſa, quod dubito, innixus Auctoritate Celeberrimi Viri, & in eo ſtudio, noſtro ſeculô Maximi.

(*n*) *Tum quæſivit id conſilii in loco judiciali*, vel *foro generali*: Island. *tha leitade hann theſſ rads at Lögbergi.*) Sed quis? Thorſteinus vel Oſyfus? Oſyfo adſcribitur interpretatio ſomnii, qui etiam fuit apud vulgus interpres Thorſteini Surts; ſed ipſe actus & inventio Thorſteino Surt adſcribenda videtur.

(*o*) *Ut ſeptima quævis æſtas augeretur*: Island. *at et ſiaunda hvert ſumar ſkylldi auka.*) Auctor dicit in antecedentibus lit. (*l*) *thann draum red Oſyfur Helgaſon*, i. e. *hoc Somnium interpretatus eſt Oſyfus Helgonis*; & ad Lit. (*n*) *tha leitade han theſſ rads adLögberge*: i.e. *tum conſuluit ille*(Thorſteinus) *in medium*, *in loco judiciorum vel judiciali*: *at ſiaundahvert Sumar ſkyllde auka*; *ut ſeptima quævis æſtas augeretur*. Hæc inventio Thorſteini Surts omnibus placuit, nempe: ut ſeptima quævis æſtas augeretur Septimanâ, ad complendum dierum anni numerum 365. diebus parem. Sequitur in Textu:

(*p*) *At retto tali i hverio ore etc. ut* (ſcilicet) *eſſent juſto vel recto numerô in quovis* (communi) *anno*, *quinque dies quartæ centuriæ*, *ſi non eſſet Biſſextilis*. Hoc modô auctus & reſtitutus eſt Annus Solaris, una vice, ut eſſet annus in mente barbarorum vel vulgi per hanc conjecturam, donec res per obſervationem ſe aperiret, Dierum 365. manente interim intercalari in ſua ſede; vel, ut eſſent in quovis anno dies 365. per hanc ſuppoſitionem, quamvis obſervatio non niſi 364. Dies admitteret ob ignotum Solis motum, potiùs obſervatione quàm conjecturâ cognoſcendum. Hac de cauſa jubebant annum interim conſtare 364. Diebus, donec

Digitized by Google

donec res ſe aperiret, ut ſuprà dictum; quod indicant verba: *og freiſta hve tha blyddi.* Vid. Lit. (*s*)

(*q*) *Si non ſit Biſſextilis, ſed tunc uno plus* (*die*); Isl. *Ef eige es hlaupaar, en tha einum fleira*:) adeò ut in anno Biſſextili eſſent dies 365. Hinc apparet paganos habuiſſe rationem Biſſextilis, quarto quovis annô, ſed non 365. dierum anni. Quomodo hæc cohærent? non dicam Aram, cui probi & veracis Hiſtorici encomium convenit, aliquid de ſuo hîc adjeciſſe; ſed credibile ex Norvegia paganos, unde oriundi, quandam notitiam anni Solaris & Biſſextilis ſecum attuliſſe: anni verò quantitatis vel oblitos, vel curioſos, alio ſub Horizonte degentes in Islandia, proprio Marte per obſervationes, ad veritatis ſtateram, ex annuo ſolis motu, hanc anni quantitatem examinare voluiſſe. Aſtronomi autem eodem tempore fuerunt rari, præſertim hîc in ſeptemtrione, nec Scientiæ & Literæ adeò excultæ, ut omnibus eſſent proficuæ.

(*r*) *Sed noſtro calculô fiunt quatuor*: Island. *en at oro tali verda IV.*) Scil. quando numerationis inſtitutio eſt communi modô, & hactenus uſitato: conſtat enim annus non niſi Diebus 364. nullúsq; dies in ſex illis continuis addendus eſt præter Biſſextilem, illê ſemper obſervandus. Annus verò Vulgaris ſemper interim diebus 364. conſtabat vulgari calculô. Ergo dicit Auctor: *ad oru tali*; *ſecundum noſtrum calculum*: hac de cauſa jubebant annum interim conſtare non niſi diebus 364. donec res ſe aperiret, ut ſuperiùs dictum. Monet enim B. M. *Theod. Thorlacius*, exemplaris Schalholtenſis Islandici editor, abbreviationem *o*, cum ſuppoſito hamo dextrorſum verſo, notare *vo*; ergo debet legi *voru*, id eſt, *noſtro*, vel vulgari calculô, vel ſecundum vulgi numerandi conſuetudinem. Pergit Textus:

Digitized by Google

(s) *En tha es aicſc at oru tali et ſiaunda hvert at viko etc. ſed cùm creſceret noſtro calculo* (vel vulgari) numerus dierum, (tribuendô cuilibet Anno unum diem præter morem) *ſeptimus quilibet* (annus) *Septimanâ* (augendus), retento in mente uno die; qui, pro qvovis anno in præterlapſis ſeptem, vel ſex annis præterito, ſeptimo ſimul addendi ſunt dies. Ex his & antecedentibus apparet, annos in diverſas Claſſes fuiſſe diviſos pro rei veritate indaganda, qvo etiam fundamentô infrà facta diſtributio innititur, adeò ut hæc diſtributio merum figmentum haberi neqveat. Sapienter hi pagani conſiderabant luminaria & ſidera tardè moveri, qvod etiam omnium Seculorum Aſtronomorum doctiſſimi conqveſti ſunt cauſam eſſe, qvod nondum qvidem Solis & Lunæ loca & periodi exactè cogniti ſint, nec forſan determinandi; & fortè lateant hæc in pandectis ævi seqventis, non anteà diſcenda qvàm librum hunc DEUS, arbiter ſeculorum, recluſerit mortalibus. Qvare conjectabant opus eſſe majori intervallo ad indagandum eorum motum & mutationes: hac de cauſa ſeptem annorum elegerunt intervallum, qvô redderentur certiores, utrum Sol propoſitas in terra metas, pro indaganda anni qvantitate determinatas, vel anteverteret, vel aſſeqveretur, manente interim priori numerô dierum anni immutato, & Bisſextili in deſtinata ſede. Prævidebant forſan qvovis annô unius diei additamentum nullum notabile in Solis curſu diſcrimen allaturum, quô exactè ſcirent utrum uno vel pluribus diebus annus eſſet augendus, vel minuendus, pro juſto dierum numero, temporis ſucceſſu, obtinendo; ſed in ſeptem annis, ſeptem diebus ſemel in fine adjectis, facilè conjectabant, utrum cætera conſtarent. Et, ſi ad æqualitatem non redactus eſſet hac ratione Annus Solaris,

hoc

Digitized by Google

hoc additamentô faciliùs defectum, vel exceſſum, emendari poſſe. Hæc probare videntur verba: *oc freiſta hve tha blyddi*; i. e. *& tentare ſucceſſus exitum*; vel quid unius hujus diei additamentum in reſtituenda anni qvantitate efficeret. Mira ex hac inventione illuceſcit paganorum ingenii ſagatas, & veriſimile eſt, peractô dimidiô Seculô cuivis anno deinceps additum eſſe hunc diem, & eorum faſtos correctos fuiſſe. Qvamvis æſtatis augmentum adhuc in uſu ſit, an verò hac ex cauſa, infrà dicendum. Eſt in Textu ampliùs:

(*t*) *Enn eingo at hino*: i. e. *ſed nullo cæteri*,) hoc eſt, nullo die cæteri anni interfluentes inter ſeptimum quemlibet annum, exceptô Biſſextili, ſunt augendi, donec probè ſcirent hoc artificiô anni quantitatem.

(*u*) *Tum fiunt ſeptem anni æquales ex utraque parte*: Island. *tha verda VII. or ſaman jamnn long at hvero tveggia.*) Qvia in ſeptem annis numerabant quovis annô 364. dies, & ſeptimo annô compenſabant cujuslibet anni neglectum diem, ſcil. per additionem ſeptimanæ, ut ea ratione fierent ſeptem anni æqvales ex utraque parte, & per numerationem paganorum, retentô unô die in mente ex quovis annô, qvi per ſeptem annos faciunt dies ſeptem, ſeptimi anni longitudini addendi. Septimo enim annô quilibet prælerlapſus annus ex ſeptem, unius diei particeps redditur, ad complendum annuum Solis motûs circulum. Et meo judiciô ſic æquantur anni ex utraque parte, poſſúntque interjecti 6. anni vocari cavi, ut menſis Lunæ apud veteres 29. Dierum, ſeptimus autem plenus.

(*v*) *Sed ſi Biſſextiles* (*anni*) *duo interveniunt inter eos, qui augendi ſunt, tunc augendus eſt ſextus* (*annus.*) In textu eſt: *En ef hlaupor verda II. a midli theirra es auka ſkal, tha tharf auka et ſetta.*)

Mirè torſit hic Aræ locus interpretes, adeò ut vix ſit elabendi rima, niſi textui quædam, vel temporis injuriâ exeſa, vel ſcribarum incuriâ neglecta, addantur, uti Eruditi de hac re ſentiunt. Si quid ergo poſt tot clariſſimorum virorum politiſſimum limatúmque judicium ſuſtinerem temerè de meis ineptiis addere, quid aliud illud eſſet, qvàm, ut dicitur, Iliada poſt Homerum canere. At bona Lectoris veniâ hoc ſi verecundè oſtendero, peto ne mihi qvisqvam arrogantiæ crimen impingat, qvòd tantam rem in tanta ingenii mei tenuitate mihi aſſumam. Digitum ergo B. L. mecum ad fontem intendat. Dicit Auctor: *Sed ſi Bisſextiles duo intercedant inter eos, qvi augendi ſunt, tum augendus eſt Sextus.*

Hæc ita, ſimpliciter & ſine additamento, intelligo: Incipiat numerationis principium poſt ſeptimum annum completum, additamento Septimanæ deſtinatum, ab anno aliqvo præcedente Bisſextilem, Ex. gr. Ab anno 991. ordiatur numerationis principium, & annus præcedens 990. auctus fuerit ſeptimanâ, ab anno 983. (quô Thorchillus Mani etiam adhuc fuit ſupremus judex: non autem aſſerere audeo hæc ipſo eodem annô geſta eſſe) numerandô, tunc augendus eſt ſextus annus, nempe annus 996. & ſuo intercalari, (quod ſine controverſia) per qvem ſortitur dies 365. & præterea diebus ſex, ex qvorum dierum numero adipiſcitur quilibet annus unum diem, nempe annus 992. cum ſuo intercalari 366. Dies, & Annus 996. cum ſuo intercalari etiam 366. Dies, cum cæteris intermediis annis, tribuendô cuilibet anno diem; & hoc modô reſtituuntur ſex præterlapſi anni, ſex diebus, cum duobus intercalaribus, qvod conſentire videtur cum his verbis Auctoris: *tha ſkal auka et ſetta*; i. e. *tum ſextus* (annus) *eſt augendus*: ſcil. qvando in hanc

claſ-

claſſem incidunt duo intercalares. Annus ergô 997. conſtituet principium novæ claſſis & numerationis, per ſeqventes ſeptem annos duraturæ, & ſic in certas claſſes diviſerunt annos per hanc praxin. Sed oritur Qvæſtio: Qva ratione eſt ſextus annus vel ſex, vel ſeptem diebus augendus? Reſp. patet (1) ex contextu & mente Auctoris hunc ſextum annum non augendum eſſe ſeptimanâ, vel diebûs ſeptem, aliàs foret hic annus uno die plus juſtô longior: augmentum qvippe ſeptimanæ in præcepto reſpicit ſemper ſeptem annorum claſſem, tribuendô cuilibet anno diem, ex hoc ſeptimanæ augmento deſumptum ordinariè in hac annorum claſſe. (2) Si hic annus augendus eſſet, qvemadmodum ordinaria ſeptem annorum claſſis, tum Auctor non ſpecialiter juſſiſſet certa conditione: *ſi duo Bisſextiles intercedant, augere ſextum* (annum). Ratio: Qvemadmodum in priore claſſe ſeptem anni, ſeptem dierum; ſic etiam in hac ſex anni, ſex dierum ſupplementô ſunt reſtituendi. Ergo (3) ſex dierum augmentô eſt ſextus hic annus augendus, ut quilibet annus ex antecedentibus in hac claſſe etiam unius diei particeps redderetur ad evitandam confuſionem: quæ omnia ſeqventi calculô, collatis annîs Paganorum cum Julianis demonſtranda. Altera Qvæſtiô hinc procedit: Qvare auxerunt hunc ſextum annum propter interventum duorum intercalarium, vel Bisſextilium, omiſſa translatione augmenti in ſeptimum annum ut antea dictum? Hæret aliquantulùm aqva in enodanda hac qvæſtione, & conjecturîs oculos Eruditorum fatigare non ſuſtineo: bonâ tamen veniâ leve meum ſupèr ea re judicium in medium proferam: Si augendus eſſet ſeptimus annus in hac claſſe, tum ter intercalaretur hujus Septennii primus, penultimus & ultimus annus.

annus. Ex. gr. Si ſumatur annus 991. (circa qvem annum hæc ſint geſta) pro primo hujus claſſis anno, tum intercalandi eſſent anni 992. 996. & tandem 997. ſeptimanâ, quod providè ad evitandam confuſionem, cavebant. Ergo inſtituerunt in hoc caſu ſextum annum ſex diebus augere: orditúrque ſeqvens annus 997. novam claſſem ſeptem annorum, ſeptimi deinceps anni ſeptimanâ complendam. Sed ſuum cuiqve relictum eſt judicium, cedítque hoc leve rationi probabiliori.

Pro 6. Annis Julianis.				Pro 6. An. Paganorum.			
	991	Conſtat Diebus.	365		991	Conſtat Diebus.	364
Biſ.	992		366	B.	992		365
	993		365		993		364
	994		365		994		364
	995		365		995		364
B.	996		366	B.	996		365
				Augmentum.			6. Dier.
6. Juliani dant Dies 2192.				6. Pagan. dant 2192. Dies.			

Nova claſſis ſeptem Annorum unò Biſſextili conſtans.

Julian.				Paganor.			
	997	Conſtat Diebus	365		997	Conſtat Diebus	364
	998		365		998		364
	999		365		999		364
Biſ.	1000		366	B.	1000		365
	1001		365		1001		364
	1002		365		1002		364
	1003		365		1003		364
						Dies Ad.	7
Dant Dies 2556.				Dant Dies 2556.			

Nova

Nova Claſſis ſex annórum duobus Biſſextilibûs conſtans.

Jul.			Pagan.		
B. 1004	Conſtat Diebus	366	B. 1004	Conſtat Diebus	365
1005		365	1005		364
1006		364	1006		364
1007		365	1007		364
B. 1008		366	B. 1008		365
1009		365	1009		364
					6. Dies Add.
Dant Dies 2192.			Pagan. 2192 Dies.		

Claſſis 7. Annor.	1010	Claſſis 7. Annor.	1017	Claſſis 6. Annor.	1023
	1011		1018		B. 1024
	B. 1012		1019		1025
	1013		B. 1020		1026
	1014		1021		1027
	1015		1022		B. 1028
	B. 1016				

Claſſis 7. Annor.	1029	Claſſis 6. Annor.	B. 1036
	1030		1037
	1031		1038
	B. 1032		1039
	1033		B. 1040
	1034		1041
	1035		

Claſſis 7. Annor.	1042	Claſſis 7. Annor.	1049	Claſſis 6. Annor.	B. 1056
	1043		1050		1057
	B. 1044		1051		1058
	1045		B. 1052		1059
	1046		1053		B. 1060
	1047		1054		1061
	B. 1048		1055		

Digitized by Google

Claſſis 7. Annor.	Claſſis 7. Annor.	Claſſis 6. Annor.
1062	1069	B. 1076
1063	1070	1077
B. 1064	1071	1078
1065	B. 1072	1079
1066	1073	B. 1080
1067	1074	1081
B. 1068	1075	

Claſſis 7. Annor.	Claſſis 7 Annor.	Claſſis 6. Annor.
1082	B. 1089	B. 1096
1083	1090	1097
B. 1084	1091	1098
1085	B. 1092	1099
1086	1093	B. 1100
1087	1094	1101
B. 1088	1095	

Claſſis 7. Annor.	Claſſis 7. Annor.
1102	1109
1103	1110
B. 1104	1111
1105	B. 1112
1106	1113
1107	1114
B. 1108	1115

Hinc apparet quomodo Primus & Secundus Biſſextiles admittunt Sex annorum; cæteri verò Septem annorum claſſem.

At inſtet aliquis: Video in claſſe Septem annorum ſæpiùs adeſſe duos Biſſextiles, quod adverſatur præcepto Auctoris: *ſed ſi Biſſextiles anni duo interveniunt inter eos, qui augendi ſunt, tunc augendus eſt Sextus.* Reſpondendum: In hac Claſſe adſunt quidem duo Biſſextiles circa medium & finem, ſed non interveniunt: Biſſextilis enim in fine non intercurrit, ſed finit ſeptimum annum, cui augmentum adhæret. Sed non ita in Sexta claſſe: ibi enim intercurrunt Biſſextiles duo, cùm vel primus vel ſecundus ſint Biſſextiles ſemper, ut & penultimus vel ultimus in hoc caſu, de quibus anteà dictum ad lit. (v). Terminatur hîc Schediaſmatis Sectio I. Sequitur jam ex adverſariis meis præproperè eruta Sectio altera, exaſciata tantùm, non perpolita.

SE-

SECTIO SECUNDA,

De Annorum Initio apud Veteres.

VAriarum gentium annorum exordia poſt tot graves viros, omníque doctrinarum genere claros, ſi recitare & à capite hoc arceſſere argumentum conarer, quid aliud eſſet, quàm eandem cramben decies recoquere? Annorum verò initia veterum Norvegorum, & deinceps Islandorum, à prima repetere origine, quantum ex literarum monumentis & domeſticis antiquitatibus licet, aggredior.

Recordor in prioris Sectionis paragrapho primo nonnulla me annotaſſe ad hæc verba: *tha mercdo their at ſólar gange, at Sumaret munadi aptur til varſens*; id eſt: *Obſervabant ex curſu Solis æſtatem vergere ad ver.* Genuinus ſenſus verborum hic eſt: ex curſu Solis attendebant in hemycylo autumnali Solem recedere ab eorum vertice, quod hyemem portendebat: & iterum (quod hujus eſt loci) accedere ad eorum verticem Solem, quod ſignum & indicium erat veris & æſtatis. Sed quô anni tempore hoc obſervarunt, altioris videtur eſſe indaginis. Quo auctore in regna Septentrionalia, quibus rationibus & quo tandem Seculô, annorum ordo & initium introductum ſit, & hemicycli anni, mox meâ quidem opinione, videbimus.

Temporis partitionem cum Deorum cultu, aliisque ritibus, quâ etiam lege vinciendi eſſent ſubditi, antiqua membranarum monumenta videntur aſſerere Odinum intuliſſe & inſtituiſſe: fuit enim vir ſagax, polyhiſtor, & Aſiaticarum rituum legúmque gnarus, ut *Snorro Sturlæus* in Chronico Norvegico his verbis de eo teſtatur: *Odinn vár*

göſgaſtr af öllum, oc af hönum naamu their allar Ithroottir; thvi at hann kunni fyrſt allar, oc thoo fleſtar; id eſt, ſecundum Torfæum: *Odinus omnium fuit præſtantiſſimus, & cæteri omnes artes ab eo didicerunt, quia is primò omnes calluit. Enr fyr thi Odinn var forſpaar oc fiölkunigr, tha viſſe hann, at hans Afqvæme munde umm Nordr-halfo Heimſins byggia*: quod ita vertitur: *Et quoniam Odinus erat futurorum vates & magus inſignis, tum ſciebat progeniem ſuam in boreali mundi plaga imperaturam.* Cui adſtipulatur alius locus ex Edda, (libro Mythologico veterum Islandorum ad Odinum & Aſas relato, cujus Auctor idem *Snorro* putatur,) his verbis: *Hans* (loquitur de Fiarlafi patre Finno) *ſon Fiarlaf, er ver köllum Fridleif: hann aatte thann ſon er nefndr er Vodinn; than köllum ver Odinn: hann var agætr madr af ſpeke oc allri atgiörfi.* Id eſt: *Illius* (Finni) *filius Fiarleifus, quem vocamus Fridleifum, genuit illum filium, qui vocabatur Vodinus; hunc vocamus Odinum: ille erat egregius vir, ſapientiâ & omni decore præſtans.* Ultra hujus adventum in Septentrionem, hiſtoriam regionum borealium non extendunt antiqui noſtrates Scriptores: illum etiam in borealia regna leges & varios ritus intuliſſe aſſerit *Snorro Sturlæus* in prædicto chronico, his verbis: *Odinn ſetti Lög i landi ſino, thau er gengit höfdo fyrr med Aſom*; id eſt: *Odinus in regno ſuo leges ſancivit, quæ inter Aſos in uſu fuerunt.* Et in Prologo *Eddæ* ita ſcribit: *Skipadi hann thar Höfdingium i tha liking ſem verit hafdi i Trojo; ſetti XII. Höfudmenn i Stadinum at dæma Lands-lög, oc ſva ſkipadi hann Rettum öllum ſem fyrr höfdu verit i Trojo, oc Tyrkiar voro vanir.* Hæc ita vertit *Magnus Olavius*: In urbe Sigtunenſi in Svecia Odinus *principes conſtituit XII. ad imitationem Trojæ, qui leges tuerentur, & judicia*

exer-

exercerent, ſecundum conſvetudines Turcicas. Hæ leges & conſtitutiones ad Rempublicam ſpectant. Quod ad Deorum cultum & Sacrificia (quæ *Bloot* vocabant) attinet, idem Snorro his verbis ex eodem libro docet: *Tha ſkyllde blota i mot Vetri til Ars; en at midium vetri blota til grodrar; et thridia at Sumri. That var Sigur-bloot.* Qvod ita vertit *Thormodus Torfæus*, (conterraneus meus): *Terna quotannis Sacrificia ſolenniter celebranda fuerunt: Primum ſub initium hyemis, pro cœli temperamento & clementia; Secundum media hyeme, pro fertilitate terræ, & annonæ proventu; Tertium ſub æſtatem, pro victoria in poſterum retinenda.* Hæc Snorro.

Notandum verò, vocabulum *Ár* vel *Aar* accipi: (1) pro annuo temporis ſpatio: id quod probatur ex *Schedis*, tanquam antiquiſſimo ad noſtra usque tempora conſervato apographo, his verbis: *oc vas that tha thegar i Lög leidt, at raadi Thorkels Maana, oc annra ſpakra manna, at retto tali, i hverio Aari, V. daga ens fiorda hundrads*, &c. Verſionem hujus loci vide in *Schedis Arii*, noviſſimæ editionis, *Cap. 4. pag. 25.* Conf. *priorem* hujus Schediasmatis *Sectionem. Paragr. 2. not.* (p) Vide etiam *hiſtoriam Chriſtianismi in Islandiam introducti, pag. 24.* & paſſim alibi: (2) pro principio haberi vocem *aar*, refert *Torfæus* in *Serie Dynaſtar. & Regum Daniæ pag.* 317. Gudmundum Andreæ ſtatuiſſe: nec abludit *Voluſpaa, ſtroph.* 2. 3. & 52. (3) pro Cœli temperamento & clementia, ut locô allato ex Snorronis verbis probatur; ſimiliter ex hiſtoria Regis Norvegiæ, Olavi Tryggvini, & quidem ex oratione, quam ad populum pro religione Chriſtiana in Regnum introducenda habuit. Verba hæc ſunt: *Their kendu hönum* (ſc. Frey) *aar og frid*: i. e. *adſcribebant illi* (ſc. Freyo) *Cœli temperamentum & clementiam, vel annonam*; & mox: *oc*

Digitized by Google

hielldſt tha aar oc fridr; *& tum conſervabatur annona & pax.* Adde *Eddæ Prologum*, & quæ *Torfæus* habet de Frodio Pacifico; *Ser. R. D. pag.* 265.

Paucis jam expoſita ſignificatione vocabuli *aar*, quatenus huic materiæ illuſtrandæ id conducere poteſt; ſupereſt demonſtrare, quomodo anni initium ex his dictis per conſequentiam erui poſſit. Sed antequam rem aggrediar, videndum erit, qualis forma & conſtitutio anni apud veteres Septentrionis incolas fuerit, inprimis in paganiſmo.

Priſci ævi hiſtoria annorum numerum in Chronologia ignotum affert; ſed annuum temporis ſpatium dividebant veteres in duos hemicyclos, hyemalem & æſtivalem. De hyemali dictum obiter eſt in allegatis Snorronis verbis de Odino, quod etiam ex Aræ Schedis, & tota Hiſtoria Norvegica demonſtrari poteſt; eadémque ratione de æſtivali: adeò ut hæc repetere ſupervacaneum videri poſſit; ſed quædam ſaltem argumenta in medium proferenda, ad probandum quo anni hemicyclô exordium anni factum ſit: perſuaſum enim habeo tam ex Aræ Schedis quam aliis hiſtoriis, quæ de rebus in paganiſmo geſtis conſcripta ſunt, ante introductum in Boreales has regiones verum DEI cultum, nullum annorum numerum allatum, ſed annuum temporis ſpatium per hyemes annotaſſe veteres. Exempla quædam ex Aræ Schedis, & ante, & poſt introductum veri numinis cultum ſequentibus adferam.

Orditur Aras Cap. I. inhabitatæ Islandiæ Epocham à cæde Sancti Edmundi, Anglorum Regis, & Salvatoris incarnationis anno DCCCLXX. eámque potiùs exteris quam incolis notam: Chriſto enim priùs in Anglia, quàm in Islandia nomen dederunt incolæ, & æra Chriſti ibi pri-

ùs

tis fuit recepta, uti refert *Joh. Mabillonius*, Gallus, & alii Chronologi, tradentes Dionyſium Exiguum Annô Chriſti DXXV. primò mutâſſe æram Diocletianam, quæ à Romanis Imperatoribus duxit originem: & ſecundum inventam ab eo æram Chriſti annos pro fundamento Chronologiæ ſtatuit Aras. Non tamen hæc ratio valuit; verùm ducentis annis poſtquàm *Beda Venerabilis*, Monachus in Anglia, ſuam abſolvit hiſtoriam, quæ æram Chriſti pro radicali habet, *Paulus Diaconus* hanc reſumſit calculandi formam, ab anno Chriſti CCCXCII. & ſic conſequenter, quod alicubi me legiſſe memini. Sed ſcinditur incertum ſtudia in contraria eruditorum judicium de ea materia, quam litem cùm dudum ſopitam autumem, mearum non facio partium. Refert *Ughellus* in ſua *Italia Sacra* Carolum Magnum nonniſi unam Bullam ſub æra Chriſti 783. ſignâſſe, quo anno conjux ejus mortua. Bulla erat fundatio pro Metenſi S. Arnulfi Cœnobio. Hîs in medio relictîs pergo ad cætera.

Aliam æram recitat Aras popularibus notam ab annis ætatis Regum Norvegiæ, quam probo eſſe gentilium. *Ingolfr het madr Norrænn, es ſannlega et ſagt at fære fyrſt thadan til Islandzi, tha es Haraldr enn Haarfagri var XVI. vetra gamall*: quæ ita expono: *Ingolfus vocabatur vir Norvegus, qui ferè dicitur primò profectus eſſe inde in Islandiam, cùm Haraldus Pulchricomus fuerit ſedecim annorum ætate*. Et paulò inferiùs eod. Cap. *Enn ſva er ſagt, at Haralldr veri LXX. vetra Konungr*; i. e. *Sed ita relatum eſt, quod Haraldus fuerit LXX. hyemes Rex*. Plenæ ſunt plerumque omnes Borealium Regnorum hiſtoriæ hoc temporum & annorum charactere. Videatur *Landnama* ſeu Liber originum Islandiæ; etiam *Vita Regis Olai Tryggvini*, præter alia multa antiquitatis literarum monumenta.

Exi-

Exiſtimo igitur ſatis notum veteres Norvegos, & ex his Islandos in paganiſmo annorum numerum per hyemes numeraſſe. Principium deſumtum videtur ex numeratione Noctium pro tempore nycthemerino, quod priſcis in uſu fuit. Sic *Nicolaus Damaſcenus* de moribus gentium, apud *Stobæum*, refert *Serm.* 165. Nomides Lybiæ populos non diebus ſed noctibus numerare tempora. De Gallis idem refert Cæſar de bello Gallico Lib. VI. Cap. 18. ubi: *Galli*, inquit, *ſe omnes ab Dite patre prognatos prædicant; idque à Druidibus proditum dicunt. Ob eam cauſam ſpatium omnis temporis, non numero dierum, ſed noctium, finiunt; & dies natales, & menſium & annorum initia ſic obſervant, ut noctem dies ſubſequatur.* Ita etiam judicare licet hyemes æſtates anteceſſiſſe, & priorem anni partem pro hyeme, poſteriorem pro æſtate ſumtam, quod, ut priori Sectione dictum, ex Schedis & aliis hiſtoriis videre licet: Sed cùm omnia loca adferre, & tritis his annorum characteribus lectorem detinere nimis haberet tædii, potiùs ad caput rei me conferre, & quô menſe annus exordium ceperit, demonſtrare juvat.

Quoniam verò initia dierum à nocte, & annorum ab hyeme ſumſerunt hi pagani, ſole ad verticem eorum, in determinatione anni, vel accedente vel recedente; non abſimile videtur ſtatuere circa æquinoctium autumnale illos paganos incepiſſe annum; quod ſequentibus ita probo: Odinus, ut antea dictum, ex Aſia in Europam transmigravit, & cum aliis ritibus etiam hánc methodum Septentrionalibus indicâſſe per conſequentiam probari poteſt.

Quòd in Aſia minori moris quondam fuerit annum circa æquinoctium autumnale vel à proximo pòſt plenilunio incipere, ex ſequentibus patet & variis Chronologorum

rum ſcriptis. Unum locum adferam ex *Jacobi Chriſtmanni commentario de ratione Calendarii Rom. Ægypt. Arab. Perſici* &c. qui inſtar multorum legi poteſt *pag. m.* 304. ubi: *Annus, inquit,* 286. *ante ordinatiouem Julianam numerum aureum habet XIX. qui in Calendario Juliano ponitur ad* 3. *id. Aprilis, & recurrit* 6. *die Septembris, uti novilunium indicat: quare nocte, quæ ſecuta eſt* 20. *Septembris, fuit eclipſis Lunæ in oppoſitione Luminarium, & die undecima poſt defectionem lunarem Darius, magnâ clade acceptâ, ab Alexandro M. fugatus eſt cum reliquo ſuo exercitu; Kalendis ſcilicet Octobribus. Unde Macedones occaſionem ſumſerunt, ut ſuos annos deinceps ordirentur à Kal. Octobris, quibus ſuum Hyperberetæum accommodârunt: quod etiam Syri & Arabes poſtea ſunt ſecuti in Annis Alexandri Dhilkarnaim conſignandis.* Adferam adhuc alium locum ex *Wilhelmi Langii* erudito Scripto *de annis Chriſti Cap.* 16. *pag. m.* 234. ubi ita loquitur: *Nihil ergo certius eſt, quàm Chaldæos antiquiſſimam anni rationem in uſu civili fuiſſe ſecutos, quod & Epocha anni confirmat. Neque enim dubium eſt, quin anni hi Chaldaici illi ſint, qvos Græci Selevcidarum, Orientales Terik Dhilcarnaim vocant, quique à Selevci Imperio procedunt, quando ille Babyloniam receperat, & Nicanore Antigoni duce ſuperato, Mediam Suſianam, aliáſque provincias ſibi ſubjecerat. Quod Diodorus contigiſſe refert Olymp. CXVII. an. primo, ſive Per. Jul.* 4402. *& ab Octobri hujus anni Albategnius Epocham* διχέρωτος *auſpicatur, ut ex plurimis apud eum exemplis patet. Initium ergo annorum Chaldaicorum in autumno* 4402. *conſtitui debebat, ſiquidem Macedonum Epocham ſecuti fuiſſent.*

Præſuppono hæc noviſſe Odinum illum Sigtunenſem, (ſic dictum quòd conditæ ejus urbis auctor fuerit; pravè aliàs

Upſalenſis qui dicitur) quem *Torfæus* probat huc in Europam LXX. annis ante natum Chriſtum veniſſe; & ante ejus adventum nullam certitudinem hiſtoriæ Daniæ, Norvegiæ, & Sveciæ haberi. Nititur potiſſimum aſſertio iſtæc his *Rimbeiglæ* verbis, quæ exſtant apud *Torfæum Ser. R. D. p.* 148. *Upphaf allra fraſagna i Norrænni tungo, theirra er ſannindi fylgia befzt thaa er Tyrkir oc Aſiamenn bygdu nordrit*: hoc eſt: *Principium omnium hiſtoriarum in Lingua Norvegica (id eſt, de populis Norvegicâ linguâ loquentibus, Danis, Norvegis, Suecis) quæ veris relationibus innituntur, incipit ab eo tempore, quo Turcæ & Aſiani Septentrionem incoluerunt.* Confer. *Torf. Ser. pag.* 264. & 266. etiam de hujus Odini immigrationis tempore pag. 105. & 106. Add. *pag.* 113. Non ignotam vero Odino fuiſſe hanc annorum rationem inde concludo; quòd Anno mundi 4032. incepiſſe Æram Alexandri Dhilcarnaim: Anno Mundi 3961. natum eſſe Salvatorem, perhibent ſummi Chronologi: LXX. annis ante Chriſtum, uti ex *Torfæo* notavi, *Odinum* (verbis ejus utor *pag.* 244.) *ex Aſiæ tractu, circa Syndicam ad Boſphorum Cimmerium ſito, urbe Asgardô, cum magna hominum multitudine per immenſa terrarum ſpatia in Septentrionem noſtrum migraſſe, ex veridicâ Scriptorum noſtrorum relatione diſcimus.* Si jam addantur 70. anni ad annos nativitatis Chriſti à mundo condito, & ſubtrahantur ex 4032. emergit annorum numerus ante diſceſſum Odini ex Aſia ad tempus inſtitutæ æræ, adeò ut Odino ſatis nota fuiſſe videatur hæc annorum ratio; quod temporis ſpatium ad annos 371. ſe extendit. Cùm verò præter opinionem prolixior factus ſim, atque,

- - ſi prima ab origine pergam,
Antè diem cluſo componet veſper Olympo;

è diverticulo in viam redeam.

Repe-

Digitized by Google

Repetendum ergo erit Odini mandatum ſuprà allatum: *in autumno pro anno ſacrificare.* Hinc præſumere licet, Islandos cum autumno inchoaſſe annum; ad id credendum adductus ſum loco in *hiſtoria Regis Olavi Tryggvini* & quidem in fragmento, quod inſcribitur de Helgone Thoreris filio, *pag.* 146. 147. quem fratre Thorſteinô comitatum in Finlandiam, mercium cauſſâ navigâſſe, æſtate verò propemodum transacta domum revertendô cum ad quoddam promontorium ab amœnitate *Unnund* dictum appuliſſet, trinoctii ſpatiô Virginis cujusdam amplexibus potitum domum fauſtô itinere circa feſtum Jolæ rediiſſe: de quo tempore hæc ſunt Auctoris verba: *nu lydur ſva framm til Joola*; id eſt, *jam ita labitur* (*tempus*) *ad natalitia Chriſti*: tunc temporis enim prædicatione & perſuaſione Regis Olafi Tryggvini magna Norvegiæ pars Chriſto nomen dederat. Pergit Auctor narrandô: quâdam poſteà nocte, magnâ obortâ tempeſtate, ipſum cum fratre Thorſteino portum petiiſſe ad explorandum navium conditionem & locum: omnia verò ſarta tecta reperiiſſe: interim magnô auribus perceptô tumultu, duos homines equis vectos Helgonem ab oculis fratris ſubduxiſſe, quô factô ſedatam fuiſſe tempeſtatem & Thorſteinum fratre orbum domum petiiſſe caſúmque patri (Thorero Comiti) narraſſe; cui autem hæc ad Regem referenti & de filio amiſſo reſtituendo opem imploranti Rex reſponſum dedit, ſerò illum ſuis profuturum. Porro dicit Auctor: *Sidan foor Thorir heim, og lydur ſo thetta aar, allt framm ad Jool annad aar.* Id eſt: *Deinde Thorerus domum eſt profectus, & transactus hic annus usque ad Jol ſequenti anno.* Vides, benevole lector, feſtum *Jol* non fuiſſe anni initium, ſed priori anno & hyemi adhæſiſſe, quando Helgonis pater, Thorerus, primâ vice

Regem adiit, & cognitâ re, adhuc annum præterlapſum usque ad feſtum *Jol* ſequentis anni, donec de Helgonis ſtatu Rex certior factus fuiſſet. Ergo cum hyemis initio (ut opinor) auſpicabantur annum, quod cum lege Odiniana (de quâ priùs) convenire videtur.

Adhuc in duas partes dividebant hyemis tempus, priorem ab ejus initio ad menſem dictum *Thorri* (vel *Midsvetrar maanadr*, i. e. medii hyemis menſem), inde *Thorra-Bloot*, id eſt ſacrificium in media hyeme peractum, cujus mentio ſuperiùs facta eſt, & hiſtoriæ frequenter meminerunt: poſteriorem verò partem ad æſtatis initia extendebant. Deinde ſecuta æſtas in duas itidem partes diviſa eſt; hinc *midtſumar*, *media æſtas*.

Verùmtamen præter *Thorra-bloot* memorat *Hiſtoria Olavi Tryggvini Cap.* 175. *Goou-bloot*, Sacrificium menſe Goâ celebrandum. Poteſt quidem credi, tempore ethniciſmi tale aliquod Sacrificium extitiſſe: id tamen nil turbat hanc hyemis diviſionem bipartitam, quæ omnino convenit cum loco Snorronis ſuperiûs allato. Verùm quòd auctor hæc duo Sacrificia â *Thorri* & *Goi*, quaſi vivis quibusdam perſonis denominaverit, mera eſt alluſio, ut mox infrà, cum de menſium appellationibus agitur, oſtendam.

Exiſtimo igitur, ex his & ſuperioribus quodammodo conſtare, cum hyeme veteres auſpicatos annum. Supereſt breviter inquirere: (in his enim omnibus ſtudeo brevitati) quo menſe cæperit hyemis primordium? Quòd hyems cum autumno, vel circa menſes autumnales, initium habuerit, ex anteà dictis haud indubiè colligi poteſt, ídque in Octobri: ille enim menſis in autumno videtur ultimus apud pleroſque Septentrionales populos habitus. Ratio: quia omnes

omnes fruges tunc ad maturitatem pervenerunt, terrâ floribus & leguminibus exutâ, juxta illud Horatii:

Pomifer autumnus fruges effuderit, & mox
Bruma recurrit iners.

Si â Romanis incipiam calculum ducere; illi annum incipiebant â novilunio, æquinoctio autumnali proximô, quod ex *Dionyſio Petavio de Doctr. Temp. Joſepho Scalig. de emendatione Temp.* & aliis peti poteſt. Vide etiam *Tabb. Aſtronomicas Dn. de la Hire, pag. m.* 23.

Jam confero me ad inductionem veterum Calendariorum Islandicorum ſecundum correctionem Julianam inſtitutorum, quæ quamvis ſuperſint pauca, eáque non integra; anni tamen partes per bonam conſequentiam ex hiſtoriis erui poſſunt: in quibus Calendariis juſtum tempus determinatum; & quo menſe autumnali conſtituendum ſit initium anni, usque ad introductam per regem Olavum Trygguinum Religionem Chriſtianam, primò in Norvegiam, deinde in Islandiam; & quidem longô poſteà tempore. De poſterioris temporis annorum initiis hîc non quæritur, nec ad propoſiti metam hæc collineant.

Vir Hiſtoriæ veteris Borealium regnorum peritiſſimus (νῦν ἐν ἁγίοις) communicavit mecum Nomina menſium, ut forſan in paganiſmo exſtiterint: obtinent enim Islandicæ vel veteris Norvegicæ linguæ nomina, illiteratis quoque & vulgo haud ignota. In hoc catalogo primas tenet *Gor-maanadr*. *Gor ſignificat ſordes inteſtinorum pecudum, quæ abluuntur tempore mactationis*: *Maanadr* autem eſt *menſis*. Incipiebat ille à medio Octobris, & durabat circa medium Novembris. Secundus *Ylir*, id eſt, ululans, gemens, quaſi tunc omnia ingruentibus frigoribûs plangant & ingemiſcant. Tertius *Mör-ſugr*, id eſt, ſeviſugus, pro-

pter nimiam frigorum vim & vehementiam. Quartus *Thorri*, fortè *pars magna*. Vide *Landnam. Part. V. pag.* 174. *lin.* 4. Quintus *Gooi*, vel *Gooa*, quam voculam quiſpiam cognatam vult verbo *at giæaſt*, id eſt exſerto capite ſpeculari vel ſcrutari; & *giæur*, Speculatio; quaſi terra tum primum incipiat exſerere caput ſuum ſeu cacumina, per diſſolutionem nivium indies magis magíſque apparentia. Nil moror ea, quæ habentur in *Hiſt. R. Olai Tryggvini* Cap. 175. ubi auctor *Thorri* & *Goo* tanquam perſonas, & quidem patrem & filiam inducit, quibus etiam hæc menſium nomina ſuam deberent originem. Verùm ego cenſeo totam illam narrationem potiùs mythicum quid, quàm hiſtoricum continere. Ex. gr. pater *Thorri erat Snær binn gamli* (i. e. nix illa priſca); avus *Froſti* (i. e. gelidus vel frigorificus); proavus verò *Kaari*, (i. e. ventus) cujus fratres: *Hler*, (mare ſeu aqua) & *Logi* (i. e. ignis.) Sextus menſis eſt *Ein-maanadr*, id eſt, *unus* vel *ſolus menſis*, quia tunc unus ille menſium hyemalium eſt reſiduus. Hi omnes ſunt hyemales menſes; quivis triginta noctium. Hinc etiam liquet, quomodo ſingula nomina ad rem ruſticam ſint accommodata: quippe *primi* menſis nomen ruſticos admonet de inſtanti mactationis tempore, ut hac ratione & domui proſpiciatur, & inutilis gregis multitudo dematur: *ſecundi* & *tertii* nomina curam demandant ovium, à frigoribus, ne opprimantur, tutandarum: reliquorum autem menſium nomina anxiis ruſticorum pectoribus de hyemis receſſu appropinquante, conſolationem afferunt gratiſſimam. Septimus, *Gaukmaanadr* avium menſis, à dimidio Apr. ad dimidium Maji; ita dictus à cuculi aliorúmque avium cantu: eſt enim primus æſtivalium. Octavus *Egg-tijd*, ovorum tempus. Nonus *Sool-maanadr*, Solis menſis,

Digitized by Google

menſis. Decimus *Mid-ſumar*; media æſtas. Undecimus *Tvÿ-maanadr*, duorum (vel dualitatis) menſis, quia tunc duo æſtatis remanent menſes, quibus homines de providendis ſibi in ſubſequentem hyemem alimentis tempori admoneantur. Duodecimus. *Hauſt-maanadr*, *autumni menſis.* Hi menſes omnes tricenarii erant, præter Solis menſem. Ille 34. annus autem 364. Dier. de quo antè. Nec piget his annectere inſignem locum ex poſteriori Eddæ parte. (ubi de temporum nominibus agit) depromtum: multum enim inde lucis fœneratur mea, de hyemis initio, ſuperiùs allata aſſertio, & dicta menſium nomina magno conſenſu corroborantur, novis aliquot inſuper additis. Integrum igitur locum primò exſcribam, deinde fideliter, quantum potero, exponam. Sic autem verba jacent: *Fraa Jafndægri er Hauſt, til theſſ er Sool ſetſt i Eyktar-ſtad. Thaa er Vetr til Jafndægurs. Thaa er Var til far-daga. Thaa er Sumar til Jafndægurs. Hauſt-maanadr heitir inn næſti fyr Vetr. Fyrſt i Vetri heitir Gormaanadr. Thaa er Frer-maanadr. Thaa er Hauſt-maanadr. Thaa er Thorri. Thaa Goi-maanadr. Thaa Ein-maanadr. Thaa Gauk-maanadr oc Saadtÿd. Thaa Egg-tÿd oc Steck-tÿd. Thaa er Sool-maanadr oc Sel-maanadr. Thaa ero Hey-annir. Thaa er Kornſkurdar-maanadr.* Hoc eſt: *Æquinoctium ſequitur Autumnus, donec Sol locô Eyktæ occidit. Inde hyems ad æquinoctium. Inde ver ad dies Tranſitionis*, (id eſt tempus commutandis habitaculis dicatum (†). *Inde verò æſtas usque ad æquinoctium. Proximus*

(†) *Eykt* vulgò ſignificat trium horarum ſpatium. Sed quondam Papatûs tempore peculiaris erat hora pomeridiana, quæ incepit noſtra horâ tertia & dimidiâ, finiitque horâ dimidiatâ quintâ. Hinc antiquorum *eykt-helge*, id eſt ceſſatio à labore horâ *Eykt*, quia

ximus ante hyemem menſis vocatur menſis autumnalis, *primus hyemis menſis ſordium pecoris* (ſeu nondum concoctorum alimentorum, quæ ex ventriculis pecudum, rumento & omaſo inter mactandum erumpunt: hæ ſordes propriè *Gor* appellantur). *Deinde ſequitur menſis frigorum* (ſeu glacialis); *quem excipit menſis vervecum ſeu vervecinus* (ab admiſſurâ vervecum ſic dictus): *deinceps menſis Gooi* (ſeu eruptionis terræ): *deinde Ein-maanadr*: (ſeu menſis ſolus remanens, (††) de quibus ſuprà.) *Deinde menſis avium*, *& ſementis tempus*: *deinde tempus ovorum & caularum* (ubi pecora mulgentur, & agni à matribus noctu ſeparantur) *inſequitur*: *deinde menſis Solis & tuguriorum* (in montanis paſcuis ſitorum, ubi ex lacte pecoris conficiuntur cibi): *deinde fœnicæcia*; *& poſtremò menſis meſſis.*

Conſtat itaque, nomina menſium à rebus & temporis circumſtantiis ducere originem, adeò ut nihil commune cum Romanis videantur habere; etiam ante literas, quæ cum Chriſtianiſmo (ut opinor) introductæ fuerunt, exſtitiſſe.

Jam facienda eſt menſium partitio. *Gor-maanadr* incipiebat in medio Octobris & duravit ad medium Novembris. Memini ſcripſiſſe me priùs, Annum in Octobri ſuum

---

quia diebus Saturni, aut feſta proximè præcedenti die, erat ab hac hora, ſecundum leges Eccleſiaſticas, operum vacatio, ut nil quicquam tum operari liceret.

(††) Hic inchoat ſeptimam ab ingreſſu æſtatis ſeptimanam, incipítque eodem, quo æſtas ipſa, die, nempe Jovis, adeò ut hic dies ſemper ſit 43. æſtatis; ſextus verò dies Jovis ab initiali æſtatis, immediatè inſequens. Durat autèm hoc tempus per tres dies, Jovis, Veneris & Saturni, cum quo ſimul exſpirat.

Digitized by Google

ſuum habuiſſe initium, idque in primo hybernali menſe. Nunc probandum reſtat, quô die, vel circiter, hoc principium ſit ſtatuendum. Inſpiciamus librum legum ſancti Olavi, Norvegiæ Regis, Sectione, quæ agit de Prædiis & villis conductitiis, & de rebus, conducentibus ad pacem inter colonos circa agrorum terminos conſervandam vulgò *Lands-leigu-Balkr*, ubi Capite XXVIII. hæc exſtant verba: **De gierder ere louglige**, &c. loquitur legislator de ſepimentis in agrorum confiniis inter vicinos, & ſepimentorum ſtructurâ: deinde terminum deſcribit à quô, nempe à die Inventionis crucis; & ad quem, videlicet ad diem Calixti, his verbis: *Theſſe giærde ſchulle være færdige giorde ath Korsmóſs om Vaaren, oc boldes ſaa fremdelis indtil Winthernatten, ſom er Calixti, therſom hóó oc korn er ude.* Translatio: *Hæ ſepes confectæ eſſe debent ad diem S. Crucis* (5. *non. Maji*) *in vere, & porro continuare ad hyemis noctem, quæ eſt Calixti, ſi fænum & fruges non ſint recondita.* Conf. *Legg. Norveg. Cap. XXII. Art.* 9. *& Petri Claudii*, Presbyteri quondam Undalini, *Norv. Deſcriptionem pag.* 34. Si hæc Legis verba conferantur cum Calendariis & Diariis antiquis, videbis, Benevole Lector, Calixti Diem eſſe XIV. Octobris, atque ab eo hyemem initium ſortitum, & conſequenter annum. Calendaria & faſti Islandici circa hoc tempus adhuc, majorum inſtitutô, hyemem inchoant; ſed invecto verô DEI cultu annum à Januario incipiunt. Dabis quoque quod ſuprà monui, primum Anni menſem incipere circa medium Octobris, & durare ad dimidium Novembris; ita etiam obſervatur, omnes hos veterum menſes ſua exordia & exitus habere circa medios Romanorum menſes, adeò ut

duodecimus & ultimus menſis veterum (nim. *Hauſt-maa-nudr*) annum finiat mediô Octobris. Cæterum hi omnes triginta continent noctes, præter tertium æſtatis menſem (*Solmaanadr*), qui in media æſtate terminatur, & quatuor ſibi noctes adſciſcit. Hac ratione totus annus veterum conſtat 364. diebus; defectui autem, qui inde orietur, una ſeptimanâ addititia, quam certis annis inſerebant, medetur. Vide jam, B. L. quomodo hæc in orbem redeunt, etiam hiſtoriæ, meo quidem judiciô, conſentientia, adeò ut non videatur opus prolixiori demonſtratione Lectoris animum fatigare: quin,

- - ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilâſſe putes; verbum non ampliùs addam.

Digitized by Google

INDEX
Perſonarum & Rerum.

Aſteriſco * ſignatæ voces indicant res in *Notis* Textui ſubjectis; etiam in *Vita Arii*, quæ præterea literîs *V. A.* hîc deſignatur, contentas.

A.

Abrahamus Epiſcopus. pag. 51.
* Adelbertus Archiep. *Bremenſ.* 54.
*— Num Epiſcopus Aarhuſienſis? ibid.
* Æra Dionyſiana. 49
* Æſtates pro annis. Ibid.
Æſtimatio bonorum juramentô firmata. 63
Agnius. 77
Aſteinus Fretr, Bombus. 5
* *Aldamot* quid? 71
Alexius Comnenus, Græcorum Rex. 71
Alrec. 77
* America à quibus primùm inventa. 33
* Angli quando Chriſtiani facti. 73
Anglorum cognominum origo & ratio. 19
* Anicius, vid. *Gregor. M.* 72
* Anna Comnena, filia Alexii Comneni Imp. cujus vitam ſcripſit. 70
Anni Computus apud Isl. 21. ſeq.
* Anni ſecundum Æſtates & Hyemes computati.
* Anni Solaris reſtitutio ab Ethnicis Islandis. 22
* Annos à nato Chriſto computandi ratio veteribus haud incognita. 48
* Annus tropicus Soſigenis. 24
— *Biſſextilis.* 27
* Ansgarius Archiepiſc. Hamburg. 33
Arius Presbyter, *Frodi*, i. e. Polyhiſtor, unde dictus? V. A.
*— quando natus? ibid.
*— & quibus parentibus? ibid.
— ſub diſciplina in Haukadalo cum Teito Isleifi Epiſcopi filio. 59
— duodecennis Isleifi Epiſcopi exequiis adfuit. 59
*— Quando floruit? V. A.
— è veterum Sueciæ Regum proſapia 77
*— cum Sæmundo Presbytero Coloniæ Scholam frequentavit. V. A.
*— è legitimo conjugio filium ſuſtu-

ſtulit. ibid.
*— in Presbyterum ordinatus ibid.
*— primus Septentrionalis Orbis Hiſtoricus. 7
*— ejus Hiſtoriæ Regg. deperditæ. V. A.
*— quo tempore Schedas has recognovit? ibid.
*— pravè Auctor. venditatur *Landnama*. ibid.
*— nec non *Kriſtendoms-Sogu* ibid.
*— alia opera ipſi adſcripta ibid.
*— Sidenſi familiæ innexus. 12
*— quando obiit & quanam ætate? V. A.
*— utrum penultimâ brevi an longa ejus nomen pronunciandum? ibid.
Armeni Epiſcopi in Islandia. 51
Arnaldus Hieroſolymæ Patriarcha. 71
*— *Aſamal*, Aſiatica lingua. V. A.
Audur. filia Ketillis Simi. 13. 75.
*— *Diupaudga*, i. e. prædives cognominata. 12. 74
*— Thorſteini Rufi mater. ibid.
*Auguſtinus Monachus, Anglo-Saxonum Apoſtolus. 72
Aunus Grandævus. 77
Aura. vid. *Landaura*. 12
* Aurn, Comes Fyrdafylkenſis in Norvegia. 9

B.

Baculi Sacerdotum. 11
Baldvinus, Hieroſolymarum Rex. 71
*— Norvegorum claſſe adjutus. 70
Baptizati Islandi. 35
* Baptiſmus Ethnicorum. 44
*— Proſelytorum apud Judæos. 46
* Baronum tituli quousque in Norvegia abrogati? 12
Bergthorus Hrafni filius, Nomophylax. 65
Bernhardus Epiſcopus. 51
Biornus, Proavus Olai Sancti. 55
Biornus Sapiens. 61
Biſlextilis annus. 27
Blaskogenſis ager. 19
Blundketill. 27
* Boldverkus, viri nomen, unde? 53
* Bonifacius, Germanorum & Friſior. Apoſtolus. 44
Borgfiordenſis familia. 25
* Boſcho (Joh. à Sacro) quando vixit? 22
Brandus, patruus Auctoris. 77
Braut-Onundr. 77
Breidabolſtad, prædium in Islandia. 75
Breidafiord & Breidfiordenſium proſapia. 13. 75. 77.

Galens

C.

Calendarii ratio apud Veteres Iſlandos. 21. ſeqq.
* Calendarium num ſcripſerit Arius? V. A.
* Calendarium Julianum. 24
* — Novum. 25
* Canutus Magnus, Rex Daniæ & Angliæ. 8
* Canonicum jus cujus auctoritatis & uſûs? 67
Carius, vid. *Horda-Carius*. 15
* Carmina, primum Annalium genus. V. A. 8
* Caroli M. in propagando Chriſtianiſmo rigor. 37
* Celtica lingua veteris Danicæ mater. V. A.
Cenſualium in Iſlandia Ruſticorum numerus initus. 65. 65
Chriſtiani in Iſlandia ante Norvegorum adventum. 11
Chriſtianiſmus in Iſlandiam introductus à Thangbrando. 35
*— ab aliis. 36
— deinde à Gizoro Albo & Hialtio Skeggino. 41
— publicis legibus receptus. 45. 47
* — quo rigore propagatus in Norvegia? 36
Chriſtianorum ab Ethnicis diſſenſio. 41
Chriſtnes, prædium in Iſlandia. 75
* Chriſtus & Thorus ſimul adorati. 13
Clerici Veteribus *Papa* dicti. 11
* Cœli & Solis creator à nonnullis adhuc gentilibus veneratus. 17
* Cognominum apud veteres origo & ratio. 18. 19
Colbeinus, vid. *Kolbeinus*. 57
* Colonienſis Schola. V. A.
Collus Epiſcopus Vikenſis. 55
* Colsgea, ſeu Coli hiatus. 19
Colus Epiſcopus, vid. *Kolus*. 51
* Columbanus Pictonum Apoſtolus. 72
Comitia ubi olim habita. 17
* Comitiorum tempus vetus & novum. 39
— eorum uſui dicatum commune peculium. 19
Computus anni apud Iſlandos. 21. ſqq.
* Computi Eccleſiaſtici auctor vetus anonymus. 22
* Comitum tituli quousque in Norvegia abrogati? 12
* Cornu aureum Danicum. V. A

D.

Dagus in Dania Rex. 44. 77
* Dalla Isleifi Epiſc. uxor. 54
* Danorum veterum rudis Chriſtianiſmus. 13

Digitized by Google

*Danica lingua toti Septentrioni communis. V. A.
* Deorum Contemtus, vid. *Idola.*
*—quomodo punitus in legibus 40. 41
Deaſtra, vid. *Idola.*
Decimæ Gizori Epiſcopi tempore primùm in Islandia introductæ, & quales? 63
*—earum locô olim fanis annuô tributô proviſum. 16
*Dionyſius Exiguus quis? 49
*Diupaudga cognomen Auduris. 12. 74
Diupdalenſium familia. 15
*Dionyſianæ æræ defectus. ibid.
Domaldus. 77
Dyggvius. ibid.

E.

*Eccleſiaſticorum in Papatu auctoritas. 66
Edmundus Sanctus Anglorum Rex. 9. 21. 49. 73
Egill, Vendiſcraca. 77
Eigill, filius Halli de Sida, avus Thorgerdæ matris Johannis, primi Epiſcopi Holenſis. 75
Einar nepos Helgii Macri. ibid.
Eiricus Comes, Haconis filius. 48
Eiricus Rufus, Grönlandiæ occupator. 33
*—an primus Eponymus Gronlandiæ? 32
Eirici ſinus in Grönlandia. 33
* Eiricus Rufus, quot navigiis comitatus ab Islandia ſolvit? ibid.
Epiſcopi extranei, qui in Islandia fuerunt. 49. ſq.
* Epiſcopis olim nulli certi reditus. 62
—nec fixa ſedes. 63
Epiſcoporum Island. Stemma à Ketilbiorno, Islandiæ occupatore. 73
*Epiſcoporum in Papatu auctoritas. 66
Equinæ carnis eſus apud Ethnicos ſolennis. 47
*—Chriſtianis legibus abrogatus. ibid.
Ericus, vid. *Eiricus.*
* Erfurtenſis Schola. 54
*Ethnicos convertendi modus nimis crudelis. 36
*Ethnicorum Baptiſmus. 44
Eyiafiord, & Eyia fiordenſium Stemma. 13. 15
Eyiolfus, Thordi Gelleris filius. 77
Eyiolfus, Valgerdæ filius. 75
Eyſteinus, Rex Norvegiæ. 71
Eyvindus Auſtmannus. 13
Exilii pæna quibus inflicta. 39. 40

F.

Fana Ethnicorum. 17
*— iis annuô tributô proviſum. 16

Fim-

* *Fimtardoms Eid.* 52
Fimtardoms lög. 50
Fiolner. 77
Fiorbaugi pœna. 39
Fiordungar-thing. 30
Fiſco vindicata bona homicidæ. 19
* Flokius Islandiæ hoc nomen indidit. 9
Focas vid. *Phocas.* 73
Fora juridica Islandiæ. 29. ſq.
Fridericus Epiſcopus. 49
* — Stefneri in Chriſtianiſmo apud Islandos propagando adjutor. 36
Frandaſion, quid? 41
Frejus. 77
Frodius Pacificus, Dan. Rex. 77.

G.

* Gardar Islandiam Gardarsholmum vocavit. 9
Geller Bolverki filius, Nomophylax. 53. 57
Geller Thorkelis filius, avus auctoris. 23. 77
Genealogia, vid. *Stemma.*
* Giffardus, eques Gallus, ab Islando quodam illuſorio carmine laceſſitus. V. A.
Gizorus Albus, Teiti filius. 35. 73
— Chriſtianus factus. 35
— in Norvegiam proficiſcitur. 37
— Norvegiâ redux Comitia cum genero ſuo, Hialtio Skeggiano adiit. 43
— Chriſtianæ religionis ſtrenuus aſſertor. ibid.
Gizorus, Isleifi filius, Epiſcopus. 55. 73
— verò nomine Gisrodus. 61
* — de eo judicium Haraldi Strenui, Norv. Regis. 55
* — ab Hartvico, Archiepiſcopo Magdeb. conſecratus. 58
— ab omnibus popularibus adamatus. 61
— quomodo Decimas ordinavit? 63
— hæredium ſuum, Scalaholtum ſedem Epiſcopalem ordinat, ac in eum uſum donat. 63
— quartam partem redituum Epiſcopatûs ſui alteri in Septentrionali parte Epiſcopo aſſignat. ibid.
— è Mosfellenſi familia oriundus. 13. 23
— ejus Stemma à Ketilbiorno. 12
— obitus. 71
* *Godar* vel *Gudar* nominati judices. 16
Godiſcolcus Epiſcopus. 51
* Godefridus, Rex Hieroſolymitanus.
Godmundus, filius Eyiolfi Valgerdæ. 75
Godmundus, Thorgeiri filius, Nomophylax. 65
Godrodus venator, Rex. 5. 77

God-

Godrodus avus Olai Sancti. 53
Golathingenſis lex. 15
*Græcæ & Latinæ linguæ conditio. V. A.
Gregorius Magnus Papa Rom. 73
— aliàs *Anicius* nominatus. 72
— Chriſtianiſmum in Angliam introduxit. 73
Gregorius VII, Papa Rom. 58
— anteà *Hildebrandus* dictus. 59. 68
— cum Henrico IV. Imp. de principatu contendit. 58
Grimus Geiticor. 17
Grimus Mosfellenſis, Svertingi filius, Nomophylax. 51
Gronlandia primùm ab Erico Rufo inventa. 31
— ab ipſo habitata. 33
— incolis aucta. ibid.
— ſigna hominum ibi inventa. 33
Gronlandi primi omnium Europæorum Americam inveniunt. 33
Gudrodus, vid. *Godrodus*.
Gull-Harald. 43
Gunnar Diupdalenſis. 15
Gunnar in Auſtfiordo incendiô abſumtus.
Gunnar Sapiens, Nomophylax. 57
Gunnar, pater Thorunnæ. 77
*Gunnar, aliàs Grimus Mosfellenſis, Nomophylax. 51

H.

Hacon Comes Hladenſis in Norvegia. 41. 48
Hængus Islandiæ occupator. 21
Hænsna-Thorus. 27. 29
Haflidis Mioſſis filius. 65
Halfdanus Albipes, Rex Upland. 5. 77
Halfdanus Munificus, at cibi parcus. 5
— ejusdem cognominis ratio. ibid.
Halfdanus Niger, Pater Haraldi Pulchricomi. 5. 7
*Halfdani Nigri ditio in Norvegia. 6
Halfdanus avus Haraldi Sigurdi fil. Regis Norveg. 55
Hallfrida, filia Snorrii, mater Thorlaki Epiſc. Schalaholt. 75
Hallus de Sida, Thorſteini filius, Chriſtianus factus 35
— Proavus Joannis Epiſc. Holenſ. 75
— leges de Chriſtianiſmo condere declinat. 43
Hallus de Haukadalo, qui idem, laudatus. 57. 59. 69
Hallus Orækiæ filius. 19
Halfteinus, pater Thorſteini Nigri. 23
Haraldus Blatann, Dan. Rex. 73

Digitized by Google

Haraldus Pulchricomus, Norvegiæ Monarcha. 5. 7
—prohibet abitum Norvegorum in Islandiam. 11
—vectigal imponit, eò abeuntibus. ibid.
—quando obiit, & quânam ætate? 53
—abavus Olai Sancti. ibid.
Haraldus, Pater Olai Sancti. ibid.
Haraldus Hardraade, Sigurdi fil. Rex Norvegiæ. 55
— ejus in Anglia cædes 57
* — de Gizoro Epiſcopo judicium. 55
Haukadal, prædium in Islandia. 57. 59
* Hartvicus Archiepiſc. Magdeburg. 58
Helgius Macer, Eyvindi Auſtmani filius. 13
— prædium ſuum Kriſtnes appellavit. 74
* — quare ita dictum hoc prædium? 12
* — diviſum Chriſto cum Thoro imperium credidit. 13
Helga, filia Helgii Macri. 75
Helga, Mater Thorunnæ. 27
Henricus Epiſcopus. 51
* Henricus IV. Imp. R. 58
* Henricus V. Imp. R. excommunicatus. 171
Herſteinus, filius Thorkelis, Blundketillis filii. 27
* *Hervarar Saga* cujus ætatis? 7
Hialtius Skegginus Chriſtianus factus. 35
— gener Gizori Albi. 37
* — exul declaratus ob ludibrium in Idola. 39
— in Norvegiam proficiſcitur. 37
— è Norvegia redux Comitia adiit. 41
— cum Gizoro Chriſtianæ Religionis ſtrenuus aſſertor. ibid.
Hiberni Sacerdotes in Islandia, vid. *Papa*. 11
* Hieroglyphici Characteres. V. A.
* Hildebrandus, vid. *Gregorius VII.* Papa Rom. 59. 68
* Hiſtoriarum apud veteres qualis conditio? 8
* Hiterdalenſis villa fulmine incenſa & abſumta. V. A.
Holenſis Epiſcopatus. 63. 69
* Holywood. 23
* Homicidii cauſſa olim ubi diceretur? 29
— pœna. 53
Homicidæ incubuit cædem ſtatim indicare. ibid.
Horda-Carius. 15
— unde hoc nomen ſortitus? ibid.

U

* Horda.

* Horda-Knuti Dan. R. nomen unde. 15. 16
* Hordſyſſel, provincia Cimbrica. 15
Hramnus vel Hrafnus, Nomophylax. 21
*— primus Islandiæ legislator. ibid.
Hramnstoptir, ſ. Rudera Hramni in Islandia, ab eo vocata. ibid.
Hrodolfus Epiſcopus. 51
Hrollaugus, filius Rogvaldi Comitis Mærenſis in Norv. 13. 75
* — Huic plurimi Islandiæ primores originem debent. 12
Hvamm, prædium in Island. 75
* Hyemes priſcis Scriptoribus anni nominantur. 49

I.

Idolorum contemtus. 39. 41
Incolarum cenſualium in Islandia numerus initus. 63
Infantum expoſitio apud Ethnicos. 47
*—quibus legibus abrogata. ib.
Ingialdus Aſtutus. 77
* Ingius Rex Sveciæ, frater Philippi. 70
Ingolfus occupator Islandiæ. 9
* Ingolfi pater *Aurn*, Comes Fyrdafylkenſis. ibid.
Ingolfi promontorium, & Ingolfi mons. 9. 11
Ingialdus. 57
Ingvius, Turcarum Rex. 77
* —filius Odini. 76
* Innocentii III. literæ ad Abſolonem Archiepiſc. Lund. 67
Joannes Ogmundi filius, primus Epiſcopus Holenſis. 69
— ejus Stemma à Hrollaugo Islandiæ occupatore. 75
*— poſt obitum Sanctorum albo inſcriptus. 68
Joſrida uxor Thorſteini, Eigilis filia, Soror Thorunnæ. 27
Jorundus, Yngvii fil. 77
Johannes Hibernus, Epiſcopus. 51
* Joh. à Sacro Boſco, vid. *Boſco*. 22
* *Jons Bok*, Islandor. Lex. 15
Irlandi, vid. *Hiberni*. 11
Islandia quando habitata? 9
*— antea *Snaland*, etiam *Gardarsholm* appellata. ibid.
— inter montes & litora olim ſalicetis conſita. 11
— poſt ſexaginta annos tota exculta. 21
—Fora juridica per quadrantes nacta. 29. ſeq.
Islandi baptizati. 35
—Chriſtiani facti. 45. 47
* —in Gronlandiam colonos mittunt. 33

— Leges

—Leges è Norvegia petunt. vid. *Leges.* 15.58
* —in Gronlandia coloni primi omnium Europæorum Americam inveniunt. 33
*—Matheſeos periti. 25
* Islandica lingua antiqua qualis, & unde? V. A.
*—Septentrionalis & Danica dicta. V. A.
Isleifus Gizori fil. primus Islandiæ Epiſcopus. 55.73
*— Erfurtū miſſus in diſciplinā. 54
—ejus doctrina. 55
—ejus conſecratio. 55. 57
*—& à quo facta. 55
— Mors ubi & quando contigit. 55.57
*—Stemā à Ketilbiorno. 12. 73
*—è Moſfellenſi familia. ibid.
*— Hiſtorias ſcripſiſſe probari non poteſt. 6
Judices Fori Univerſalis. 31
* Judices apud Ethnicos fanis præfecti. 16
*— inde *Godar* vel *Gudar* appellati. ibid.
*— eorum ante leges ſcriptas officium.
Juramentô firmata æſtimatio bonorum in Islandia. 63
* Juris Canonici auctoritas & uſus. 67
Jus vid. Leges.
Ivarus Ragnaris Lodbrokii Dan. R. filius. 7

K.

Karlſefnius. 75
Karius, vid. *Herda-Karius.* 15
Ketill, Epiſcopus Holenſis. 3
— ejus Stemma ab Helgio Macro. 73
Ketill Flafneſs, Baro Norveg. 13
Ketilbiornus de Moſfello, Ketillis fil. Norvegus. 13.73
—Chriſtianus factus. 35
Kiliarneſi primum Comitiis forum. 17
*— unde ſic dictum. 16
* *Kyrialax*, i. e. Alexius Comnenus, Imper. Orient. 70
Kolbeinus Floſii fil. Nomophylax. 57
Kollus Epiſcopus Vikenſis, vid. *Collus.* 55
Kolsgea. 19
Kolus. ibid.
Koli hiatus. vid. *Colsgea.* ibid.
Kolus Epiſcopus. 51
Kriſtnes, vid. *Chriſtnes.* 75

L.

Landaurar, certum vectigal, unde? 11
Langfedgatal quid? 16
* Latina Lingua olim non tam lati uſûs quàm Græca. V. A.
Laugardal, prædium in Isl. 39
* Lectis ſe olìm dabant qui conſilia capiebant. 43
Leges Islandicæ è Norvegia. 15. 53

Digitized by Google

Leges Ulfliotî Nomophylacis. 15
— Thorleifi Sapientis. ibid.
— de judicio quinario lex Scaptii Nomophylacis. 50
* — Hramni Nomophyl. 20
— Thorgeiris de Chriſtianiſmo lex. 45. ſq.
* — Eccleſiaſticæ Olafi S. 46
* — Canuti Magni. 47
— Vigslodi, ſeu de Homicidiis. 66. 67
* — unde ſic dicta illa lex. 66
* — olim non ſcriptæ. 64
— in Islandia quando ſcriptæ, & à quibus conditæ. 65. 66
* — quotuplices olim in Norvegia. 14
* — veterum Septentrionaliũ. 15
* — Civiles & Seculares cedebant Eccleſiaſticis & Canonicis. 67
* — Septentrionales è jure Canonico. ibid.
* — à Magno Rege Norvegiæ emendatæ. 15
Leo VII. Papa Rom. 57
Leidarſtein. Addit. ad V. A.
*Libertorum ſtatus olim qvalis? 18
*Liberorum expoſitio apud Ethnicos. 46
*Libertis quale olim jus? 18
Libri Sacerdotum Hibernicorum in Islandia relicti. 11
Lonum, domicilium Ulfliotî. 17
*Lingua Danica olim toti Septentrioni communis. V. A.
* — Græca latiori uſu quàm Romana. ibid
* — Celtica veteris Danicæ mater. ibid.
Linguarum fata & periodi. ibid.
Linguæ integræ an & quomodo exſcindi poſſint? *Addit.* ad V. A.

M.

Magnetis uſus quando detectus? Addit, ad V. A.
Magnus Olafi, fil. Rex Norveg. 71
* — Rex poſtea Daniæ ſimul. ibid.
*Magnus Haconis filius, Legum emendator. 15
* Magnus Thorſteini filius, Epiſcopus Scalaholtenſis, fulminis incendiô periit. V. A.
Marcus Skegginus, Nomophylax. 61
— Nomophylacum in Islandia vitas vel hiſtorias conſignavit. ibid.
*Maur nomen propr. viri. 64. 66
Mosfellum ſuperius. 13
* — hodie prædium Paſtorale in Islandia. 12
— Mosfellenſium ſtemma. 13
Mynnthacseyri. 9

N.

* Nadd-oddus Islandiam Snæland appellavit. 9

Nior-

Niordus, Svecorum Rex. 77
*Nobilium cognominū origo. 18
Nolæ Sacerdotum Irland. 11
Nomophylaces in Iſlandia, quorum Noſter ordine meminit:
1. Ulfliotus. 15
2. Hramnus. 21
3. Thorarinus. ibid.
4. Thorkell Mani. 31
5. Thorgeir de Lioſavatni. ibid.
6. Grimus Moſfellenſis. 51
7. Scaptius Thor-oddinus. ibid.
8. Steinnus Thorgeſti fil. 53
9. Thorkell Tiorvii fil. ibid.
10. Geller Bolverkinus. 53
11. Gunnar Sapiens. 57
12. Colbeinus Floſii fil. ibid.
13. Sighvatus Surtii fil. ibid.
14. Marcus Skegginus. 61
15. Ulfhedinus Gunnaris fil. 65
16. Bergthorus Hraſni fil. ibid.
17. Godmundus Thorgeiris fil. ibid
*Nomophylacis olim officium.
*Normannorum mori originem debent Anglorum cognomina. 10
*Norvegia rectiùs ſcribitur qvàm Norrigia. 5
Norvegiæ primus ex ſua proſapia Monarcha, Haraldus Pulchricomus. ibid.
*Norvegica Claſſis Græcorum Imper. auxilio. 70
*Numerandi ratio apud Iſlandos. 22. 64

O.

Oda, Odr. vid. *Audur.* 75
Oddus, vid. *Tungu Oddus.* 29
Olaſus Godrodi fil. 77
Olaſus Haraldi filius, Craſſus dictus, Rex Norvegiæ. 11. 55
*Olafi Craſſi jus Canonicum. 46
Olaus Harald. fil. Quietus dictus Norveg. R. 59
Olaſus Dalenſis. 29
Olaſus Sveo, Rex Svecorum. 49
*—Unde *Skautkonungr* dictus 48
Olaſus Trætelgia i. e. lignator. 4. 77
*—ejus cognominis ratio. ibid.
Olaſus Tryggvinus, Rex Norvegiæ. 35. 37. 47
*—quoties in Iſlandiam Presbyteros miſerit ad incolas Religione Chriſtianâ imbuendos? 36
—in Iſlandos ob non admiſſum Chriſtianiſmum excandeſcens. 37
*—deſperatâ victoriâ in mare ſe præcipitat. 47
*—in Syria Monachus. ibid.
Oleiſus Albus. 77
Oleiſus Feilan. 27. 75
Oleiſus Hialtii filius. 21

Ölfoſs, amnis. 11
— ſtagnum. 41
* Ölvirſaa, amnis. 10
Onundus, viarum refector. 77
* Örno, Comes Fyrdafylkenſis in Norvegia.
Ornolfsdalum. 27
Ornolfus Epiſcopus. 27
Oskis, Thorſteini Rufi filia, Mater Thorſteini Nigri. 23
Oſyfus Helgii filius, Somnii Thorſteini Nigri interpres. 23
* Os vifus, idem. ibid.
* Öſterbygd, Orientalis Grönlandiæ pars.
Ottarus Elgilis filius. 75
Ozorus, Hrollaugi fil. 75

P.

Papæ Sacerdotes Chriſtiani appellati. 11
— ab Ethnicis Islandis abierunt, relinquentes libros, nolas & baculos. ibid.
Paſchalis II. Papa Rom. 71
Petrus Epiſcopus. 51
Philippus Rex Svecorum. 71
Phocas Imperator. 73
* — ejus Tyrannis. 72
* Poëſis Islandorum qualis? V. A.
* Poëtæ ab Hiſtoricis diſtinguuntur. V. A.
* Presbyterorum apud Islandos vet. reverentia & auctoritas. 66
Proſapia, vid. Stemma.
Puerorum expoſitio apud Ethnicos. 45
* — Chriſtianis legibus abrogata. 46

Q.

Quadrantum diviſio in Islandia. 29
Quinarium judicium in Island. 50
* — quid fuerit? ibid.

R.

Rafnus vel Ramnus, vid. Hrafnus.
Ragnarus Lodbrokius. 7
Rangaenſis familia. 21
* Referendarii in veterum Islandorum dicaſteriis. 28
* *Reiſingar-menn.* 28
* Religionis diſſenſum quatenus ſanguinis nexum ſolvere volebant Gentiles. 41
Reykiar-vik, prædium in Islandia. 9
* Rhemenſis Synodus. 71
Rodolfus Epiſcopus, vid. *Hrodolfus.* 51

Rö-

Digitized by Google

Rögvaldus, Comes Mærenſis in Norvegia. 13

S.

Sacerdotes Hiberni in Islandia. 11
*Sacerdotes veteribus Papæ dicti. ibid.
Sacrificia Deorum. 47
*Salvus conductus. 37
Sæmundus Presbyter, Sigfuſi fil. 3. 47. 61
*—cum Ario Coloniæ ſcholam frequentavit. V. A.
*—unde *Frodi* dictus? ibid.
*—Sidenſi familiæ innexus. 12
—è Francia redux. 57
—in Presbyterum ordinatus. ibid
*—ejus ſcripta deperdita. 4. 47
*—Eddæ pars adhuc ſuperſtes. 4
*Sænska, cognomen Olai Svec. Reg. 45
Scalaholtum, ſedes Epiſc. Islandiæ. 63
Scaptius Thoroddi fil. Nomophylax. 51
—rigidus & ſeverus. 53
—quando obiit. ibid.
—ejus Leges. 52. ſq.
*Septentrionalis Orbis regna. 7
*Servorum conditio olim qualis? 18
Sida & Sidenſium ſtemma. 13
Sighvatus Surti filius, Nomophylax. 57
Sigurdus Norveg. Rex. 55. 71
Sigurdus Hriſius. 55.
Silvæ quales in Islandia? 10
Skeggius, pater Marci Nomophyl. & Thorarini. 61
*Skegge nomen propr. virile, Danis etiam uſitatum. 60
Skrelingi in Gronlandia. 33
*Smælingi iidem. ibid.
*Snæland. 9
Snorri Godi. 7
Snorrius, filius Karlsefnii. 75
*Solis & Cœli creator à nonnullis adhuc gentilibus veneratus. 17
*Soſigenis annus Tropicus. 24
*Stefner ad convertendos Islandos miſſus. 36
*—delubra confringit. ibid.
Steinus Thorgeſti fil. Nomophylax. 53
Stemma Epiſcoporum Island. 73
—Ynglingorum & Breidfiordenſium. 77
Stephanus Epiſcopus. 51
Styli Novi introductio. 25
Svegder, Fiolmeris fil. 77
*Sveinus Tiuggskeg, Haraldi filius, Rex Daniæ. 47. 48
*Svoldur, i. e. Grypsvaldia. 47

*Syn-

*Syncretiſmus ſatis rudis. 13
*Synodus Rhemenſis. 71

T.

Teitus, Ketilbiorni fil. 73
Teitus Presbyter, Isleifi Epiſcopi filius. 7. 15. 39. 47. 55
—pater Halli junioris. 57
—cum Ario in Haukadalo educatus. ibid.
—cum quo duodecenni adfuit exequiis Isleifi Epiſcopi. 59
*Trygguius in Norvegia Rex. 44
Tungu-Oddus, & ejus lis forenſis. 27

TH.

Thangbrandus Presbyter ad convertendos Islandos miſſus. 35
*—a Theodorico Monacho Theobrandus dictus. 34
*—non Flandrenſis, ſed Saxo natione. ibid.
—duos vel tres viros in Islandia occidit. 35
—in Norvegiam regreditur. ibid.
—de Islandorum converſione deſperat. 37
Thingnes in Borgafiordo. 29
Thiorſardalum, prædium in Islandia. 35
*Thor (Deaſter) ab Islandis etiam Chriſtianis invocatur; item à Danis. 13
Thorarinus Ragi frater, Nomophylax. 21
Thorarinus Marci Skeggini Nomophylacis frater. 61
Thordiſa, mater Halli de Sida. 75
Thordus Geller & ejus lis forenſis. 27. 29
—ejus familia. 75. 77
Thordus Heſthoſdi, i. e. Hippocephalus. 75
Thorgeir de Lioſavatni. 31
*—Gode cognominatus. 42
—Nomophylax. 31
—ejus, quamvis Ethnici, conſilium & ſententia de Chriſtianiſmo. 43
—ejus in Foro univerſali oratio. 45
Thorgerda, mater Joannis, primi Epiſc. Holenſis. 75
Thorgils pater auctoris. 77
Thorhildis Riupa. 75
Thorkell Blunketillis filius. 27
Thorkell Eyiolfi fil. 77
Thorkell Gelleris filius, patruus Auctoris. 7. 77
Thorkell Mani, i. e. Luna, Nomophylax. 17. 25. 31
*—unde hoc ipſi cognomen. 17
Thorkell Tiorvii filius, Nomophylax. 53

Thor-

Thorlakus Runolfi fil. Epiſc. Scalaholt. 3. 75
—ejus ſtemma ab Audure prædivite. 75
Thorleiſus Sapiens, & ejus leges. 15
Thorleikus, Avus Thorlaki Epiſcopi Scalaholt. 69
Thormodus Presbyter. 39
Thorolfus Refur, i. e. Vulpes, 29
Thorolfus Moſtrar - Skeggus. 23
* — quis fuerit? 22
Thorſteinus Eigilis fil. 27
Thorſteinus Eyiolfi fil. pater Retillis, Epiſc. Holenſ. 71
Thorſteinus Ingolfi fil. 17
Thorſteinus Surtr, ſeu Niger. 23
— ejus ſomnium. ibid.
Thorſteinus Rufus. 75
Thorvaldus, filius Isleifi Epiſcopi. 57
Thorvaldus Kroppinskeggus. 19
Thorvaldus Tungu-Oddi fil. 27
Thorvaldus Kodranius, primus omnium Chriſtianiſmum in Islandiam introduxit. 36
Thorunna uxor Herſteini.
Thoro Deaſtro diviſum cum Chriſto imperium eſſe olim Septentrionalibus creditum. 13
Thurida Snorrii Godæ filia. 7

U.

Ulfhedinus, Gunnaris Sapientis filius, Nomophylax. 21. 31 65.
Ulfliotus Nomophylax, & ejus Leges. 15
— ubi habitavit. 17
Unnur vid. Audur. 12

V.

Valgerda. 75
Vanlandus. 77
Vellankatla. 41
Veſtmannicæ inſulæ. 39
Vigslodi, ſeu de Homicidiis leges. 66
* Vilmundus, Abbas Thingeyrenſis in Island. V. A.
Vinlandia. 33
* Vinlandia (pars Americæ Septentrionalis) à Gronlandis inventa. ibid.
— unde ſic appellata. ibid.
Visburus. 77

W.

* Winfridus Germanor. & Friſior. Apoſtolus. 46

Y.

Ynglingorum Genealogia. 77
Yngvius. ibid.

X De-

Deſignatio

Veracium illorum & ſapientum virorum Synchronorum, quorum narrationibus ſuam fulcit Hiſtoriam Arius.

Hallus de Haukadalo. 59
Hallus Orækiæ fil. 19
Marcus Skegginus, Nomophylax. 61
Sæmundus Presbyter. 47
Teitus Isleifi Epiſcopi filius. 7. 15. 39. 47. 49. 59
Thorkell Gelleris fil. 7. 35.
Thurida Snorrii Godæ fil. 7
Ulfhedinus Gunnaris fil. Nomophylax. 21. 31.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

LEXICON
VOCUM
ANTIQVARUM
ARII
POLYHISTORIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
instar
LEXICI
Vocum Antiqvarum,
in
ARII POLYHISTORIS Schedis occurrentium,
qvæ maximè videntur explicatione indigere.

A.

A BRAUT, vid. *Braut.*

ADRA, *alios*, Noſter Cap. 4. *alla menn adra*, omnes alios viros. Et cap. 9. *nytri enn adrir kennimenn*, utilior reliqvis eruditis. item c. 7. *at thar nefndi annar madr at odrom votta*, ut teſtes alternis vicibus producerent. Iterum cap. 5. *ur theirra fiordungi, ſem ur einom hveriom odrum*, ex eorum qvadrante ut ex qvavis altera. In Nominat. Singulari habet *annar* (alius). Verùm *n* mutatur in *d* in omnibus caſib. Plural. numeri, more antiqvorum, qvi ſæpe mutarunt *n* in *d*. Aliud eſt *edur*, vid. *eda.*

ADUR antè, anteà, dudum, olim, cap. 8. 10. &c. Dicitur etiam *adan.*

ÆFI, vid. *Ævi.*

ÆSTU præt. *rogabant, ſollicitabant*, ab *æſta* poſcere, poſtulare, rogare, Noſter cap. 10. *Sva ſem Nordlendigar æſtu hann til*, prout Boreales ipſum ſollicitabant; uſitàtius eſt *ad æſkia*, unde Danicum, **at æſke noget af een.** Sciendum vero, *æ* Islandorum ſemper ſonare ut *ai* Danorum.

ÆTLON, ETLON, AUTLON, ØTLUN, *opinio.* Qvandoqve eſt idem ac *propoſitum.* Noſt. cap. 1. Deſcendit à verbo *ætla*, qvod (1) eſt putare, exiſtimare, opinari;

(a) 2

nari; ut: *eg ætla thad muni ſo vera,* puto id ita eſſe: *ad ætla manni eitthvad illt,* de aliqvo malo aliqvem ſuſpectum habere; vulgò etiam: *ad ætla til manns,* ſuſpicari. (2) proponere ſibi, deſtinare: ut *eg ætla ad giöra ſo,* propoſui mihi, vel deſtinavi, me ita facturum: *ad ætla manni einhuern grip,* rem pretioſam alicui deſtinare. Sic Dani dicunt: **Jeg har tænkt ham dend gave til.**

ÆTTAR-TALA, *genealogia,* Noſt. in prologo & ſtemmate Epiſcopor. ab *ætt* ſtirps, genus, ſtemma. Hodierna Danica lingvâ dicimus: **Hand er af dend ætt og affkom,** i. e. ejus eſt generis & progeniei. Inde eſt *ættin,* (*ætt* ſcilicet cum articulo poſtpoſitivo) hoc eſt, certa qvædam Stirps, qvæ velut digitô monſtratur; Dan: **Ætten og Affkommen.** Omnia enim Islandicæ lingvæ vocabula, qvæ non articulum habent annexum, generale qvid denotant: articulô autem annexô, particulare.

ÆVI vel ÆFI, *ætas.* Coincidit cum Latinorum *ævum.* Noſt. in Prologo: *Konunga ævi,* tempus vel ætas Regum, i. e. *Regum vita.*

AFNEMA, *detrahere,* cap. 3. Compoſitum eſt ex *af,* ab, & *nema,* capere, accipere: qvandoqve eſt idem ac *diſcere*; ſed tum poſtponitur præpoſit. *af,* ut: *ad nema af manni,* diſcere ab aliqvo.

A-GÆSTUR, *præſtans, inſignis, eximius, honoratus, celebris.* Noſter cap. 9. Rolfs oc Gotreks-Saga c. 12. *madr mikill oc agætr,* vir magnus & honoratus. & cap. 16. *agætr madr,* celebris vir. Hinc *agæti* eſt *fama, celebritas* veteribus. Thorſteins Saga cap. 17. *hinn meſti agætis madr,* vir maximæ famæ. Qvanqvàm verò Islandi hodie pronuncient *agiætſtur,* veteres tamen in ſcriptione extrudunt *i,* ut in omnibus

voca-

Digitized by Google

vocabulis, qvæ *i* habent ante *a* & *ö*. Componitur à præpoſitione ſeparabili *aa* (in) & *giat-ſtur*, i. e. maximè obſervandus, qvaſi qvi omnium in ſe oculos convertat. In Superlativo eſt *agiataſtur*, contractè *agiatſtur*. Nonnulli malunt derivari hanc vocem à *giadi*, bonitas, *d* ſcilicet mutatô in *t*: ſed conjectura eſt; qvamvis verò non æqvè ſuccedat, attamen eòdem fermè res recidit.

Allda-mot. Noſt. c. 10. ab *Øld*, ætas, ævum, ſeculum; in Genit. Plur. *allda*. Unde in prologo Landnamæ ſtatim ab initio legitur: *Allda-fars-bok*, ad verbum: *Seculorum-rerum-liber*. Scribitur etiam *aulld*. Occurrit nomen *Øld* tropicè qvoqve uſitatum pro *hominibus certô aliqvô ſeculô viventibus*: non verò in proſa, ſed tantùm apud Poëtas hôc ſenſu animadvertitur. Altera in Compoſitione vox eſt: *mot*, conventus, congreſſus, concurſio, Danis modernis **Møde**; inde *ad mata*, occurrere, obviam fieri alicui, offendere, invenire aliqvem: Dan. **at Møde eller finde een paa Vejen, komme een i Møde.** *Möt* etiam abſolutè ſignificat qvemcunq; Conventum; præcipuè Synodum, Danis **Møde**, & in Compoſit. **Lande-Møde**, **Provſte-Møde**. Sic Islandis *manna-mot*, hominum conventus, *Preſtamot*, Sacerdotum conventus, &c. Aliud eſt *mot*, typus, forma, & *ad mota*, formare; qvæ differentia bene notanda. Priori voci *Øld* cognata eſt *alldr*, ætas, & *ellare*, *elldſtur*, i. e. Senior & ſummè ſenex. Ab *aulld* Islandi vocârunt *Solar-aulld*, Cyclum Solarem, *Tungl-aulld*, Cyclum Lunarem & *Paaſka-aulld*, Cyclum Paſchatos: ut in Plurali hos Paſchatos Cyclos, Solis aut Lunæ,

Digitized by Google

alldir, hodieqve nominant Iſlandi. Verùm cùm hæc vox de annorum computatione abſolutè poſita, nunqvam niſi Centum annos vel Seculum denotet; compoſita verò Cyclos; neutrum poteſt Noſtro locô cit. intelligi. non prius, qvia hæc in annum Chr. 1120. incidunt; nec poſterius, qvia mathematica amuſſis neminem cyclorum in hunc annum concurſum admittit. Ideóqve exiſtimamus potius vocem *allda mot* de Synodo Rhemenſi debere intelligi, ut ſuperius ad eundem locum annotavimus. Huic ſententiæ confirmandæ licet veriſimilem nec abſonam adeò conjecturam apponere, qvam ſpero Lectorem admiſſurum, donec meliora & certiora alius aliqvis me doctior feliciórqve attulerit. Hac autem nititur ratione: à voce *Alldr*, ætas, deſcendit vocabulum *Olldungur*, Senex, Pater, qvod in Bibliis Iſlandicis innumeris locis occurrit; ut *Olldungar gydinga*, h. e. Seniores Judæorum, in Genit. Plurali *Olldunga*: hanc vocem in autographo exſtitiſſe reor, ſed abbreviatam, ſcil. lineolâ ſuperductâ hôc modo: *olldã*, qvâ fortè extritâ, aut à librario neglectâ, vel oculos ejus ſubterfugiente, error errorem peperit, anſaq; data eſt, cùm nullus è voce *Ollda* ſenſus emergeret, levi mutationi, ut librarius *o* in *a* commutaverit, ac inde fecerit *allda*, crucem ſanè iis, qvi interpretarentur. Verùm *Olldunga-mot* nihil aliud ſignificare poteſt, qvàm *Seniorum* vel *conſcriptorum Patrum conventum*, qvalem Rhemenſis hæc Synodus repræſentavit, collectîs tot Epiſcopîs & Senioribûs illuſtris.

Alls-heriar-fe, *populi* ſeu *fiſci peculium*, vel bona propter

pter atrox & capitale crimen caduca & fiſco ſeu publico uſui addicta, Noſter cap. 3. Fortè eſt ab *her*, manus militum, exercitus, in genit. *heriar.* Inde verbum ad *heria*, militare, vaſtare, depopulari. *Allur* omnis, genit. *alls*, dat. *ollum*, in Plur. *allir.* Noſt. in Prologo: *es fyrſtr vard eiñ Konungr at ollum Norvegi*, qvi primus Monarcha erat totiusNorvegiæ. Danis eſt **all**, Plur. **alle**, fortè à Græco ὅλος. Eſt autem *Her* primâ ſui ſignificatione qvælibet collectio ſeu multitudo, qvapropter libri Sacri Island. vertunt Ebraicum illud *Elohim Zabaoth* (Lat. *Deus exercituum*) *alls-heriar Gud:* dicunt etiam *Gud herſkaranna:* adeò ut *her* denotet hîc ſingulas claſſes vel cohortes rerum animatarum, æqvè ac inanimatarum, qvæ in Regno DEI Majeſtatico exiſtunt; ideóqve *alls-heriar Gud* eſt idem qvod Dominus omnium, qvæ exiſtunt, rerum, cujuscunq; fuerint generis. Haud abſurda igitur conjectura erit exiſtimantium inde vocem *her* deſcendiſſe, hincq; *heria*, militare, vaſtare, qvod militum eſt, iisq;, præſertim antiqvîs temporibus, proprium. De voce *Fe*, vid. *inf. ſ. l.*

AL-MENNINGR, *communitas, communis omnium poſſeſſio.* Noſter cap. 3. Norvegis hodieqve in uſu eſt, **Allmenning**, locus in urbe publicus, ad nullum privatum pertinens. Aliâ ſignificatione hoc vocabulum uſurpatur in hiſtoria Gotrici & Rolfi cap. 5. *tha baud Vikar Konungr ut almenninge af ryki ſinu:* tum Vikarus Rex univerſos incolas regni ſui excibat; Dan. **opbød mand af huſe.**

ALTHING, *forum juridicum univerſale & commune:* Comitia anniverſaria, qvibus hodieqve ex tota Islandia conveniunt qvovis annô

regionis

Digitized by Google

regionis incolæ & alii, ad cauſas dicendas vel audiendas. Noſt. cap. 3. Conf. *Lógbergi* in *Lóg*; etiam *Thing* inf. ſ. l. Aliô nomine idem generale forum, Danis Landsting, in Islandia dictum eſt *Øxar-aar-thing*, i. e. *Securis-amnis forum*, qvòd olim Athleta qvidam Islandus ſecurim ab Olafo, Norvegiæ Rege, ſibi dono datam, humerisq; obviæ ſibi in Islandia Lamiæ infixam, proripientis ſe cum ſecure in proximum Foro Generali ſtagnum, amiſerit, ut vulgò traditur, etiam *Reſenio* in præfat. ad *Gudmundi Andreæ Lex. Island. p.* 7. 8. Verùm tamen multò probabilior eſt illa nominis ratio, qvam indigitat *Landn. part.* 5. *Cap.* 12. *p.* 170. *l.* 5. à Secure nempe, qvam Ketilbiornus cum ſociis ſuis in hoc amne perdiderunt.

AL-VÆPNI, vid. *Vapn.*

AND-LAAT, mors, obitus, cap. 9. & 10. ab *ande*, ſpiritus, anima, anhelitus, à Græco ἀνέω, ſpiro, reſpiro; & *lat*, relictio, amiſſio, à *lata*, relinqvere, amittere, q. d. derelictio vel amiſſio ſpiritûs, exſpiratio. In hiſtoria Gotrici & Rolfi cap. 39. *Lat* abſolutè poſitum ſignificat mortem: *at han ſkilldi verda theſs mans bani, ſom bonom ſegdi Lat Hrolfs Konungs*: qvòd ejus eſſet mors, qvi ipſi mortem Rolfi Regis annunciaret. Eodem capite mors dicitur *Liſlat*. & cap. 4. *lataſt*, mori. Ab *ande* eſt *ad andaſt*, exſpirare. Præter. Noſt. cap. 9. & 10. *hann andadiſc*, mortuus eſt, obiit: (*c* in fine hîc pro *t* ponitur, ut ſæpiùs aliàs Noſter ſcribere aſſolet.) *andadur*, defunctus. In Hervarar Sögu legitur C. 2. *i andlatinu vid daudañ*, ubi pro *agone* ipſam mortem præcedente ponitur.

AND-SKOTAR, *adverſarii, inimici, hoſtes*, cap. 7. ab *and*, i.e ἀντὶ, præpoſ. inſeparab. contra, adverſus, & *Skot*, jaculum

jaculum vel telum, qvòd telîs me impetat hoſtis, ſi non aliîs, ſaltem oris & animi. In Singulari *andſkoti*, qvomodo Diabolus, ſummus humani generis hoſtis, à veteribus, ut & modernis Islandis, appellatur. Sic *Andſætingar*, antipodes, *anduidri*, ventus adverſus, &c.

ALTHYDO-TAL, *computus vulgaris*, cap. 7. à *thiod* gens, natio, & *tal* numerus, qs. omnium gentium numerus.

AR, AAR, *annus*, Dan. Aar. Noſt. cap. 4. *ut retto tali i hverio aari*, qvoad verum numerum in qvovis anno: ibid. *oro tal*, anni numerus, computus, faſti. Pluraliter eſt *or*, qvod Noſtro ſæpius dicitur c. 8. Notandum verò in *or* & *orò* ab *aar*, annus, eſſe *o* magnum, cujus locô moderni Islandi utuntur *a* magno, cujus valor eſt Latinor. *au* in *auris* øre; Danis verò eſt *aa*, ut i aar: *au* vero Islandis ſcriptum pronuntiatur ut *oi*, e. gr. *raude* (ruffus) legitur *röide*. At in pronomine *vor*, noſter, cùm videmus obliqvos caſus deſtitui *v*, ſciendum eſt, more veterum id fieri, qvi in hac voce interdum extritâ *v* ſcripſere *orum* pro *vorum*, freqventiùs tamen in carmine: Vocalem verò *o* in *vor*, *o* tenui ſemper pronuntiarunt; uti hodieqve apud Islandos, etiam Danos in voce vor, noſter. Compoſ. *Hlaup-or*, anni bis ſextiles, vid. H. Huc qvoqve *Ar-bot*, annonæ levamen, vel levatrix; *Argod*, Deus annonæ; *Ar-ſall*, qvi felicem vel facilem annonam habet. *Miſs-are*, dimidium anni, ſemeſtre ſpatium, vid. *Miſſeri*.

ASTSÆLL, *valde amatus*. Noſter cap. 10. *Aſt-ſælld*, amor, qvô qvis ab aliis beatur, ibid. ab *aaſt*, amor & *ſæll*, felix, beatus, q. d. amore felix. Inde Canutus, Gormii Grandævi

Digitized by Google

dævi filius, Haraldi Cærulidentis frater, *Knutr Dana-aaſt*, i. e. *Danorum amor* vel *deliciæ*, eſt cognominatus.

Atti, præter. verbi *ad eiga*, in præſ. *eg aa*, poſſideo, habeo, jure retineo, qvod meum eſt proprium. Noſt. cap. 5. *Herſteinn aatti Thorunni*, Herſteinus poſſidebat Thorunnam, ſcil. matrimoniô junctam, adeò ut jure connubiali ejus eſſet poſſeſſor ac Dominus. Sed vice verſa vix ac ne vix qvidem in libris antiqvis invenies: *Konan atti manninn*, uxor maritum poſſidebat. Significat etiam *debere*, vid. inf. *otto* ejusdem verbi. Conf. *Gudmundi Andreæ Lexicon Islandicum à P. Reſenio editum*.

Aud-æfi, plur. tantum, *divitiæ*, Noſt. C. 10. Inde in legibus Svetic. dicitur *Upſala öde*, Uppſalenſis gaza; forte etiam *odel* in Norveg. legib. Huc *audigur*, contractè *audgur*, dives: *diupaudgur*, profundè dives, prædives: *ſtoraudgur*, maximè dives. Proverbiô dixêre veteres: *audgur ad fee, enn ſnaudur ad godum ſidom oc vinſælldom*: h. e. abundans opibus, virtutum autem & amicitiarum inops: *at audgaſt*, diteſcere.

Audn, vid. *Land-audn*.

Auka, *augere*, Noſt. prologo & cap. 4. *enn tha es aicſc*, i. e. verum ſi augeretur. Non abludit multum à Græco ἀέξω αὔξω, Danicè eſt: øge, forøge.

Aura genit. plur. à nom. *eirir* uncia, Noſt. cap. 2. Hinc *eirir Silfrs* uncia argenti, & *eirir gullz* uncia auri. Valorem argenteæ unciæ *Gudmundus Andreæ* ſtatuit æqvivalere unæ marcæ Danicæ. *P. Reſenius* in not. ad Hirdſkra, c. 41. qvatuor ſolidis Danicis vel duobus numis Anglicis cum dimidio æſtimat. Verùm in genuino valore definiendo procul dubio utrumqve halluci-

naſſe

Digitized by Google

naſſe arbitror, niſi pro temporis ratione valorem ità variâſſe, & tam exiguum fuiſſe probari qveat: hodie enim Islandorum *eyrir* valet Danorum viginti qvatuor ſolidos ſimplices: ſed veterum *eyrir Silfrs* putatur pondere unum imperialem noſtri temporis; atq; viginti *auras* viginti imperiales pretiô æqvaſſe. Nonnulli certum qvoqve ejusdem nominis numiſma æreum fuiſſe autumant exigui valoris. Nomen ſanè in Svecia hodieq; ſupereſt, ubi cuditur numorum genus *öre* dictum; atq; in legibus certa delicta ejus nominis numîs multantur.

Landaurar Noſtro eſt certum vectigal, vel telonium, cujus meminit l. c. Qvamvis verò hoc vectigalis genus dudum deſierit, ipſum tamen nomen *Land-aurar*, hodieq; Islandis eſt in uſu, nempe in peculiari mercium æſtimatione, certâq; taxandi ratione, qva ſoli utuntur, ut illô modô taxatæ res iis dicantur *Land-aurar* & *Land-aura-tal*; item *Verd-aurar* & *Verd-aura-tal*; puta, ubi merces indigenæ æſtimantur, ut: eqvi, boves, arma ruſtica, & ſupellex omnis generis: at merces exteræ, ſeu aliunde aſportatæ excipiuntur, ut numi, vina, veſtes ſericæ aut ex lino, &c. Conf. *Merkr* ſub *Merkia*, it. *Lauſa-aurum*.

AUSTUR, ad *auſtrum* vel *orientem*. Cap. 3. Danicè nunc dicimus: **for Øſten**, ut Islandi qvoqve *fyr auſtan*. *Auſtan* verò abſolutè poſitum *ab oriente* eſt, Danicè **af Øſten**; prout *veſtan* ab occidente; *ſunnan* à meridie; *nordan* ab aqvilone. Conf. *Gudm. Andrea Lexicon Islandic.* Hùc AUSTRÆNN *Orientalis*, Noſter cap. 3. qvomodo olim Islandis dicebantur Norvegi *Auſtmenn*, ratione plagæ, qvia Norvegia jacet ab Islan-

dia orientem verſus. Eâdem ratione vocabant Hibernos, Scotos & Anglos *Veſt-menn* ſ. Occidentales, nempe reſpectu Sitûs. Hinc parvæ qvædam inſulæ Islandiæ adjacentes, à ſervis aliqvot Irlandis, ibidem interfectis, *Veſtmanna-eyiar* nuncupatur, ut ex Landnamæ part. I. Cap. 5. & 7. patet. Vid. qvoqve Noſt. cap. 7. Hvitfeldio & aliis pravè dicuntur Danicè **Veſpen-øer**, pro *Veſtmans-öer.*

B.

BÆCR, vid. *Boc.*

BÆN, *petitio, preces*, Cap. 7. & 10. vid. *at bidia.*

BERA, *ferre*, cap. 7. Danis hodieqve eſt **at bære**, à Græco *Φέρειν.*

BAGLAR, *baculi*, c. 2. unde etiam vox iſta eſt exorta.

BANNA, *prohibere, interdicere.* Præter. *bannadi*, cap. 2. Hinc BANN, *interdictio, interdictum*, & ex medii ævi Latinitate *Bannum*, excommunicatio, & *bannire* vel *bandire* in jure Feudali Longob. & aliis legibus, item *Bannſetia*, excommunicare, *bannſettr*, exſecratus, excommunicatus. Hodieq; dicimus: **at ſette een i Band; at Band-ſette**, & **Bandſat**, in legibus de diſciplina Eccleſiaſtica. Originem vocis haud obſcurè prodit Islandorum *Band*, ligamen, vinculum, Danicè **band, baand**, unde **binde**, ligare, vincire, verbum hodieq; familiariſſimum Danis. Ratio eſt, qvòd qvi à Rege vel Principe ſuo prohibetur, ejus voluntas ligatur, nè poſſit id facere qvod velit; & Lex omnes ligat ſubditos, vel obligat ad præſtandum id qvod jubet.

BAR-SMIDI, plur. BAR-SMIDER, *rixa, pugna*, it. *vulnera armis inflicta, & plaga*, verùm non ad necem uſq;, qva ſignificatione Noſter c. 8. Derivandum videtur à verbo *ad beria*, verberare, ferire, cædere, &

& *ſmid*, fabricatio, (vid. *inf. h. v.*) ut ſit verberum, item vulnerum & plagarum inflictio, ut nuper dictum. Inde *barinn*, verberatus, contuſus, ſubactus, qvæ vox in Compoſito *Tralbaaren* hodieqve in Legibus uſitato Danis freqventatur. Eſt qvoq; adjectiv. particip. *bardur*, pulſatus: & *Bardagi*, prælium, *ad beriaſt*, pugnare, præliari, Noſter cap. 8. Hinc vox *Barſmidir*, cap. 7. notionem civilis belli haud reſpuere videtur.

BIDIA, *rogare, petere, precari*, cap. 10. imperf. *bodo* (hodie *baadu*) rogabant, c. 7. Præſ. *ek bid.* Danis hodieqve eſt **at bede.** Inde *Ben*, petitio, Noſt. eodem cap. & *Bon*, idem.

BIOLLUR plur. in ſing. *Bialla*, nola, campanula, Noſter cap. 2. Danicè dicitur **Biælde, Biælder.** Veriſimile videtur, cognatam eſſe hanc vocem verbo imperſonali *thad bellur*, intonat, clangit, à *bell, ball, ad bella*, clangorem edere, cum clangore pelli, pulſari.

BISCOP, vid. *Byſcop.*

BLOTA, Deos ſacrificiîs colere, Noſter c. 7. In verſione Evangeliorum Gothicâ Ulphilæ ſumitur pro cultu divino in genere, ut: *Blotande Fan nahtam giah dagam*, colens Deum nocte ac die, Luc. 2. v. 37. Sic: *Svare mik blotan*, fruſtrà me colunt, Matt. 7. v. 7. A *Blota* Islandis eſt *Blot*, ſacrificium ethnicum; qvam vocem non malè deduxeris à *Blod*, ſangvis, Dan. **Blod**, qvòd ſangvine hominum & brutorum Diis præcipue fuerit litatum. Apud Tatianum Alexandrin. Dialectô eſt variatum in *Blauſtar*, ſacrificium Deo immortali debitum, Harmon. Evang. c. 56. §. 4. *Ich uuillu miltida, nalles blauſtar*, volo miſericordiam, non ſacrificium. Sacrificia autem Ethnicis erant vel publica vel pri-

vata. *Publicum* ſacrificium, qvod & primarium fuit, *Hofudblot* dicitur in S. *Olafs ſogu*, majori apparatu & celebritate inſtitutum, ad qvod publicô mandato tota regni corona ſe recipiebat, & qvidem ter ſingulis annis, ubi in atriis delubrorum (*Hof* dictorum) commeſſationibus & genio indulgebatur. *Privatis* ſacrificiîs domeſticos ſibi qvilibet Deos propitiavit in larariis ſeu ædiculis ſacris, qvæ *Blot-bus* dicebantur; ídqve de nocte, potiſſimùm cùm dæmonibus & geniis ſeu *Alfis* ſacrificium præſtarent, inde *Alfablot* nuncupatum, ut ex *S. Olafs ſogu* conſtat, ubi etiam narratur, Sigvatum Skalld ab anu ruſtica in itinere fuiſſe hoſpitio excluſum, qvòd Chriſtianus eſſet, ideóqve ſacris ſuis, qvæ eâdem nocte peragebantur, eum intereſſe nollent Ethnici. *Sonnublot*, *Sonnar-blot*, *Frey-blot*, Solis ſacrificium, Odini & Frei nomine qvi colebatur. Eſt hodieqve *Blot* Islandis uſitatiſſima vox, verùm aliâ ſignificatione, prò *maledictis* ſcil. & *imprecationibus*; etiam *ad blota* imprecari. Norvegis hodieqve dicitur: **at blotte og bande**, & in ſubſtant. verb. **Blotten og Banden.** Sic *Blot-madur*, imprecator; Priſcis etiam is dicebatur, qvi ethnicis præerat Sacrificiis; vel qvi freqventiſſimè ſacrificabat. *Blotſveirn*, Deorum cultui deditus, in numinum cultu aſſiduus. In *Trojomanna Saga* p. 46. Sacrificiorum præſides, ſive Principes dicuntur *Blotgodar*. Vide infrà *Gödr*.

Boc, *liber*, *volumen*, Noſt. in Prologo. Scribitur ſæpiùs *Bok*, Dan. **Bog.** Noſt. in Plurali qvoqve cap. 2. *Bækur Irſcar*, Libri Hiberni. Inde *Bocviſi*, ex libris ſapiens, librorum peritus, literatus, eruditus, vel

vel qvi libris legendis incumbit. Cap. 8.

BORDOSC & BORDUSC pro *borduſt*, Præter. à *beriaſt*, pugnare, præliari. Noſt. cap. 5. Primitivum, ni fallor, eſt *at beria*, verberare. Inde *Bardagi*, prælium, pugna; *Bardagamadur*, præliator. Confer *Barſmid.* ſuprà.

BRAUT, etiam BROTT, vaſta ſemita, à *brautu*, peregrè; hodiè Islandis dicitur *burt* & *burtu*, particula levî literarum permutatione inde enata: Danicè bort, borte. *A braut*, Noſt. c. 2. *their foro a braut*, illi aliò emigrarunt; Et cap. 7. *hann for a braut*, ille peregrè abiit. Sic in veteribus Manuſcriptis hæc locutio eſt obvia: *ad fara a braut*, peregrè abire; item *fara i brott*, & *brotto*, idem; ad verbum: inferre ſe viæ: *verda i brot*, abeſſe. Landnama part. 5. cap. 15. *hann bad da verda i brott, ok koma aldre i augſyn ſer:* juſſit eum in malam rem ire, nec unqvam in ſuum venire obtutum. In Gotrici & Rolfi Hiſt. c. 24. princ. legitur: *Litlu ſidar buaſt their i braut:* Mox poſteà ſe ad iter parant.

BRÆIDA, *explicare*. Præterit. *braiddi*. Noſt. c. 7. Danis eſt at brede, udbrede.

BRENNA, *comburere*. Præter. *brendi*, comburebat. Noſt. cap. 3.

BUDIR, *tabernacula*, *caſtra*. Noſt. cap. 7. à *Bu*, habitaculum, item domus, & qvodcunqve ædificium. Danis hodieqve eſt Bo, plur. Boder. In vet. codice legum eſt: Bonde er Boes Værge. Notandum verò *Budir* ſignificare ædificia, qvæ parietes habent ex ligno, lapide, terrâ excitata, & tectum ex panno. Freqventius *Bud* involvit notionem ædificii, ſolis aſſeribûs ſeu tabulîs ligneîs conſtantis. Ad ſummam: *Budir* nominantur omnia imperfecta ædificia: at *tentoria* Islandis *Tiolld*, Danis Telter, ex

Digitized by Google

ex pannis dumtaxat conſtant. *Herbudir* tn. dicuntur tentoria caſtrenſia in Gotrici & Rolfi hiſtoria, cap. 24. Hinc

BUENDUR A LANDI, *incolæ regionis*, Noſter cap. 10. Inde modernis Danis dicuntur **Bønder**, in Sing. **Bonde**, contractum à **Boende**, Islandis *buandi*, habitans, ruſticus, villicus; verbi ſcilicet *bua*, incolere, habitare.

BYGGIA, *ædificare, exſtruere*, Danis hodieqve eſt: **at bygge**. Præterit. *bygdi*, **byggede**; Paſſivè *bygdiſt*, Noſt. cap. 1. *Island bygdiſt*, Islandia ædificabatur; **byggedes, blef bygget**, Danis dicitur. Hîc tn. ſenſus eſt: Islandia habitabatur vel incolebatur.

BYSCOP, vel BISCOP, *Epiſcopus*, genit. *Byſcops*, vel *Biſkups*, Noſt. c. 8. Hodie dicitur **Biſcop**, contractè **Biſp**, ab ἐπίσκοπος. Plural. in Nom. *Byſcopar*. Genit. *Byſcopa*. Noſt. cap. cit.

C.

CALLA, CALLADR, vid. *Kalla*.
CAYPTI, vid. *Kaupa*.
CONA, Plur. *Conor*, vid. *Kona*.

D.

DANA-KONUNGR, *Danorum Rex*, Noſt. c. 7. Eôdem capite dicitur *Konungr ur Danmorco, Rex Daniæ*, vel ſecundùm verbum, *è Dania*. Conf. inf. *Konungr*.

DAUDR, *mortuus*, cap. 3. à *Daudi*, mors; Danis eſt: **Død, Døden**. *Dauda-dagur*, mortis hora: *ad deya*, mori, &c.

DEILD, *diviſio*, Noſt. in Prologo: *Fiordunga-deild*, diviſio in qvadrantes. *Thinga-deild*, lis, contentio, controverſia, Noſter cap. 5. *Thinga-deild mikil vard*, lis forenſis gravis erat; à verbo *deila*, litigare, jure contendere, certare, Danicè **at deele**; cujus vocis hodieqve freqventior in jure uſus eſt. Lex Dan. & Norveg. lib. 1. cap. 1. art. 3. **Ingen maa tage ſig ſelf Ret; men eenhver**

ſkal

Digitized by Google

ſkal tale og deele ſig til Rette. Olim Lex erat, cui inſcriptio: Rigens Ret og Deele; ubi *dividendi* ſenſum habet; fortè à Græco verbo *διελεῖν*, diſtribuere: in hoc enim Jus verſatur & Juſtitia, ut ſuum cuiq; diſtribuatur. Hinc eſt in hodierna Danica lingva fordeele, deelsmaal, deelefoged, &c. Add. *Gudm. Andreæ Lexicon Island.* voce *Deila*.

DIGR, *craſſus, obeſus; enn digri*, Noſt. c. 2. Cognomen erat Olafi Haraldi filii, in Sanctorum poſteà albo inſcripti. Norvegis hodieqve vocabulum *Diger* in uſu eſt idem ſignificans.

DRAIMA vel DREYMA, *ſomniare*. Præt. *draimdi*, Noſt. cap. 4. *hann draimdi that*, ſomniabat illud. Hinc *draumur*, ſomnium, &c.

DRAP, *cædes*, cap. 3. Danis eſt Drab. Conf. *Mord. Draps madr*, homicida, à *drepa*, occidere, necare. Admittit qvoqve plures ſignificationes, de qvibus conſulatur *Lexicon Island. Gudmundi Andreæ*, voce *Drep*, p. 53.

DROTTINN, *Rex, Dominus*, immo qvilibet *Herus*. Noſt. c. 9. *a drottins degi*, die Dominica: (hæc Islandis aliàs dicitur *Sunnudagr*, dies Solis, à *Sunna*, Sol. Danis eſt inde Søndag). Huc *Drottning*, Regina, Danis hodie Dronning. *Lands-Drottinn*, proprietarius: *ad drottna*, dominari; *drottnan*, dominatio; & in Compoſ. *at yferdrottna*, prædominari, & *yferdrottnan*, prædominatio, &c. Inde Danis æqvè ac Norvegis hodieqve eſt in uſu Jord-Drot, Land-Drot, Dominus terræ.

E.

ÉDA, Conj. disj. *vel, aut, ſive, ſeu*. Noſt. c. 5. & 7. Dicitur aliàs *edur*. Utrumq; tam *eda* qvam *edur* occurrit in Voluſpa, Stropha 27. & 29. *Eda hvad*, aut ecqvid?

ecqvid? *Edur hvad*, aut qvid? In Hirdſkra eſt cap. 5. *tala edur tala lata*, loqvi aut facere loqvi. Coincidit cum Germanorum **oder**; & Anglorum *either*.

Ef, adv. dubitandi, ſignificans *ſi*. *Ef eigi*, ſi non. Noſt. cap. 5. vid. *eigi*.

Eiga, *poſſidere*. vid. *Atti*.

Eiga, *poſſeſſio*. Noſt. cap. 2. *ſina eigo*, poſſeſſionem ſuam. Eſt in Hirdſkra cap. 13. *hans eigo oc odal*, ejus poſſeſſio & odalium. Huc *Eigandi* & *Eignarmadr*, poſſeſſor. *Eign* idem qvod *eiga*, poſſeſſio. Inde *at eigna*, adſerere in poſſeſſionem, *ad eignaſt*, adipiſci, vel in poſſeſſionem ſumere.

Eigi, & contractè ei, partic. *non*, *haud*, Noſter cap. 2. *their vildo eigi veſa her*, nolebant hîc eſſe. It. c. 10. *Otaldir voro their es eigi atto Thingfaran caupi at gegna*, ad verbum ita verti poteſt: innumerati fuerant, qvi non debebant Foritionis pecuniam ſolvere. In Carmine Hialtii apud Noſtrum cap. 7. videtur vox *eigi* poſita eſſe pro *i gegn*, i. e. contra: *i gegn God geyia*, contra idola latrare. Huc *ef eigi*, ſi non, niſi, Noſt. cap. 5.

Eingi, einginn, *nemo*, *nullus*. Noſt. cap. 8. *eingi vegandi*, nullus homicida. Dan. **ingen**. Islandi dicunt: *that vardar eingu*, nihil refert, nullum imminet crimen, &c.

Einnkonungr, vid. *Konungr*.

Ekki, *nihil*, Noſter cap. 7. *oc kvad ekki ord*, & nullum verbum protulit. Dan. **og hand talte ikke et ord.** Notanda hîc diſtinctio inter *eigi* & *ekki*, qvòd *eigi* ſignificat *non* apud antiqvos, at *ekki nihil*; qvam tamen diſtinctionem moderni Islandi confundunt interdum. Non tamen abludit multùm particula *ekki* à Græcorum οὐκ.

Enn, *ſed*, *verùm*, *autem*, particula Noſtro in Prologo & aliàs paſſim obvia. Et

cap.

Digitized by Google

cap. 10. *enn adr*, ſed antea.

Erendi, *negotia*, Noſt. c. 5. Dan. ærende. Inde *erendis-laus*, negotii expers.

Es, *ut*, Noſtro ſæpiuſculè hæc particula in uſu, hodie *er*, idem qvod *ſem*, Dan. ſom.

Eyddisc pro *eyddiſt*. Præter. verbi *at eyda*, abſumere, conſumere, evacuare, deſolare. Noſter cap. 7. *es landid eyddiſc af*, ut regio inde evacuaretur, vel deſolaretur; Dan. at landet blev tomt og øde. Hinc adject. participiale *eyddur*, evacuatus; *Eydi*, deſertum, locus deſolatus; *I eydi*, vacuum habitatoribus; *eydſla*, evacuatio, deſolatio, it. profuſio. Huc *audn*, *Landaudn*, qvæ vide infrà in *Landaudn*.

Eyrir Silfrs, vid. *Aura*.

F.

Fæda, *paſcere*, *alere*, *nutrire*, it. *educare*. Noſter cap. 9. *Teit faddi Hallr*, Teitum educavit Hallus, Danis eſt, Opføde, Opfødning, Huc *Fada*, *fade*, *fadſla*, nutrimentum, victus, eſca, pabulum.

Falla, *cadere*, *labi*. Præter. *fell*, cecidit, interfectus eſt. Noſt. cap. 8. Dan. at falde. Hinc *Fall*, lapſus, Danicè fald, & in Compoſ. *adfall*, refluxus maris; *utfall*, receſſus; *vatnsfall*, flumen.

Fara, *ire*, *abire*, *proficiſci*, Noſt. cap. 2. Præter. *for*, abibat, c. 3. Hodie Danis at fare, hand foer, at færdes. *For*, itio, profectio. Inde *Ferd*, iter, profectio; færd Noſtratibus, qvibus etiam dicitur: hand fick een fandens færd, peſſimè mulctatus eſt. Neſcio an huc pertineat *færi*, potentia, ut in Rolfs-Saga, c. 38. *that er eigi mit færi*, non poſſum, vel, non eſt meum opus. Haud multùm abludit à Gallico loqvendi more: *ce n'eſt pas mon affaire*. Sic adj. *Far*, potens, validus, ut: *eg er far til theſs*, ad id opus perficien-

ſic'endum ſum validus. Hinc Compoſ. *vanfar* & *oſar*, debilis; Danicè dicimus **vanfør**, & aliô ſenſu **uføre**: *beſtfar*, qvi eqvitare poteſt: *olfar*, qvi bibere poteſt: *Thingfar*, qvi forum adire poteſt: *othingfar*, qvi ob morbum neqvit forum freqventare, Noſt. c. 10. Aliâ hujus vocis ſignificatione utitur Noſter in prologo: *of et ſama far*, i. e. de eadem re, ſeu materiâ, vel: ejusdem generis: item auctor Landnamæ in prologi initio *allda-fars-bok*, ad verbum: Seculorum-rerum-liber.

FE (vel FIE) *pecus*, Dan. **fæ**, it. *peculium*, & *pecunia*, qvòd è pecoribus omnes veterum divitiæ opésq; æſtimarentur, vel qvòd primi numi pecudis alicujus effigie eſſent inſigniti, præſertim Bovis, qvâ de re Eraſmus in Adagio: *Bos in lingva*. Danis hodieqve in uſu eſt **liggende fæ**, qvô vocabulô *theſaurus* vel *gaza* ſignificatur; item **Dannefæ** in legibus Danicis, *pecunia* vel *theſaurus terrâ abſconditus & effoſſus*. Apud Noſtr. eſt in Compoſ. *alls-beriar-fe*, it. *Audafe*, qvas voces vide ſuô locô.

FELL, *monticulus*, vid. *Fiall*.

FELLDR, *ſtragulum*, Noſt. c. 7. *oc breiddi felld ſinn a ſic*, & explicabat ſtragulum ſuum ſuper ſe. Dan. **hand bredde felden over ſig.** Erat autem tale ſtragulum de textilium genere, qvod in præcipuis mercium Islandicarum numerabatur olim, ita concinnatum, ut nocte ſtraguli, die verò penulæ vel togæ vicem præberet; exempla proferre haud foret difficile, ſi uſus eſſet. Notum ſatis eſt Regis Norvegiæ Haraldi cognomen *Grafelld*, à ſtragulo ſcilicet cineracei coloris, qvo ſe aliqvando induit. Norvegis adhuc ſtragulum æqve eſt in uſu, ac ipſum vocab. **Feld**; unde in Norveg. cantilena eſt:

Som

Digitized by Google

Som det var lakked til Qvelden, indkom Fru Guru med Felden.
i. e. inclinante jam die, Domina Gurra, ſ. Gudruna, cum ſtragulo ingreſſa eſt. Eſt autem ſtragulum illud, qvod **Feld** vocatur, pelliceum cum vellere, alterum autem, qvod textile, nunc **Rye** appellatur Norvegis. Priſcô autem ævô pellibûs ferinis lectos inſternere moris erat. Conf. *Corn. Nepot. in Ageſilao cap. 8.* & *Ælian. var. Hiſt. lib. 9. cap. 24.* it. *lib. 13. cap. 1.* Nec hodie inſvetum id eſt Gronlandis, Islandis, Finnis & Lapponibus; etiam Norvegis nonnullis, qvi ſanitatis cauſſâ, & ad averruncandos pulices, pellibus urſinis incubare ſolent.

FERTOGUR, *qvadragenarius*, Noſt. cap. 10.

FIALL, in genit. *Fialls.* Noſt. cap. 2. Islandis propriè eſt mons. (2) Deſignat loca inhabitata & inacceſſa, eremum, teſqvas, &c. Danis & Norvegis hodie eſt **Fiæld.** *Fell* verò Islandis eſt monticulus, exiguus mons, ut Noſt. cap. 2. Fortè eſt à Græcor. φέλλος vel φελλεύς.

FIARA, *litus, crepido freti*, genit. *fioro*, Noſter cap. 2. In Norvegia dicitur **Fiære**, in Dania **Strand.** Etiam dicitur Islandis *flod og fiara*, ut Norvegis **flod og fiære**, qvod Danis eſt **Flod og Ebbe**, acceſſus & receſſus maris.

FIMM, *qvinqve*, inde *fimte*, qvintus, & *fimt*, qvod ex qvinqve conſtat. *Fimtardoms-lög*, de judicio qvinario Lex, Noſter cap. 8. *Fimt* enim denotat qvicqvid ex qvinqve partibus conſtat, præcipue autem qvinqve dies, ut *fimtar ſtefna*, dica, qva qvis poſt qvinqve dies in jus vocatur. Sic & *Siöund*, *attund*, *tylft*, &c.

FIOL-MENNT, (in Exemplari impreſſo ſcribitur con-

Digitized by Google

contractê vel breviatâ ſcripturâ *fiolmt*) concio, multitudo. Noſt. cap. 4. *hann bygdiſt vera ad logbergi, tha es that var fiolmennt:* ipſi in Somno videbatur eſſe ſe in loco comitiis deſtinato, ubi ingens erat hominum concurſus. Eſt verò neutrum à *fiolmennr*, *fiolmenn*; ut *fiolmennt thing*, freqvens forum; *Thing fiolment* in Kriſtend. Saga, Cap. 14. item Gautreks & Hrolfs ſaga cap. 15. ubi Verelius *Comitia* interpretatur, additqve ab antiqviſſima memoria obtinuiſſe, ut in negotiis Rempublicam concernentibus civium deliberationes & conſilia adhiberentur. Derivatur à *föl*, qvod in Compoſitis ſemper multitudinem ſ. pluralitatem involvit, ut *fiolbreitinn*, diverſis moribus, homo omnium horarum; *fiolbygt*, multùm ædificatus; *fiolkyngi*, multarum rerum cognitio; item Magia; *fiolmalgur*, loqvax, & *fiolmali*, verboſitas; *fiolmennur*, populoſior, pluribus cinctus hominibûs, copiîs militaribûs ſtipatus, Dan. Mandſtærk; *fiolmenni*, multitudo hominum, vel comitum; *fiold*, multitudo, vid. *Havamaal*, ſeu *Ethica Odini*.

FIOR-BAUGS-MADUR, *exul*, & FIOR-BAUGS-GARDUR, *exilium*, Noſt. cap. 7. *That vardar fiorbaugsgard*, hoc eſt exilio luendum. Qvanqvam verò hujus *fiorbaugs* pœnæ in antiqvis hiſtoriis ac legibus haud rarò injiciatur mentio, eademqve de exilio vulgò intelligatur, genuinam tamen vocis originem eruere haud eſt in proclivi. Aptiùs derivari videtur à *Fiara*, litus, Genit. *Fioru*, Norvegis hodieqve Fiære, Danis Strand; & *baug* flexura vel extremum refugium; item *gardr*, agger, ſepes, ſepimentum; vel *madr*, homo, vir; adeò ut *Fiorbaugs-madr* & *Fior-baugs-gardr*,

gardr, is ſit, cui litus erit refugium & ſepimentum, i. e. exul, qvi aliàs Islandis *Landſlotti* dicitur, is ſcilicet, qvi terram debet fugere, & in litore ſalutem qværere, ut trans mare ſalvus evadat: Olim enim moris erat ad litus illos comitari, qvi in exilium agebantur, ut ex *Viterlags Ret* & aliis notum eſt legibus. Statuit qvidem Codex Legum antiqvarum Norveg. vulgo *Gragas*, ſeu cineracei coloris anſer, appellatus falſum teſtimonium (ſimplici) exilio, temerarium *fiør-baugs-gards* pœna multandum: verùm plus unâ vice hanc pœnam imparibus etiam delictis irrogat: unde licet concludere diverſas hôc nomine pœnas intelligi. *Nials Saga* ait pœnam eſſe, qvæ geminata exilium inducit. *Oddus Monachus* cùm in vita Olafi Tryggvini cap. 37. hanc eandem, qvàm Arius refert hiſtoriam, locô *Fior-baugs-madr* Arii (cum qvo convenit *Kriſtendoms Saga* cap. 9.) *Fiør-brots-madr* reponit, qvaſi vita privari, & mori commeritus homo: *Fiør* enim eſt vita, vel vis vitalis, qvomodo in Eddæ parte Voluſpa, Stroph. 42. *Fylliſt hann fiørve feigra manna*, ſaturatur vitâ exſpirantium hominum; ubi *fiörve* eſt Caſus ſextus. Ita in Gotrici & Rolfi hiſtoria *Fior* eſt vitæ extremum. In Cantilena qvadam, Dan. **Kiæmpevisen**, legitur: **Hand tog fra dem baade fiør og fæ**: Ipſos vitâ & peculiô ſpoliavit. Inde *necem* vocant veteres *fiør-løſt*, ut in Havamàl, Stropha 106. Altera Compoſitionis pars, *brot*, qvod attinet, notum eſt ſignificari hoc vocabulô delictum, propriè *fragmen*, à *briota*, frangere, it. delinqvere, ut ſit *fiör-brot*, delictum vitâ penſandum, vel mortis pœnam commeritum. *Baug* verò ex-

tremum

tremum denotat refugium, inde eſt: *ad etia a baug*, ad extremum refugium compellere: ut *fiorbaugur* ſit extremum vitæ refugium, vel vitæ penſatæ monumentum qvoddam ſingulare, à verbo *Beigia*, curvare, flectere. Itaq; non abſona fuerit conjectura, hôc vocabulô indigitari pœnam non ſimplicis exilii tantùm, verùm etiam bonorum amiſſionis ſimul, immo interdum ipſius mortis ſupplicium; prout aliàs crimen illud, qvod *al-eigumaal* in priſcis legibus dicitur, definit Hirdſkra c. 9.

FORN, FORNT, *antiqvus, antiqvum*, ab adverbio *fyr* vel *for* anteà. *Forno lôg*, pro *fornu løg*, Noſter cap. 10. *antiqva* vel *prior lex*. Huc *forntalad*, obſoleta verba, vel antiqvitus dictum; *forna far*, olim; *ad fornu fari* veteri more; *forn-mæle*, dicta veterum, vetuſta dicta; *forn-yrdi* Archaiſmi, voces uſu antiqvatæ.

FOSTRI, tam *educatorem* vel *nutricium* ſignificat, qvàm *alumnum*. Sic in hiſt. Gotrici & Rolfi cap. 7. Giafa Ref Comitem, Niere Jarl dictum, vocat *foſtra ſin*, h. e. nutricium ſuum, Dan. ſin Foſter-Fader. Alterâ ſignificatione dicitur Rex Norvegiæ, *Hacon, Adelſteins foſtri*, Hacon, Adelſteini alumnus, qvòd à Rege Angliæ, Adelſteino, fuerit educatus. Plura exempla paſſim ſunt obvia apud antiqvos, & qvidem utriusqve ſignificationis, etiam pro nutrice, Danicè een Amme. Islandis tamen hodie pro *alumno* vel *alumna*, Dan. Foſter-Søn, Foſter-Datter, rariùs uſurpatur; ut vice verſâ rariùs Latinis in uſu ſit *alumnus* pro nutricio; qvamvis *alumna* utramq; ſortiatur ſignificationem, tam pro educatrice, qvàm educata. Noſter verò in rariori adhuc ſignificatione c. 1. hâc voce utitur, ſcilicet

ſcilicet pro *contubernali, ſodali* vel *unà educato: Teitr foſtri minn*, Teitus unà mecum educatus, vel contubernalis meus; Sic c. 9. qvoqve. Cap. 3. tamen eſt *foſt-brodir: at Grimur Geitſcor vari foſt-brodir hans:* qvòd Grimus Geitſchor ejus eſſet ſodalis, vel unà cum eo educatus. *Foſtbradra lög* veteribus erat Sodalitas & neceſſitudo nullîs periculîs dirimenda, cujus ineundæ formulam exhibet *Gautreks oc Hrolfs Saga c. 22.* cum *Solduriorum* apud veteres Gallos conditione ferè concordantem, de qvibus *Julius Cæſ. lib. 1. de Bello Gallico c. 22.* Huc *Foſtur-fadir*, educator; *Foſtur-moder*, educatrix; *Foſtur-jörd*, natale ſolum, &c. Danicè dicimus **Foſter-broder, medhin anden opfød.** Eſt qvoqve Danis in uſu **Foſter-fader, Foſter-moder, Foſter-barn.**

FRÆNDUR, *cognati* vel *conſangvinei*, Noſt. cap. 7.

FREISTA, *periclitari, tentare*, Dan. **at friſte, forſøge,** Noſt. c. 4. *freiſting*, tentatio, & *freiſtni*, idem, in Orat. Dominica; Danis **friſtelſe.**

FREIR, *bombus*, Danicè **een Brommer,** etiam *crepitus ventris*, it. cognomen Aiſteini, patris Halfdani Munifici, apud Noſtrum in Prologo.

FRIDR, *pax*, Noſter cap. 7. inde *ofridr*, bellum, Dan. **fred & ufred.**

FRODR, *prudens, peritus, eruditus, multæ lectionis*; unde *frada*, inſtituere, erudire; *frodir menn*, eruditi & ſapientes viri, in Hiſt. Gotrici & Rolfi cap. 18. *Frading* & *uppfrading*, ipſi inſtituendi & informandi actus: *Fradi*, documentum, eruditum opus; modernis Islandis hoc nomine qvoqve *Catecheſis* inſignitur. In Prologo eſt Noſt. *i fradom theſſom*, i. e. in hisce hiſtoriis vel relationibus, qvarum cùm Noſter eſſet peritiſſimus, dictus eſt

Arius Frodi, i. e. Polyhiſtor, multiſcius, ſapiens. A prudentia & peritia dubio procul nomen qvoq; habuit, & qvidem ominis gratiâ, Daniæ Rex Frodius I. Pacificus, & poſt eum reliqvi nomine *Frodii*, Dan. Frode, appellati: qvamvis enim vox *Frodi* origine ſit appellativum, tempore tamen ceſſit in virorum nomen proprium. Sic ex Hiſtoria Olai Sancti Regis Norvegiæ notum eſt, filium ejus Magnum poſteà Norvegiæ & tandem Daniæ ſimul Regem, ominis cauſſâ in baptiſmo nomen *Magni* obtinuiſſe, qvod attributum erat Caroli Magni, Romanorum qvondam Imperatoris. *Oliugfrod* vid. ſuô loco.

FYLGIA, *ſeqvi*, Noſt. cap. 7. vox Danis uſitatiſſima, qvi dicunt fylge.

FYRIR, *ante*, præpoſ. Dan. for. Noſter cap. 10. *fyrir hanns minni*, ante ejus memoriam.

FYSA, *incitare*, *pellicere*, Noſt. cap. 6. *hann qvad that menn myndo fyſa thangat farar*, dixit illud homines incitaturum illuc ire; ab adject. *Fus*, cupidus. Inde *Fyſi* vel *fyſne*, cupido, deſiderium: ſed *fyſe* in Compoſitis eſt uſitatius; ut *godfyſe*, benevolentia. In Holſatia Danicâ hodieq; eſt in uſu, *fys dey fort*, feſtina, Dan. Skynd dig.

G.

GEA vel GIA, *hiatus*, *ruptura magna*, Noſt. c. 3. *vid that er kend gea ſu, es thar er hollod ſidan Cols-gea*, exinde terræ hiatus, qvi ibi erat poſteà vocatus eſt Coli hiatus. Hîc ſciendum, vocem *Gea* in antiqvis libris ac membranis ſcribi ſecundum veterem Anglo-Saxonicam orthographiam; *ea* ſcil. pro *ia*: vulgò enim eſt *giaa* monoſyllab. Sic in Foro univerſali Islandiæ eſt locus *almanna-giaa* dictus, i. e. omnium hominum

hiatus:

hiatus: eſt enim hiatus qvidam inter rupes tàm vaſtæ magnitudinis, ut complures homines ibi ſua tentoria figere poſſint, nec procul abeſt à Logrettu ſeu curia Fori.

GEGN, *contra*, *adverſus*. Noſt. cap. 7. *oc eigi tha rada, er meſt vilia gegn gangaſt*, ut illos regimen obtinere (ſ. conſiliis ſuis frui) non ſinamus, qvi maximè diſſentire volunt. *Gegnum*, per, trans; Dan. **gien- nem, i giennem.**

GERSEMAR, *toreumata*, *res affabrè facta & pretioſa*, *vel theſaurus*. Noſt. c. 7. Gotreks oc Hrolfs Saga c. 9. *that er mikil gerſemi*, eſt magnus theſaurus. In antiqvis legibus latiori ſignificatione accipitur atqve ita definitur *gerſemi: Gull oc ſilfer, jord oc annödug bion, oc diursborn, thet kallas Gerſimar, oc bulſtrar*, h. e. Aurum & argentum, terra, mancipium & cornu, è qvo bibitur, vocatur theſaurus, & ingens (opum) cumulus. Derivatur à verbo *ad-giöra*, facere, parare, operari.

GEYIA, proprie *latrare*; Dan. **at gioe**, transl. maledicere, Noſt. c. 7. *God geyia*, idola allatrare, vel malum iis dicere. Edda in Voluſpaa: *geyr Garmr mioc*, Garmus, (i. e. Cerberus) multum latrat. *Hundurinn geyar*, canis latrat; Conf. Hiſtor. Gotr. & Rolf. c. 1. p. 3. 4. Hinc *Gey*, latratus.

GOD-GO, uſitatius GOD-GAA, *latratus in Deos*, vel ludibrium. Eccleſiaſticis dicitur *Blaſphemia*. Noſter cap. 7. Huc *Hund-gaa*, canum latratus.

GÖDR, *bonus*, *benignus*, *probus*, fœm. *god*, neutr. *gott*. in genit. *gods*. in plur. Noſt. c. 9. *goder menn*, boni viri. Gudmundus Andreæ ait minus probabile eſſe, *Gud*, Deus, à *Gödr* deſcendere; non tamen improbat ſententiam vice verſâ *Godr* derivantium à *Gud*, qvia Deus ſummè bonus eſt. Adde, qvòd *nemo bonus ſit*,

niſi ſolus Deus; qvæ verba ipſius ſunt Salvatoris, Matth. c. 19. v. 17. *Havamal*, Stroph. 91. *Opt ſkal hann gods geta* ſæpe boni ſ. Dei mentionem faciat. Ab attributo illo divino *Godr*, vel ipſius Deaſtri nomine *God*, Sacerdos qvoqve & Deaſtri alicujus ſacris præfectus *Godi*, & *Godords madr* eſt appellatus: nomine *Godord* videlicet munus, officium & poteſtas illorum venit. Dicebantur iidem qvoqve *Hofgodar*, ab æde ſeu delubro, de qvo inf. voc. *Hof*. In *Troju-manna Sögu pag. 46.* Sacrificiorum præſides ſive principes nominantur *Blotgodar*. Apud Ulfilam Sacerdos ſæpius *Gudge* appellatur, ut *maiſtans gudgans*, maximi ſacerdotes, *auhumiſtans gudgans*, primarii ſacerdotes, *finiſtans gudgans*, ſupremi ſacerdotes, vel ſeniores: qvomodo Sacerdos apud Burgundios maximus *Siniſtus* vocatur apud Amman. Marcellin. lib. 28. i. e. *Senior*, ut ex Ulfila licet cognoſcere: magis tamen honorem qvam officium indicat hoc nomen. Sic *Godi* vel *Gudi* qvoqve dicebatur certæ cuidam ditioni præfectus, in qva jurisdictionem & alia ſecularia obibat officia, hodie Islandis *Syſlumann*, Jutis Syſſelmand, reliqvis Danis Herreds-foged, &c. Sic dubio procul intelligenda cognomina *Godi* apud Noſtrum cap. 1. ubi eſt *Snorri Godi*, & c. 7. *Thorgeir Godi*, ita denominati à *God* Deus, qvaſi talis vir, cui jurisdictionis cura, & populi ſalus erat commiſſa, divinus eſſet, utpote à Deo auctoritatem ſuam & officium habens. In plur. *Godar* vel *Gudar* dicuntur judices, qvi ſimul erant fanis præfecti, & res ſacras dirigebant, ut refert *Landnama part. 4. c. 7. in fine.* Eandem derivationem à *God* (Deus) habent

bent *Gode* & *God-onds-madur*, cum Toparchæ officium indicant; unde *Godord* pro ipſa præfectura ſeu toparchia ſumitur. Sciendum autem, vocem *God*, qvâ Noſter utitur cap. 7. & antiqvitas Deum denotabat, qvem qvoqve Pagani intelligebant, à Chriſtianis (qvi ad differentiam à Deaſtro Deum *Gud* nominârunt) eô ſenſu eſſe traductam, ut *God* in neutro genere idolum & Chriſtianis execratum Numen deſignaret; unde reſponſum Sigridis Storradæ ſeu imperioſæ, Sveciæ Reginæ, ita interpretatus Olafus Tryggvinus, Norvegiæ Rex, chirothecam ipſi in faciem impegit, qvaſi illa Chriſtianorum verum Deum, probroſô hôc cœleſtiqve Numine planè indigno nomine, blasphemaſſet, Conf. *Torfæi Hiſtor. Norveg. part. 2. lib. 9. cap. 14.* In Evangelior. tamen verſione Gothica Ulfilæ Deus paſſim dicitur *Goth*. Hîc qvoqve monendum, Islandos ſcribere qvidem *Gud*, ſed pronuntiare *Gvud*.

GOTO, *perſvadendo impetrabant*, Noſt. cap. 7. *their gota at Hiallta*, ab Hialtio impetrârunt. Præſ. *eg get*, Præter. *gat*, plur. *gaatu*, impetrârunt, it. acqviſiverunt. Conf. *Havamal.*

GRAI vel GREY, *catellus, canis venaticus*. Ita in illuſorio ſuo contra idola carmine Hialtius Skegginus apud Noſtrum cap. 7. vocavit *Freyam* vel *Friggam*, qvæ Septentrionalium fuit *Venus*, etiam *Diana*, ideóqve cum arcu & pharetra in Delubris repræſentabatur, cane venatico ad dextrum latus aſſidente. Propriè verò *Grey* ſignificat fœtam canem, ſeu caniculam catulis gravidam; qvæ expoſitio carminis optimè *Freyæ* qvadrat, ſi pro Venere accipiatur. Hodie Islandi voce *Grey* de qvacunqve vili

vili ac inutili re, etiam hominibus, utuntur, qvando contemnendam eorum vilitatem exprimere volunt.

GRÆNN, GRÆN, GRÆNT, *viridis*, Dan. **grøn, grønt.** Inde *Grænland*, Danicè **Grønland.** Noſt. cap. 6. *Mar-grænn*, ad maris colorem viridis; *Grænka*, viriditas.

H.

HAGI, *pratum* vel *paſcua*, Noſt. c. 3. forſan ab *Heygia*, ſepimentô cingere, qvòd plerisqve locis ita incincta ſint paſcua; hinc Danis modernis eſt **at heige**, qvod eſt oppoſitum τῷ perdere vel negligere. In proverb. eſt: **Hend er nærmere lov, ſom vil heige end hend ſom vil øde.** Origo vocis videtur eſſe *Hagr*, *commodum* Islandis, aliàs ipſis *Hagnadr* dictum; qvò pertinere videtur: *thad hagar*, expedit. Inde Dan. **Behoger.**

HARMR, *mæror*, *dolor*, *luctus*, it. *qverela*, Noſter cap. 5. *at ſakia of vig eda harma ſina*, in homicidii cauſis vel qverelis ſuis jus qværere. Hodie Danis alia eſt hujus vocis notio, ubi pro *excandeſcentia* uſurpatur, ut in Proverb. **Harm giør Helvede.** Inde **harmſlagen**, excandeſcentiâ percitus. *Harmdaudr* in Gotrici & Rolfi hiſtoria cap. 16. p. 89. dicitur de Regibus, qvos poſt exceſſum ſeriò lugent & deſiderant ſubditi, ut explicat in indice Verelius.

HAAS, *raucus*, Danicè **Hæs vel hees.** *Haas-mældr* in textu eſt *rauci-loqvus*. c. 8. **ſom taler heeſt, har et heeſt maal.** Huc *Haſi* raucedo. Inde haud ineleganter *hædinn* dicitur irriſor, qvod raucè i. e. malè de aliis loqvatur & ſentiat. Sed Islandis aliàs *hædinn* adj. eſt, qvi alios ſæpe irridet, unde *hædni*, irriſio. Utrum verò à raucedine cognomen

Haſna-

Hæſna-Thorus ſortitus ſit, cujus Noſter c. 5. meminit, id me adhuc latet. Fortè pronunciatum fuerit olim nomen ejus *Hansna-Thorer* (priori *n* in ſcriptura eliſô) Danicè Henſe-Thor, ab *hænſne*, gallus & gallina. Dicitur autem raucus Islandis aliâ voce *rämr*, qvod Cognomen à raucedine conſecutus eſt Daniæ Rex, Valdemarus I. vitiosè vulgò ſcriptum *Rami*.

HAA-TID, *feſtum*, Noſt. c. 9. fine. Danicè Høj-tid. Compoſ. ab adj. *haar*, altus, & *tid*, tempus.

HEIDI, *teſqva*, plur. *heidar*, Noſt. c. 2. Danis hodieqve eſt Heed. German. Heide, ut Kropper-Heide, Grander-Heide, in Holſatia, & olim in Jutia *Graten-heide*, à qvo cognomen Sveino Erici, Dan. Regi inditum, qvòd ibi in prælio, qvod cum Valdemaro I. iniit, occiſus eſt. *Gudmundus Andreæ in Not. ad Woluſpa Stroph. 21. pag. 46.* exiſtimat, rectius ſine aſpiratione dicendum *Eide* i. e. *deſertum*, ſi ita ſit, facilè dignoſcimus cauſam nominis prædii in Sælandia Jomfruens-Eide dicti. Retinetur tn. aſpiratio in nomine ejusdem originis: *Hethinge* vel *Hedinge magle*, hodie Store Hedinge, qvæ urbs eſt in Sælandia, ut lille Hedinge pagus qvidam. Cæterum, ut Latinis à *pagis* dicuntur *Pagani*, ſic Islandis procul dubio ab *heidi*, teſqva, dicuntur *Heidingiar*.

HEIDNIR-MENN, *viri ethnici*, vel *pagani*, Noſter cap. 2. Oddus Monachus in Olafs Saga cap. 37. *heidna menn* appellat. Dicuntur qvoqve *Heidingiar*, profani, in Singul. *Heidingi*, qvam vocem nonnulli deducunt ab *Heid* pecunia, divitiæ, opes, qvòd opibus inhiarent, & Plutonem ſeu Mammona ſtrenuè colerent Ethnici. Verùm difficile probatu erit, voce *heid* pecuniam ſigni-

ſignificari: At in Edda vocatur ea pecunia *beidſie*, qvam Reges in ſuos ſatellites erogant. Verior ut puto, eſt derivatio illa ab *beidi*, id eſt, teſqva, & Poëtis qvodvis ſolum; niſi ſit ab *beidur*, honor, qvod maximè arridet.

HEILL, *totus*, *integer*, Noſter cap. 4. *beilom vikom*, totis vel integris hebdomadib. Dan. **heele uger.** Græciæ ortum debet ut matri, cui ὅλος.

HERIAR-FE, vid. *Alls-heriar-fe.*

HERSIR dicuntur ab *Her*, exercitus, ferè idem qvod hodie **een** Capitaine. Erat autem *Primorum* nomen apud veteres Norvegos, qvô deſignatur *Baro*, *Satrapa*, *Præfectus*, Noſtro cap. 2. *Ketill ſimus* princeps Hæbudarum dicitur *Herſir*. Interdum hôc vocabulô deſignabantur qvoqve *Jarli* ſeu Comites, qvamvis dignitate ſuperiores; ut vice verſâ *Jarlorum* nomine qvandoqve *Herſii* ſint gaviſi; nempe ſi Præſides eſſent & Judices, vel Præfecti territorio cuidam aut militiæ, Tribuni cohortis, ut ex Edda conſtat: non enim militiam tantùm adminiſtrabant; verùm etiam jurisdictionem, unusqvisqve in asſignata ſibi à Rege ditione aut provincia; adeò ut munere Tribuni militum in bello, & Prætoris (**Høvding**) ſeu Toparchæ in pace (ut ex hiſtoriis liqvet) fungeretur. Sunt vero tales Præſides provinciarum etiam vocati *Lendir-menn*, ut noſtro ævô **Lands-mænd, Amt-mænd,** qvamvis illud interdum dignitatis nomen olim fuerit, non officii. Conf. *Hirdſkra*, ibiqve *Jani Dolmeri notas*. Petrus Claudii, Paſtor Undalinus, in Verſione Danica Chronici Norvegici pag. 42. & 151. *Fri-Herrer* appellat, qvod idem eſt ac *Baroner*; nimirum hodiernâ ſignificatione.

ficatione. Conf. Nobil. *Keyſlerus* in *Antiq. Septentrional. & Celticis, p. 40.* ubi varias ejus vocis notiones affert veteribus uſitatas, hodie tn. antiqvatas. Cum verò hanc vocem egregiè illuſtret *Edda Snorr. Sturlai, part. 2. Cap. de Regionum aliqvot Nominum Origine;* in Lectoris gratiam Eddica illa huc transferre non gravabor, qvæ emendata hujus ſunt tenoris: *Næſt Jarla eda ſkatKonunga eru their menn er Herſar heita. Enn i einu landi eru mörg beröd; og er that hættr Konunga, at ſetia thar Rettara yfir ſo mörg beröd, ſem hann gefr til vallds, og heita their Herſar edr Lendir menn i Danſkri Tungu,* i. e. Poſt Comites ſive Reges tributarios ii ſunt, qvi Herſer vocantur. Sed in qvavis terra multa ſunt territoria, ſeu regiones; ideóqve Reges ſolent Juſtitiarios conſtituere ſuper tot territoria, qvot iis regenda committunt: hi Danicâ lingvâ Herſar (Heroës ſeu exercitûs præfecti) ſ. Lendir-menn (indigenæ) nuncupantur. Pergit Edda: *en Greifar i Saxlandi, enn Baronar i Englandi: Their ſkulu og vera retter Domarar og retter Landvarnarmenn, yfir thvi Riki, er theim er fengit til ſtiornar: Ef ei er Konungr nær, thad ſkal fyrir theim merki bera i orroſto, og eru their thaa jafn retter Herſtiorar, ſem Konungar eda Jarlar.* i. e. Sed in Saxonia Greifar (Comites) in Anglia Barones: hi qvoqve juſto jure judices ſunt & defenſores commiſſæ ſibi ditionis: verum ſi Rex abſens fuerit, vexilla illis in pugnis præferantur, qvod tunc æqvalis ſint poteſtatis cum Regibus & Jarlis, in regendo exercitu. Hæc Edda. Fuit præterea apud veteres alius adhuc Magnatum ſtatus, *Hauldicus* dictus, idem ſcilicet, qvi Nobilitatis; veluti de Hallodo, Orcadenſium

 Comi-

Digitized by Google

Comitis Rognvaldi filio, Orcadibus præfecto legimus, illum generis dignitatiſq; oblitum, latronum Orcades infeſtantium tædiô, qvibus compeſcendis imparem ſe judicavit, abdicatô officiô, ſummo cum dedecore opprobrióqve in patria, Hauldicô ſtatu receptô, contemtui fuiſſe. Eſt autem *Hauldus* è *jure veteri Gulathingenſi* Tit. *Landzleigubalki cap. 60.* qvi in bona allodialia, tam paterna qvàm materna, ſucceſſit, medius inter Barones ſeu Satrapas & ruſticorum eos, qvi bona ſoli, ſed non gentilitia poſſidebant; pari ſcilicet ab utriſqve intervallo diſtans *Hauldus* eſt; unde, ni fallor, vox *Odel* hodieqve Norvegis in uſu & jure eſt. Præterea Barones ſeu præfecti & Satrapæ pariter ac Comites à Regibus creabantur, *Hauldi* naſcebantur.

Heyiasc pro *heyiaſt*, infinit. paſſ. *inchoari*, *haberi*, verbi *ad heyà*, inchoare, agere, celebrare. Noſter cap. 5. *ac matti thingit eigi heyiaſt at logum*, nec forum potuit celebrari ſecundum legem. Dan. og kunde Tinget ikke holdes efter loven. Inde *Thing-haa*, celebratio fori, Tingholdelſe; ſc. à pagis & prædiis, qvæ ad unum certúmq; forum pertinent.

Hia, i hia, præpoſ. regens dativum, *penes*, *apud*, *proximè ad*. Noſter cap. 7. *ſtadr ibia Olfoſsvatni*, locus Olfoſsvatni proximus.

Hingat, *huc*. Noſt. cap. 7. & 10. vid. *Thangat*.

Hlaup-or, ad verbum Løbe-aar, *Anni biſſextiles*. Noſt. c. 4. à *hlaup*, citiſſimus curſus, qvòd talis annus die uno reliqvos excedit annos, numerúmqve qvaſi excurrit. *Hlaupa* verbum eſt, citò currere, at løbe haſtig. De *Or* vid. *Aar*.

Hlyda, *obſeqvi, obedire.* Dan. **lyde, adlyde.** transl. *bonum eventum & ſucceſſum ſortiri,* qvô ſenſu Noſter c. 7. *oc letu ſer eigi unnars von, enn that mundi blyda,* dixeruntqve ſpem ſibi, id fore ſucceſſurum. item cap. 4. *oc freiſta hve tha blyddi,* & tentare, qvomodo tunc res ſuccederet. Inde eſt *Hlydni,* obedientia, obſeqvium, *hlydinn,* obediens, obſeqvens, *hlydnir,* obedientes: Noſt. cap. 10. *that ero miclar jartecner hvat lydnir Lannzmenn voro theim manni;* hæc ſunt documento, qvantum obſeqvii populares illi viro præſtiterint.

Hofdingi, in plur. *Hofdingiar,* Danis hodie **Hövdinger,** Principes, Duces, Primores, Magnates, Noſt. cap. 3. & 9. *Hofdingiar oc Rikismenn,* magnates & proceres, qvi publicis regni negotiis præſunt, Noſt. c. 8. *Hofdingsmenni,* idem. Alio qvoq; ſenſu Noſter cap. 5. ubi verbis: *Hofdingi at ſakinni,* Actor vel princeps in cauſa homicidii indigitatur, qvi in hodiernis legibus dicitur **Efftermaalsmand;** is ſcilicet, qvi occiſi eſt proximus hæres, vel qvem cauſſa ob neceſſitudinem cum defunctô proximè tangit. Hæc omnia non ab *hof,* fanum, derivantur, ſed ab *höfud,* caput. Nec *hof,* aula, eſt vox Islandica, verum Germanica, indeqve Danica facta: aula enim Islandis dicitur *Holl.* Hiſt. Gotrici & Rolfi c. 19. *Kongr fic men til at bioda honum til veitzlu i holl ſina.* Rex fecit ipſum ad convivium in aula ſua invitari. Vox eſt alias ubivis obvia, pro qvo Dani hodie dicunt **Hof & Hoffet.** Huc: *Hofdingzſcap,* gubernatio. *Hofdreng,* ut apud Oddum Monach. cap. 5. *hann var mioc godur hofdrengr,* erat is optimus aulicus. Modernis Danis Aulici dicuntur *Hofmand,* qvi ſcil.

ad aulam pertinent, & negotiorum aulicorum ſunt periti. *Drengur* autem veteribus erat vir fortis, etiam idem, qvod hodie Danis eſt Karl: olim qvoqve, ut adhuc Norvegis & Scanis dicitur Dreng, qvi ſervit, qvamvis ætate ſit provectior. Sic memini me in Reſenii verſione Bibliorum Danica legiſſe de Joſua, qvamvis ſeptuagenario: Og Drengen bleb i leiren. Inde eſt, *Dreingſkap* in Gotrici & Rolfi Hiſt. c. 40. *Hefr thu meir unnit thetta mal med uelum oc uretuiſi enn med Dreingſkap:* plus tibi hâc vice profuit fraus & dolus qvàm fortitudo. Verum *Hird* eſt aulicus comitatus, ſatellitium, ab *hirdá*, cuſtodire: Inde *Hirdmadr*, aulicus; *Hirdſtiore*, aulæ præfectus, hodie Ober-Hof-Marſchalk, *hirdviſt*, vita aulica, *hirdſkra*, leges aulicæ.

HOF, *fanum*, *delubrum*, vel *Deorum templum*; ut apud Noſtrum cap. 3, *hann gaf ſe that ſidan til hofa*, dedit id peculium poſtea fanis. *Hofud-hof*, publicum & primarium fanum, in Landnama part. 4. c. 7. In Hervarar Sögu: *Hof i Gautlandi, er i var hundrad Guder oc helgat Thor*, Fanum in Gotlandia, in qvo centum dii erant; Thoro conſecratum. Inde, *Hofgodi* veteribus Sacerdos, qvi Sacris Deaſtri alicujus erat præfectus, & *Hofgydia*, Sacerdos fœmina, qvæ idolis miniſtrabat. Landnama part. 4. c. 10. *Alfeidur var modr Thordar Freys Goda ok Thuridar Hofgidio:* Alfeida mater erat Thordi Freyæ Flaminis & Thuridæ, Sacrorum miniſtræ.

HRÆ, *cadaver*, plur. *Hrainn*, Noſt. c. 3. Inde certum carnivorarum avium genus hodieqve Septentrionalibus *Hræ-fuglar* vocantur, qvod ſcil. cadaveribus inhient, iisqve ſaturari geſtiant.

HROSS,

Hroſs, *eqvus* & *eqva:* priſcis enim *Hroſs* utrumqve ſexum denotavit. Genit. plural. *hroſſa*, eqvorum, Noſt. cap. 3. *hryſſa*, eqva, Dan. et Hors: *unghryſſa*, eqva juvenca; *merhryſſi* eqva eſt. *Stodhroſs*, eqvarum grex. Dan. Stod-Hors. Dicitur alias abſolute *Meri*, ut Danis Mær, ab antiqvo vocabulo *Mar*, eqvus, qvæ vox hodie Poëtis tantum in uſu. Occurrit alias in Haavamal, Stroph. 74. ubi etiam legitur *heſtr*, nunc Dan. Heſt: *heima ſkal heſt feita*, Domi pingveſcat eqvus; add. Stroph. 77. ubi eſt: *heſti alſkiötum*, eqvus alacer. Germanis Roß eſt eqvus. Noſtratibus hodieqve per metatheſin dicitur *Hors*, eqva, olim *Ors*. Anglis qvoqve dicitur *Horſe*.

Hvargi vel **Hvergi**, *nullibi*. Noſt. cap. 10. *enn adr var hvergi*, ſed antea nullibi erat. Compoſ. videtur à *hvar*, ubi, & *eigi*, non.

Hve, *qvomodo*. Noſt. cap. 4. *oc freiſta hve tha hlyddi*, & tentare, qvomodo tunc res ſuccederet.

Hvila, **Hvilast**, *qvieſcere*, *reqvieſcere*. Præter. *hvildi*. Noſt. c. 7. Hodieq; Danis dicitur: at hvile, at legge ſig til hvile.

Hvitur, *albus*, *candidus*. Inde apud Noſtrum in Prol. alióſqve veteres Hiſtoricos Uplandorum in Norvegia Rex, Halfdanus *Hvitbeinn*, i. e. *Albipes* eſt cognominatus.

Hurfu, Noſt. cap. 3. *ibant*, *tranſibant*. Gotr. & Rolfi Hiſt. cap. 39. princ. *Nu er thar til mals at taka: er fyrr var fra horfit:* Nunc eò narrationem dirigamus, unde anteà deflexímus. *hurfu ſaman*, in unum coierunt, deliberandi aut pugnandi cauſſa. Noſt. c. 7. Hodie ſcribitur *hvurfu:* eſt enim Præter. plur. à verbo *ek hverf*, eo, transeo; inde: *hverfa*, uti *ad hverfa ad [illegible]*, id conſilii capere, &c.

HYGGIA, *cogitare, credere.* Præter. *Hygdiſt* & *Hugdi*, credebat, vel videbatur. Noſter cap. 4. Eſt etiam *Hyggia* cogitatio; qvandoqve Sapientia. Anglo-Saxonibus *Hyge* eſt mens, animus, ac Belgis *heugen*, *gebeugen*, meminiſſe. In Edda Mytholog. 34. *Hugin* eſt animus, nomen unius binorum Corvorum Odino in aurem ſuſurrantium, qvæ nova vident & audiunt. Otfrido Monacho *Hugen* eſt cogitare, in animo habere, de qvibus plura notavit *Keyſlerus in Antiqvit. Septemtr. & Celtic. p. 149. ſeq.*

I.

JAFN, JOFN, *æqvalis.* Noſt. c. 5. *Jofn dom*, æqvale forum. Hinc *Jafninge* & *Jafningiar*, *Jafngilldur*, *Jafngodur*, æqvales, pares, ſocii, Dan. Jævninger, Jævngode, Jævnlige. Inde qvoqve *Jafnadr* vel *Jofnuder*, Danicè Jævnet, ut in LL. at ſkalde Arvinger til Jævnet, hæredes ad æqvalem diviſionem hæreditatis citare. it. *Jafndægre*, æqvinoctium, Dan. Jævn-Døgn, *Jafnalldre*, coætaneus, vel parili qvi eſt ætate, Danicè Jævnalderne.

JARL, *Comes*, Noſter cap. 2. Nonnulli derivant ab *erli*, in Nominat. *erill*, cura, vigilia, ſollicitudo cum circumambulatione; & *erill* ab adverb. *ärla*: Dan. Aarle: *ärla* verò ab *är*, matutinum tempus; ideòqve *Jarl* ſit, qvi matutinô tempore curam habet ſuorum: nam matutinum tempus ſublimium rerum curis ac meditationibus optimè conducit. Inde eſt, qvòd Latinum *manè* qvidam à caſca & antiqvata voce *manum*, id eſt, bonum, deducant; qvomodo in Ebræa lingva aurora dicitur שחר (*Schachar*); cujus radicem in Piel *meditari, inqvirere*, ſunt qvi interpretantur, forte ex illo loco Prov. c. 13.

c. 13. v. 24. *ſchicharo Muſar.* Coincidit vocabulum illud *Jarl* cum Anglorum *Earl*, & planè convenit cum Cambro-Britannico *Jarll.* Conf. *Herſir.*

JARTECN vel JARTEIKN, plur. *Jarteiknir, Documenta* vel *probationes* & *certa ſigna in confirmationem.* Noſter c. 10. Nonnulli derivant à *jörd*, terra, & *teikn*, ſignum, qvaſi terrenum ſignum, rationem trahentes ex veterum ſodalitatis juramento; terram ſubeuntium, aut hujusmodi qvodam ritu. Plerumqve hæc vox pro *miraculis* uſurpatur à veteribus ut de candentis ferri geſtatione, (*jarntakn, järnburd*) & de ordalio, qvod Dei judicium majores autumabant.

I-GEGN, partic. *adverſus, contra.* *I-gegn-mala*, vid. *Mala*, it. *Gegn.*

I-HIA, vid. *Hia.*

JOFN, vid. *Jafn.*

IRSCER (IRSKER), *Iberi* vel *Hiberni.* Dan. Irlænder.

Bakur Irſcar, libri Hibernici, Irlandſke Bøger. Noſt. cap. 2. Et cap. 8. *Johannenn Irſki*, Johannes Hibernus.

K.

KALLA, (Noſtro cum c ab initio ſcribitur) *vocare, nominare.* Particip. præt. *Kalladr*, vocatus, nominatus. Noſter cap. 2. & 3. Dan. at kalde, kaldet.

KAUPA (Noſtro ſcribitur cum c initiali) Præter. *hann keypti*, emebat, c. 7. Danicè at kiøbe, hand kiøbte. Inde *Kaupmuli*, nundinæ, item contractus & conditiones inter ementem & vendentem: unde *Kaupmala-bref*, literæ, qvæ confici ſolent de pecunia, qvam ſponſus & ſponſa ad matrimonium afferunt; Germanis Ehe-Pacten: *Kaupeirir*, merces; *Kaup-madur*, mercator, Danicè Kiøbmand; *Kaupſtadur*, emporium, Dan. Stabel-ſtad, etiam Handel-ſtad, Kiøb-ſtad, oppidum vel urbs.

KEIPLA-

KEIPLABROT, *Scalmorum fragmenta.* Noſt. c. 6. *Keipar* dicuntur ſcalmi ſ. claves lignei ab utraqve parte interſcalmii, qvi determinant ſpatium agitationis remi inter remigandum: habet in gen. plur. *keipa*; qvi fortè hîc loci per *keipla* effertur, interpoſitô *l* euphoniæ gratiâ, aut qvòd in Nominativo habuerit *keipill*, qvaſi *ſcalmulus*, qvæ eſt terminatio diminutivorum. Aliis intelligitur hîc *keſſe*, baculus, ſeu fuſtis, curtus teres & oblongus. Norvegis hodieqve *Kiævle*. *Brot* eſt fractio, fragmentum, unde *brotna*, frangi.

KENNA, propriè *noſcere*, translatè *inſtituere*, *docere*, *erudire*. Præt. *kendi*. Noſt. cap. 7. *Thangbrandr kendi monnum Criſtni*: Thangbrandus docebat homines Chriſtianiſmum. Inde *kunnatta*, ſcientia, doctrina; *kenſla*, actus erudiendi & informandi; *Kenning*, inſtitutio vel ſermo doctrinalis; *Kennimadr*, *Kennifader*, Doctor, Sacerdos. *Kennimenn* Præceptores & eruditi dicuntur veteribus, ut apud Noſtr. cap. 9. *Isleifr vas miklo nytri, enn adrir Kennimenn*: Isleifus multò majori erat uſui, qvàm reliqvi eruditi viri; & cap. 10. *Lóg ſagd upp i Logretto af kennimonnom*: Lex in loco Comitiorum à peritis viris recitata; ubi, ni fallor, intelliguntur Presbyteri, qvomodo hodieqve Islandis vocantur *Kennimenn*: *Kunnatta*, ars. Huc *kunnr*, notus; *okunnr*, ignotus, peregrinus. Noſt. c. 5. *at fara i ocunn thing*, ignota fora qværere. Conf. *Kunnr*.

KONA, *mulier*, *fœmina*, *uxor*, Plur. *Konor*. Noſt. cap. 2. In Gotrici & Rolfi hiſtoria ſignificat virginem, cap. 41. ubi Ingibiorgis, Rolfi Irlandiæ Regis filia, de ſe ipſa virgo adhuc ita loqvitur: *tui at that ſomir eigi rikis Konum*, propterea qvòd

Digitized by Google

qvòd illuſtres virgines non deceat. In eadem hiſtoria c. 13. eſt *Kuonar-eſni*, ſponſa: Danicè diceretur **Kone=ævne**, i. e. **Brud eller forlovet Møe.** Gudmundus Andreæ in Lexico Island. vult rectius eſſe *Kvona* & *Qvona*. Verùm hæ voces nusqvàm in Islandica lingva ſunt vel fuerunt obſervatæ, niſi apud Poëtas *Qvon*; ſed *Kvinna* hodierno uſu freqvens eſt. Nec *Kona* adſciſcit *v* niſi in Genit. plur. ubi *qvenna*, mulierum, accuratione veterum; ne *Kona*, qvi aliàs eſt caſus genit. plur. regularis & analogicus, incideret cum Nominativo ſingulari: hinc in derivativis ferè omnibus *v* poſt *k* Euphoniæ gratiâ videtur injectum, ut: *Kvendi*, muliercula; *Kvintur*, uxorius, apud Poëtas. *Ad kvongaſt* & *kvanaſt*, uxorem ducere; *Kvongadur* & *Kvæntur*, uxoratus. Danis in uſu eſt **Kone** & **Qvinde**. Apud Anglos dicitur Regina *Qveen*, ſecundum excellentiam, qvippe omnium mulierum illa præſtantiſſima. *Kven* eſt Ulfilæ, Marc. 6. v. 17. *Qvena* Otfrido Monacho in Evangeliis & Tatiano in Harmon. Evang. c. 2. §. 5.

KONUNGR, KUNUNGR, & per Syncop. KONGR, *Rex*. *Konunga æfi* Noſtro in Prologo eſt Regum vita vel hiſtoria; & *Konungrenn*, hodie **Kongen**, c. 2. Hinc *Einnkonungr*, Monarcha; Noſt. in prologo. Dicitur aliàs *Einvallds-Konungr*, ut in Gotrici & Rolfi Hiſt. cap. 31. *tok da Hrolfr Konungr riki alt under ſig, oc giordiſt Einvallds-Konungr yfer Suitbiod:* Subjecit tum ſibi Rolfus totum regnum, & factus eſt Monarcha Sveciæ. *Herkongr*, militiæ Imperator, hodie General; *Sækongr*, Rex Claſſis in mare, nunc Amiral. De Etymologia vocis *Konungr*, qvæ Sperlingii & aliorum ingenia

Digitized by Google

mirè torſit; notandum derivari illam à veteri nomine *konr*, id eſt, vir: *Ungur* mera eſt terminatio, ut in innumeris aliis vocibus. Itaqve *Konungr* eſt qvaſi *vir totius populi.* Fæmininum à *Konr* eſt *Kona*, adeò ut *Konr* & *Kona* ſit mas & fœmina: Unde Anglis Regina dicitur *Qveen.* De voce *Konge* peculiarem ſcripſit Tractatum *Otho Sperlingius* noſtras.

KUNNR, *notus*, vid. *Kenna.*

KVEDA propriè eſt *dicere, effari:* impropr. *canere, cantare.* Præter. *kvad*, dicebat. Noſt. cap. 5. 6. & 7. Eſt qvoq; veteribus locutio: *qveda jaa vid*, affirmare aliqvid; Dan. **ſige ja til en ting.** Interdum eſt *falſè dicere*, ſe jactare, ut cap. 8. *Their er Byſcopar qvoduſc veſa*, qvi Epiſcopos ſe jactabant. Huc *Kuöd* vel *Quöd*, in gen. *quadar*, poſtulatum, votum.

KYN, *genus, progenies*, in Genit. *Kyns.* Noſt. in Prol. & alibi. Vox eſt hodieq; Danis uſitata, qvibus **Kiøn**, & **Qvinde=Kiøn** dicitur. Etiam eſt in genit. caſu *konar:* Noſt. c. 6. *af thvi ma ſcilia, at thar hafdi theſs-konar Thiod farit.* Unde cognoſcere licet, eò profectos fuiſſe hujus generis homines. Conjunguntur hi Genitivi cum his ferè pronominibus & adjectivis: ut, *theſskyns* & *theſskonar*, hujus generis; *hverskyns* & *hverskonar*, cujuscunq; generis; *allskyns* & *allskonar*, omnis generis; *margskyns* & *margskonar*, varii generis &c. In cantibus Danicis obvium eſt vocabulum **Alſtens**, qvod veteri Lingvâ eſt *allskyns.* *Kyn* autem ab Ulfila dicitur *kun*, Marc. 8. v. 12. Luc. 9. v. 43. & cap. 7. v. 3. Tatianus l. c. c. 4. §. 6. *in cunnu inti cunni*, à generatione in generationem, qvod Otfridus ita exprimit: *for kunne zi kunne*, l. 1. c. 7. A *Kyn*, genus, indoles, eſt *Kynd*, creatura, naturæ proles,

&

& animal qvodvis; etiam *kyndur*, genus, progenies, ſoboles, ut *helgar kyndur*, in Völuſpa Stroph. 1. ſanctum genus, *Mannkyndur* & *Lydakyndur*, humanum genus. Eſt qvoq; Poëtis *kundr*, filius, gnatus: de fœminina prole *kind*. Conſervaverunt primævum hoc vocabulum Germani in Kind & Kinder.

L.

LÆRING, *diſciplina*, ſcilicet diſcendi actus. Noſt. c. 9. *tha ſeldo bonom marger Sono ſina til Læringar:* tum mittebant illi multi filios ſuos in diſciplinam. Verbale eſt à *Lara*, diſcere: inde *Lariſveinn*, diſcipulus. *Olardr*, indoctus, vid. ſuo l.

LAND-AUDN, *regionis deſertio, evacuatio, deſolatio, vaſtatio.* Noſt. cap. 2. Compoſ. à *Land*, terra, regio, & *audn*, vacuitas, ab *audr*, vacuus. Thema *eg eydi*, infinit. *ad eyda*, evacuare, deſolare. vid. *Eyddiſc*, ſuperius. *Audnir*, evacuata & relicta habitacula, it. deſerta, Dan. Øde gaarder, øde ſtæder: *eydir*, deſertor, deſolator. Neſcio an huc pertineat *Audunn* Nomen viri, & in Edda Cognomen Odini à Græco οὐδεὶς.

LAND-AURA, vide *Aura*.

LAND-FLOTTI, *fugitivus è ſua terra, extorris.* Noſt. c. 3. à *land*, terra, & *flotti*, fuga.

LAND-STIORN, *regimen, imperium.* Noſt. cap. 8. q. d. Danicè Land-ſtyrelſe; à *Land*, regio, terra, & *ſtiorn*, regimen, gubernatio. Dicitur etiam *Landrad*, priſcis Scriptoribus Islandicis. In Gotrici & Rolfi hiſtoria cap. 17. eſt *Rikis ſtiorn edur hofdingzſkap*, regimen & gubernatio: & c. 16. eſt *Forſtiori*, Rex, gubernator. Etymon eſt *ſtiorna*, gubernare, regere, Dan. at ſtyre. Inde in Navi à *ſtiornborda*, dextrum latus, Dan. Styrbord; ut ſiniſtrum à *bakborda*, bagbord dicitur: *Stiornarlaus*, diſſolutus, ſine regimine.

Lannz-madr, *conterraneus, popularis*, eandem incolens regionem. Plur. genit. *Lannzmanna*, & Nom. *Lannzmenn*, populares. Noſt. cap. 10.

Laun, *clanculum, occultè*. Noſter cap. 7. *blota a laun*, occultè ſacrificare. Sic *kaupa a laun*, clanculum emere, Danicè **lønligen, i løn, i løndom.** Huc *Launthing*, conventus clandeſtinus, Danicè **lønlig Samenkomſt**; *laungetinn*, filius ſpurius, nothus.

Lausa aurar vel **eyrir**, *ruta cæſa, res mobiles*, Dan. **løs-øre.** Noſt. c. 10. *i Lauſa aurum*, & poſt. *i lauſom aurom*, in rebus mobilibus. Dicitur aliàs *Lauſafe*, in Landn. part. 2. cap. 24. & part. 5. c. 12. à *laus*, ſolutus, verbi *leyſa*, ſolvere: à Græco λύω, λύσω. Inde *lauſn*, ſolutio, Dan. **løſen**, Gr. λύσις.

Leita, *qværere, inqvirere*. Præt. *leitadi*. Noſt. cap. 4. *tha leitadi hann theſs rads*: tum hoc qvæſivit conſilium, i. e. *iniit, ſumſit*. In Compoſ. *epterleitinn*, avidè qværens.

Leysingi, *libertus, manumiſſus*. Noſt. cap. 3. à *leyſa*, ſolvere; etiam dimittere. In Gotrici & Rolfi hiſt. c. 31. *at leiſa ud med giofum*, honorificè aliqvem dimittere. Dicitur qvoq; *lauſa-madur*, homo ſui juris, ſolutus & liber, à *laus*, Islandis æqvè ac Gothis ſolutus, caſſus, vacuus & inanis. Aliô ſenſu dicitur *lauſa kona*, fœmina diſſolutis moribûs vivens, vel proſtibulum. Dan. **Løs qvinde.** Occurrit in Runa Capitula vox *lauſung*, qvâ notatur perfidia, fucata mens, vel hypocriſis, interprete *Gudmundo Andrea*; ſed ferè idem eſt qvod mendacium. Lanionibus autem ſignificat vox *Lauſung* inteſtina.

Lid denotat (1) auxilium. (2) cohortem militum auxiliarium, qvando pro militibus ponitur, ut apud Noſt. cap. 5. *thar fell Thorolfr*

Digitized by Google

rolſr ur lidi Thordar Gellis: ibi cecidit Thorolfus è numero militum Thordi Gelleris. Et poſt pauca: *Tha fellu menn ur lidi Odds:* tum cecidere viri ex iis, qvi Oddo erant auxilio. Danicè dicimus: Tage Parti, ſtaae paa eens Side, hielpe een.

LIKAR, *placet, mier likar,* verbum imperſonale; mihi placet. Noſt. in prologo: *Enn med thvi theim likadi ſva ad hafa:* cùm verò illis id ita placeret. Dan. De vilde det ſaa have: dem ſyntes at det ſkulde ſaa være. Eſt & *lika,* placere.

LITA, *aſpicere, cernere, videre.* Præter. Paſſiv. *litiſc,* videretur, Noſt. cap. 10.

LOG, *lex.* Plur. tantùm. Noſt. Cap. 3. Dan. Lov; cum Artic. *loginn,* Dan. Love, Lovene. In Hiſtoria Gotrici & Rolfi cap. 16. dicitur *Lands Log.* Noſt. cap. 4. *i Log leidt,* in legibus relatum, legibus cautum. Et cap. 8. *hann ſetti ſimtar Doms Log,* legem de judicio qvinario condidit. Qvalis verò hæc lex fuerit, me adhuc latet: vid. tamen not. (x) ad cap. 5. Origo autem vocis *Log* qvin è Græcia ſit arceſſenda, nullus dubito, à λόγος ſcilicet. Alii autem derivant à verbo *Laga,* formare, in ordinem componere; qs. leges hominum mores componant & ordinent. A *Log* eſt in compoſ. *Log-eid,* juramentum legale, qvod qvale fuerit apud Ethnicos, è Landnama cap. 7. licet cognoſcere. Porro *Lagabrot,* prævaricatio in legem: item

LOGBERG *legis rupes,* à *Log,* lex, & *berg,* rupes vel petra: vocabulum freqvens in codice legum Island. & ſæpius Noſtro, ut aliàs *Thingberg,* rupes forenſis, forum, ita dictum, qvòd ad rupem quandam celebrare Comitia moris eſſet. Eſt enim hæc rupes in loco Fori univerſalis (*Al-thing* dicto) ſita, in cujus locum hodiè ſucceſſit domus. Conf. *Thing.*

Logretta, *conſeſſus judicialis, locus ubi leguleji conſident.* Componitur à *Log*, Lex, & *retta*, rectificatrix, qvaſi legum rectificatrix, vel ad normam legum rectè judicans. Antiqvitus autem nulla erat domus ſed locus in *Logberg* dumtaxat, qvi hôc nomine gaudebat. Noſt. cap. 5. & 10. inde *logrettumenn*, juridici, Aſſeſſores plebeji, qvi ſunt deſignati.

Løgsaga, peritia juris vel legum. *Logſogo madr* Noſt. cap. 5. *Logſogomann* cap. 3. & 7. legis peritus, legifer, legum aſſertor. Eſt qvoqve *Logſaga* Nomophylacis officium dignitatémqve indicans, id qvod magis ad auctoris ſenſum. Noſt. cap. 8. *tha tok Steinn Thorgeſtsſonr Logſogo:* tum Nomophylacis officium adiit Steinus Thorgeſti filius, & *Logſogn* idem. Erat autem *Løgſogumadur* prolocutor legum, qvi priſcis temporibus, cùm nulla haberetur Lex ſcripta, pro officio indicaret qværentibus, qvænam eſſet legum ſententia, de qvo vid. not. (i) ad c. 10. Hodiè verò magis in uſu eſt vox *Løgmadur*, i. e. vir legum, qvi ſecundum legis normam judicat, Legiſta, Prætor, Nomophylax, Dan. **Landsdommer**; Norvegis & Svet. **Laugmand.** Huc *Lagamadr*, jurisperitus. &c.

Lyginn, *mendax*, vid. *Olyginn.*

Lysa, *publicare, manifeſtare, declarare*, Noſt. cap. 8. *at lyſa vigi*, cædem vel homicidium publicare, vid. *vig.* Danis hodieqve eſt: **at lyſe paa Tinget eller anden Stævne.** inde *lyſing*, ipſe actus publicationis; modernis Danis **Lysning, Til-lysning, Tinglysning.** Hæc omnia à *Lios*, lumen, Dan. **Lyus**, derivantur.

Lyxt, indic. Paſſ. Noſt. cap. 10. fin. *Her lyxt ſia boc*, hic clauditur iſte liber, i. e. *deſinit, abſolvitur, finitur*; à verbo *lykia* vel *luka*, claudere,

dere, abſolvere, conſummare. Huc pertinent: *lok*, operculum, Dan. Log; *loka*, obex; *lykill*, clavis, Dan. Nøgel, &c.

M.

Mæida, vid. *Meida*.

Mæla, *dicere*, *loqvi*. Præter. *hann mællti*, dicebat, loqvebatur, Noſter cap. 4. Inde *Nymæli*, nova lex, Noſt. cap. 10. Cum verbò *eg mæli* conſtruitur præpoſitio *gegn* contra, cap. 7. *their voro tho fleiri es i gegn mællto*: erant tamen plures, qvi contradicebant. Dan. eſt: imodſige, igiendrive. Retinent tamen id Dani adhuc voce bemælde. Inde *Maal* (1) locutio, Hinc *Mæli*, loqvela, ſeu loqvendi actus, ut: *ad miſſa mælid*, loqvelâ privari, Dan. at miſſe ſit Mæle. (2) *Maal* eſt cauſa forenſis, ut Noſt. cap. 5. *at koma thvi Maali til Laga*, cauſam illam legibus ſubjicere. *Nymæli* eſt nova res forenſis, etiam nova Lex, de qva voce inf. ſub *Ny*. Aliud eſt *Maal*, vicem vel tempus denotans; unde *Maaltid*, certô tempore cibi ſumtio, Dan. Maaltid; *Dagmaal*, *Nattmaal*, hora dimidiata octava ante & poſt meridiem, aliis verò nona.

Maani, *Luna*. Apud Noſtrum cap. 3. eſt cognomen Thorchillis Juris periti, cujus cauſſam vide ibid. in Not. Originem debet hæc vox Dorico μάνα, pro μήνη. Inde eſt *Manodagr*, dies Lunæ, it. *Manadr* vel *Manudr*, Menſis. Aliter Luna dicitur Islandis *Tungl*, fortè a *Tun*, area, qvòd area nunc plena, nunc jejuna & vacua conſpiciatur, lunâ qvandoq; creſcente, aliqvando decreſcente.

Margur, Mörg, Margt, *multus*, *-ta*, *-tum*. Plur. *marger*, multi. Noſt. cap. 9. & cap. 10. *Margrakynia audæfi*, varii generis divitiæ. it. Cap. 7. *a marga vego*, multis viis. Oddus Monachus

in

in Vita Olafi Trygvini cap. 34. *Marga daga ſidan*, multis diebus poſteà. Inde Compoſ. *Margſpoc*, multùm ſapiens, Noſt. cap. 1. vid. *Spakur*. In Edda Sæmundi Stroph. 19. legitur *margs vitandi meyar*, multiſciæ virgines; *margvitur*, multiſcius; *margkunnadr*, multiſcientia; *marglati*, excelſi animi, magnanimus. Sed ad verb. multifariam ſe gerens, à *margr*, multus, & *lati*, geſtus, actio. Sic *margfalldr*, multiplex; *margflokinn*, multiplicatus; *margviſlega*, multifariam. In Gotrici & Rolfi Hiſt. hæc cum *margr* compoſita occurrunt: *margkuiſlad lim*, ramus frondoſus; *margmenni*, multitudo; *margtalat*, multorum ſermone vulgatum. Eſt qvoq; *margr* Subſtant. (aliàs *mergd*, multitudo, copia) ut: *einginn maa vid margnum*, nemo multitudinem ſuperat.

Matr, *cibus, eſca*. Inde Compoſ. *matar-illr*, Genit. *matar-illa*: *Cibi parcus vel tenax; in diſtribuendis eduliis iniqvus*. Erat Halfdani Norvegiæ Regis cognomen, apud Noſtrum in Prologo, ubi vid. Not. Contrà dicitur *matar-ſall*, *matar-milldr*, qvi ciborum largus eſt.

Meida, *membrum aliqvod lædere, mutilare, truncare, luxare*. Noſt. cap. 7. Inde *meidſl*, læſio membri, truncatio, & *meiding*, actus lædendi.

Merkia, *notare, obſervare, percipere, animadvertere, ſignare*. Præt. *merkto*. Noſt. cap. 4. Danicè **at mærke, mærkede**. Inde eſt *merki*, nota, ſignum, translatè qvoq; vexillum, ſ. ſignum militare: *merkis-madr*, qvi vexillum portat, eiqve præeſt. Nec abſurdè à *merki*, nota vel ſigno, deduxeris vocem *mork*, Noſtro cap. 2. *mork*, Danicè **een Mark**, numi genus, qvòd hæ pecuniæ olim inter primas & præcipuas fuerint numeratæ, atqve inſculptis ſignîs tam loci, ubi

ubi cudebantur, qvàm nominis ac ectypi ejus, qvi cudi fecerat, eſſent notatæ. Cùm verò antiqvi Septentrionales diu nullâ uſi fuerint ſignatâ monetâ ſed aurum & argentum pondere tantùm æſtimaverint, volunt inde nonnulli ſtatuere vocem *mork* vel *mark* non ab inſculptis ſignis (*merki*) originem trahere; ſed à ſimilitudine & proportione ponderis aridorum ad liqvidorum menſuram, qvæ *mork* dicitur, unius ſextarii capax, **holdende een halv pot**; unde vocabulum *mork* etiam ad pretia rerum in Islandia transfertur; nec aliter hanc vocem exiſtimari poſſe à *merki* deſcendere, qvàm qvatenus ſignum involvat vel terminum menſuræ aut ponderis; non verò qvatenus numi inſculpta habeant ſigna ſuperiùs memorata. Qvæ qvidem ſententia valdè allubeſceret, ſi nullæ in Septentrione fuiſſent ante tempora Arii, voce *mørk* uſi, tales monetæ cuſæ vel ſignis notatæ; cujus tamen contrarium probant *Brennerus, Bircherodius* aliíqve. Nihilominus qvisq; ſuô abundet ſenſu.

MIDLI (aliis *milli*) à *mid*, *μέσος*, in medio vel inter. Noſter cap. 2. *a midli fialls oc fiorо*, inter montes & litora. Et mox eod. cap. *a midli Norvegs oc Islannz*, inter Norvegiam & Islandiam. Iterum cap. 7. *a midli manna*, inter homines. Eodem capite eſt: *a midli ſin*, invicem. Sic: *at eigi offaa a midli*: ut non videretur (aliud) in medio fuiſſe; Danicè: **at der var ikke andet for haanden; det var for alles øjen; det ſaae ikke ud til andet.** Dicitur & Islandis *a milli*, ut: *a milli Noregs og Svithiodar*, inter Norvegiam & Sveciam. *I milli*, *a millum* & *i millum* idem. Danis hodie: **i mellem.**

Digitized by Google

MIÐUR, *minor.* Noſt. c. 10.

MIKILL, *multus, magnus.* Noſt. cap. 2. it. c. 5. *Thinga deild mikil*, lis forenſis magna. Boſa Saga c. 7. *Hof mikid*, fanum magnum. Plur. *miklir, miklar, mikil.* Genit. *mikilla*, Dat. *miklum.* Noſt. capite 10. *miklar jartecnir*, magna documenta. Et eod. cap. *mikli gardar*, Dat. *mikla gardi*, multæ domus, i. e. magna urbs (*μεγάλη πόλις*): veteribus noſtratibus enim *Gard* nominabatur *urbs*, *civitas*, *regio*, ut *κατ᾽ ἐξοχὴν* hac voce intellexerint magnam illam in oriente civitatem *Conſtantinopolin* dictam, à Conſtantino Magno ſcilicet; cujus & ſeqventium Græcorum Imperatorum ſedes fuit & imperii metropolis. Conf. *P. Reſenii Not. in Vitherlags Ret. pag. 580.* Nullus dubito, qvin à *Mikill* ſuum qvoqve traxerit nomen urbs *Meklenburg* in Germania. Oddus Monachus c. 34. *miklum umſatrum*, multæ machinationes. Veteres dixêre etiam *magle*, ut *Hethinge magle*, nunc Store Hedinge, qvamvis adhuc plures pagi hodieqve id prædicatum retinent. A *mikill* eſt qvoqve *mikillati*, multùm ſe efferens, magnanimus, *Dani* Regis cognomen.

MILLDR, *mitis*, item *largus*, *liberalis*, *beneficus*, *munificus*, qvâ notione Noſter in Prologo, ubi vid. Not. *milldr i Giofum*, donîs liberalis. Danicè Gavmild. Superl. *milldaſtur*, largiſſimus, Noſt. cap. 9.

MINNIGUR, *memor*, Noſt. c. 9. à *minni*, memoria. Inde *ad minnaſt*, meminiſſe, & *minning*, commemoratio.

MIÖC vel MIÖK, *multùm, valdè.* Noſt. cap. 2. & aliàs ſæpè. Scribitur etiam *miög*, ut Oddo Monachus cap. 34. *reidr miög*, valdè iratus. Edda in Havamaal, v. 60. *miok ſtora Stafi, miok ſtinna Stafi*, valdè magnas literas, valdè validas literas. Et in Völuſpa: *geir Gamr*

mioc,

mioc, latrat Garmus (Cerberus) multum.

MISSERI (qvaſi *Midzæri*) ſemeſtre ſpatium, dimidia pars anni, æſtas vel hiems, & aliqvando in Plurali pro incerto plurium annorum tempore, Noſt. c. 4. *tvo miſſeri*, binæ anni partes, vel annus bifariam diviſus, id eſt annus integer; ut in Prologo *miſſeris tal*, anni computus. Gautreks oc Hrolfs Saga cap. 26. & Kriſtendoms Saga cap. 14. *thau miſſeris*, illis annis; ubi tempus eſt indefinitum.

MORK, *marca*, Noſt. cap. 2. **een Mark.** vid. ſuperius *merkur* in *merkia*.

MORD, *cædes clandeſtina*, *occultum homicidium*, *qvale ſicariorum*. Noſt. cap. 3. *myrda*, clanculum interficere; *mordingi*, ſicarius. Danis hodieq; in uſu eſt **Mord, Len-Mord, Morder,** & **at myrde,** de qvo crimine in legibus. Diſtingvitur aliàs à *Drap*, qvòd *mord* ſit voluntarium & occultè vel dolô patratum homicidium, qvod irreconciliabile erat, & morte plectebatur; cùm *Drap* in propatulo armîs vel fortitudine patratum honeſtum reputaretur, & pecuniis vel mulctâ poſſet compenſari: hoc verò *drap* & *mann-drap*, Dan. **Mand-drab** nominabant; etiam homicidium, qvod è caſu aut citra propoſitum fiebat; Dan. **drab af vaade,** ut in Legibus modernis qvoqve. De voce *Vig*, qvâ etiam cædes ſignificatur, vid. ſuô locô.

MUNA, *recordari*, *meminiſſe*, Præter. *mundi*, Noſt. c. 1. *er langt mundi fram*, is longè meminit, vel recordatus eſt.

MYNDI vel MUNDI, plural. *mundo*, Præter. imperf. verbi auxiliaris *eg mun*, idem qvod Danis **Monne, maatte.** Noſter cap. 4. *at allir menn myndi thegiandi verda*, qvòd omnes viri tacentes futuri eſſent, vel fierent. Et paulo poſt:

Digitized by Google

thaa myndi allir that roma, tunc omnes id celebrarent. Et cap. 6. *that myndi fyſa menn thangat-farar*, ad verbum: illud cupidos reddere homines illuc-itionis. it. c. 7. *hann let orvænt, at her mundi Criſtni enn vid tacaſc*, haud ſperandum cenſuit, hîc Chriſtianam religionem fore ſuſcipiendam. it. cap. 5. *hann qvad ymiſs vandrædi mondo verda*, dixit aſſidua pericula futura.

N.

NACQVAT, *aliqvid*, Noſt. c. 7. Uſitatius eſt *nockut*, neutr. à maſc. *nockr*, aliqvis, fæmin. *nockr*. Danicè eſt **nogen, noget.**

NAIZLA, *uſus, commodum*. Noſter c. 3. *til Althingis naizlo*, uſui Comitiorum. à verbo *eg neyti*, fruor, ſumo, ut *at neyta matar*, cibum capere. Inde *matar-nautn*, & *matar-neytſla*, cibi ſumtio.

NEITA, *negare, abnuere*, infinit. verbi *eg neita*, nego, præter. *neitadi*, contractè *neitti*, plur. *neitto*, negârunt, pro *neitodo*, Noſter cap. 7. Danis eſt: **nægter, nægtede, at nægte.** Primit. eſt *Nei*, non, Danicè **nei**, potius qvàm *nie*, negandi particula, ſignificans *nec, neqve*. Gothis dicebatur *nih* & *ni*, non, minime, ut apud Ulfilam Marc. 2. v. 2. item *nithan*, *nithau*, ut Matth. 5. v. 20. Marc. 10. v. 5.

NIDA, *probrîs laceſſere, malô animô aliqvem offendere*. Noſter c. 7. *tha er hann hofdo nidt*, à qvibus erat contumeliâ affectus; vel qvi ipſum probrîs laceſſiverant, aut famoſô carmine ipſi illuſerant. Inde *Nidingur*, vir probroſus; ἀποςάτης, is ſcil. qvi vel patriæ erat proditor, vel perjurus & fœdifragus: ſummæ enim infamiæ nota, fidem dictam non ſervare. *Nidings-ord*, titulus infamiæ; *nidings ſaungur*, probroſa cantilena; *nidings-verk*, proditio patriæ

triæ & alia facinora, in antiqvis legibus. Plura vide apud *Gudmund. Andreæ in Lexico Island.* hac voce, *Bartholin. in Antiqvitt. Dan. l. 1. c. 7.* & aliqs. Hodie vocabulum *Niding* aliô ſenſu pro ſordidè parco freqventatur, ut in proverbio: **Naar der kom̃er førſt hul paa Nidingen, da er hand dobbelt rund.** Apud Ulfilam in verſione Goth. Evangel. eſt *neith*, invidia, rancor, Danicè **Nid.**

NYR, *novus; a nyia læic*, iterum, denuo. Noſt. c. 7. Originem debet Græco *νέ@*, *novus*. Dan. eſt **ny, paa nyt.** Huc *nymæli*, qvô, ſtrictè dicendô, nova res vel inuſitatum qvid ſignificatur, (à *nyr*, novus, & *mäl*, locutio) ſeu res nova, de qva homines multum ſermocinantur: it. cauſſa forenſis: etiam novus caſus. Aliàs eſt *nymæli* nova lex. Noſt. cap. 10. & alibi paſſim; planè ut in Græca lingva *νέ@ λόγ@*.

NYTR, *utilis, commodus.* Noſt. cap. 9. *nytri* Comparat. utilior vel majori uſui, Danicè **Nyttigere.** *Onytr*, inutilis, c. 7. *Nytſemi*, utilitas. Dan. **Nytte**, *Nytfall*, utilitatis perditio, jactura; *at nyta*, uſurpare, uſum fructum capere, Dan. **at nyde**, it. **at nytte noget.**

O.

OCUNNR vel OKUNNR, *ignotus*, vid. *Kenna.*

ODROM, vid. *Adra.*

OF, præpoſ. ſeparab. Accuſ. regens & ſignificans *de* vel *ſuper.* Hæc particula adeò freqvens eſt veteribus, ut non opus ſit aliis exemplis, qvàm qvæ ipſe Noſter ſuppeditat; ut c. 3. *ſekr of thræls-mord:* reus ob cædem cujusdam ſervi. Sic cap. 5. *of vigeda harma ſina:* id eſt, de homicidiis vel aliis graviſſimis injuriis. Et c. 7. *ſekr of godgoa:* blaſphemiæ reus. Ibid. *of barna-utbord, oc of broſſa-Kiöts-aat:* i. e. de expoſitione infantum, & de carnis

carnis eqvinæ eſu, &c. Notandum verò, particulam hanc rariùs cum nominibus, ſæpiùs autem cum verbis componi. qvibus ampliationis & intenſionis vim addit, reſpondens ferè Danorum **Be**, in **beſkrive, beſordre**, &c. vel **op**, ut **opreiſe, opdage, opſkruve**, &c. Conf. *Offiaa, offion*, ſub voce *Syna*, inf. Cavendum autem, ne particulam hanc vel præpoſitionem confundas cum adverbio *of*, nimis, nimium, qvod cum innumeris vocibus componitur, ut *ofmikill*, nimius; *ofmikid*, nimium; *ofblota*, nimium ſacrificare. In Runa-Capitule, ſeu Capite Runico, & Havamalarum poſteriori parte Stroph. 8. dicitur: *Betra er obedit enn of blötat, ej ſier til Gilldis giöf:* h. e. Præſtat non orare, qvàm nimium (importunò) immolare, ne ſit convivale donum. Cum hoc adverbio componi qvoqve videntur *offe*, ferocia, contumacia, & *ofſamadr*, ferox, ſ. obſtinati & præfracti animi vir, &c. Opponitur huic particula *van*, defectum denotans, ut illud exceſſum. Ex infinitis vocabulis, cum qvibus componitur, hos ſaltem attuliſſe juvat: *vanfar*, debilis ſeu minùs validus; *vanmegna*, idem; *vanmeta*, vilis, parvi pretii; *vantempran*, intemperantia; *vantru*, fidei defectus. Sic & in Danicis: **vankyndig, vanvittig, vanart, vanære, vanhæld, vantro**, &c. Obſervandum qvoqve, particulas *of* & *van* rarò aut nunqvam ſine compoſitione reperiri, ſi hunc Islandorum loqvendi modum exceperis: *thad er um of:* perqvàm nimium eſt; etiam hanc proverbialem locutionem; (ubi ambæ hæ particulæ conſultò & qvaſi ratione oppoſitionis videntur abſolutè poſitæ): *So er of ſem van:* i. e. Sicut

ut copiâ (nimietate), ita & defectu peccari poteſt.

Ofridr, vid. *Fridr.*

Olærdr, *indoctus*, Noſt. c. 9. intelligitur *Leikur*, laicus. Danis **leeg**, qvi etiam Islandis dicitur *Leikmádur*, Dan. **Leegmand**. Contradiſtingvi ſolent *lærdar og leiker*, **Lærde og Leeg folk**.

Ollum, Dat. Singul. vid. *Allur*.

Olyginn, *verax*, ad verbum eſt: ſine mendacio, non mendax. Noſter cap. 9. à *lyginn*, mendax. Inde *lyge*, mendacium; *liuga*, mentiri. Danis eſt **Løgn**, **Lyve**. *Oliugfrod*, multiſcia ſine mendacio, Noſter cap. 1.

Onytr, vide *Nytr*.

Orrosta, vid. *Roſt*.

Orvænt, *qvod extra ſpem eſt*, vel *haud exſpectandum*. Noſter c. 7. *hann let ørvant*, non ſperandum cenſuit. Derivatur ab *or* (hodie *ur*) præpoſ. ſeparab. e, ex, de, & *vanta*, ſperare, exſpectare. vid. *von*, ſpes, infrà.

O-sætti, *discordia*, Noſter cap. 7. *at thvi Oſætti verda*, qvod tanta diſcordia foret. Danis adhuc dicitur **U-ſotteſ**, idem qvod **U-eenſ**. Primit. *Saatt*, concordia, compoſitio rixarum & ſimultatum cujuscunqve generis. Inde *at ſættaſt*, concordes fieri; *oſættr*, diſcors.

Oscyrdir, vid. *Skira*.

Otto, *debebant*. Noſt. c. 10. à verbo *eg aa*, debeo. vid. *Atti*. Norvegis dicitur: **hand aatte mig det**; Danis verò: **hand ejede mig det**, i. e. **hand var mig det ſkyldig**.

O-thingfær, vid. *Thingfær* in *Fara*.

P.

Papa, *Sacerdos, clericus*. Noſt. cap. 2. Majores hoc nomen ab extraneis Epiſcopis & Eccleſiaſticis aliis, qvi primi Septentrionales Ethnicos convertebant, dubio procul ſunt mutuati, *Papa* eos vocantes, qvi rebus ſacris

Ethni-

Digitized by Google

Ethnicorúmqve converſioni operabantur; etiam qvemvis clericum, qvâ acceptione vocabulum *Papa* mediæ Latinitatis ſcriptoribus freqventiſſimè uſitatur. Conf. *Carol. du Freſne in Gloſſario ad Script. mediæ & infimæ Latinitatis.* Hinc etiam Germanorum **Pfaffen**: Moſcovitis aliiſqve Orientalibus Sacerdotes hodieqve *Paper* nuncupantur. Græcorum *πάππας*, i. e. *nutricius, pater,* originem huic voci dediſſe à vero haud abludit. Romanus autem Pontifex, Gregorius VII. primus *κατ' ἐξοχὴν Papa* vocari cœpit, qvomodo etiam à Noſtro *Pape* vocatur cap. 10. à qvo tempore ſolius Romani Præſulis eſt attributum. Add. *D. Joh. Diecmanni de vocis Papa ætatibus Diſſertatio.* Dicto cap. 10. Paſchalis II. *Pape*, & circa finem ejusdem capitis Gregorius (ejus nominis I. ſcilicet) *Pava* Noſtro ſalutatur. Danis & Norvegis hodieqve dicitur **Pave, Paven**; ut Svecis **Påfve, Påfven.** *Gudmundus Andreæ in Lex. Isl.* ſcribit *Päve.* A Papis iſtis Hibernis, qvorum Noſter cap. 2. meminit, inſula orientalis Islandiæ, *Papey* & *Papyli*, nomen nacta eſt.

PRESTR, *Sacerdos, Presbyter*, Noſt. in Prologo & alibi. Hodieq; Danis, Norvegis & Svecis dicitur **Præſt.** Germanis **Prieſter.**

Q.

QVÆDA, vide *Kveda.*

QVIDLINGR, *cantilena, carmen.* Noſt. cap. 7. Hodie eſt *Qvedlingur*, Plur. *Qvedlingar*, diminutiv. à *Qvade*, carmen.

R.

RÆ, vide *Hræ.*

RÆDT, *dictum*, partic. præt. verbi *ad ræda*, dicere, loqvi. Noſt. cap. 10. *tha vas namn hans rædt, at hann het Giſrodr*, tunc dictum fuit nomen ei eſſe Giſrodi.

Huc *Rada*, Sermo; *radinn*, loqvax, dicaculus. In loco Noſtri allato non poteſt non eſſe mendum, ſi ad fidem impreſſi exemplaris legitur *rat*, cujus locô nos ſubſtituimus *radt*: nam *rettr*, rectus, nullibi per *a* & ſimplex *t* ſcribitur; potuit verò facilè inter ſcribendum, *radt* n. g. commutari cum *rat*, vel *radt* ſecundum pronuntiationem.

RAADA, infinit. verbi *eg rad*, conſilium do, impertior; *radiſc*, pro *rediſt*, Præter. imperf. Conjunct. Noſt. cap. 5. *ef eigi radiſc batur a*, niſi ejus rei remedium fieret; *vel* niſi remediis corrigeretur, vel præveniretur. Danis hodieqve hæc locutio in uſu: **Uden der ſkulde blive raadet bod paa.** Primit. eſt

RAAD, *conſilium, monitum, ſvaſio*, Dan. **Raad, Raadførelſe, Tilſkyndelſe.** Noſt. c. 3. *eda Rad Thorleifs ens Spaca*, vel è conſilio Thorleifi Sapientis. Et eod. cap. *at radi bannz*, conſiliô ejus. Inde *radligur*, conſultus; *radagiord*, conſultatio, conſilium; *Radgiaſi*, conſiliarius, conſilii promus condus; *radugur*, conſiliô pollens, conſiliô abundans; *radlaus*, conſilii inops. Dan. **Raadløs**; *Raadſvidur*, Senator, etiam conſiliô moderatus, placidus; *Raadſvinnur*, idem; *radſnotur*, prudens, vel conſiliô elegans. In Bibliis Island. *Raadzmadurenn*, Luc. 10. v. 3. dicitur, qvi in Vulgata verſione eſt *Villicus*, Dan. **Huusfoged**; *raadzmenſku*, villicatio, Dan. **Huusholdning**; *Umbrad*, ſeu *Umraad*, conſilium; *Nyraadur*, novi conſilii ſtructor.

RETTR, *rectus, juſtus, verus, genuinus*. *Rett tal*, rectus vel verus numerus. Noſter c. 4. Dan. **rette tal**, à ῥεχθεὶς, rectus, verbi ῥέζω, facio.

REIDUR, *iratus*, Noſt. cap. 7. *Reidr mioc*, multum iratus, irâ æſtuans, excandeſcens,

cens. Inde Danis eſt **Vred**, lit. *V* tantùm præpoſitâ, & *r* à fine ablatâ.

RIKISMENN, vide *Höfdingiar.* Dicuntur autem *Rikismenn* à *Riki*, qvæ vox veteribus uſitata ſignificat potentiam: hinc freqvens in Hiſtoriis *Rikis-madr*, vir multæ potentiæ; *rikur*, potens. In hiſt. Gotrici & Rolfi cap. 41. legitur: *that ſomir eigi rikum konum at ganga uti um natur:* i. e. non decet illuſtres virgines noctu foràs ambulare. *Rikaſtr Konunga a nordr londum*, potentiſſimus Septentrionis Rex, ut eſt in *Knytlinga Sogu, Cap. 18. Mſc.* de Canuto Magno; & aliis locis innumeris.

RITA, *ſcribere, inſcribere, inſculpere.* Noſt. c. 1. *ritid es i Sogu hans*, ſcriptum eſt in hiſtoria ejus. Eſt hæc vox in lapidibus Runicis qvoqve obvia. Conſule *Worm. in Monum. Dan.* Inde *Rittabla*, pugillares.

ROMA, *celebrare, applaudere*, it. *conſentire.* Noſt. cap. 4. (inde forte Germanorum **Ruhm, rühmen**, & Danorum **berømme**), à Primitivo *Romr*, vox, ſonus.

ROSTR, *reqvies*, Germ. **Raſt.** Inde *Oraſta*, certamen, conflictus, tumultus. Noſt. c. 7. Edda: *allir menn er falla i oroſto*, omnes qvi in prælio cadunt. Et alibi: *Nornir thær, er Odinn ſendir til oroſtu*, mortæ illæ, qvas Odinus in bellum mittit. Scribitur etiam *Oruſta*, ut in Landnama part. 1. cap. 4. *Oruſta migil*, magnus conflictus; & aliis locis paſſim.

S.

SÄ, *is, iſte, hic.* Noſt. c. 10.

SAA, Præter. verbi *at ſiaa*, videre, de qvo infrà ſub voce *Syna.*

SÆLL, vide *Aſtſall.*

SAGA, Genit. Sögu, plural. SÖGUR, *Hiſtoria, narratio, vitæ deſcriptio*; à *ſegia*, dicere, narrare, eloqvi. Noſt. cap. 1. *at thvi es ritid es i Sogu hans*, prout ſcriptum eſt in hiſtoria illius.

Et cap. 7. *At Sogo Samundar Prestz*, ſecundum narrationem Sæmundi Presbyteri. Etiam apud *Tatianum Alexandrinum in Præfatione ad Harmoniam Evang.* pag. 1. *Saga Narrationem* ſignificat. Pleræqve Hiſtoriæ veteri Islandicâ Lingvâ conſcriptæ talem præferunt rubricam, ut *Olafs-Saga*, *Eyrbyggia-Saga*, *Knutlinga-Saga*, &c. Texuit talium operum Catalogum *Torfaus* noſtras in *Serie Dynaſtarum & Regum Daniæ*, etiam *præfat. ad Hiſtor. Norveg.* it. *Hikkeſius* Anglus in *Theſauro lingvar. Septentrionalium.* Huc *Fraſaga*, narratio hiſtorica.

Scilia vel Skilia, *diſcernere, judicium facere, intelligere.* Noſt. cap. 2. à *Skil*, diſcrimen: at *Skial* eſt documentum forenſe. Dani dicunt: **Hand har med Skiel og bevis godtgiordt**; qvod fere eòdem recidit. Inde *Skilningur*, intellectus, & noſtratibus in Legibus **Skiel** & **Skiel-ſteene; at ſette Skiel i mellem.** Huc qvoqve Danorum **Skielsvet**, **Skielsmiſſe**, &c. Verùm **Skiel**, cum dicimus: **Ret og Skiel**, videtur idem qvod Islandorum *Skil*, probitas, vel potiùs juſtitia diſtributiva.

Scipon, vel Skipan, ſeu Skipun, 1) *mandatum, juſſio.* 2) *Ordinatio*, ut Noſt. c. 3. *Logretto-ſcipon*, conſeſſûs juridici ordinatio. Eſt ſc. veteris juris terminus, à *ſkipa*, jubere, ordinare, diſponere, dirigere. Sic: *ad ſkipa mönnum nidur a becki*, in ſedes homines diſtribuere; *ad ſkipa landid hofdingium*, præfectos in terra conſtituere. In hiſtoria Gotrici & Rolfi cap. 38. de Rolfo dicitur: *Skipadi han oc ſetti theim mala, er Ella Konungr atti doma:* in illis cauſſis forenſibus judicavit, qvæ ad Ellæ Regis judicium pertinebant. In Edda, ut & priſco Svecorum jure eſt *ad ſkipa rätt*; in jure Saxonum qvoq; *Recht ſceppen.* Inde *Schiepp*

 vel

ve' *Schiöp*, Scabinus, vetus judicum nomen: qvomodo hodieq; Germanis in uſu eſt Schöppenſtuhl. In Codice Legum Danic. Chriſtiani II. Regis, capitis 6. rubrica Senatores (Dan. Raadmænd) *Schiepe* appellat.

Scipta, vel Skipta, *dividere*. Præter. *Skipti*. Noſt. c. 5. *tha vas Landino ſcipt i fiordunga*, tum regio diviſa erat in qvadrantes. Dan. ſkiftet, deelt.

Scira, Scirn, &c. vid. *Skira*.

Secr, vel Sekur, idem ac *Saktdr, reus*. Danicè Sagſkyldig, Sagfældig. Noſt. cap. 3. & 5. Hirdſkra c. 3. *tha er ſekur VIII. ortugum*, tum reus eſt octo ortugarum; vel debet ſolvere octo ortugas, à *ſaka*, accuſare, noxam dare. Aliàs *ſekur* abſolutè poſitum eſt idem qvod *reus mortis*. Noſter cap. 8.

Setia, *ponere*. Præter. *Setti*. Noſt. cap. 8. *hann ſetti Log*, Legem poſuit, condidit, conſtituit.

Selldo, præt. à *ſelia*, transmittere. Noſt. cap. 9. *tha ſelldo banom margir ſono ſina*, tum multi transmittebant ipſi filios ſuos. Aliud eſt verbum *ſenda*, mittere, Dan. at ſende.

Sia, *iſte*. Noſt. c. 10. hodie *ſaa* & *ſu*.

Sidr, *mos*. Noſt. c. 7. *oc bovom allir ein log, oc einn Sid*, & omnes habeant eandem legem eosdémq; mores. Inde Germanorum Sitten, & Danorum Sæd, Sæder. Inde *Sidlati*, modeſtia, *Sidlatr*, modeſtus, moribus compoſitus, Dan. Sædelig, ſikkelig. *Sidſamr*, idem: unde Germanorum Sittſam. *Sidſemi*, modeſtia; *ſidlaus*, malè moratus; *ſidferdi*, mos, conſvetudo; *ſidblendni*, morum communio; *ſidavandur*, moroſus; *ſidavendni*, moroſitas, &c. *Sidur* interdum pro Religione, & fortè hîc loci etiam ſumitur. Inde: *Chriſtinn Sidur*, Chriſtiana Religio: & *at fara ſidugann lifnad*,

Digitized by Google

liſnad, vitam religioſam ſeu Chriſtianô dignam vivere; qvaſi religio non in interno animi affectu tantum conſiſtere debeat, ſed & in moribus ſe exerere. *Sida-ſkipte*, Religionis reformatio, &c.

SIDAN, partic. *poſted*. Noſter Prologo, item Cap. 7. & alibi. Huc

SIDAR, *poſteriùs*, Noſt. cap. 8.

SKILIA, vide *Scilia*.

SKIPON, vide *Scipon*.

SKIPTA, vide *Scipta*.

SKIRA, vel SKYRA, *diſcernere*, it. *mundare, purificare, luſtrare, baptizare*. Præt. *Skirdi*, baptizabat. Noſt. cap. 7. *Skiraſc*, baptizari, ibidem. *Skirn*, baptizmus, ibidem. *Skyrdur*, baptizatus & *oſkirdur*, non baptizatus, ib. *Skyrsla elldr*, purgatorium. Etymon. eſt *Skir* vel *Skiar*, clarus, ſerenus; Danice **Skiær**. Conf. *P. Reſen. Not. in Witherlags Ret, p. 629.*

SLICR, vel SLIKR, *talis*. Noſter c. 8. *Slic Lög*, tales Leges. Dan. **Slig**. Videtur originem debere Græco ἡλίκος.

SLITA, *rumpere*. *Slita i ſundr*, diſcerpere, diſrumpere. Danis hodieqve: **at ſlide i ſonder**. Eleganter apud Noſtrum c. 7. Thorgeirus Nomophylax: *That mun verda ſatt, es ver ſlitom i ſundr Loginn, at ver monom ſlita oc fridinn*, ſi diſrumpemus legem, diſcerpamus & pacem opus eſt. In priſcis legibus Anglo-Danicis occurrit vox *lah-ſlite*, i. e. legis infractio, cujus pœna dicebatur *Vere* & *Vite*; certa ſcilicet pecuniarum ſumma, vel pecuniariæ mulctæ, qvarum *Vere* erat illa, qvâ ſecundum legum præſcripta compenſabantur omnes injuriæ, etiam mors ipſa; ſolvebatur autem mulcta iſta vel ipſimet injuriâ affecto, vel ejus cognatis & *Veregild* appellabatur: cùm verò ipſi Reg. vel Comiti penderetur, dicta eſt *Vite*, unde nomen legis cujusdam *Vitberlags-ret* dictæ, qvam condidit Canutus

 Magnus,

Digitized by Google

Magnus, Daniæ & Angliæ Rex. Cæterum qvando mulctis hisce *vere* & *vite* pœna corporalis & ipſa vita redimebatur, ad judicis, ut videtur, non autem vel Rei vel Accuſatoris arbitrium id fiebat.

Smidur, *faber*; *Smid*, opus, artificium, fabricatio; *ſmidia*, officina. Noſt. in Compoſ. *Barſmider*; qvod vocabulum vide ſuo loco explicatum. Eſt autem magnus cum hac voce Compoſitorum proventus, qvippe veteribus fabriles & mechanicæ artes qvæcunqve, puta auri, argenti, æris, ferri, lignique, ſub communi conceptu omnes nomine *Smid* comprændebantur, ut: *Hag-ſmid*, opus utile & commodum; *Høfud-ſmidr*, architectus; *Sko-ſmidr*, ſutor; *Jarn-ſmidur*, faber ferrarius; etiam *Gull-ſmidur*, aurifaber (qvi Dan. Guld-ſmid hodieq; appellatur); *Jarn-ſmidi*, ferramenta; *Stein-ſmidi*, lapides reciſi, Noſt. cap. 6. *Steype-ſmidia*, fuſoria officina; *Tann-ſmide*, ex dentibus artificioſè fabricata.

Snimhendis, vulgo **Snemmendis**, *brevi manû, citò, illicò*. Noſt. cap. 7.

Sofa, *dormire*. Noſt. cap. 4. Danicè eſt at ſove. Inde *Svefn*, ſomnus, inſomnium, ſopor. Dan. Søvn, à Græco ὕπνος.

Sott, *morbus*. Noſt. cap. 10. *tha var Gizor Byſcop othingfærr af ſott*: tum Gizorus Epiſcopus forum non potuit freqventare propter morbum. Danis & Norvegis hæc vox hodieqve eſt in uſu, qvi dicunt Sot og Sygdom; Landfar-ſot, &c.

Spakur, *ſapiens*. Noſter in plur. cap. 4. *Spacra manna*, ſapientum virorum. In Superlat. c. 1. *theſs ec kunna ſpakaſtann*, qvem ego novi ſapientiſſimum. Fortè ab *at Spaa*, i. e. vaticinari, divinare; hinc *Spaa*, oraculorum interrogatio, etiam vaticinium; Dan.

Digitized by Google

at ſpaa. item Spaadom. Unde Compoſitum *Spamadr*, Propheta; *Spa-Kona*, mulier ſapiens vel fatidica, Danice Spaa-Kone, qvas vaticinantes mulieres etiam viiſe Qvinder appellamus; Inde qvoq; rubricam alterutrius Eddæ eſſe *Voluſpa*, i. e. *Vola* ſeu *Sibyllæ vaticinium*, vel *oraculum*: In talibus enim gerris & qvisqviliis Oraculorum inſtar habitis antiqvitas ſummam & abſtruſam reputabat ſapientiam. Sic nota illa vetulis noſtris & ad colum ſedentibus celebrantur creduntúrqve Sibyllæ vaticinia, Sibyllæ Spaadomme. Cæterum Sibyllarum numerum ad monadem reduxit, ac unam tantum Sibyllam fuiſſe, doctè evicit *P. Petitus*. Huc qvoq; vox *ſpeki*, ſcientia. item divinatio; *Tafelſpeki*, ſcientia ludendi latrunculîs; *Spekingr*, ſapiens, Philoſophus, ut in Elis Saga; *hiner forner ſpekingers* & in Hervorar Saga: *Heidrikr Konungr hielt tha med ſer tolf Spekinga*, i. e. Heidricus Rex tum circa ſe habuit duodecim ſapientes. *Spakradugur* in Gotrici & Rolfi hiſt. c. 24. in fine, eſt qvi ſapienter de re qvavis conſultat. Huc qvoq; vox *ſpeki*, ſcientia, item divinatio; *Margſpakr*, multùm ſapiens, qvô vocabulo Noſt. c. 1. utitur. *Spakur* etiam eſt *qvietus*, unde nonnulli ſignificationem *Sapiens* deducunt, qvòd omnis ſapiens animô ſit tranqvillus. *Speki*, modeſtia, tranqvillitas.

STADUR, *ſtatio*, *locus*, *ſedes*. Noſt. c. 7. & 10. Hodiernâ Danicâ lingvá Stæd, Stade & Stader, loca dicuntur, ubi ſedent in foro vendentes; etiam in templis ſedes auditorum. Islandis *Stadur* κατ᾽ ἐξοχὴν qvoqve dicuntur Sedes Epiſcoporum & Sacerdotum, ut locô citato Noſter.

STEIN-

Stein-smidi, *res ex lapidibus artificioſè fabricata.* Noſter cap. 6.

Stiorn, vid. *Land-Stiorn.*

Stoll, *ſella, ſedes, cathedra.* Plur. *Stolar.* Dan. Stool, Stooler. Noſtro cap. 10. eſt *Biſcops-Stoll*, i. e. Sedes vel cathedra Epiſcopalis. Gothis qvoqve hanc vocem in uſu fuiſſe ex Ulfila licet cognoſcere, qvi locum Matth. V. 34. ita vertit: *Himin iſt ſtols Goths, jah air tha fotubaurd iſt fotive is,* id eſt: cœlum eſt ſolium Dei, & terra ſcabellum pedum ipſius.

Svar-dage, *juramentum, jusjurandum.* Noſt. cap. 10. Dativ. *Svardogum.* à *dagr,* dies, &

Sveria, *jurare.* Præt. *Sör* & Plural. *Soro.* Noſt. c. 10.

Svia-Konungr, i. e. *Sveciæ Rex.* Noſter in Prologo. Eſt olim qvoqve Svecia dicta *Svia-riki, Svia-velldi,* Sveciæ regnum, Sveciæ imperium. In Edda nominatur *Svithiod*, part. 2. qvæ de appellationibus Poëticis agit; ubi ita verba jacent: *Gautland oc Gottland var kallad af nafni Odins, enn Svi-thiod af nafni Svidurs, thad er oc Odins heiti,* hoc eſt: Gotlandia denominata fuit ex Odini nomine, ſicut etiam Svecia de nomine Sviduri (i. e. cordati, ſapientis, prudentis), qvod etiam Odini eſt cognomen. Aliam tamen expoſitionem nominis *Svi-thiod* affert Ol. Verelius in Not. ad Hiſt. Gotr. & Rolfi pag. 9. ubi docet Sveciam ita fuiſſe vocatam, eò qvòd exuſtîs, qvibus terra abundabat, ſilvîs, eandem agriculturæ aptam redderent majores; indéq; *Sverrig* hodie dici, qvaſi *Svide Rige,* ſcil. à *Svid,* qvâ voce intelliguntur aduſta vel ambuſta fruſta; verbi *ſvida,* amburere, adurere. Utrum verò hæc ab Edda diſſentiens interpretatio firmô ſtet talô, jam disqvirere ſuperſedeo.

Sumar,

Digitized by Google

SUMAR, *æſtas*. Noſt. cap. 7. & 10. Danis & aliis Septentrionalibus Sommer, qvi ejus initium, qvod *Sumar-maal* dixêre, ſub ſolis ingreſſu in Zodiacale *Geminorum* ſignum ſtatuerunt. Noſtro cap. 4. eſt *Summarit*, Dan. Sommeren. Ei qvoq; *Sumar* uſitatur pro anno, qvando de Nomophylacibus eſt ſermo, qvia nonniſi æſtate officium exſeqvebantur, veluti pari ſignificatione vox *Vetur*, hyems, vid. inf. ſ. l.

SYNA, *oſtendere*, *monſtrare*, Præt. *ſyndac* (pro *ſynda ec*) oſtendi, exhibui vivendum, Noſt. in Prologo. Norvegis hæc eadem locutio eſt familiariſſima: eg ſynte ham det. Id ipſi oſtendebam; pro qvo Dani dicunt: Jeg viſſte ham det. Eſt autem *ſyna*, infinit. verbi *eg ſyni*, monſtro, à *ſynn*, viſus; hoc verò à verbo *eg ſie*, *at ſiaa*, video, videre. Præt. *ſaa*: unde Noſt. cap. 7. eſt in Compoſ. *offſaa*, videbatur; qvod ibi neutraliter & indefinitè ponitur, ad nullam perſonam reſpiciens, ut fit in omnibus aliis verbis lingvæ Islandicæ. Conf. voc. *Of* ſuperius. A verbo *eg ſie* eſt etiam *ſiön*, viſus, & per apocopen nonnullis *ſiö* in Compoſitis; ut *forſion* & *forſiö*, providentia; *tilſion* & *tilſiaa*, auxilium, ſ. cura cooperans; *umſion*, cura; *undurſion*, in Edda, ſpectaculum; *offſiön*, viſiones extraordinariæ; *ſionlaus*, cæcus: item *ſiä*, ut *aſiä*, inſpectio; *forſiä*, providentia. A cognato nomine *ſyn* eſt in Compoſitis: *Synilegur*, viſibilis; *oſynilegur*, inviſibilis, it. deformis, Dan. uanſeelig; *Oſynn*, deformitas; *einſynn*, monoculus; *ſcarpſynn*, acriter intuens; *ſtarſynn*, intentis oculis intuens; *frammſynn*, prudens, providens, Dan. forſynlig. At Norvegis

vulgò is dicitur **fremſyn**, qvi ſpectra poteſt videre: qvam tamen ſignificationem Islandica vox *framm-ſynn* non admittit.

SYSLA, vid. *Umbſyſla.*

T.

TALA, etiam TAL, *numerus*, Dan. **Tall**; *retto tali*, rectus numerus, Noſter c. 4. *althydo tal*, computus communis, cap. 7. In Compoſito *Saktal*, cauſſæ vel delicti æſtimatio. *Telia*, dividere, numerare, Dan. **at tælle**. Præt. *toldo*, Noſt. cap. 10. *at allir menn tóldo*, ut omnes numerarent. Et c. 4. *ener ſpocoſto menn höfdo talit*, ſapientiſſimi numeraverant vel diviſerant. Huc

TALA, *ſermo, narratio*. Noſt. cap. 3. Danis **tale, fortælning**; *at tala*, loqvi, Dan. **at tale**.

TAKA, *ſumere, capere, accipere*, Dan. **at tage**. Præt. *tok*, Noſt. cap. 3. Danicè: **tog**. Et c. 8. *tha tok Steinn Thorgeſtzſon Logſogo*, tum Nomophylacis officium accepit Steinus, Thorgeſti filius. *Taka undan*, excipere. Noſt. c. 7. Danicè dicitur **undtage**.

TEGR, in plur. TEGAR, *decas*. Noſt. c. 4. Inde fortè eſt Danorum **tiuge**, 20, qvaſi duæ decades; à *tju* vel *tijo*, decem. Huc qvoqve

TIUND, plur. TIUNDIR, *Decima*. Noſt. c. 10. Eſt hodieqve Danis **Tiende**, à **ti**, decem.

TRU, *fides*. Noſt. c. 7. Inde *trur*, fidelis; *truadur*, fide præditus; *trunadr*, & *truleiki*, fidelitas, & *trygd*, idem; *trunadar eidur*, juramentum fidelitatis, &c.

TH.

THA, *tum, tunc, & cum*. Adverb. temporis. Noſter cap. 4. & alibi.

THAGNA, *ſilere, tacere*. Noſt. c. 4. *enn ſidan es hann thagnadi*, & poſteà cum ille ſileret. Inde *Thögn*, ſilentium. Proverbium veteribus

Digitized by Google

teribus fuit: *Betri er thögn enn tharf-laus rada*, præſtat tacere qvam importune loqvi: *Thogull*, taciturnus. Eſt & aliud verbum (ejusdam tamen originis) *at thegia*, tacere, ſilere, unde particip. *thegiandi*, ſilens, ſilentes. Noſt. c. 4: *at allir menn myndi thegiandi verda*, ut omnes viri eſſent ſilentes, vel audiendô attenti.

THANGAT, *illuc, eò*. Noſter c. 5. & 6. vid. *Hingat*.

THING, *forum, conventus ad judicium*. Noſt. c. 5. Danis & Norvegis hodieq; *Ting*. *Lögthing*, forum judiciale, Landnama part. 4. c. 7. *Thinga-deild*, lis forenſis, vid. *Deild*. *At thinga*, forum celebrare. Exteris qvoqve eâdem ſignificatione olim *Thinx* dicebatur, qvod Islandis *Thing*; unde *thingare* & *inthingare*; i. e. publice & in foro proclamare aliqvid, vel notum facere, apud Aiſtulphum & Luitprandum in Legibus. *Thingu-nautar*, ſocii forenſes, Noſter cap. 5. à verbo, *eg nyt*, *naut*; *at niota*, fruor, frui. Dan. at nyde. Sic *Seſſa-nautr*, confeſſor; Dan. Stolſtemand in Leg. *Budu-nautr*, tentorii ſocius, vel contubernalis; *Skullda-nautr*, Debitor, Dan. Skyldener; *Legu-nautr* & *Sengur-nautr*, Socius lecti, Dan. Sængebroder, &c. Obſervandum verò, vocabulum *nautr* ſeorſum non eſſe in uſu. *Thing-for*, profectio ad forum: *Thing-farar-kaup*, pecunia, qvæ in aſſeſſores Fori Generalis (ſcil. *Lögretto-menn*) erogabatur: *Thingfær*, qvi poteſt forum adire; *Othing-far*, qvi forum propter morbum, vel alias cauſſas ſonticas freqventare neqvit, Noſt. c. 10. vid. *Fara*. *Althing* vid. ſuô locô.

THOGN, vid. *Thagna*.

THOTTI, Præter. à verbo imperſ. *Mier thykir*, mihi

videtur, Dan. **mig tyktes.** Noſt. c. 7. *bonom thotti thaa,* ipſi tum videbatur. Et cap. 10. *tha hanom thotti,* cum ipſi videretur, Dan. **da hannem tyktes.**

THRÆLL, *ſervus, mancipium.* Noſt. cap. 3. à *thrala,* ſervire. Inde *thraldomr,* ſervitus. Danis modernis dicitur qvoqve: **at træle, & trældom,** atqve in LL. **trælbaaren.** In Runa Capitula vocabulô *Wilmeger,* ſignificantur ſervi, mancipia, ab Aſa *Vili* oriundi, qvaſi ejus filii adulterini, ut interpretatur Gudm. Andreæ. Alii verò, & fortè rectius, derivant à *Vil,* mæror, deſperatio, & conſilii defectus in rebus adverſis; & *mógur,* proles, ſoboles, in plural. *megir,* adeò ut *Vil-megir* ſint homines conſilii expertes & deſperabundi. De ſervilibus nominibus *thrall, annódug, annódughion, bemubion, búſkall, foſtri, bryti, ambat,* qvæ in antiqvis Legibus & hiſtoriis ubiqve ſunt obvia, vid. *Ol. Verelii notas in Gotrici & Rolfi Hiſtor. cap. 1. pag. 19. ſeqq.*

THRITOG, *triginta.* Noſt. c. 4. *thrittog nattar,* 30. noctium.

THROASC (pro *throaſt*) *incrementum ſumere, augeri.* Noſt. cap. 10. Eleganter Edda in Havamäl, Stroph. 69:

Metnadr honom throaſt,
enn man-vit aldregi, &c.

Superbia ei qvotidie accreſcit, ratio autem & ſapientia nunqvam. Primit. eſt *Throttr,* robur, vires.

THVI, AF THVI, *exinde, inde, idcirco, igitur.* Noſt. prologô & cap. 7. Sic cap. 3. *af thvi es thar al-menningr,* eapropter ibi locus eſt publicus. Cap. 7. *Enn that gerdiſc af thvi,* & hoc exinde factum eſt. At c. 10. aliô uſurpatur ſenſu, conjunctum cum partic. *med,* ſcil. pro *verùm, qvoniam.* Sic & in prologo: *Enn med thvi theim likadi ſva at haſa,* cùm verò illis id ita placeret.

U.

U.

UMB-RAAD, *conſilium*, Noſt. cap. 10. ab *umb* vel *umm*, præpoſ. *circum*, *circa*, *de*, & *raad*, de qva voce vide ſuperius ſuô locô.

UMB-SYSLA, *cura*, *auxilium*, Noſt. c. 7. à *ſyſla*, actitare, curare, curam gerere. Inde Compoſ. *Syſlu-laus*, curis vacuus, otioſus; *Syſlu-madr*, præfectus provinciæ, Toparcha, à *Syſla*, præfectura; *Syſlo-menn* hodie Islandis dicuntur judices, qvi Danis ſunt **Herreds-dommere.**

UNDAN, *ſub*, Danicè **under.** Noſt. cap. 7. *Taka undan*, excipere: Dan. **undtage**; *Fara undan*, ſe ſubtrahere, Dan. **unddrage ſig.**

UNS, UNZ, vel UNDZ, *donec*, *tantisper dum*, *usqvedum*, Noſter cap. 2. & 7. aliisqve locis.

UPPHAF, *principium*, *anſa*, vel *cauſſa* alicujus rei. In plurali *Upphøf*, Noſt. cap. 2. Danis hodieq; eſt **Ophav**, qvod etiam dicitur **pot og pande til een ting.**

UR, præp. *à*, *è*, *ex*, *de*, Noſt. cap. 5. 7. & pluries.

UT-LENDUR, *alienigena*, *extraneus*. Plural. *Ut-lendir*, extranei, aliènigenæ, Noſt. in Prologo & c. 8. Dan. **Udlænding, udlændiſk, udenlands fra**; ab *ut*, foras, ultra, extrorſum; & *land*, terra, regio.

V.

VAKA, *vigilare*. Noſt. c. 4. Danicè **at vaage.** Inde *vakna*, expergiſcere, Dan. **at vogne.** Præt. *vaknadi*, plural. *vaknodo*, ibid. *thaa vaknodo allir menn*, tunc expergiſcebantur omnes viri. Verùm hìc eſt ſenſus translatus, indicans omnes ſermonem vel conſilium approbaſſe, eiqve aſſurrexiſſe. Eſt qvoqve Subſtant. *vaka*, vigilia: huc *vakinn*, *vakandi*, vigilans, &c.

VAND-RÆDI, *difficultas, periculum*. Noſt. cap. 5. *bann qvad ymiſs vandrædi mòndo verda*, dixit aſſidua pericula futura. Inde qvondam Haldfrædo Poëtæ cognomen *Vandrædaſkalld*, id eſt, periculoſi poëtæ, à Rege Norvegiæ, Olafo Tryggvino impoſitum, ut è vita hujus Regis notum. Dicitur & *vandrada-madur*, qvi reus eſt, & cauſſa ſua periclitatur, à *vandur, vönd, vandt*, difficilis, dubius, anceps. Unde *vandradur*, periculoſus, vel qvi periculoſa adhibet conſilia; *vandmali*, difficilia dictu, affaniæ.

VAPN & VOPN, *arma*. Inde *alvapni*, plena armatura, Noſtro cap. 7. Erant autem apud veteres tria armorum genera: *Skotvapn*, *Hoggvapn*, & *Lagvapn*. A *vopn* eſt *vopnbær*, qvodvis armorum genus, qvod portari poteſt: ut *vopnbært Sverd*, gladius portabilis, ſeu non tam gravis, qvin geſtans portare poſſit; aliàs gladius defenſioni aptus: Armiger verò eſt *Skialld-ſveinn*: *Vopna-tak*, armorum acceptio; ritu ſcil. peculiari, & ex priſcis hiſtoriis noto; *vopnadr* vel *vapnir*, armatus; *vopnfær*, qvi arma ferre poteſt.

VARSENS, genit. à *var* vel *vor*, Lat. *ver*, Dan. **vaar**. Noſt. cap. 4. *tha merkto their, at Sumarit munadi aptur til varſens*, tunc obſervârunt æſtatem ad vernale tempus retrahi. Videtur hæc vox originem debere Græcorum ἔαρ, unde & Latinorum *ver*. Conf. *Rhuman. Roma Attica*.

VEGA, *armis & palam*, vel *militum more, alios necare, occidere, interficere*. Noſt. c. 7. *oc hafdi hann vegit her tvo menn*, & occiderat hìc duos viros. Priſcis, qvibus tam duella qvàm ληϛρικὴ erant honeſta & permiſſa, (ut ſecundum Tacitum apud Germanos;

nos, & ſecundum noſtras hiſtorias, apud Septentrionales reliqvos; Danos, Norvegos, Svecos, qvibus deſpicatui erant, qvi nullum fortitudinis ſpecimen edidiſſent, vel cædes perpetraſſent, ut tamen honeſtè & militis modô id fieret,) hæc qvoqve freqventabatur locutio, *at vega til erfda*, ad hæreditatem herciſcundam dimicare. Scilicet moris erat in Ethnicismo, qvòd is, qvi in duello victor evaderet, victi & defuncti bona universa cum uxore & liberis ſuæ vindicaret poſſeſſioni. In cantilenis Danicis, vulgò *Kiempe-Viſer* dictis, eadem obſervatur phraſis, at **veje til arfs.** Vide editionem P. Syvii, pag. 84. ſeqq. It. *at vega til landa*, eſt, ad terram occupandam dimicare. A *vega* eſt *vegandi*, homicida, interfector; victoria verò ſeu homicidium *vig*. Noſter cap. 8. *Oc that eingi vegandi ſcylldi lyſa vig*, &c., & ut nullus homicida cædem publicaret, &c. Vid. infrà *vig*, qvod hinc derivatum eſt.

Vesa, *eſſe*. Noſt. cap. 2. pro *vera*, verbi *eg er*, ſum, *var*, eram, Danicè: **Jeg er, var, at være.**

Vestmanna-eyiar, vide ſuperiùs *Veſtmenn*, in voce *Auſtrann*.

Vetur, *biems*, Noſt. cap. 2. *Haralldr enn Harfagri var ſextan vetra gamall*, Haraldus Pulchricomus erat ſedecim hyemes natus; qvâ qvidem locutione priſcis Islandis, aliisqve Septentrionalibus familiariſſimâ Noſter ſæpius utitur, per hyemes ſcilicet annos exprimens, id qvod nec veteribus Romanis fuit inuſitatum, qvomodo *ſexta hyems* eſt Martiali lib. 10. Epigr. 61. pro *ſexto anno*. Aliàs antiqvorum *vetur* nobis hodie dicitur

citur

Digitized by Google

citur **Vinter.** Origo eſt *vata*, humiditas, Danicè: **væde**, *votur*, humidus, Dan. **vaad**, cùm hibernum tempus maximè ſit uvidum. Sic Grammaticis qvoqve Latina vox *hyems* à Græcorum ὕειν, *pluere*, derivatur, qvòd hoc anni tempus crebris ſcateat pluviîs.

VIDA, *ligna cædere*. Noſt. c. 3. *at vida i ſcogom*, ligna in ſilvis cædere, Dan. **at hugge Ved**; ubi *vida* verbum eſt à *vidr*, arbor, lignum. Dubium mihi eſt, utrùm hinc derivetur Danorum & Norvegorum **at veide**, & Island. *at veida*, venari; *veidi*, venatus, Dan. & Norveg. **Veide, Jagt**; *veidi-hundar*, canes venatici, Danicè: **Jagt-hunde**; *veidi-madr*, venator, **en Jæger**; *veidi-Konungr*, Rex ſilvis vel venationi deditus, venator, qvomodo apud Noſtrum cognomen eſt Godrodo Regi in Prol. *Veidiſkap*, animalia qvæ in terra vel mari capiuntur.

VYDA, adv. *latè*. Noſt. c. 3. *Island vas vyda bygt*, Islandia erat latè habitata. Huc *vydur*, latus, amplus, Dan. **viid**; *vydatta*, latitudo; *at vydka*, ampliare, extendere; *vyda vangr*, latè patentes campi, Dan. **vang.** Hinc: *at vera a vida vangi*, in loco patenti eſſe, vel omnibus expoſitus.

VYDIR, *ſalix*, propriè verò *ſalicetum*, vel *ſilva è ſalicibus conſtans*, Dan. **Skov, hvor udi ikkun vidier og vidieriis voxer; underſkov, hvor der groer alleene Riis eller Riisbuſker.** Lat. *virgultum*. Noſt. c. 2. *Island vas vidi vaxit*: Islandia erat ſalicetîs conſita. An hæc vox derivetur ab adj. *vydur*, latus, qvòd ſcil. ſalix extenſis ramîs, & undiq; circum ſe expanſis, creſcat, in medio relinqvo. Sic terrâ procerîs concreta arboribûs *Skogi vaxit* dicitur in Gotriks

triks oc Hrolfs Sogu cap. 29. p. 170. *That var mikid land oc ſkogi vaxit:* erat ibi magna terra & ſilvîs conſita.

VIG, *nex, cædes, homicidium,* palam & armis illatum, Noſt. cap. 8. *at lyſa vig,* cædem publicare. Vide ibi annotata. A *vig* eſt *vigkenner,* militiæ peritus vel Doctor; *einvig* monomachia, duellum. Contradiſtingvitur hæc vox vocabulis *Mord* & *Drap,* de qvibus ſuprà, voc. *Mord. Vigi,* munimentum, propugnaculum; etiam pugna. Huc qvoqve

VIG-SAKIR, *cauſſa homicidii,* Noſt. cap. 5. &

VIG-SLODI, *rogatio de homicidiis,* Noſt, c. 10. ubi vide Not. Ad *vig* etiam pertinent: *Viga-god,* i. e. præliorum numen, Odini attributum; *viga-madr,* multarum cædium perpetrator; *vig-módur,* pugnando defatigatus, & ſuſpiria trahens, &c.

VIGDR, *Sacratus, conſecratus, ordinatus.* Noſter cap. 9. *vigdr til Byſcops,* in Epiſcopum ordinatus: Dicimus hodieq;: **viet til Biſcop;** etiam de Neogamis à Miniſtro Eccleſiæ copulatis: **de er vied til ſammen;** à *vigia,* conſecrare, Dan. **at vie,** Germ. **wenhen.** Inde Compoſ. *vigdnatt,* ſacrata vel conſecrata nox, Germ. **Wenhnacht,** i. e. Natalis Chriſti. Hinc conjicere licet Cimbriæ Civitatem *Wiborg* nomen habere, q. d. *Vigdbiörg,* conſecratæ rupes, vel ſacratæ petræ, delubrum ſcil. vel Fanum.

VIKA, *hebdomas,* Plur. *vikur;* Noſt. c. 4. Norvegis hodieq; eſt **een Bikke,** plur. **Bikker.** Belgis etiam & Germaniæ inferioris populis dicitur *en Weche,* **ene Weeck;** Danis verò **Uge, Uger.** Uſurpatur etiam pro milliaribus in mari, ut: *tolf vikur ſiovar,* duodecim milliaria maritima, Danis;

Danis: **folv uger Sees**, id qvod & Norvegis familiare. Nonnulli vocabulum *vika* derivant à Subſtantivo *vik*, tranſitus, ceſſio; unde verbum *at vikia*, cedere, transire. Dan. **at vige af**, qvaſi hebdomas iterum atqve iterum ad idem recurrat initium.

VINIR, *amici*, Noſt. cap. 7. in Singul. *vinr*, amicus, & antiqvum *vina*, amica, Dan. **Venner** plural.; in Sing. **Ven, Veninde.** Inde *vinatta*, amicitia, plur. *vinattur*, *vingiarnlegr*, affabilis, comis; *vinſeme*, amicitia; *vinlegur*, *vinſamlegur*, amicabilis, &c.

VIRDA, *taxare*, *æſtimare*. Præter. *virdti* vel *virdi*, plural. *virdto* vel *virdo*, ut Noſter cap. 10. à *virdi*, aliàs *verd*, pretium, æſtimatio. Danicè eſt: **at vurdere**, it. **værd.**

VISTIR, *veſtigia*, Noſt. c. 6. *their fundo thar manna-viſtir*, invenerunt ibi hominum veſtigia; ſed ad verbum *manſiones*. In Nom. Sing. *viſt*, manſio. Inde *at viſtaſt*, vel *viſta ſig*, certo manſionis loco ſe addicare. *Viſt-arvera*, manſionis locus. Hæ voces *viſt*; *at viſta ſig*, & *at fara i viſt*, Islandis idem ſignificant, qvæ Danis: **een tieniſte, at tage een tieniſte, at gaa i tieniſte.**

VITOM, VER VITOM, *ſcimus*. Noſt. cap. 10. à verbo *eg veit*, *viſſe*, *at vita*. Inde *vit*, ratio; *vitund*, ſcientia, notio; *vitneſkia*, idem. *Vitſka*, ſapientia; *Samvitſka*, conſcientia. *Vitur*, ſapiens, ingenioſus; *vitanligur*, notus. Huc qvoqve ſpectat *vite*, in Plur. *vitar*, i. e. lignorum aridorum ſtrues, qvæ in montibus, collibus, litorum extremitatibus & maritimis ſcopulis ſub hoſtium adventum incendebantur, ut publicis his ignibus de imminente periculo certiores fierent

rent incolæ, & ad illud avertendum qvàm celerrimè concurrerent. Qva de re vid. *Chron. Norv. Snorr. Sturlæi.* in vita Haconis Adelſteinsfoſtra. Danis hodieqve tales ſtrues lignorum tempore belli ſunt in uſu, & dicuntur **Bauner**, Norvegis **Barter**. Deſcribit earum uſum hoc modô Hiſtoria Gotrici & Rolfi cap. 4. *Ok var tha mióg herſkatt i ryki hans: hann liet blada vita a fiollum, ok ſette menn til ad giata, ok ſkiota upp vitum, ef ofridur bidiſt. Vikar giætti vitanna a Fenhring, vid thridia mann: ok ſkildi thann vita fyrſt uppkinda, ef her vari ſien; ſydan hvern ad odrum.* h. e. Eratqve tum temporis regnum ejus multis belli periculis obnoxium: fecit angaros conſtrui in excelſis montibus, vigilésqve ordinavit, qvi eos, ingruente bellô incenderent. Vikar cum duobus aliis in Fenringo angaros cuſtodiebat: primum verò iſte incenderetur angarus, ubi hoſtilis exercitus animadvertebatur; deinde alternus qvisqve. Hos angaros ita deſcribit qvoq; mellitiſſimus Barclajus in Argenid. lib. 1. cap. 3. *Collucent in camporum tumulis publici ignes, qvos nefas accendi, niſi Regiò juſſu, & cùm gerendis rebus celeritatem ſalus publica imponit. Hos ignes angaros vocant.*

VON, *ſpes*, Noſter cap. 7. *oc leto ſer eigi annars von*, dixeruntqve non aliam ſibi ſpem eſſe. Inde *vona*, ſperare, verbi *eg vona*, ſpero. Huc *vænta*, exſpectare; *vænntin*, exſpectabundus, ſpem fovens; *ørvann*, exſpes, vid. *Ørvænt*, ſ. D. *at ørvænta*, deſperare; *ørvænting*, deſperatio; *ur-vona*, exſpes, ſpe omni deſtitutus.

VOTTR, *teſtis*, Noſt. cap. 7. Plural. *vottar*, teſtes; *at votta*,

vitta, teſtari. Occurrunt etiam idem ſignificantia vocabula: *vitne*, teſtis; *at vitna*, teſtari; *vitnisburdr*, teſtimonium; hodieq; Danis dicitur Vidne, at vidne, & Vidnesbyrd. Teſtium apud Ethnicos juramentum, ejúsqve formulam legere licet in *Landnama part. 4. cap. 7. pag. 138. edit. Scalh. 1688.* In hiſtor. Gotrici & Rolfi cap. 37. vocantur *Skraukvottar*, teſtes falſi & mendaces.

Y.

YMISS, *aſſiduus*. Noſt. cap. 5. Coincidit cum Norvegico adverbio ymiſt, Isl. *ymiſt*, alternatim, per vices. Inde: *ymiſlegr*, varius, mutabilis; *ymiſlega*, mirè & variè, per vices, nunc ſic, nunc aliter.

PERIPLUS

Digitized by Google

PERIPLUS
OHTHERI,
HALGOLANDO-NORVEGI,
ut et
WULFSTANI,
ANGLI,
Secundum narrationes eorundem
de ſuis,
unius in ultimam plagam Septentrionalem; utriusqve autem in mari Balthico NAVIGATIONIBUS,
Juſſu
ÆLFREDI MAGNI,
ANGLORUM REGIS;
Seculô à Nativitate Chriſti nonô factis;
ab ipſo REGE
Anglo-Saxonicâ lingvâ deſcriptus,
demum
à COLLEGII MAGNÆ AULÆ UNIVERSITATIS OXONIENSIS ALUMNIS
Latinè verſus &, unà cum JOH. SPELMANNI Vita ÆLFREDI MAGNI, è veteri codice manuſcripto Bibliothecæ Cottonianæ editus;
jam verò,
ob antiqvitatem & Septentrionalis tum temporis ſtatûs cognitionem, repetitus ac brevibus Notîs adauctus
ab
ANDREA BUSSÆO.

Digitized by Google

WILHELMUS MALMESBURIENSIS
de geſtis Regum Angliæ lib. 5.

Cupiditas gloriæ ita innata eſt mentibus hominum, ut vix aliqvis bonæ conſcientiæ pretioſis contentus fructibus, ſi qvid bene fecerit, non dulce habeat efferri in vulgus.

Digitized by Google

LECTURO SALUTEM.

Periplum hunc, qvô tam in ultima plaga Boreali populorum, qvàm Septentrioni noſtro vicinarum gentium, qvi ante octo ſecula cum dimidio ferè, ſtatus fuerit, curioſè ſatis deſcribitur, haud ingratum Lectori fore confido, idqve non minùs ob reverentiam adverſus antiqvitatem, qvàm Magnum Anglorum Regem Ælfredum, qvi ipſe Regiâ ſuâ manu chartis commiſit qvicqvid ex diligenti obſervatione & fideli præſentiq; narratione tam Ohtheri, *Norvegi, qvàm* Wulfſtani, *Angli, intellexerat ſcitu dignum, ſuóq; propoſito convenientius: de cujus Regiis & raris virtutibus non absqve oblectamento legi poſſunt vitæ Ejus deſcriptores;* Joh. Aſſerius, *qvi Regi* σύγχρονος *fuit, & ſuperiori ſeculô* Joh. Spelmannus, *Henrici fil. uterqve Anglus. Neqve ullius ingratiis erit, ſpero, præſertim Danis & Norvegis noſtris; qvòd poſt tot ætates popularis eorum & Helgolandiæ Norvegicæ qvondam indigena,* Ohtherus, *ipſos inviſet à tanto Rege (qvem, Hakluytô teſte, ſponte atqve conſultò obtinendi emolumenti alicujus gratiâ acceſſerat) amandatus tam ad piſcaturam, qvæ* Cetaria *dicitur, exercendam, qvàm ad qværendam, ſi inveniri poſſet, breviorem ad Japanenſes & Indos Orientales ſub circulo Poli Arctici & verſùs Euro-Aqvilonem, magìsqve commodam, qvàm ſolitam, etiam hodie freqventatam, per Atlanticum, Æthiopicum & Indicum mare, navigationem: qvæ qvidem nobilis qvæſtio per aliqvot inde ſecula varia elicuit tentamina, qvamvis hactenus incaſſum: omnem tamen decollâſſe ſpem inveniendæ hujus viæ haud ſtatuendum; qvin in eadem detegenda navigatione, non ſine fauſti eventûs exſpectatione, haud levem navavit operam ſuperiore & avorum memoriâ magnus Daniæ & Norvegiæ Rex, CHRISTIANUS ejus Nominis QVARTUS; ut noſtrô avô magnus Ruſſorum Imperator, PETRUS I. Cæterùm pleraqve in hoc Periplo qvæ memorantur regiones, cùm eô tempore vel Danicum vel Norvegicum agnoverint imperium, qvòd communi poſteà ceſſit Monarchæ; tantò magis antiqvitatum amatoribus acceptum fore & commendatum eum nullus dubito, ad omnia in Patriæ gloriam & emolumentum, qvæ à me proficiſci poſſunt, officia ſemper & ubiqve paratiſſimus.*

§. I.

OHTHÆRE (a) ſæde his hla for de Ælfrede (b) Kynincge; thæt he ealra Northmanna North meſt bude (c). he cvæth thæt he bude on thæm lande Northveardum vith tha væſtſæ. he ſæde theah thæt thæt land ſy ſvithe north thanon. ac hit is eall veſte buton on feavum ſtovum. ſtice mælum viciad Finnas (d). on huntathe on vintra. and on ſumera on fiſcothe be thære ſæ.

§. II.

He ſæde thæt he æt ſumum cyrre volde fandian hu lange thæt land north rihte læge. oth the hvæther ænig

(a) *Norvegis, ni fallor,* Odder *vel* Otter *dictus fuit, qvod nomen hodieqve in uſu eſt. Fortè idem eſt nominis cum* Hothero, *qvod in Saxone occurrit.*

(b) *Qvi per eum explorare voluit, num verſus ortum Aqvilonarem navigantibus ad* Indos *Oceanus eſſet omnino pervius; & ſic brevior ad Indos Orientales verſus Euro-Aqvilonem via inveniretur. Conf.* Joh. Spelmanni Vita Ælfredi Magni lib. 2. §. 73. *Idem trecentos ferè ante Ælfredum annos tentaſſe Britonum Regem Arturum,* Joh. Mercator *refert in* Atlante, *ubi Septentrionem deſcribit. Inveſtigarunt eandem viam poſtea alii plures; verùm ad hunc usqve diem incaſſum; nulla tn. natio feliciùs mercatoribûs qvibusdam Batavîs ſeculô proximè præterito; qva de re* Iſaacus Voſſius *legi poteſt in* Diſſert. de patefacienda per Septentrionem ad Japonenſes & Indos Navigatione; *qvæ inſerta eſt* Variarum Ejus Obſervationum libro edito Londini 1685. in 4to. *Qvantùm verò emolumenti tota Europa è compendiariæ hujus viæ patefactione caperet, docet præprimis doctisſimus* Conringius *in* Theſauro Rerumpublicarum, part. 1. §. 43. pag. 87.

Digitized by Google

§. I.

OHTHERUS (a) dixit Domino ſuo Ælfredo (b) Regi; ſe omnium Northmannorum locis maximè ſeptentrionalibus habitare (c), in illa regione, qvæ ad Aqvilonem oceano occidentali terminatur: dixit terram illam occidentalem verſus Aqvilonem eſſe porrectam, & deſertam eſſe totam præter paucos qvosdam locos, qvibus *Finni* (d) aliqvot (inhabitabant), qvi hyeme venatu, æſtate piſcatu vitam degunt.

§. II.

Dixit ſe aliqvando voluiſſe explorare, qvousqve terra illa verſus Aqvilonem extenderetur; vel ſi qva gens magis verſus Septentrionem à deſerto habitaret: atqve ea

(c) In Helgolandia Norvegiæ ſcilicet, ut inferiùs traditur §. 10.

(d) Finnorum nationes variæ ſunt, ac etiamnum latiſſimè patentes, qvarum nonnullæ ad Norvegiæ regnum, qvædam ad Ruſſorum imperium; aliæ, & qvidem auſtraliores, ad coronam Sveciæ pertinent. Antiqvitatem & originem earum eruere non eſt in proclivi, cùm parciùs de iis tractent priſca literarum monumenta: ante ſeptendecim tamen ſecula gentis hujus mentionem fecit Tacitus in libro de moribus Germanorum vicinorúmqve populorum: modò Finnorum nationes, *modò* Finnos, *eorúmqve vitam & (tum temporis) mores commemorans: Ptolomæo* Φίννοι *dicuntur, Jornandi* Finnaithæ; *etiam* Scretofennæ, *ut Procopio & Paulo Diacono* Scritofinni; *Adamo Bremenſi qvoqve* Scritefinni; *ſcil. à Xyloſoleis, ſeu ligneis plantis, qvibus montes terráſqve hyeme ſolent percurrere. Conf.* Th. Barthol. Antiq. Dan. l. 2. c. 8. p. 415. *Debet Finnis nomen qvædam Norvegiæ provincia maximè ſeptentrionalis, Finno-marchia, hodie* Findmarken, *at priſco ævo* Finnsbudir *nuncupata. Finnis accencentur* Biarmii *&* Qveni, *qvarum gentium Ohtherus noſter inferiùs meminit.*

ænig man be northam thæm veſtene bude: tha for he north rihte be thæm lande. let him ealne veg thæt veſte lande on thæt ſteorbord. and tha vid ſæ on bæcbord thry dagas. tha ves he ſva feor north ſva ſva hvæl huntan fyrreſt farath: tha for he tha gyt north ryhte. ſva he mihte on thæm othrum thrim dagum geſeglian. tha beah thæt land ver eaſt rihte. oththe ſio ſæ in on thæt land. he nyſte hvæther. buton he vyſte thet he ther bad veſtan vindes oth the hvon northan. and ſægled thanon eaſt be lande. ſva ſva he mihte on feovor dagum geſeglian: tha ſceolde he bidan ryhte northan vindes. forthan thæt land thær beah ſuthrihte. oth the ſeo ſæ in on thæt land. he nyſte hvæther. tha ſægled he thanon ſuthrihte be lande. ſva ſva he mihte on fif dagum geſeglian.

§. III.

Tha læg thær an micel ea up in thæt land. va cyrdon he up in on tha ea. for thæm hy nedhorſton forth be thære ea ſeglian. for unfrithe. for thæm thæt land væs eall gebun on othre healfe thære ea. Ne mette he ær nan gebun land. ſyththan he fram his agnum hame for. ac him væs ealne veg veſt land on thæt ſteorbord butan fiſceran and fugeleran and huntan. and thæt væren ealle Finnas. and him væs a Vid ſæ on thæt bæc bord.

§. IV.

Tha Beormas (e) hæfdon ſvithe vell gebun hyra land. ac hi ne dorſton thæv on cuman. Ac thara Terfinna

(e) Biarmiis, *ſeu extremis Finnorum populis inſeſſam regionem* | Biarmeland, *in gentiliſmo ſplendidiore Fanô & ditioribus*

Digitized by Google

ea propter ſe rectà ſeptentrionem verſùs profectum, à dextris ſemper terram illam deſertam tenuiſſe, & oceanum à ſiniſtris trium dierum navigatione: qvô tempore ſe appuliſſe ſeptentrionem verſùs ad ultimum illius loci, qvem Balænarum captores adire ſolent: inde ſe adhuc verſùs Septentrionem, qvantum tribus diebûs navigare poterat, progreſſum fuiſſe, ibíq; terram verſùs Orientem rectà fuiſſe porrectam: neſcire autem ſe, num intra terram illam mare ſit: hoc autem ſe ſcire, qvòd ibi commoratus eſt, exſpectans ventum ab occidente vel partim à ſeptentrione flantem. Tunc autem dixit ſe verſùs orientem prope litus navigaſſe qvantum potuit qvatriduô; tunc verò coactum exſpectare ventum rectà borealem: qvoniam terra illa auſtralis erat, neſcire autem ſe, an mare in iſtam terram ſe extendat: tunc autem ſe rectà verſus Auſtrum prope litus navigaſſe, qvantum qvinq; diebus potuit.

§. III.

Ibi verò conſpexit permagnum fluvium, qvi in terram longiſſimè penetraret: ad ejus oſtia ſe ſubſtitiſſe, neq; auſum flumen ſubire metu incolarum: erat enim terra illa ex altera parte fluminis multùm habitata: neqve occurrebat ei terra ulla, ab eo tempore, qvô domô profectus eſt, præter hanc, incolîs referta. Sed à dextris ſemper erat terra deſerta, niſi fortè alicubi piſcatores, aucupes & venatores pauci reperiebantur, qvi etiam omnes erant *Finni*, & à ſiniſtris ſemper fuit Oceanus.

§. IV.

Dixit *Biarmios* (e) plurimos terram ipſorum habitare, ipſum verò non auſum fuiſſe eam appellere. *Terfinnorum*

mortuorum tumulis fuiſſe notabilem, ex Hervorar Sogu, *etiam* Hiſt. S. Olafi Regis, *diſcere licet.*

finna (f) land thæs eall væſte. butan ver huntan gevi codon. oth the fiſceras. oth the fugeleras. Fela ſpella him ſædon tha Beormas. ægther ge of hyra agenum lande ge of thæm lande the ymbe hy utan væran. ac he nyſte hvat thæs ſothes væs. for thæm he hit ſylf ne geſeah. Tha Finnas him thuhte and tha Beormas ſpræcon neah ange theode (g).

§. V.

Svith oſt he for thider. to eacan thæs landes ſcea vunge. for thæm horshvælum (h). for thæm hi habbath ſvithe æthele ban (i) on hyra tothum: Tha tev hy brohton ſume thæm cynincge. and hyra hyd bith ſvithe god to ſcipráthum (k): Se hvæl bith micle læſſa than othre hvalas. ne bith he lengra thonne ſyfan elna lange. ac on his agnum lande iſſe betſta hvæl huntath. tha beth eachta and feovertiges elna lange. and tha mæſtan fifiges

(f) *Horum nomen vix alibi occurrit.*

(g) *Niſi, qvod dialectis fuerit invicem diſtincta; id qvod bodie qvoqve in Finnorum lingva obſervatur; ratione diverſarum, ubi habitant, regionum.*

(h) *Hoc Cetorum genus Norvegis dicitur* Rosmær; *Islandis* Rosmhvælur, *& veteribus* Roſtungr; *Batavis* Walrus *&* Walros; *etiam* Rosmar; *Ruſſis* Morſen. *Nonnulli malunt* Phocis *annumerare & Amphibiis, qvòd æqvè in terra ac in mari hoc animal vivere qveat, qvamvis maximè in mari, qva de re* Joh. Hugo Linſcoten, Arngrimus Jonæ, *& alii.*

(i) *Hos dentes maximi olim fecerunt veteres: Principes enim & Magnates capulorum locô illis ſunt uſi, qvos aureîs limbîs exornârunt. Tali capulô inſignitus erat præacutus gladius Magni Nudipedis, Norvegiæ Regis,* Legbider *dictus, de qvo con-*

Digitized by Google

norum (f) autem regionem fuiſſe deſertam, niſi qvòd aliqvot venatores, piſcatores vel aucupes ibi habitarent. *Biarmios* dixit multum de terra ſua ſecum collocutos, & de terris circum vicinis; ſe autem neſcire, num verum dixerint, cùm propriis oculîs ea ipſemet non vidiſſet. Arbitrari verò ſe *Finnos* & *Biarmios* eadem lingva uti (g).

§. V.

Ipſum verò has regiones præcipuè adiiſſe, capiendorum Hippopotamorum (h) gratiâ: qvorum dentibus (i) magni pretii oſſa inſunt; horum dentium aliqvot Regi dono dedit: coria etiam eorum ad funes nauticos (k) conficiendos valde ſunt commoda. Balænarum hoc genus aliis balænîs multò minus eſt, neqve enim ſeptem ulnas facilè excedit. Balænas autem optimè etiam in patria ſua venatu capi, qvæ qvadraginta octo, nonnullæ etiam

ſuli poſſunt Chronic. Norveg. Snorr. Sturlæi, *verſ. Dan. p. 399. &* Jani Dolmeri Not. ad Jus Aulic. Norv. Norſke Hirdſkraa *dictum, p. 249. Memorat etiam* Paulus Jovius *in* Deſcript. Moſchoviæ *circa an. 1378. hos dentes à Magno Moſchorum Duce ad Clementem VII. Romanum Pontificem miſſos fuiſſe. Variis enim nationibus fuere in deliciis, Ruthenis, Scythis, Perſis ac Turcis. De veteribus Britannis & Hibernis luculentius exhibet teſtimonium* Solinus Polyhiſt. *cap. 22. ubi:* Qvi ſtudent, *inqvit*, cultui, dentibus mari nantium belluarum inſigniunt enſium capulos: candicant enim ad eburneam claritatem.

(k) *Fuere tantæ tenacitatis nautici hi funes, ut ne ſimplicem qvidem ſexaginta viri poſſent diſcerpere; ceu ex veterum monumentis obſervavit* Arngrimus Jonæ; *qvibus dicuntur* Svordr & Svardreip.

fifiges elna lange (l). thara he ſæde thæt he ſyxa ſum ofsloge ſyxtig on tvam dagum.

§. VI.

He væs ſvithe ſpædig man on thæm æthum the heora ſpeda on beoth. thæt is on vildrum. He hæfde tha gyt. tha he thone cyning ſohte. tamra deora unbebohtra ſyx hund. Tha theor he hatad hranas (m): vara væron ſix ſtæl hranas. tha beoth ſvithe dyre mid Finnum. fof thæm hy foth tha vildan hranas mid. He væs mid thæm fyrſtum mannum on thæm lande. næfde he theah ma thonne tventig hrythera. and tventig ſceapa. and tventig ſvina. and thæt lytle thæt he erede he erede mid horſan. Ac hyra ar is mæſt on thæm gafole the tha Finnas him gildath. thæt gafol bithon deora fellum. and on fugela fetherum. and hvales bane. and on thæm ſciprapum the beoth of hvæles hyde gevorht and of ſeoles.

§. VII.

Æghvilc gylt (n) be his gebyrdum. ſe bird. ſta ſceall gildan fiftyne mearthes fell. and fif hranes. and

(l) *Hujus longitudinis ſunt ferè hæc Cetorum genera:* Burhvalr, (*Norvegis hodie* Huus-Hval, *item* Trold-Hval); & Slettbakr, *à dorſi planitie ſic dictus, cujus picem pro optima habent Batavi, Galli & Biſcayenſes balænarum captores. Sunt etiam qvi 50 ulnarum longitudinem excedunt; ſcilicet* Hofreidr, *qvi ultra 60;* Reidr *vel* Steipireidr, *qvi interdum ad 65 ulnas; &* Skeliungr, *qvi ad 70, qvandoqve 80 ulnas ſe porrigunt; de qvibus aliisqve Cetorum generibus pervetuſtum Scriptum Islandicum,* Speculum Regale *dictum, uberiùs agit; alios & recentiores ut taceam.*

(m) *Præter Rangiferos ſeu Rhenones, Anglo-Saxonicâ linguâ* Rhenas *dictos; Norvegicâ* Rener; *Suecicâ* Reenar;

etiam qvinqvaginta ulnas (l) excedunt: dixitq; ſe ſextum fuiſſe, qvi ſexaginta bidui ſpatiô interfecerit.

§. VI.

Vir erat prædives earum opum, qvæ illis in locis opes æſtimantur, feris ſcilicet. Qvum ad Regem acceſſerat, habuit cervos domitos (qvos Rangiferos (m) appellant) ſexcentos, nec tamen emtos: horum etiam ſex erant, qvi apud *Finnos* admodum chari ſunt, eò qvòd per eos cervos indomitos capiant. Inter primores illius regionis erat, nec tamen ei plures viginti bovibus & viginti ovibus, & viginti ſuibus. Parum verò illud agri, qvod colebat, eqvîs colebat: cenſus autem eorum præcipuus eſt ex tributo, qvod *Finni* ipſis pendunt: qvod conſiſtit in pellibus ferinis, avium plumis, balænarum oſſibus, & funibus nauticis è Balænarum & Phocarum coriis confectis.

§. VII.

Unusqvisqve reddit (n) ſecundum facultates ſuas; ditiſſimus communiter reddit qvindecim martium pelles, cervorum rangiferorum qvinqve, urſi unam, ac decem

Danicâ Rinsdyr; *gentes maximè Septentrionales nullas ferè habent manſvetas pecudes; Finni præcipuè, & qvi eosdem cum Finnis mores habent, eorumq;, ut videtur, ſunt proles, Lappones: Rhenones enim victum & amictum dominis præbent: lac, caſeum, carnes, pellem, &c. etiam vecturam præſtant, de qvibus vide ſis* Mich. Wexionii (*poſteà* Gyldenſtolpe) Epit. Deſcript. Sveciæ & ſubjectarum provinciarum, lib. 4. c. 8. Joh. Loccenii Antiqvitt. Sveo-Goth. lib. 1. c. 20. *&* Joh. Schefferi Lapponia ſ. l.

(n) *Gylt be, &c. i. e.* pendit pro ratione natalium ſuorum; nobiliſſimus tenetur pendere. *Oxonienſes.*

and on beran fel. and tyn ambra (o) fethra. and berenne kyrtel oth the yterenne. and tvegen ſciprapas. ægther ſy ſyxtig elna lang. other ſy of hvæles hyde gevorhte. other of ſioles.

§. VIII.

He ſæde thæt Northmanna (p) land være ſvithe lang and ſvithe ſmal. Eal thæt his man ather oththe ettan oththe erian mæg. thæt lith vith tha ſæ. and thæt is theah on ſumum ſtothum ſvithe eludig. and licgath vilde moras vith eaſtan and vith upp on emnlange (q) thæm bynum lande. On thæm morum (r) eardiath Finnas. and thæt byne land is eaſtveard (s) bradoſt. and ſimle ſva northor ſva ſmælre. Eaſtveard hit mæg bion ſixtig mila brad oththe hvene brædre. and middeværd thrittig oththe bradre. and northeveard he cvæth. thære hit ſmaloſt være thæt hit mihte beon threora mila brade to thæm more. and ſe mor ſyththan on ſumum ſtovum ſva brad ſva man mæg on tvam vucum oferferan. and on ſumum ſtovum ſva brad ſva man mæg on ſyx dagum oferferan.

§. IX.

Thonne is to gemnes thæm lande (t) ſuth veardum on othre healpe thæs mores. Sveoland oth thæt land northveard (u). and to emnes thæm land northevear-dum Cvena land (x). Tha Cvenas hergiath hvilum on tha

(o) *Ambra*, *i. e.* cados *vel* bathos. *Oxonienſes.*

(p) *Northmanna*, *i. e.* Normannorum. *Oxonienſes.*

(q) *On emnlange*, adverbialiter, æqvali longitudine cum. *Oxonienſes.*

(r) Deſunt in Saxonico. *Oxonienſes.*

(s) *Eaſtveard*, *i. e.* Orientem

Digitized by Google

decem modios (o) plumarum, cum tunica è pellibus urſinis & lutrinis, atqve duobus inſuper funibus nauticis, qvorum uterqve ſit ſexaginta ulnas longus; alter autem è Balænarum, è Phocarum alter corio confectus.

§. VIII.

Norvegiæ (p) regionem dixit admodum longam eſſe & anguſtam. Et qvicqvid ejus ſoli pecorum paſturæ vel arationi eſt idoneum, id omne jacet circa maris litus; qvod & ipſum aliqvibus in locis eſt valde ſaxoſum. Et ſic deinceps (q) per cultam terram ſunt montes vaſti & culturâ deſtituti, qvos (hic & illic) (r) habitant *Finni*. Terra culta latiſſima eſt ad meridiem (s); & qvò magis inde tendat in Aqvilonem, eò ſemper magis eſt contracta. Ad partem meridionalem cenſetur ſexaginta millia paſſuum & aliqvanto amplius in latitudinem patere; circa medium triginta milliaria ſuperat: & Aqvilonem verſùs, inqvit ille, ubi anguſtiſſima eſt, non videtur tria milliaria usqve ad montes excedere. Montes aliqvibus in locis tantæ ſunt latitudinis, ut non niſi duarum hebdomadum itinere poſſint transcendi; in aliis non latiores, qvàm qvi ſex diebus ſuperari poſſunt.

§. IX.

Ex adverſo huic regioni (t) ad Auſtrum, ex altera parte montium, ſita eſt *Svecia*; & ex adverſo regioni ad Septentrionem (u) *Qvenlandia* (x). *Qveni* nunc in *Normannos* trans-

verſus: ita etiam in proxima periodo. *Oxonienſes.*

(t) Ad verbum: *aeqvaliter cum regione*, & ſic rurſus in clauſula proximè ſeqvente. *Ox.*

(u) *Sax.* usqve ad regionem illam Septentrionem verſùs. *Oxonienſes.*

(x) *Qvanam hæc ſit regio, mihi hucusq; eſt incompertum. E Fin-*

tha Northmen ofer thone mor. hvilum tha Northmen on hy. and thær ſint ſvithe micle meras ferſce geond tha moras. and berath (y) tha Cvenas hyra ſcypu ofer land on tha meras. and thanon hergiath on tha Northmen. hy habbath ſvithe lytle ſcypa and ſvithe leohte.

§. X.

Ohthere ſæd thæt ſio ſcyr hatte Halgoland (z). the he on bude. He cvæth thæt nan man ne bude be northan him. Thonne is an port on ſutheveardum thæm lande. thonne man hæt Sciringes heal (a). thyder he cvæth thæt man ne mihte geſeglian on anum monthe. gyf man on niht vicode. and ælce dæge hæfde ambyrne vind. and ealle tha hvile he ſceall ſeglian be lande. and on thæt ſteorbord him bith æreſt Iraland (b). and thonne tha igland the ſynd betvux Iralande (c) and thiſſum lande. Thonne is this land oth he cymth to Sciringes heale. and ealne theg on thæt bæcbord (d). north væge by ſuthan thone Sciringes heal fylth ſvith micel ſæ up in on thæt land. ſeo is bradre thonne ænig

norum genere Qvenos *fuiſſe nullus dubito; fortè à ſtridente lingva ita denominatos: qvi enim cum ſtridore verba efferunt, Norvegis bodieq; dicuntur* at qvine, *ut:* Hand qviner ſaa; *Danis eſt:* at hvine.

(y) Deſunt in Saxonico. *Oxon.*

(z) Halgolandia in gradu 66 lat. ſecundum Hackluitum. *Oxon. Vid.* Hackluiti & Purchaſii *Collectanea Navigationum & remotarum regionum navibus luſtratarum, pag.* 235. *qvi qvidem gradus latitudinis,* Halgolandiæ, (*Norv. olim* Halogaland, *nunc* Helgeland) *in Nordlandia Norvegia aſſignari poteſt; non verò* Heiligland *in Holſatia vel Cimbria Auſtrali; unde, ni fallor, natione Cimbrum Otherum facit* Jo. Spelman

transmontanos rapinam exercent; nunc viciſſim *Normanni* in illos. Sunt qvoqve inter montes lacus ingentes, ſalſedinis expertes; in qvos, lembos qvos habent exiguos ac leves, (humeris impoſitos) (y) terrâ transportant *Qveni:* atqve hâc ratione deſpoliant Normannos.

§. X.

Ohtherus dixit provinciam, qvam incolit ille, dici *Halgolandiam* (z): aliúmqve neminem, affirmante eodem, ulteriùs ad plagam ſeptentrionalem habitare. Ad auſtrum à regione illa portus eſt qvidam, cui nomen *Sciringes-beal* (a); qvo, inqvit ille, non poteſt qvis navigiô trajicere uno menſe, ſi noctu curſum ſiſtens, qvotidie vento utatur ſecundiſſimo. Sic autem naviganti per litus occurrit à dextra primùm *Jutlandia* (b), deinde inſulæ illæ, qvæ *Jutlandiæ* (c) interjacent & huic regioni, atqve ita juxta litus hujus regionis pergenti, donec appulſum fuerit ad *Sciringes-beal*, eſt à ſiniſtra iſthæc regio (d). Prope *Sciringes-beal* in regionem illam penetrat ingens fretum, qvod latius eſt, qvàm ut litus ejus ulteriùs unô proſpectu poſſit

in vita Ælfredi Magni p. 112. ſed minùs accuratè. Denominatur autem Halgoland *vel* Halogaland *Norvegiæ à Rege qvodam* Holga, *de qvo vid.* Edda Sturlæi, Mythol. 65.

(a) Scyros eosdem fuiſſe putat Cluverius, qvos Pruſſios appellamus, & tunc *Scyringes-beal*, ſive Scyrorum angulus *Gedanum* fuiſſe probabile eſt. *Oxonienſes.*

(b. c.) Sax. utrobiqve *Iraland.* Sed videtur *Jutland* debere legi. *Oxon.*

(d) Ad verbum: *Tum eſt regio, hæc, donec ad Sciringes-beal ventum fuerit, & continuè ad ſiniſtram, Norvegia* (vel *ad ſeptentrionem*) *per auſtrum à Sciringes-beal:* qvæ intelligi non poſſunt. *Oxon.*

Digitized by Google

ænig man oferſeon mæge. and is Gotland (e) on othre healpe ongcan. oc ſiththa Sillende (f). Seo ſæ lith mænig hund mila up in on thæt land.

§. XI.

And on Sciringes-heale he cvæth thæt he ſeglode on fif dagan to them porte the mon hæt æt Hæthum (g). ſe ſtent betvuh Winedum and Seaxum and Angle (h). and hyrth in on Dene. Tha he tvitherveard ſeglode fram Sciringes-heale. tha væs him on thæt bæcbord (i) Denamearc. and on thæt ſteorbord (k) vid ſæ thry dagas. And tha tvegen dagas ær he tho Hæthum (l) come. him væs on thæt ſteorbord (m) Gotland and Sillende (n) and iglanda fela. On thæm landum eardodon Engle. ær hi hither on land comon. and him væs tha tvegen dagas on thæt bæcbord tha igland the in Denemearc hyrath.

§. XII.

(e) *Inſignis in mari Balthico inſula, territoriis gaudens 21. qvos in* Chronico Gothlandico *recenſet* Strelovius pag. 5. *Urbem habet unicam* Wisby *dictam, qva decimô à nativitate Chriſti ſeculô è ruinis ditiſſimi qvondam emporii Pomerani*, Venetæ *vel* Henethæ, *potiſſimùm crevit, varias nationes omnigenasqve merces complectens; cujus vires veteres pomæriorum atqve mænium amplitudo in ruderibus hodieq; oſtentant. Templa olim 15. in hac urbe numerabantur. Arcem ibi condidit atqve habitavit Ericus Pomeranus, Daniæ, Norvegiæ & Sveciæ Rex, nunc dirutam. Antiqviſſimum etiam* jus nauticum *inde prodiiſſe conſtat, qvod* Wisby-Sioret *dicitur; unde reliqva aliarum nationum leges nauticæ ſunt derivatæ, qvæ hodieqve ſunt in uſu. Immo ipſum hoc* jus Nauticum Wisbyenſe *in varias lingvas translatum legitur;* Svecanam, Gallicam, Anglicam, Batavam, *&c.*

poſſit diſcerni: huic è regione objacet ex altera parte *Gotlandia* (e), ac deinde *Sillandia* (f). Hoc freto ad centena aliqvot milliaria alluitur regio illa interior.

§. XI.

Dixit inſuper, ſe à *Sciringes-heal* qvinqve dierum navigatione appuliſſe ad portum, qvem vocant *Hæthe* (g); qvi poſitus eſt inter *Vandalos*, *Saxones* & *Anglos* (h), qvorum imperio eſt ſubjectus. Inter illuc navigandum à *Sciringes-heal*, fuit illi à dextra (i) *Danemarchia*, à ſiniſtra (k) per curſum triduanum Oceanus: & biduum anteqvam ad *Hæthum* (l) perveniſſent, ſiniſtrorſum (m) habuit *Gotlandiam*, *Sillandiam* (n), & inſulas non paucas. Hanc regionem incoluerunt Angli priusqvam huc (in Britanniam) venerunt, & eodem biduô erant illi à læva manu Inſulæ illæ, qvæ ad *Danicam* ſpectant ditionem.

C §. XII.

(f) Sillende *eſt primaria Daniæ provincia* Sælandia, *Dan.* Sæland, *in qva Regia metropolis, qvæ olim fuit* Lethra, *vernac.* Ledru; *Ethnicorum ſcil. Daniæ Regum ſedes; ut deinde Chriſtianorum* Roſchildia, *& poſteà* Hafnia, *qvæ hodieqve hac gaudet prærogativâ.*

(g) Oxonienſes *hæc annotant:* Videtur eſſe oppidum, qvod Æthelwardus *Haithabi* dictum putat, hodie *Sleswic.* *Qvæ qvidem non fallit conjectura; veteribus enim* Sleſvicum *urbem dictam fuiſſe* Hethæby, *è priſcis noſtratium monumentis conſtat.*

(h) *Ab his Anglis provinciam Holſaticam,* Angeln *dictam, olim inhabitantibus atqve à Britannis in auxilium evocatis Angliæ nomen ſortita eſt; qvam demum ſibi ipſis ſubjicere, heptarchiam Anglo-Saxonicam condentes, qvæ usqve ad Ælfredi Magni tempora duravit, qvi primus Anglorum Monarcha factus eſt.*

(i) Hæc contra rem ipſam in Saxonico poni videntur: nam *bæcbord* eſt ſiniſtra; *ſteorbord* (k.m) eſt dextra. *Ox.*

(l) *Vid. not. g.* (n) *Vid. not. f.*

§. XII.

WULFSTAN ſæde thæt he geforę of Hæthum (o). thæt he vere on Truſo (p) on ſyſan dagum and nihtum. thæt thæt ſcip væs ealne theg yrnende under ſegle. Weonodland him væs on ſteorbord. and on bæcbord him væs Langaland. and Læland (q). and Falſter. and Sconeg (r). and thas land eall hyrath to Denemearcan. and thonne Burgendaland (s) væs us on bæcbord. and tha habbath him ſylf cyning (t).

§. XIII.

Thonne æfter Burgendalande væron us thas land tha ſynde hatene æreſt Blecinga eg. and Meore (u). and Eouland (x). and Gotland on bæcbord. and thas lande hyrath to Sveon.

§. XIV.

And Weonod lande (z) væs us ealne veg on ſteorbord oth Wisle muthan.

§. XV.

(o) *Vid. anteced. not. (g)*

(p) *Videtur eſſe* Troſa, *Sudermannia in Svecia oppidum, cujus cives piſcatui maximè ſunt dediti.*

(q) *In Oxonienſi editione pravè* Læland *vertitur* Sælandia, *cùm ſit* Laalandia.

(r) *Vernaculâ dicitur* Skaane, *Lat.* Scania, *qvam Danis tum temporis ſubjectam fuiſſe notetur.*

(s) Oxonienſes *hic monent:* Qværendum eſſe, ân non hinc Burgundi. *Verùm qvicqvid de eo fuerit, ex antiqvis hiſtoriis noſtratium ſatis notum eſt, olim hanc inſulam dictam fuiſſe* Burgundarholm, *hodie* Borringholm.

(t) *Inſulam hanc proprium unqvam habuiſſe Regem, nusqvam aliàs obſervavi. Cùm verò olim nomen* Regis *latiori ſignificatione de Præfectis exercituum, claſſium, urbium, terrarum ſtu-*

§. XII.

WULFSTANUS dixit, ſe diſceſſiſſe *Hatba* (o), & ſpatio qvinqve dierum & noctium *Truſum* (p) appuliſſe, navigiô interim ſemper velificante: & à dextris ſibi ſemper fuiſſe *Wandaliam*, & à ſiniſtra *Langelandiam*, *Laalandiam*, (q) *Falſteram* & *Sconiam*. (r) Omnes autem hæ regiones ad Daniam pertinent: inde navigantibus nobis erat à ſiniſtris *Burgendalandia* (s), qvæ Regem habet proprium (t).

§. XIII.

Poſt *Burgendalandiam* ad terram dictam *Blecbingam* vela fecimus: & ad *Meoram* (u) & *Eolandiam* (x) & *Gotlandiam* à ſiniſtris: & hæc terra ad Suiones pertinet.

§. XIV.

Et *Wandalia* (y) ſemper erat nobis à dextris usqve ad *Viſtulæ oſtium*.

ciariarum &c. uſurpatum ſit, atque inferiùs §. 17. *tradat Noſter in unoqvoqve terræ orientalis oppido Regem fuiſſe, qvibus Conſules tantùm & urbium præfectos intelligere videtur; facilè idem de* Borringholmiæ *Rege licet ſtatuere, eum præfectum quendam, Lethrenſi Daniæ Regi ſubditum fuiſſe.*

(u) *Neſcio an hîc parva in Auſtrali Gothia regio,* More *dicta, intelligatur.*

(x) Eouland *eſt* Olandia, *omnium maris Baltbici inſularum facilè amœniſſima, & pro magnitudine nulli fertilitate ſecunda.*

(y) *Wandalia,* Wenden, *olim peculiare regnum, unde hodieque Wandalorum Rex in titulo Regis Daniæ; veteri ſcil. jure Daniæ Regibus ut juſtis ſucceſſoribus, eorúmque poſteris perpetim reſervatô.*

§. XV.

Seo Wisle (z) is ſvithe mycel ea. and hio to lith Witland and Weonodland. and thæt Witland (a) belimpeth to Eſtum (b). and ſeo Wisle lithut of Weonodland. and lith i Eſtmere. and ſe Eſtmere is huru fiftene mila brad.

§. XVI.

Thonne cymeth Ilfing (c) eaſtan in Eſtmere of tham mere the Truſo ſtandeth in ſtathe. and cumath at ſamod in Eſtmere. Ilfing eaſtan of Eaſtlande (d). and Visle ſuthan of Winodlande. and thonne benimth Visle Ilfing hire naman. and ligeth of thæm mere veſt and north on ſæ. forthy hit man hæt Wislamuth.

§. XVII.

Thæt Eaſt land is ſvithe mycel. and thær bith ſvithe manig burh. and on ælcere byríg bith cyninge (e). and thær bith ſvythe micel hunig and fiſcath. and ſe cyning and tha ricoſtan men drincath myran meolc. and tha unſpethigan and tha theovan drincath medo. Ther

(z) *Wisle, Viſtula, hodie* Weixel.

(a) Witlandia *qvanam ſit regio, fateor me ignorare, niſi vel mendum ſit, vel ſic dicta olim fuerit qvadam Æſtiæ provincia,* Wiria *quæ hodie vocatur, in qva eſt denſior ſylva,* Wiriſt-wal *dicta, item arces* Weſenborg & Tolsborg *15. mil.* *Narvâ, totidémque Revaliâ diſtans, teſte* Mich. Wexioniô in deſcript. Svec. lib. 1. cap. 30.

(b) Mich. Wexionius *autumat* Eſtos *vel* Æſtos *dici ab* Æſi, *i. e.* Aſianis, *literâ* t *insertâ: hos enim & Finnos ut lingvâ conjunctos, ita ex Aſia veniſſe veriſimile ait;* loc. cit. *ut* lib. 3. cap. 9. *docet à Fen-*

§. XV.

Viſtula (z) autem eſt flumen permagnum, juxtáqve ipſum jacent *Witland* & *Wandalia*. *Witland* (a) verò pertinet ad *Eſtos* (b). *Wisla* autem deſcendit ex *Wandalia*, deſcenditqve in *Eſtmeriam* (ſive lacum *Eſtorum*), qvæ qvidem *Eſtmeria* lata eſt ad minus qvindecim milliaria.

§. XVI.

Deinde venit *Ilfinga* (c) ab oriente in *Eſtmeriam* (ſive lacum *Eſtorum*), ad cujus lacûs ripam ponitur *Truſo*: & ſimul influunt in *Eſtmeriam*; *Ilfinga* orientaliter ab *Eſtlandia* (d), & *Viſtula* auſtraliter à *Vandalia*. Tunc autem *Viſtula* nomen adimit ab *Ilfinga*, deſcenditq; à lacu Occidentem & Septentrionem verſùs in mare: ideóq; appellatur *Oſtium Viſtulæ*.

§. XVII.

Terra Orientalis illa eſt admodum ampla; ibiqve plurima ſunt oppida, atqve in unoqvoqve oppido Rex (e) eſt; ibi etiam eſt magna mellis & piſcium copia. Rex inſuper & viri opulentiſſimi lac eqvinum bibunt; pauperes autem & ſervi aqvam mulſam: multum vini

nica lingva latiſſimè qvondam qva patuit, (ſcilicet inter Viſtulam & mare album, ſinum Bothnicum vel potiùs ipſum Oceanum ſeptentrionalem & Tanaim) Carelios *leviter ſaltem in qvibusdam phraſibus differre,* Æſtios *autem dialectô ſuâ paulò longius diſtare.*

(c) Ilfingæ *nomen fruſtrà apud Geographos qværitur: hodie enim dicitur in mappis* Elbing, *Civitas in Pruſſia Polonica ſatis celebris.*

(d) *Hodieqve dicitur* Eſtland, *Latinè:* Eſtia *ſeu* Eſtonia; *aliàs* Livonia Septentrionalis.

(e) *Conf. ſuperiùs dicta in* Not. (t).

Ther bith ſvithe mycel gevinn betveonan him. and ne bith thær nænig ealo gebroven mid Eſtum. ac thær bith medo (f) genoh.

§. XVIII.

And thær is mid Eſtum theav. thonne thær bith man dead. thæt he lith inne unforbærned mid his magum oc freondum monath. gevhvilum tvegen. and tha Cyningas and tha othre heah thungene men. ſva micel lengc ſva hi maran ſpeda habbath. hvilum healf gear. thæt hi beoth unforbærned. and licgath buſan eorthan. on hyra huſum. and ealle tha hvile the thæt lic bith inne. thær ſceal beon gedrync (i) and plega (k) oth thone dæg the hi hine forbærneth. Thonne thy ylcan dæg hi hine to

(f) Ealo, *qvod in textu eſt, Danis hodie æqvè ac olim, dicitur* Øl, *qvi potus variis gentibus fuit, eſtqve adhuc in uſu qvotidiano & deliciis, ringentibus qvamvis ejus oſoribus; bene enim defæcatam cereviſiam ſaluberrimum exhibere potum, & excellentibus præditam eſſe qvalitatibus, dudum evicit ὁ πάνυ*, Thomas Bartholinus, diſſert. 1. & 7. de Medicina Danorum domeſtica. *Artem verò miſcendarum aqva frugum vel cereviſiam coqvendi, ab ultima memoria in Septentrione uſurpatam lateqve freqventatam ipſi Libero patri adſcripſiſſe Diodorum Siculum* Hadrianus Junius *obſervavit, qvi etiam Cereviſiæ apud varias gentes denominationes collegit* lib. 2. Animadv. cap. 12.

(g) *Anglo-Saxonicum* Medo *Danis eſt* Mød; *Svecis & Norvegis* Miöd; *veteribus Septentrionis noſtri tam incolis qvàm accolis gratiſſimus potus, atqve adeò inter delicias habitus, ut in Valhalla etiam ipſi Dii Aſæ, ejus potu ſe delectaſſe prodat Edda Mythologia 50. atqve Deorum conſortiô fruentes Monoheröes qvotidie illo & plenè inebriari tradat Mythologia 35.*

(h) Orientales *hic vocantur Septentrionis noſtri accolæ, more*

eſt etiam inter eos: nulla autem cereviſia (f) in *Eſto* coqvitur, medonis (g) (hydromelis) verò ſatis habetur.

§. XVIII.

Orientalibus (h) etiam mos eſt, ut qvando qvis obierit, intus (domi) jaceat non crematus, inter cognatos & amicos per menſem: qvandoqve per duos. Reges etiam, & alii illuſtres viri, eò diutiùs, qvò plures habuerint facultates; qvandoqve (ſcilicet) per dimidium annum non cremantur: jacent autem ſuper terram in domibus ſuis. Et qvamdiu cadaver intus fuerit, habendæ ſunt compotationes (i) & ludi (k) usqve in cremationis diem. Die vero, qvo (de-

Anglo-Saxonibus familiari, ut obſervat Th. Bartholinus, celeb. memoriæ, Antiqv. Danic. lib. 2. cap. 2.

(i) *In funebribus hiſce compotationibus (qvarum reliqviæ hodiernæ Ruſticorum compotationes* Gravøl *dictæ, videntur eſſe,) inferebantur olim pocula, Noſtratibus* Minni *vocata, qvæ in memoriam defunctorum amicorum, atqve illuſtrium virorum, etiam Deorum honorem, evacuare moris erat; ut ex* Sturlæi Chronico Norv. *it.* Herrauds oc Boſá Sogu *conſtat. In parentalibus qvoqve Regum vel Comitum illatum fuiſſe* Minni, *qvod* Bragafull *dictum Brago Deo conſecratum erat poculum, cui aſſurgens hæres votum ſtrenui alicujus operis edendi faceret, deindèqve poculum ebiberet, júsq; & dominium à patre relictum adiret, annotat citatus nuper* Sturlæus *in* Chron. Norveg. *ubi Haraldi Caralidentis, Daniæ Regis, epulæ funebres deſcribuntur; ut &* Joms-vikinkinga-Saga *de Strut-Haraldo Comite.*

(k) *Ludos hos funebres fuiſſe nullus dubito, qvales verò fuerint, & in qvo ludorum genere conſtiterint, non dicam; ad Græcorum & Romanorum morem gladiatorios fuiſſe, aſſerere non audeo,*

Digitized by Google

to thæm ade beran villath. thonne to dælath hi his feoh thæt thær to laſe bith æfter thæm gedrynce and thæm plegan. on fif oththe ſyx hvilum on ma. ſva ſva thæs feos andefn bith. Alecgath hit thonne for hvæga on anre mile. thone mæſtan dæle fram thæm tune. thonne otherne. thonne thæne thriddan. oth the hyt eal aled bith on thære anre mile. and ſceall beon ſe læſta dæl nyhſt thæm tune the ſe deada man on lith. Thonne ſceolon beon geſamnode ealle tha menn the ſvyftoſte hors habbath on thæm lande. for hvæga on fif milum oththe on ſyx milum fram thæm feo. Thonne ærnath hy ealle toveard thæm feo. thonne cymeth ſe man ſe thæt ſvifte hors hafath to thæm æreſtan dæle and to thæm mæſtan. and fra elc æfter othrum. oth hit bith eall genumen. and ſe nimth thone læſtan dæl. ſe nihſt thæm tune thæt feoh geærneth. and thonne rideth ælc his veges mid tha feo. and hyt motan habban eall (l). and forthy thær beoth tha ſviſtan hors ungefoge dyre. And thonne his geſtreon beoth thus eall aſpeded. thonne byrth man hine ut. and forbærneth mid his væpnum and hrægle (m). and ſvithoſt ealle his ſpeda hy forſpendath mid than langan legere thæs deadan mannes inne.

---

veterum de eo teſtimoniis & exemplis deſtitutus; quamvis ab hac ſententia non multùm abhorrens. Talia verò exercitia gladiatoria aliaq; armorum ludicra in Valhalla, ſeu Paradiſo Septentrionalium Ethnicorum, quotidie vigere, Edda *prodit* Myth. 35. *ubi* Monoheroës *dicuntur* in aream exire dimicantes, unúmq; alterum proſternere; inſtante verò prandii tempore, domum ad aulam eqvitare, & ad potandum conſidere.

(*l*) *Hæc contra inſtitutum ab Odino morem, qui 70. annos ante na-*

(defunctum) ad rogum exportant, bona ejus dividunt, qvantum poſt compotationes & ludos ejusmodi ſuperent, in qvinqve, ſive ſex, qvandoq; in plures (partes) ſicut bonorum fuerit proportio (vel: pro modo facultatum). Deinceps deponunt maximam eorum partem uno ſaltem à (defuncti) villa milliari; tunc alteram partem; deinde tertiam: donec totum intra illud milliaris ſpatium fuerit collocatum. Minima autem ipſorum pars erit villæ proxima, ubi mortuus homo ſitus fuerit. Exinde congregantur omnes, qvi eqvos habent velociſſimos per regionem illam: ſaltem per qvinqve, aut ſex à bonis illis milliaria (degentes). Tunc omnes currunt bona verſus: pervenit autem, eqvum qvi habuerit velociſſimum, ad primam & præcipuam partem: & ſic ſinguli qviqve, alter poſt alterum, donec totum fuerit ablatum. Ipſe autem minimam aufert partem, qvi ad portionem villæ proximam currendô pervenerit. Poſthac unusqvisqve cum ſua bonorum parte abeqvitat, eamqve ſibi vendicat in ſolidum (l). Hinc fit, ut eqvi veloces ſint ibi mirè chari. Qvando verò omnia ejus bona conſumta fuerint, tunc (mortuum) exportant, & comburunt cum armis & veſtibus (m). Et plerumqve

tum Chriſtum in Septentrionem mortuos comburendi ritum induxit, à qvo tempore ſic dicta combuſtionis ætas (Bruna-olld) *cœpit, Snorriô Sturlaô teſte: ſcil. legem tulit ille:* ut omnes mortui cremarentur, & ſimul cum ipſis poſſeſſiones ipſorum. *Hic verò Septentrionales noſtros defuncti bona abſtuliſſe obſervatur: prout qvisq; velociori gauderet eqvo; id qvod alibi me legiſſe haud memini.*

(m) Non ſolùm aliàs arma & veſtes, verùm etiam eqvus, qvô in vivis maximè delectatus fuerat defunctus; pariter utenſilia, ar-

inne. and thæs the hy be thæm vægum alecgath. the tha fremdon to ærnath and nimath. And thæt is mid Eſtum theav. thæt thær ſceal ælces getheodes man beon forbærned (n). and gyt thar man an ban findeth uforbærned. hi hit ſceolan miclum gebetan. And thær is mid Eaſtum an mægth. thæt hi magon cyle gevyrcan. and thy thær licgath tha deadan men ſva lange. and ne fuliath. thæt hy vyrcath thone cyle hine on. oc theah man aſette tvegen fætels full ea lath oth the væteres. hy gedoth. thæt other bith oferfroren. ſam hit ſy ſummor ſam vinter.

---

milla, annuli, aliaq; clenodia cum mortuis ſimul cremata & ſepulta ſunt, eaq; tam defuncti propria, qvàm conſangvineorum, amicorum, aut ſubditorum vel in rogum congeſta, vel ſepulchro illata, quorum ipſi in altera vita & Valhalla uſus eſſet; cujus in Septentrione uſitati gentilibus moris exempla aſſatim ſunt obvia, quæ hic afferre non vacat. De his verò conſuli poteſt Th. Bartholini in Antiqvitat. Danic. *præſertim* lib. 2. cap. 10. & 13.

(n) *Hinc diſpaleſcit comburendi mortuos ritum, per maximam orbis partem in gentiliſmo diffuſum, diu in hisce Maris Balthici oris duraſſe, quamvis magnam partem in Dania ad exemplum Regis Dani Mikilati, i.e. Magnanimi, circa A. C. 222. defuncti, in deſvetudinem abierit: is enim, atteſtante* Sturlæô in præfat. ad Chronic. Norv.

Digitized by Google

omnes ipſius opes inſumuntur diutina mortui hominis intus reſervatione. Qvod autem per viam collocatur, extranei illi adeqvitant & aſportant. Apud Orientales etiam mos eſt, ut unusqvisqve regionis incola crematur (n). Et ſi qvando vel oſſium unum non combuſtum compertum fuerit, id grsviter vindicent. Orientales etiam qvandam habent frigoris efficiendi facultatem: atq; hinc fit, qvòd ibi mortui homines tamdiu maneant incorrupti: à frigore (ſcil.) in eos inducto. Et ſi qvis ponat duo vaſcula cereviſiæ vel aqvæ, efficere poſſunt, ut utrumqve glacietur, ſive ſit æſtas, ſive hyems.

---

collem ſibi aggeri fecit, jubens, ut illuc ſe poſt mortem deferrent eum ornamentis Regalibus, armaturâ & equo, multisq; aliis opibus. Et ejus cognati ut plurimùm poſteà eum morem ſecuti ſunt. Tunc incepit in Dania Haugsaulld, *i. e. ætas collium vel tumulorum. Hæc* Sturlæus. *Quin ſanxerit Carolus Magnus, in Saxonia & circumjacentibus regionibus ſtrenuus Religionis Chriſtianæ Aſſertor, in Capitulatione circa an. 789. lata, quæ in* Steph. Baluzii Capitularium Tomo I. c. 7. *occurrit:* Si qvis corpus defuncti hominis ſecundum ritum paganorum flammâ conſumi fecerit, & oſſa ejus ad cinerem redegerit, capite punietur. *Et* cap. 22. Jubemus, ut corpora Chriſtianorum Saxonum ad cœmeteria Eccleſiæ deferantur, & non ad tumulos paganorum.

Digitized by Google

INDEX.

Angli Holſt. §. 11.
Balæna. vid. Ceti.
Biarmii. §. 4.
Blechinga. §. 13.
Bragafull. Not. i. ad §. 18.
Bruna - aulld. Not. ad §. 18.
Burgandalandia (Borringholm). §. 12. 13.
Cereviſia. §. 17.
Ceti. §. 5.
Compotationes funebres. §. 18.
Cremati mortui. ibid.
Danemarchia. §. 11.
Dentes Hippopotamorum. §. 5.
Elbing. vid. Ilſinga.
Eoulandia vel Ølandia. §. 13.
Epulæ funebres. Not. i. ad §. 18.
Eqvinum lac potus Regum & Magnatum. §. 18.
Eqvi veloces cur chariores. ibid.
Eſtmeria ſeu lacus Eſtorum. §. 15.
Falſtera. §. 12.
Finni. §. 1. 4. 6. 7. 8.
Frigoris efficiendi facultas. §. 18.
Funebres compotationes & ludi. ibid.
Funes nautici è coriis Hippopotamorum. §. 5.
Gedanum. Not. a. ad §. 10.
Gotlandia. §. 10. 11. 13.
Hafnia. Not. f. ad §. 10.
Halgolandia Norv. ibid.
Haugs - aulld. Not. ad §. 18.
Hethe (Sleſvicum). §. 11.
Hippopotami. §. 5.
Horsbvalum. ibid.
Hydromeli. §. 17.
Hynetha. vid. Veneta.
Ilſinga (Elbing). §. 16.
India Orientalis breviori via quæſita. Not. b. ad §. 1.
Jutlandia. §. 10.
Laalandia. §. 12.
Langelandia. ibid.
Ledru. Not. f. ad §. 10.
Legbider, gladius R. Magni Nudip. Not. b. ad §. 5.
Medo (Mod). §. 17.
Meora. §. 13.
Minni. Not. l. ad §. 18.
Mortuorum crematio. §. 18.
- - opes relictæ conſumtæ ante cremationem. ibid.
Nauticum jus Wisbyenſe. Not. e. ad §. 10.
Norvegia. §. 8.
Ohterus, & ejus conditio. §. 1. 6.
Qveni & Qvenlandia. §. 9.
Rangiferi ſ. Rhenones. §. 6.
Reges qvinam olim vocati. Not. t. ad §. 12.
- - oppidorum maris Balthici. §. 17.
Roſchildia. Not. f. ad §. 10.
Rosmari. v. Hippopotami.
Selandia. v. Sillandia.
Saxones. §. 11.
Scania vel Sconia. §. 12.
Scheringesheal. §. 10. 11.
Sillandia, Sillende. ib.
Svecia. §. 9.
Sverdr & Svardreip. Not. k. ad §. 5.
Terſinni. §. 4.
Troſa, Truſa. §. 12. & Not. p. ibid.
Vandali. §. 11. 15.
Veneta Pomer. Not. e. ad §. 10.
Viſtula (Weixel). §. 15. 16.
- - ejus oſtium. §. 16.
Wandalia. §. 12. 14.
Wisby. Not. e. ad §. 10.
Witland. §. 15.
Ølandia. v. Eoulandia.

Digitized by Google

SICILIMENTA PRÆFESTINATÆ MESSI RELIQVÆ ADJICIENDA.

In Vita Arii.

Plagula C. pag. 2. verſu 4. pro proximo *lege:* tertiô poſt obitum Epiſcopi Thorlaki ut & *Samundi annô.*

Verſ. 5. lege: 1136. novenniô ante deceſſum Ketillis Epiſc. (qvi A. C. 1145. obtigit) *concinnaſſe.*

Verſ. 7. poſt terminantur; *appone:* & Ketille adhuc vivente Schedas has recognoviſſe Arium, ipſe in Epiſcoporum Genealogia pag. hîc 75. teſtatur.

Verſ. 21. poſt obſervaverit. *adde:* Immo, ſi in editione *Landnamæ* Scalholtina Theod. Thorlacii *part. 1. cap. 2. p. 3. 4.* locus ſit genuinus, ac verba illa: *tvi ad tha höfdu hafſiglingar menn enger Leidarſtein i than tijma i Nördurlöndum*, manuſcriptorum fide nitantur, nec ſint à qvopiam infarcta, (id qvod Celeb. *Arnam Magnæum*, Virum, dum viveret, patriarum antiqvitatum peritiſſimum, atqve in manuſcriptorum collatione accuratiſſimum, ſeriò aſſeruiſſe memini) Magnetis in navigationibus uſus clarè inculcatur: cujus tamen inventio ſeculô à nato Chriſto decimô tertio vel ſeqventis initiô, atqve ita plùs ſeſqviſeculô à morte Arii contigiſſe traditur. Sic *parte 2. cap. 25.* memorat *Landnama* Haukum Erlandinum, qvi annô Chriſti 1306. Nomophylax factus eſt, Ariô A. C. 1148. atqve ita ante hoc tempus 158. annos mortuô, ut inferiùs patebit.

Plag. C. pag. 3. verſ. 17. poſt verba: de Arte Poëtica, *add.* compilatore ſcil. ſecundæ Eddæ partis nondum editæ,

qvam *Scaldam* vulgò appellant: floruit is circa a. C. 1216. teſte *Arngrimô Jona in Crymog. lib. 1. cap. 1.*

Plag. C. pag. 4. verſ. 23. poſt vocem: nixus. *add.* Si verò de literis Runicis ſcripſerit Arius, ſanè ultra ſedecim earum numerum non extendiſſe eum, ex ſuprà allato Scaldæ auctore diſcimus; qvo numerô olim conſtitiſſe Septentrionalium literas docet qvoqve ipſô longè vetuſtior Scriptor, *Rabanus Maurus* in libello *de inventione linguarum*, ubi: *Literas*, inqvit, *qvibus utuntur Marcomanni, qvos nos Nordmannos vocamus, infrà ſcriptas habemus; à qvibus originem, qvi Theodiſcam loqvuntur lingvam, trahunt. Cum qvibus carmina ſua incantationesqve ac divinationes ſignificare procurant, qvi adhuc paganis ritibus involvuntur.* Qvæ de Runicis literis intelligenda eſſe verba, ipſæ à Rabano expreſſæ literarum figuræ clarè oſtendunt, qvas pro Runicis qvoqve agnoſcit doctiſſimus *de re Diplomatica* ſcriptor, *Jo. Mabillon*, Gallus, *lib. 1. cap. 11.*

Plag. C. pag. 5. verſ. 15. poſt verba: Danicum appellatum: *add.* Sic in Eddæ Mythologia 66. legitur: *Fröde var allra Konunga rijkaſtur à Nördurlöndum, tha var bonom kendur fridurenn umm alla* Danſka Tungu, *oc kalla Nordmenn that Fröda-frid.* h. e. Frodius erat potentiſſimus in Septentrione Rex, cùm ipſô regnante pax eſſet omnibus Septentrionalibus, qvam Normanni Pacem Frodenſem appellant. Paria refert antiqvum monumentum *Grottaſaung in præfatione.*

Plag. C. pag. 6. verſ. 5. poſt verbum: dignoſcantur, *add.* Huic conſentit *Rimbegla*, pervetuſtum ſcriptum Islandic., ſed à recentiore qvodam, ut variis locis obſervare licet, interpolatum corruptúmqve. Auctoris verba ſunt: *Thvi er that med ſonnu at ſegia, at tungan, er ver kollum Norrænu, gek um Saxland, Danmork oc Svithiod, Noreg oc um nockurn hluta Englandz;* i. e. *Verè autem traditur, qvòd lingva, qvam Norvegicam* (vel potiùs Septentrionalem) *appellamus, per Saxoniam, Daniam, Sveciam & aliqvam Angliæ partem ſe diffuderit.*

Digitized by Google

Plag. C. pag. 7. verſ. 23. poſt poſſeſſione; *add.* bellis diuturnis & victoriis parta. *Et verſ. 25. poſt* communis, *lege:* utut in Eruditis tantùm atqve eorum ſcriptis viva ſit, nulli amplius genti vernacula: nihilominus in totis nationibus, nempe: Italica, Gallica, Hiſpanica, dialectîs fœcunda. *Ibidem verſ. 27. poſt vocem* adſtrictæ. *add.* Neqve importunos lingvæ noſtræ Ariſtarchos & invidos cenſores hîc moramur, ſpeciatim *Rabelæſium*, ſeculi decimi ſexti ſcriptorem, qvi in *Pantagruele* ſuo tam habilis de lingva Danica ſedet judex, qvàm Aſinus ad lyram.

Plag. C. pag. 8. verſ. 1. poſt Celticæ *add.* & Scythicæ Europææ. *Et verſ. 9. poſt* concedam. *add.* Noſtræ ſententiæ ſuum addit calculum immortalis memoriæ *Borrichius* noſtras, è cujus Diatriba de Cauſis diverſitatis lingvarum, §. 13. hæc juvat annotare: *Neqve facile fuerit lingvam ullam exſcindere alicubi prorſus, niſi vel incolis omnibus, qvod crudele, occiſis, vel in alium locum, qvod mitius, transportatis, vel deniq; qvod arduum, (ſed humana induſtria non inacceſſum) nutricum locô doctis ubiqve nutritoribus ſubrogatis; à qvibus, ſi unam tantùm lingvam, verbi gratiâ, Latinam tota claſſes fari incipientium audirent, fieri videtur poſſe, uti, accedente nationum conſenſu, ante unius ſeculi lapſum univerſus Orbis loqveretur duntaxat Latinè.* Verùm ita proceſſiſſe in propaganda lingva ſua Aſiaticos illos, nec facile credi, nec ex hiſtoricis monumentis poteſt cognoſci.

Plag. D. pag. 3. verſ. 14. poſt voc. ille: *add.* lib. 1. c. 11. p. 198.

In Schedis Arii, & Notis.

Pag. 5. Not. (g) col. 2. verſ. 3. poſt voc. etiam *add.* Cap. 3. & 10. Sic *&c.*

Pag. 8. Not. (m) col. 1. verſ. 4. poſt voc. eorúmqve *add.* Carmina primùm ac diu unicum memoriæ & Annalium genus fuerint; qvorum *&c.*

Digitized by Google

Pag. 8. Not. (*) *verſ. 1. lege:* Ivarus hic, qvòd per ejus univerſam corporis compagem cartilago continua oſſium vicibus fungeretur. *Verſ. 5. poſt voc.* prius *adde:* gladio: *& verſ. 6. lege:* à ſcapulis ac vertebra; *ut verſu ſeqventi:* ad diſſectæ aqvilæ formam utrinqve expanſis. *Verſ. ult. add.* Verùm de S. Edmundi morte in diverſa abeunt hiſtoricæ narrationes.

Pag. 6. & 9. in Textu ad Isl. Eadmund enn Helga; *& Lat.* Edmundum Sanctum, *ſignum* (*) *appone; deindéqve ſubtus ſuo locô hanc Notam:* Erat is Eaſt-Anglorum Rex religioſiſſimus.

Pag. 9. not. (p) verſ. ult. add. De Ingolfo ita *Landnama*, ſeu *Originum Islandicarum liber*, part. 1. cap. 9. *Ingolfr var fregſtur allra Landnams Manna, thvi hann kvam her at audu landi ubygdu, ok bygdi fyrſtur landit, ok gordo thad adrer Landnams menn, at hans dæmom ſijdan:* h. e. Ingolfus erat nobiliſſimus omnium, qvi terram occuparunt, virorum, qvoniam huc venerit, cùm terra eſſet inhabitata, & primus terram incoluerit: id qvod ad ejus exemplum viri alii poſtea fecerunt.

Pag. ead. Not. (q) verſ. ult. add. Nominis tamen Islandiæ potiùs reſtauratorem, qvàm auctorem habere eum convenit; qvippe qvem regionis ſaltem qvoad nomen anteà notæ cognitorem fuiſſe, inde licet ſtatuere, qvòd diu antè in Diplomatibus illis Ansgario A. C. 834. & 835. conceſſis diſertè tam Islandia qvàm Gronlandia nominentur, qva de re vide qvæ inferiùs *pag. 32.* annotantur. Hanc ſententiam aliqvatenus etiam confirmare videtur illa Arii narratio hoc eodem capite qvæ legitur de Sacerdotibus Hibernis, ante Norvegorum adventum in Islandia degentibus, atqve ad devitandos ethnicos aliò emigrantibus.

Pag.

Digitized by Google

☞ *Pag. 12. Not. (v) add.* Hujus Ketilbiorni meminit qvoqve *Landnama part. 5. cap. 12.* tantúmqve argenti eum habuiſſe refert, ut filiis ſuis mandaret, trabes fani, qvod exſtruxerant, argentô obducere; id verò facere iis detrectantibus, duos tauros pecuniam ſuam ſupra montem trahere feciſſe, eámqve abſcondidiſſe, nunqvam deinceps repertam; ſervum & ſervam qvoqve, à qvibus fuerat adjutus, occidiſſe, ne locum proderent.

Pag. 15. Not. (b) verſ. ult. add. De reliqvis Septentrionalium gentium legibus, *Gothorum, Longobardorum,* &c. qvi curioſus eſt, evolvat Codicem ſatis ſpiſſum curatiſſimè à Lindenbrogio editum.

Pag. 17. Not. (b) poſt verba *ſect. 1. cap. 1.* adde: etiam *Crymogææ lib. 1. cap. 6.* Plura exempla Danorum Norvegorúmqve, adhuc gentilium, ſpretîs idolîs, Solis & Cœli Creatorem venerantium; Frothonis Magni, Haraldi Pulchricomi, Thorſteini Ingemundini, ejusdémqve fratris Thori; etiam hujus alumni, Thorkelis Krafla, pulchrè collegit ὀ πάνυ, Thomas Bartholinus, lib. 1. Antiqv. Danic. cap. 6. pag. 82. ſeqq.

Pag. 30. Not. (x) col. 2. verſ. 6. poſt conſiſtorium, *add.* in foro Generali, *&c.*

Pag. 35. in Textu Island. ad verba: i gegn mællto; *& in verſione Latina poſt vocem* refragarentur, *pone ſignum (x), & ante (e)* hanc notam: Conf. *Nials Saga,* ſeu Nialis vitam, ubi relatum legitur, eum per diem integrum ſacras Thangbrandi conciones profanis & anilibus fabulîs refutaſſe, atqve Thorr ſeu Thorum Chriſtô eſſe fortiorem obganniiſſe. Hæc autem de Thoro Deaſtro perſvaſio non ſola erat cauſſa, cur ethnici Septentrionales contra Chriſtianiſmum omnibus viribûs contenderent: fuere qvoqve aliæ; qvas inter haud conveniens cum Religione Chri-

Digitized by Google

ſtiana crudelis & inhumanus mos infantes exponendi; nec non carnis eqvinæ eſus in Chriſtianis legibus vetitus, de qvibus hoc ipſô capite inferiùs; his accedebat Sabbathi obſervatio; vi cujus ceſſarent operarii, atqve à labore prohibiti tam domini qvàm ſervi jejunarent cuncti; qvæ qvidem capita præcipuè in maximis oneribus damníſqve numerabant inſani illi & à veri Dei cultu alieni gentiles. Conf. *Snorr. Sturlæi Chronicon Norveg. verſ. Dan. p. 75. 76.*

Pag. 39. Not. (k) col. 4. poſt Venus. *hæc annotentur:* De Bodvaris Biarkii, licet gentilis, in Odinum illuſione miníſqve ſatis acerbis, vid. *Hiſt. Hrolfi Kraka* à Torfæo edita, etiam *Sax. Grammat. Hiſt. Dan. lib. 2.*

Pag. 46. Not. (r) col. 1. verſ. 2. poſt nominatum, *adde:* An. 704.

Pag. 48. in Textu Island. ad voc. Uppſolum *appone ſignum* (*), *deindéq; ſuo loco & ante (u) hanc Notam:* Hiſtorici & Antiqvarii Sveci malunt ſcribi *Ubſal:* qvippe urbem hanc, qvæ ad flumen Uplandiæ Salam ſita eſt, ab Ubbone (ſi Diis placet) qvintô filiorum Magogi ante tempora Abrahami fundatam perhibentes. *Olaus Rudbeck, Attilandiæ* (Atlanticæ) conditor, *Ubſala* nomen in Salomonis templo inveniſſe ſe exiſtimat: apud Ulfilam enim Joh. c. 10. v. 23. pro Gothico *ubizvai Saulaumonis*, i. e. porticu Salomonis; is legit *Ubſala*; non inaudaci, ſed ferè inaudito commentô. In Upſala olim non ſolum celeberrimum fanum; verùm etiam ethnicorum Regum ſedes fuit; unde vetuſtis Scriptoribus Sveciæ Reges Upſalenſes audiunt, ut hîc Noſtro: *Olaf enn Sænſka, at Uppſolum, Svia-Konung.*

Pag. 58. in Textu Island. ad voc. ſcirdi, *& in verſ. Lat. ad voc.* baptiſatum, *adde ſub ſigno* (*) *hanc notam:* Vid. ſuperiùs cap. 7. p. 35.

Pag. 65. not. (i) col. 2. verſ. 4. poſt verba: inſtar libri, *add.* & Legis ἐμψύχȣ atqve ambulantis.

In

In Lexico.

Voce Adra, *verſ. penult. add. poſt* n in đ. Convenit ferè Gothicum *anthar*; alius vel alter, qvod lingvâ Anglo-Saxon. eſt *oder*; Anglicâ hodiernâ *other*, Danicè **anden**, plur. **andre**.

Æſtu, *verſ. 7. poſt* ſollicitabant, *add.* niſi ſit Syncope, pro *æſktu*: qvin vix reperietur in membranis veteribus niſi in præter. Indicativi & Conjunctivi: nam *&c. Ibid. verſ. ult. add.* Ab *æſkia* Iſland. non multum recedit Anglo-Saxon. *aſcian*, & Angl. *aske.*

Afnema, *verſ. 1. adde poſt* cap. 3. *afnamen*, particip. c. 7. *Et verſu ult. poſt* aliqvo. *add.* Gothis *afniman* dicebatur auferre, apud Ulfilam in verſ. Evang. Goth. Luc. 1. v. 25. à ſimplici verbo *Niman.*

Aldamot, *verſ. 8. poſt voc.* Seculorum-rerum-liber, *add.* In Cantione Eccleſiaſt. *Te Deum laudamus.* v. 25. Iſlandicè exprimitur: *vier loſum thitt nafn æfennlega, oc um Alldur Allda:* laudamus nomen Tuum æternum, & in ſeculorum ſecula. *Col. 2. v. 18. poſt* &c. *add.* Anglo-Sax. qvoq; *Gemot* eſt conventus, ſynodus; ſic *motern* & *gemotern*, prætorium, curia, ut notat Boxhornius.

Alls-heriar-fe, *verſ. 18. poſt* ὅλος, *add.* totus; vel à Divino nomine אל, unus.

Al-menningr, *verſ. ult. add.* Sic priſcis Germanis *Allmennig* dicebatur qvicqvid publico & univerſorum uſui erat dicatum; agri, paſcua, lacus, &c. Unde ab hac voce *Alemannorum* nomen deducunt nonnulli.

Althing, *verſ. 5. poſt* conveniunt, *adde:* ſemel & qvidem ſtatô die, 8. Id. Jul. qvi circa feſtum Johannis Baptiſtæ incidit: antiqvitus autem Generale iſtud Forum habebatur circa feſtum Petri & Pauli.

And-

Digitized by Google

AND-SKOTAR, *verſ. 13. poſt* appellatur. *add.* In verſione Evangelior. Gothica Ulfilæ *Skohsla* vocatur Dæmon. Luc. 8. v. 27. Anglo-Saxon. *Scucca.*

AR, AAR, *col. 2. verſ. 5. poſt verba:* deſtitui *v*, *add.* ut Noſt. *Lög or*, leges noſtras, cap. 10. *Ead. col. verſ. ult. poſt* miſſeri. *add.* Aliud eſt *Ar*, genit. ab *A*, amnis; unde derivationem nominis *Arhus*, Jutiæ civitatis, arceſſit Torfæus in Ser. Regg. Dan. p. 76. cum in veteribus membranis ſcribatur *Aros*, qvod *amnis oſtium* ſignificat. Eandem affert rationem nomenclaturæ urbis Nidaroſienſis in Norvegia, fundatæ ad oſtium amnis, qvi *Nid* vocatur; unde *Nidaros*, qs. *Nidi amnis oſtium*: *Os* enim amnis dicebatur veteribus. *Ar*, annus, Anglo-Saxonicè eſt *gear*; Germ. Jahr.

AST-SÆLL, *verſ. ult. add.* Forte à *Sæll*, felix, beatus; primaria Daniæ provincia *Sællandia*, nomen traxit: ob fertilitatem terræ ſc. & alias commoditates dicta beata regio. Nec repudianda opinio illa à circumfluo mari Sællandiæ nomen deducens: qvippe in antiqvis membranis conſtanter ſcribitur *Sialand.* In Ohtheri Periplo Anglo-Saxonicâ lingvâ ſcripto *Sillende* audit.

AUD-ÆFI, *verſ. 4. poſt verb.* Upſalenſis gaza; *add.* i. e. antiqvum Domanium Upſalenſe, Regis ſuſtentationi olim deſtinatum.

AUKA, *verſ. 3. poſt* augeretur. *add.* Gothi qvoq; dixere *aukan.* Vid. Ulfilæ verſ. Evangel. Goth. Matth. 6. v. 27. Anglo-Saxon. *ecan* vel *ecan.*

BIDIA, *verſ. ult. poſt* idem. *add.* Gothis eſt *Bidian*, rogare, petere, apud Ulfilam, Joh. 17. v. 9. & paſſim alias: ſed Luc. 16. v. 3. pro mendicare.

BLOTA, *col. 3. verſ. 12. poſt* Bunden. *add.* Hinc ethnica jurandi formula; qvamvis Chriſtianis diu uſitata: Guds Blotting; & *blotas*, devoveri. *Ib. v. penult. poſt* Blotgodar. *add.*

add. Danis, Norvegis & Svecis ſacrificulus olim dicebatur **Blotman**; ut alicubi me legiſſe memini.

Boc, *verſ. ult. poſt* cap. 8. *adde:* In lingva Anglo-Saxonica etiam ſcribitur *Boc*; ut in Legibus Edwardi Senioris mentio fit libri judicialis, *Dome-boc* dicti. In Evang. Goth. Ulfilæ eſt *Bokos*, ut Luc. 4. v. 17. *Bokos Eiſaeiins Praufetus:* liber Eſaiæ Prophetæ.

Brenna, *verſ. 3. poſt* cap. 3. *add.* Anglo-Saxonicè eſt *barnan*, & in Compoſ. partic. paſſ. *forbærneth*, crematus, & *unforbærneth*, non crematus, in Ohtheri Periplo §. 18.

* Dagr, *dies*, plur. *Dagar.* Noſt. c. 4. Goth. *Dags*, Anglo-Saxon. *Dæg*, Angl. *Day*, German. **Tag**, Danis **Dag**, qvorum ſolennis ſalutandi formula: **God Dag**, pari ferè paſſu ambulat cum Græcorum *ἀγατὴν ἡμέραν.*

Daudr, *verſ. ult. poſt* &c. *add.* Gothis mors dicitur *Dauths*, apud Ulfilam Luc. 5. v. 29. Inde *dautha*, mortuus, Joh. 11. v. 44. *gadauthnan*, mori, Joh. 12. v. 33. à *θανεῖν*, mori; *θάνατος*, mors.

Deild, *verſ. 7. poſt* erat, *add.* Huc *deilinn*, litigioſus, *deilugiarn*, rixoſus, **ſom gierne klamres og kives.** *Et verſ. ſeqv. poſt* deila, *adde:* dividere; etiam litigare, &c. *Ibid. verſ. ult. poſt* Deila. *adde:* Apud Ulfilam *Dail* eſt pars, Dan. **Deel**, ut Luc. 15. v. 12. *dailjan*, dividere, Dan. **at deele**, Anglo-Saxon. *dalan*, Germ. **theilen.**

* Diup, *profundus, altus*, Dan. **dyb**, Gothis qvoqve *diup.* Inde Isl. *diupaudgur*, profundè dives: qvomodo cognomen *Auduris*, Islandiam occupantis fœminæ, fuit *Diupaudga*, i. e. prædives, cujus meminit Noſter cap. 2. & in Genealog. Epiſcop. Eſt qvoqve in priſcis Hiſtoriis ſatis clara ejusdem nominis & cognominis alia *Audur Diupaudga*, filia R. Ivari Vidfadmii, mater Haraldi Hildetanni, Daniæ Regis.

Draima, *verſ. 5. poſt* ſomnium, *add.* Anglo-Sax. *Drom:* Anglis *Dream*, Germ. Traum, Dan. Drøm.

Eiga, *verſ. ult. poſt* ſumere, *add.* Apud Ulfilam in Evang. Goth. eſt *Aiginis*, poſſeſſio, Luc. 19. v. 8. Huc Danor. at eje, item Eje, Subſt. Ejendom, eget, qvæ cognata.

* Ek, *ego*, Noſt. in fin. Geneal. Yngl. *enn ek* (ec) *heiter Are:* ſed ego nominor Are. Norvegis hodieqve eſt eg, Danis jeg, Germ. ich: Gothis olim *ik*, apud Ulfilam in Evang. paſſim.

* Epter, *ſecundùm*, Noſt. cap. 1. Significat etiam *poſt:* Dan. efter; Anglo-Saxon. *apter;* Angl. *after.*

Fæda, *verſ. 1. poſt* nutrire, *add.* Dan. at føde, Goth. *fodan*, Anglo-Saxon. *fedan* & *fædan.* *Ibid. verſ. ult. poſt* pabulum. *adde:* Conf. Georg. Stiernhielm. in Gloſſario Ulfila-Gothico voce *Fodan.*

Fara, *verſ. 5. poſt verb.* at færdes, *add.* Anglis eſt: *fare:* Gothis dicebatur *faran*, ire, proficiſci; Anglo-Saxonibus *faran* & *feran*, eadem ſignificatione. *Farinn vegur*, Island. via publica, Dan. Alfar Vey: ſed *far-vegur*, alveus fluminis. *Ibid. verſ. 10. poſt verb.* mulctatus eſt. *add.* Valedictoria Danorum formula, Far vel, vale, pariter ac Anglorum *fare well*, haud abludit à Græcor. *καλῶς* vel *κακῶς φέρεσθαι*, bene vel malè ſe gerere: cui analoga eſt Gallica locutio: *il ſe porte bien.* *Et col. 3. verſ. 16. poſt* generis: *add.* ſic: *ad fornu fari*, veteri more.

Fe, *verſ. 10. poſt* lingva, *add.* Apud Ulfilam Gothicum *Faihu* ſignificat divitias, poſſeſſiones, & pecunias, ut Marc. 14. v. 11. *faihu giban*, pecuniam dare; & Luc. 18. v. 24. *faihu habands*, pecuniam habens. Anglo-Saxonicè dicitur *Feoh*, ut in Periplo Ohtheri §. ult. *thonne to dælath hi his feoh:* i. e. tunc bona ejus dividunt.

Felldr,

Digitized by Google

Felldr, *verſ. 15. poſt* eſſet. *add.* Originem debere videtur vox hæc Hebræorum פלא *(fala)* i. e. celavit, occultavit; à qvo etiam Græcorum φέλλος, & Latinor. *pellis*, Gothor. *Fill*, & Anglo-Saxon. *Fell*; Germanis hodieqve eſt Fell.

Fimm, *verſ. ult. poſt* &c. *add.* In N. T. Ulfilæ paſſim occurrit *Fimt*, qvinqve: Anglo-Saxonibus dicebatur *fif*; Danis eſt fem.

* Finna, *invenire, reperire*, Goth. *findan*, Anglo-Saxon. *findan*, Dan. finde. Noſtro eſt in præter. *funduſt*, cap. 3. Hinc *at finnaſt*, convenire, in unum; Dan. at findes. Partic. præt. *fundinn*, qvomodo etiam Dan. dicitur funden.

Fiör-baugs-madur, *col. 3. verſ. 23. poſt* Stropha 106. *add.* Etiam *Fior* pro ipſa anima ſumitur Islandis, qvæ Anglo-Saxonibus eſt *Feorh*.

Frændur, *verſ. ult. poſt* cap. 7. *add.* Gothicè eſt apud Ulfilam *Friҩns*, amicus, Luc. 7. v. 34. & *Frigonds*, Joh. 19. v. 12. Anglo-Sax. *Freon*, Angl. *Friend*, Germ. Freund, qvæ ut cum Islandico convenire, ita ab eo originem ducere videntur, aliâ qvamvis ſignificatione, parùm tamen diſſentiente: ſangvinis enim nexus conjungit homines, & amiciſſimos facit.

Frodr, *col. 2. verſ. ult. poſt* loco. *add.* Qvod Islandis *Frodr*, Belgis eſt *Vroed*; ſic in Evang. Goth. Ulfilæ legitur: *ana frodein is*, ſuper prudentia ejus, Luc. 2. v. 47. *Frodazans*, prudentiores, Luc. 16. v. 8. ut Matth. 7. v. 24. *Galeiko ina vaira frodamma*, aſſimilabo ipſum viro ſapienti; & Marc. 12. v. 24. *frodaba*, prudenter. Fortè à Græco Φραδὴ, prudentia, unde Φραδὴς, conſultus, prudens; vel a Φρονέω, ſapio, à Φρὴν, mens.

Gersemar, *col. 2. verſ. ult. poſt* operari. *adde:* Anglo-Saxonibus *Gerſuma* ærarium dicebatur, vel potiùs qvæ in

b 2 ærario

ærario continebantur, per metonymiam. Qvin Anglis olim cujuscunq; generis compenſatio *Gerſema* dicebatur, tam in emtione - venditione, qvàm in vindictis, &c. Conf. *Henr. Spelmanni Archaeologus hac voce.*

* GERVAR, adject. particip. verbi *eg giere*, facio, præt. *gierdi*, feci, infin. *at gera*, facere. Noſt. cap. 10. *tiundur af gervar*, decimæ inde factæ vel datæ; & paullo ante *gerdu*, præt. fecerunt. Uſitatius eſt: *eg giöre*, *giördi*, *at giöra*; ut Noſtro in eodem capite inferiùs *giörva* pro *giöra*. Fortè euphoniæ cauſſà dixit *gervar* pro *gierdar* vel *giördar*; & *gerdu*, pro *giördu*; ut cap. 7. *gerdiſt* pro *giördiſt*, fiebat.

GÖDR, *col. 2. verſ. 6. poſt* faciat. *add.* Arab. גד (*god*) ſignificat bonum: Hebr. חדא (*chadah*) gaudere, originem dubio procul dedit Græcæ voci ἀγαθὸς, bonus, à γήθω, γαθέω, gaudeo; etiam alii verbo ἥδω, oblecto. Anglo-Sax. nomen *God* ſignificat tam Deum qvàm bonum, ut in illo: *God Iſrahel god:* Deus Iſraëlis bonus. *Ibid. col. 5. verſ. 1. poſt* Goth. *add.* ut Luc. 19. v. 37. *hazjan Goth*, laudare Deum. Aliàs & ſæpiùs eſt Gothicè *Fan*, ut Luc. 2. v. 37. *blotande Fan*, colens Deum. Poſteà tn. Septentrionales hoc nomen in abominationem verterunt, de Diabolo hodieqve uſurpantes: Dan. Fanden. *Et verſ. ult. poſt* Goud. *add.* A *God*, Deus, Gothice *Goth*, indéqve emanante *Godland*, nomen traxêre Gothi, qvorum vera patria fuit non tantùm *Gothia Svecica*, vel etiam *Gothlandia* inſula, ut hodieqve appellatur; verùm maximè univerſum Daniæ regnum, ante Dani Magnanimi R., immo (ut videtur) ante Odini Aſiatici tempora, *Godland*, i. e. Deorum regio, dicta, diviſiqve in *Eygodland*, qvâ voce inſularis Dania, & *Reidgodland*, qvâ Jutia ſignificabatur, ut ex priſcis Islandorum monumentis conſtat; in qvibus obſervatur qvoqve. Daniam ſeu *Godland* ſcribi etiam *Gotland*. Sic in vetuſtiſſimo monumento

Digitized by Google

numento Poëtico *Grottaſaung* dicit præfatio: *Skioldr het Sonr Odins, er Skioldungar ero fra komnir. Hann hafdi atſeto oc red landom thar ſem nu er kaullut Danmaurk, enn tha var kallat Gotland:* h. e. Skioldus vocabatur Odini filius, ex qvo Skioldungorum proſapia deſcendit. Is conſtituta ſibi ſede regionibus imperavit, qvæ nunc Daniæ nomine veniunt, tunc dictæ Gotland. Cur verò à *God*, Deus, fuerit appellatum hoc regnum, hæc dari poteſt ratio, qvòd, ut unicuiqve Septentrionis regno ſuus in ethniciſmo fuerit Deus tutelaris; ſcilicet: Svecis Freyus vel Frò, Norvegis atqve Islandis Thorus; ſic Danis Odinus, res bellicas præcipuè dirigens, ut prolixiùs monſtrat B. *Thom. Bartholinus, Antiqvitt. Danic. lib. 2. cap. 5.* Cùm verò Odinus uterqve, (tam prior, qvi Boræ, qvàm poſterior, qvi Frealafi filius) ſub Solis cultu κατ' ἐξοχὴν Deus fuit nominatus antiqvis; ab eo, tanqvàm primario Deo, imò omnium Deorum parente, Dania diu eſt appellata *Godland.* In hanc ferè ivit ſententiam qvoqve *Jonas Venuſinus* noſtras, cujus verba ex Originibus ejus Danicis nondum impreſſis affert *Bartholinus* dict. *Antiqvitt. lib. 1. cap. 6. pag. 70.* Add. *Thorm. Torfæi Ser. Dynaſt. & Reg. Dan. lib. 2. cap. 1.*

* Halfr, *dimidius, ſemi.* Noſt. cap. 2. *hver madr ſcylldi giallda Konungi halfa mörk:* unusqvisqve ſolveret Regi dimidiam unciam. Inde *Halfna*, dimidiare; *halfnadr*, dimidiatus: hinc Dan. **at ſaae til Halvned med een**, ex parte dimidia cum aliqvo ſementem facere. Danor. **Halv** Anglo-Saxonicè eſt *healf*, ut modernâ lingvâ Anglica *half:* Gothis dicebatur *halb;* qvomodo etiam Germanis **halb**.

Heidnir-menn, *col. 2. verſ. ult. poſt* arridet. *add.* Gothis Ethnicus dicebatur *Haithn*, ut apud Ulfilam Marc. 7. v. 26. *Quino haithno*, mulier ethnica: Anglo-Saxon. *Æthne:* Dan. **Hedning, Hedenſk;** cuncta à Græco ἔθνη.

* Helgr, (contractum ab *heilagr,*) *ſanctus.* Noſt. c. 1. *Ivar let drepa Eadmund enn Helga:* Ivarus interfici fecit Edmundum Sanctum. Anglo-Saxonicè eſt *Halig;* Danicè Hellig; Germ. Heilig. Huc *Helge*, feſtum, Dan. Helligt; *Helgat*, conſecratus, ab *helga*, conſecrare, addicere. In Hervarar Sögu legitur: *Hof helgat Thor:* Fanum Thoro conſecratum. Inde fortè eſt nomen proprium viri, ut *Helgi enn Magri.* Noſt. c. 2. & in geneal. Epiſc.; etiam nomen mulierum *Helga*, Noſt. c. 5. & in geneal. Epiſc.

* Heyasc, pro heyast, infinit. paſſ. verbi *eg heyi* vel *häi*, infin. *ad heya*, inchoare, agere, celebrare. Noſt. c. 5. *oc matti thingit eigi heyaſc at lögum:* & impediebatur forum haberi ſecundum legem. Sic: *ad heya hardaga*, agere bellum. Inde dicitur *Thinghæ*, celebratio fori.

Hross, *v. 3. poſt* denotavit. *add.* Conſervatum hodieqve hoc vocabulum Noſtratibus in Rostieneſte, voce publicîs edictîs ſatis nota.

Hve, *verſ. ult. poſt* ſuccederet. *add.* Al. cap. 5. *hve illa*, qvàm malè.

Hyggia, *verſ. 6. poſt* ſapientia. *add.* Gothicè *Hugjan* ſignificat cogitare, putare, ut apud Ulfilam Matt. 5. v. 17. Luc. 2. v. 44. Johann. 11. v. 13. *Vaila-hugjands*, benevolus, Matth. 5. v. 25. *Gahugdai hairtins ſeinis*, mente cordis ſui, Luc. 1. v. 51. *Ibidem verſ. 8. poſt* animus, *add.* & *gehygan*, idem ac Belgis, &c. *Et verſ. 15. poſt* audiunt, *add.* Aliàs Islandis in uſu eſt *Hugur*, animus, Dan. Hu, Sind.

Jarl, *col. 2. verſ. ult. poſt* Jarll. *add.* De Comitum dignitate ex Olafs Sogu cap. 3. licet judicare; unde conſtat, Olafum Tryggvinum in legibus ſtatuiſſe, unumqvemq; ab eo deſcendentem, ſi è paterno eſſet ſangvine, Regno potiturum, ſi maternô oriundus conſangvineus, Comitis prærogativâ gaviſurum.

Digitized by Google

* Illa, adv. *malè*. Noſt. in Prologo: *Matar-illa:* cibum malè diſpertiens. vid. ſ. l. lit. M. Et cap. 5. *hve illa*, qvàm malè; ab *illr, ill, illt*, malus, a, um; inde *illſka*, malitia; *illgiarn*, iniqvus. Plura cum *Illr* Compoſita affert Reſenius Not. in Vitherlags Ret, pag. 598. Apud Danos ſupereſt in adverb, ilde: ut apud Anglos in *ill* & *evil;* etiam Germanos in übel: Hebr. רעל

* Kæisari, *Cæſar, Imperator*. Noſt. c. 10. *hann andadiſc a odro ari Konungdoms Foco Kæiſara:* obiit altero annô Regni Phocæ Imperatoris. Apud Ulfilam in verſione Evangel. Gothica legitur in Nominat. *Kaiſara*, Luc. 2. v. 1. ut in Genit. *Kaiſaris*, Luc. 20. v. 24. Nomen primi Romanorum Imperatoris, Julii Cæſaris, huic titulo hodieq; Imper. Germanis uſitato anſam dediſſe ſatis eſt notum.

Kenna, *verſ. 7. poſt* Chriſtianiſmum. *add.* Apud Ulfilam *kunnan* eſt ſcire, noſcere, Joh. 14. v. 5. & 7. à verbo *ik kan*, ſcio, noſco, Luc. 4. v. 34. Joh. 10. v. 14. *Et verſ. 9. poſt* doctrina; *add.* Goth. *Kunthi*; qvibus & *Frakunth*, idem qvod *Kunna*, conſilium, Luc. 7. v. 30. Hæc Gothica. Porro Derivata ſunt Iſlandica: *Kenſla*, &c. *Ibidem col. 2. verſ. 18. poſt* Kennimenn: *add.* In Bibliis Iſlandicis Joh. 18. v. 35. *Kennimanna-hôfdingiar* vocantur Pontifices ſeu Summi Sacerdotes.

Kona, *col. 2. verſ. 16. poſt* genit. *appone:* Singul. *Kvonar*, ut in Hiſt. Gautr. & Hr. Cap. 41. freqventius autem in genit. *Col. 3. verſ. 5. poſt* Kven, *add.* & *Quen. Ibid. verſ. prox. ſeq. poſt* Marc. 6. v. 17. *add.* it. C. 12. v. 23. *Quein*, Luc. 1. v. 5. C. 2. v. 5. & alibi.

Konungr, *verſ. 20. poſt* Amiral. *add.* Dicti autem præcipuè ſunt *Sa-Konungar* & *Sia-Konongar* expeditionum piraticarum principes, qvi plerumqve ingentium copiarum erant Duces, ut memorat Sturlæus; inde nonnunqvam

Her-

Her-Konungar archipiratæ nuncupati; immo abſolutè Reges ſalutati ſunt Regii liberi, ſi militiæ, ſive terreſtri ſive maritimæ, præeſſent, etiamſi regnis carerent; atteſtante Hiſtoria Olafi Tryggvini. Inde enata eſt illa, qvæ in Ethnicorum Daniæ Regum ſerie obſervatur diſcrepantia & confuſio à Saxone propagata.

KVEDA, *verſ. 8. poſt verba:* Sige ja til een ting. *add.* Gothis *quithan* eſt dicere, in Evang. Ulfilæ; ut in præt. *quat*, dixit, Matth. 8. v. 4. item 9. v. 1. Marc. 6. v. 10. Anglo-Saxonibus ejusdem ſignificationis erat vox *quedan*. In Periplo Ohtheri ſæpiùs fit obviam in Præter. *he cvæth*, dixit.

KYN, *col. 3. verſ. penult. poſt* vocabulum *add.* Angli in *Kind* &

LÆRING, *verſ. 7. poſt* diſcere; *add.* Anglo-Saxon. *læran*, Angl. *learne*, Dan. lære.

* LAND, *terra, regio;* item *fundus, ager,* qvâ ſignificatione Noſter cap. 3. *ſa er land atti*, qvi terram vel agrum poſſidebat. Goth. *Land;* etiam Anglo-Saxon. &c.

LIKAR, *verſ. ult. poſt* placere, *add.* qvomodo Gothis *leika* eadem ſignificatione apud Ulfilam, Joh. 8. v. 29. Anglo-Saxon. *lician*; Svecis *liika*; verùm pro congruere, convenire: placet autem qvod convenit.

LÖG, *col. 2. verſ. 3. poſt* cap. 5. *add.* Anglo-Saxonicè eſt *Lagu*; ut Anglicè *Law*. Et *verſ. 7. poſt* licet. *add.* Conf. *Nymæli*, ſub voce *Nyr*.

LÖGBERG, *verſ. 8. poſt* qvandam, *add.* vel in loco ſaxoſo. *Et ſequenti verſu poſt.* Comitia, *add.* & judicium exercere. *Ibidem verſ. ult. poſt* domus. *add.* Totam verò illam viciniam & regionem, plerumqve in petra ſitam, ignis ſubterraneus rimoſam ſaxiſqve abundantem reddidit.

MÆLA,

Digitized by Google

MÆLA, *verſ. ult. poſt* nona. *add.* In his verò *Maal* videtur eſſe certa diei meta vel menſura, ſecundum bina diei tempora, vaccis & ovibus mulgendis deſtinata ut aptisſima; unum ante meridiem, alterum ſub noctis initium. Danis autem **Maal** ſignificat tantam portionem lactis recentis, qvantam unica vacca unâ vice, vel ante vel poſt meridiem, reddere poteſt, dicitúrq; illis: **et maal Mælk.**

MAANI, *verſ. 7. poſt* μήνη. *add.* In verſione Evangel. Gothica Ulfilæ legitur *Mena*, luna, Marc. 13. v. 23. Anglo-Saxon. eſt *Mona*; Angl. *Moon*; Belg. *Maen*; Dan. **Maane**; Svecicè **Måna**; Germ. **Mond**. *Et verſ. 10. poſt* Menſis *add.* Plur. *Monadr.* Noſt. cap. 4. Gothicè eſt *Menath*, menſis, apud Ulfilam Luc. 1. v. 26. In Plur. *Menaths* & *Menoths*, ejusd. Cap. v. 24. & 56. Angl. Sax. *Monad*; Dan. **Maaned**, Græc. μὴν, Doric. μὰν.

MATR, *col. 2. verſ. ult. poſt* largus eſt. *add.* Goth. cibus vel eſca dicitur *Mats*, apud Ulfilam, Joh. 6. v. 55. *Undaurni mat*, prandium, Luc. 14. v. 12. *nahta mat*, cœna, Marc. 6. v. 21. qvomodo Tatianus etiam in Harmonia Evangel. cap. 13. §. 11. Anglo-Saxonicè eſt *mate, met*: Dan. **Mad.** Cognatum videtur Græc. Μάδδα Doricè, pro μάζα, offa, panis bis coctus; de qvo vid. Hippocratis Oeconom. Nec multùm abludit Græc. Ματτύα, edulis cibus; ſed de eo ciborum genere conſuli poteſt Athenæus in Deipnoſoph. lib. 6. p. 245. & lib. 14. p. 663. edit. Iſ. Caſauboni.

MERKIA, *verſ. 5. poſt* **mærkede.** *add.* Gothicè *markan*, *usmarkan* eſt deſignare, apud Ulfilam Luc. 10. v. 1. Anglo-Saxon. *mearcan*; Gall. *marquer*. *Ib. verſ. 10. poſt* præeſt. *add.* Qvod Islandis dicitur *Merki*, Anglo-Saxonibus eſt *mearc*; Cambris *Marc*, Gall. *marque*; Dan. **Mærke.** *Ead. voc. col. 2. verſ. 4. poſt* notatæ. *add.* Qvin etiam à τέχμαρ, ſignum, per aphæreſin τῦ τε ac metatheſin literæ χ, originem vocis

mark arceſſunt nonnulli; ut alii ab Hebræo מרק, imprimere.

Mikill, *col. 2. verſ. 1. lege poſt* etiam *& adde: makele* & *magle*, ut *Hetbinge makele* & *magle*, nunc Store Hedinge, Sællandiæ qvædam & antiqva urbs, à qva non procul diſtat pagus hodieq; nominatus Maglebÿ. *Ib. verſ. 7. poſt* A mikill *adde:* Gothis *mikel*; ut Anglo-Sax. *mickel* & *muckel*; etiam: *micel*, *mycel* & *mucel*. *Ibid. verſ. ult. poſt* cap. 9. *adde:* Anglo-Saxones dicebant *milde*.

Minnigur, *verſ. 2. poſt* memoria, *add.* c. 10. *V. ult. poſt* commemoratio. *add.* De *Minni*, poculo in exeqviis memoriæ defuncti dicato, v. Not. m. in Periplum Ohtheri, p. 23.

Misseri, *verſ. 3. poſt* anni, *add.* anni hemicyclus. *Et verſ. ult. poſt* indefinitum. *add.* Cæterùm Anni in duas partes diviſionem *Wilb. Langius*, noſtras, in libro *de Annis Chriſti*, *pag. 67.* docet Orientalibus à gemina meſſe fuiſſe. Fortè apud veteres Septentrionales hæc anni diviſio noménqve *Miſs-ari* fuerit à partic. *mis*, qvæ in compoſitione idem valet ac Latinor. *dis* vel *ſecus*; ut in anni tempore & œconomicis rebus notarent mutationem inſtare.

Mörk, *appone* uncia: *Et verſ. 2. poſt* Mark. *adde: giallda halfa mörk*, drachmam, vel dimidiam unciam pendere.

Mord, *verſ. 9. poſt* legibus. *add.* Anglo-Saxon. lingvâ etiam dicitur *Mord* cædes, homicidium; immo in nonnullis qvoqve lingvis hodiernis, ut Danica, Norvegica, Svecica, Germanica.

* Namn, *nomen.* Noſt. c. 10. Goth. *namo*, Matth. 6. v. 9. & *namin*, Luc. 9. v. 49. apud Ulfil. Anglo-Saxon. *nama*, *noma*, Dan. Navn, Græc. ὄνομα.

* Naatt, vel Noott, *nox*, Plur. *Natur*, *Thritog-nattr*, qvi è triginta diebus conſtat. Noſt. cap. 4. Goth. *nahts*, Luc. 5. v. 5. & C. 6. v. 12. apud Ulfilam: Anglo-Saxon.

Niht,

Niht, unde Anglor. *night*, German. Nacht, Svec. Natt, Dan. Nat: cuncta ab Hebræo נוּח (*nuach*), qvievit; unde & Græcor. *νύξ*, atqve hinc Latin. *nox*.

Nida, *col. 2. verſ. 6. poſt* C. 7. *add.* pag. 97. ſeqq.

Nyr, *verſ. ult. poſt λόγος. add.* Et *λόγον* pro præcepto vel lege uſurpari è S. Pauli dicto clarė patet: *πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πληρεῦται.*

Olyginn, *verſ. 6. poſt* mentiri. *add.* Gothicė etiam *Liugn* eſt mendacium apud Ulfilam Joh. 8. 44. ubi qvoq; *liugnja*, mendax, occurrit.

Raad, *col. 2. verſ. 9. poſt* raadlaus; *add. godradur*, conſiliis præſtans; qvi bona impertitur conſilia.

Reidur, *verſ. ult. poſt* ablata. *add.* Primitiv. eſt *Reidi*, ira, unde etiam *reidinn*, iracundus, ut eſt in vulgari Islandorum proverbio: *Betra er at bua i eydelande, enn bia deilugiarne oc reidenne Konu:* Melius eſt in ſolitudine vivere, qvàm cum rixoſa & iracunda muliere. Eſt & aliud eò freqventius qvò brevius: *Stutt er Skipmanna Reidi*, nautarum ira brevis.

Rettr, *verſ. ult. poſt* facio. *add.* Huc Subſtantiv. *Rettr*, jus, æqvitas; ut Dan. at giøre Ret og Skiæl. Significat etiam Forum; ut: at kalde for Retten; at ſøge for Retten.

Rita, *verſ. 6. poſt* obvia. *add.* E. g. *Thurbiurn Skald ritti Runer*, i. e. Thurbiornus Poëta ſculpſit literas; ut finit inſcriptio lapidis Helſingici Hilleſioenſis, allata à *Verelio in Runograph. Scand. cap. 8.* *Ibid. verſ. ult. poſt* pugillares. *adde:* Convenit vocabulum *Rita* cum Anglo-Saxonico *vritan* & Anglico *write*.

Rostr, *verſ. ult. poſt* paſſim. *add.* Sæpiùs tn. & fortė rectiùs eſt *Orroſta*: nam compoſitum videtur cum particula *Or*, e, ex, de, ut *Orroſta*, ſit qs. ſine reqvie: niſi malis ab *Orra*, i. e. Martis impetus.

Secr, *verſ. ult. poſt* cap. 8. *add.* Marc. cap. 14. v. 64. Svecicè eſt Saker til dödz, reus mortis.

Selldo, *verſ. 1. poſt* ſelia, *lege:* 1) vendere, Dan. at ſælge. 2) transmittere, &c. *Ibid. verſ. 5. poſt* ſuos. *add.* Gothis *ſaljan* propriè erat tradere. *Ib. verſ. 7. poſt* at ſende. *add.* Potuit tn. allatô in Mſc. fuiſſe *ſendo*. Goth. eſt *ſandian*, Luc. 20. v. 11. ap. Ulfilam: Anglo-Saxon. *ſendan.* Derivata ab Isl. *ſenda*, ſunt *ſending*, Dan. ſending, Lat. miſſio; *ſendemadr*, *ſendebodi*, nuncius, *&c.*

Setia, *verſ. ult. poſt* conſtituit. *add.* Danis qvoqve eſt ſette. Gothorum *ſatgan*, Anglo-Saxonum *ſettan*, & Angl. *ſett*, ejusdem ſunt ſignificationis, atq; Islandicæ originis.

Skira, *verſ. 12. poſt* Skiær. *add.* Noſt. c. 2. *uns Olafr enn Digre gordi ſcijrt:* donec Olafus Craſſus manifeſtum faceret.

Slita, *verſ. 12. poſt* opus eſt. *add.* Senſus erit: Sine obſervatione ac reverentia legum peſſum ire civium pacem & concordiam.

Sott, *verſ. ult. add.* Apud Ulfilam eſt Gothicè *ſaubte*, Luc. 5. v. 15.

Spakur, *verſ. 6. poſt* ſapientiſſimum. *add.* Huc Anglo-Saxon. *ſpekan.*

Stoll, *verſ. ult. poſt* ipſius; *add.* & Luc. 1. v. 32. *gibit imma ſtol Daveidis:* Dabit illi ſedem Davidis. Eſt qvoqve Anglo-Saxon. *Stol.*

* Sva, *ſic*, Dan. ſaa, ſaaledes. Noſter paſſim. Ejusdem ſignificationis eſt *ſva* Gothicum, ap. Ulfilam ſæpius occurrens: Anglo-Saxon. *ſva* eſt *ſicut.*

Sveria, *verſ. ult. adde:* Anglo-Saxonibus dicebatur *ſverian*, Goth. *ſvaran*, Anglis eſt *ſweare*, Dan. ſværge.

Svia-Konungr, *col. 2. verſ. 13. poſt* cognomen. *adde:* Celeb. Torfæus in Addendis ad Seriem Regum Danic. pag. 497. docet *Svithiod* ſeu Sveciam ab Odino nominatam

de

Digitized by Google

de gentili ejus nomine *Svithrir*, qvod *Scytham* vel *Scythicum* denotat: Scythiam enim, unde profectus erat, eorum lingvâ *Svithiod mikla*, vel *Svithiod kallda*, i. e. Sveciam vel Scythiam magnam vel frigidam vocatam fuiſſe.

* SURTR, *niger*, cognomen Thorſteini apud Noſtrum cap. 4. Gothicè dicitur *Svart*; hodieqve Danis **Sort**; Norvegis **Svart**.

SYNA, *verſ. 12. poſt* viſus; *add.* Gothis *ſiun*, apud Ulfil. Luc. 4. v. 18. Dan. **Siun** & **Synn**. *Ibid. col. 3. v. 1. poſt* **Fremſyn**, *add.* (Danis **Synſk**.) *Et verſ. ult. poſt* admittit. *add.* Islandis verò is dicitur *ſkygn*, etiam *ofreſkr*, qvi viſu adeò lynceô eſt prædi tus.

TAKA, *col. 2. verſ. ult. add.* Isl. *Taka* Gothicè eſt *tekan*; Anglis: *take*.

TIUND, *verſ. ult. poſt* decem. *add.* Gothicè *taihun*, apud Ulfilam, Marc. 10. v. 41. Luc. 15. v. 12.

UPPHAF, *verſ. ult. poſt* **een ting**. *adde:* In Rimbegla legitur: *Upphaf allra fraſagna i Norranni tungu:* Principium omnium hiſtoriarum Septentrionali lingvâ ſcriptarum. Componitur à particula *upp*, ſurſum, & verbo *heſia*, tollere.

VAKA, *verſ. ult. poſt* &c. *add.* In Evangel. Goth. Ulfilæ eſt *vakan* vigilare, Luc. 9. v. 37. Anglo-Saxon. *vacian*; Angl. *vake*.

VEGA, *verſ. 6. poſt* viros. *add.* Huic affine Gothicum *vigan*, pugnare, bellum gerere, Luc. 14. v. 31. apud Ulfilam.

VETUR, *col. 2. verſ. 1. poſt* **Vinter**: *add.* ut olim Anglo-Saxonibus *vinter*, & hodie Anglis: *a winter*.

VIGDR, *verſ. 15. poſt* licet *lege:* primariam Jutiæ vel Cimbriæ, *&c.* *Et verſ. ult. poſt* Fanum. *add.* Varias de hujus urbis nomenclatione ſententias ſaturâ lance exhibet

Digitized by Google

hibet P. Reſenius in Not. ad Jus Aulicum Canuti M. pag. 696.

VIKA, *verſ. ult. add. poſt* initium. *Vika* Island. Anglo-Saxon. eſt *vucu*.

VITOM, *verſ. 9. poſt* notus. *add.* In Evang. Goth. Ulfilæ *vitan* eſt ſcire, obſervare, videre; ut Marc. 7. v. 24. & Cap. 27. v. 4. *Item verſ. 11. poſt* i. e. *add.* ſpecula, *&c.* *Ibid. col. 2. v. 9. poſt* in uſu, *add.* ad indicandum circumvicinis hoſtium adventum accendendæ. *Et col. 3. verſ. ult. poſt* vocant. *adde:* Vigiles, qvi tales in editiſſimis locis conſtitutas ſpeculas cuſtodirent, in veteribus legibus Froſtathingenſibus nominantur *Vita-vordr*, ut in legibus Uplandicis *Bötavard*, à *bauti*, index, & *vard*, ab Islandico *var*, cautus, Dan. **var, varſom, at vare ſig.** Vid. Oſterſ. Gloſſar. voc. **Vedvarder**; Dolmer. Not. in Hirdſkra Lat. p. 526. Conf. Jus Norveg. tit. Udf. B. cap. 4.

VOTTR, *verſ. 3. poſt* teſtari. *add.* Cognatæ his videntur Gothicæ voces apud Ulfilam: *veitvods*, teſtis, Marc. 10. v. 19. *veitvodjan*, teſtari, Joh. 7. v. 7. *veitvoditha*, teſtimonium, Luc. 5. v. 14. *Ibid. verſ. ult. poſt* mendaces: *adde:* in Evang. Goth. Ulfilæ: *Galiugaveitvods*, Marc. 10. v. 19.

IN PERIPLO OHTHERI.

Pag. 14. Not. (x) col. 2. verſ. ult. poſt **hvine.** *add.* Eſt tamen in *Hiſtoria Olafi Tryggvini*, locus, unde de Quenlandiæ ſitu licet judicare. Ipſa verba ex capite 175. pag. 214. part. 1. edit. Scalaholt. Islandic. afferre non pigebit, qvæ ita jacent: *Forneotur hefer Konungr heitid, hann redi fyrir Gotlandi, es kallad er Finnland edr Quenland, thad er fyrer auſtan Hafsbotn, than er geingr fyrer mots vid Gandvik, that kollum vier Helſingeabotn.* Gandvik autem tradunt antiqvi eſſe ſinum in maximè aqvilo-

Digitized by Google

aqvilonari-Gardarikiæ ſeu Ruſſiæ parte ad mare album; ibiqve Biarmelandiam eſſe, ſuperiùs memoratum.

Pag. 17. Not. (f) verſ. ult. poſt prærogativa. *add.* De nomine *Sallandiæ* vid. Addenda ad Arium Polyhiſt. voc. *Aſſall.* *Ead. Pag. Not. (h) verſ. 1. poſt* provinciam *add.* Cimbricam vel *&c.*

Pag. 18. Not. (s) col. 2. verſ. penult. lege Borgundarholm; *& verſ. ult. add.* Celeb. *Torfæus* in *Ser. Regg. Dan. l. 1. c. 8. p. 76.* ait Burgundiones fortè dictos eſſe à Duce qvodam Borgundarholmenſi, aut eorum colonia; illósqve circa an. Chr. 900. cum Vandalis & Suevis ab ultima Germania profectos varias Galliæ partes occupaſſe, regnóqve conſtitutô Burgundiæ nomen de ſuo impoſuiſſe, cujus caput Regiaqve ſedes Arelate.

* * *

Seqventibus Typothetæ à manuſcripto aberrationibus, cùm mihi propter adverſam valetudinem catenatásqve alias curas providè ſatis occurrere haud licuerit, Benevolus Lector enixiſſimè rogatur, nolit hiſce

Offendi maculis: qvas aut incuria fudit.

In PRÆFAT. & VITA ARII.

Plag. B. pag. 3. verſ. 12. lege: qvoduſc. *Plag. B. pag. 5. verſ. 8. poſt* Ao. 1068. *retrahe verba inferiùs poſita, atqve verſibus 21. 22. 23. 24. comprehenſa: huc enim pertinent; ſcil. ab* ut ipſe Arius *usqve ad* teſtantur. *Nam in iis antecedentium probationis nervus conſiſtit; nec ſcio, qvomodo hi verſus ita fuerint diſtracti atqve alienô locô translati.*

Plag. C. pag. 1. verſ. 3. & D. pag. 2. verſ. 21. lege: Thingeyrenſis. *Et pag. 6. verſ. 6.* Ormstungu.

In

Digitized by Google

In Schedis Arii.

Pag. 4. Not. (e) verſ. 8. lege: Orientali *pro* Auſtrali. *Et Not. (*) verſ. 2.* exſciſa. *Pag. 6. Not. (l) verſ. 6.* hina. *Pag. 14. Not. (b) col. 2. verſ. 14.* Vikenſis. *Pag. 15. verſ. 9.* Eyafiordum. *Pag. 17. verſ. 8. Vox* Comitia *novum incipiat verſum. Ibidem verſ. 11. lege:* prædio. *Pag. 20. verſ. 6.* Lögſögo. *Ibidem Not. (k)* Ketillis. *Pag. 21. verſu pen-ult.* numeraverint. *Pag. 22. verſ. 4. poſt* gegndi *deleatur comma. Ibid. verſ. 6.* Hallſteins; *& voci* Moſtrarſkeg-gia *apponatur ſignum (n) ſeqventis verſûs. Pag. 26. verſ. 15. vox* Enn *novum ordiatur verſum. Et verſ. 17. leg.* ſækia a tvi. *Pag. 27. verſ. 19.* Thorunna. *Pag. 36. verſ. 1.* ſagdi. *Pag. 38. verſ. 14. & pag. 46. v. 6. pro* & *pone* et. *Pag. 38. verſ. 15. leg.* at hann qvad. *Pag. 42. verſ. 1.* Criſtnu. *Et verſ. 4.* Thorgeiri. *Ibid. Not. (n) verſ. 4. dele:* 50. tantum uncias computat, *& repone:* cui conſentit. *Pag. 44. verſ. 15. l.* Scirrn. *Pag. 45. verſ. 4.* proſeminari. *Pag. 46. verſ. 5.* Criſtni. *Pag. 50. verſ. 4.* quomo. *Ibid. Not. (***) v. 3. l.* Irlandum. *Pag. 52. Not. (c) v. 3.* Eidr. *Pag. 54. Not. (*) v. 10.* ſögu. *Et verſ. 12.* Cap. 5. *Not. (n)* Döllam. *Pag. 55. verſ. 5.* Sigurdi. *Pag. 57. v. 17.* Surti. *Pag. 58. Not. (u) v. 6.* hanns. *Pag. 60. v. 14.* öllom. *Pag. 61. v. 5.* Sighvatum. *Pag. 62. v. 14.* Byſcopsdoms. *Pag. 63. verſ. 19.* videretur. *Pag. 64. v. 4.* of allt. *Ibid. Not. (*) verſ. 5.* fiordunge. *Pag. 65. verſ. 7. in marg. leg.* A. C. 1109. *Et verſ. 11. in textu Lat.* adminiſtrantem. *Ibid. Not. col. 1. v. 2. l.* viva voce. *Et col. 2. v. 1.* vocabulo. *Pag. 67. Not. col. 1. verſ. 11. l.* Canonici. *Et col. 2. verſ. 9.* ſinum. *Pag. 68. verſ. 5.* af tvi. *Et Not. (n) col. 2. verſ. 1.* contigit.

tigit. *Pag. 73. verſ. 8.* centeſimo. *Pag. 75. verſ. 20.* Ketillis: *Ibid. Not. col. 1. v. 2.* opes, divitias. *Pag. 77. verſ. 5. leg.* Frodium *pro* Frothonem. *Pag. 78. in Monito, v. 8.* commentatum fuiſſe. *Et v. 9.* modeſtia.

IN SCHEDIASM. GAMMI.

Pag. 82. verſ. 19. lege: hemicyclis & hoc erat cauſa. *Pag. 84. v. 22.* diurni *pro* decimi. *Et v. ult. l.* Hadeige. *Pag. 85. v. 4. l.* midmunda. *Et v. 11.* qvam. *verſ. 12.* Eyktir, abſolutum. *Ibid. verſ. 18. leg.* in nebuloſo cœlo Solem videndi, *&c. Verſ. 28.* Solargange. *Pag. 89. v. 22.* leitade hann. *Pag. 90. verſ. 7.* dies. *Et verſ. 17.* hemicyclos. *Pag. 91. v. 22. l.* Breidfiordienſis, filius Hallſteini. *Pag. 92. verſ. 6.* fuerunt. *Pag. 97. verſ. 5.* ſagacitas. *Pag. 104. v. 5.* Enn. *Et ibid.* fiolkunnigr. *Pag. 107. v. 22.* Islandz. *Et verſ. 23.* verè. *Verſu 25. l.* ſedecim hiemes natus, *pro* 16. annorum ætate. *Pag. 109. verſ. 4. l.* ordinationem. *Pag. 115. v. 24. in textu poſt* Eiktæ, *appone ſignum* (†); *& verſu ult. poſt* dicatum, *ſignum* (††). *Viciſſim Pag. 116. verſ. 9. deme qvod ibi eſt in textu ſignum. Ibid. Not.* (††) *verſ. 1. l.* Hoc tempus inchoat *&c.*

IN LEXICO.

Voce ÆSTU, *v. 5. lege:* Nordlendigar. ALTHING, *col. 2. verſ. 4.* lögberg. AR, *v. 2.* at. ASTSÆLL, *v. 2.* aſtſælld. AUSTR, *verſ. 1. lege:* ad orientem, *& dele has voces* ad auſtrum vel. *Ibid. col. 2. v. 11. l.* nuncupantur. BRAUT, *verſ. 19.* tha. EIGI, *verſ. 6.* Thingfararcaupi. FIORBAUGSMADR, *col. 1. v. 3. 4. leg.* enn varda fiörbaugs gardr,

Digitized by Google

gardr, ſed eſt *&c.* *Verſ. 18.* Strandbræd. *Ibid. col. 2. v. 4. l.* Landflötti, & Landflöttamadr. FOSTRI, *col. 1. v. 4. l.* cap. 10. *V. 5.* Nera-Jarl. *Et v. 6.* ſinn. *V. 11.* Adalſteins. *Et col. 2. v. 12.* Lag. GODR, *col. 2. v. 24.* Gudga. HAGI, *verſ. ult.* behager. HAAS, *verſ. 2.* haasmælltr. HERSIR, *col. 3. verſ. 15.* Jarli eda Skatt-konungi. HÖFDINGI, *col. 2. v. 19.* fek. *V. 26.* Höf-dingſkapr. *Col. 3. verſ. 16.* Dreingſkapr. *Et verſ. 19.* Orettviſi. HOF, *col. 2. v. 19.* modir. KONA, *v. ult.* rikum konum. KONUNGR, *verſ. 11. leg.* thaa *pro* da. LEYSINGI, *verſ. 5.* ut *pro* ud. MIOC, *verſ. ult.* Garmr. MISSERI, *verſ. 15. in* miſſeris *deme* s *finale.* NIDA, *col. 2. v. 7. l.* nidingr. OF, *col. 1. v. 13.* Godgoo. *Verſ. 15.* utburd. *Col. 3. verſ. 23.* Capitula. *Et verſ. 27.* ſier. OLÆRDR, *v. 6.* lærder. ØTTO, *leg.* OTTO. PAPA, *col. 2. v. ult.* Pavet -- SCHON, *verſ. 17.* dom aa, *pro* doma. SLITA, *v. 2.* diſcerpere. *Et v. 28.* Regi. SPAKR, *col. 2. v. 28.* Tablſpeki. *V. ult.* ſpekingar. *Col. 3. v. 6.* ſpak-radur. SUMAR, *v. 9.* ſumarit. SYNA, *v. 3.* viden-dum. *V. 12.* ſyn. *Et col. 2. v. 25.* oſyn. THAGNA, *col. 2. verſ. 6.* ejusdem. VIST, *col. 2. verſ. 6.* viſtar-vera. YMISS, *v. 1. add.* varius. *Nota:* Qvandoqve *y* poſitum eſt pro *ij*, ut *ryki* pro *rijki*; *ſydan* pro *ſijdan*; *ſkyra* pro *ſkijra*; *ſkyrdur* pro *ſkijrdur*, &c.

In PERIPLO.

Pag. 5. v. 7. lege: inhabitant. *Pag. 8. Not. (b) v. 3.* Rosmhvalur. *Pag. 10. Not. (l) v. 11.* Hafreidr. *Pag. 23. Not. (z) col. 2. v. 9.* Cærulidentis.

Fortè Sphalmata ſuperſunt plura, qvæ omnia
Emendaturus, ſi licuiſſet, eram.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google